

294 c 34
'Ο ΤΟΥ

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ

ΠΟΛΕΜΟΣ

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΣ.

THUCYDIDIS

BELLUM

PELOPONNESIACUM.

Ex editione WASSII et DUKERI.

T O M. VII.

GLASGUAÆ:

IN AEDIBUS ACADEMICIS

EXCUDEBANT ROBERTUS ET ANDREAS FOULIS

ACADEMIAE TYPOGRAPHI

MDCCLIX.

ΤΗΣ ΤΟΥ

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ,

ΤΟΥ

ΟΛΟΡΟΥ,

ΕΥΓΓΡΑΦΗΣ, ΤΟ ΕΒΔΟΜΟΝ.

THUCYDIDIS

OLORI FILII,

HISTORIAE

LIBER SEPTIMUS.

A 2

ΤΗΣ ΤΟΥ

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ,

ΤΟΥ ΟΛΟΡΟΥ,

ΞΥΓΓΡΑΦΗΣ, ΤΟ ΕΒΔΟΜΟΝ.

Ὁ ΔΕ Γύλιππος καὶ ὁ Πυθὴν, ἐκ τῆς
Τάραντος, ἐπεὶ ἐπεσκεύασαν τὰς ναῦς,
παρέπλευσαν ἐς Λοκρὲς τὰς Ἐπιζεφυρίδας.
καὶ πυνθανόμενοι σαφέστερον ἤδη ὅτι ὁ παν-
τελῶς πω ἀποτελείχισμέναι αἱ Συράκ-
σαι εἰσὶν, ἀλλ' ἔτι οἶόν τε κατὰ τὰς Ἐπι-
πολὰς στρατιᾷ ἀφικομένους ἐσελθεῖν, ἐβ-
λεύοντο εἶτ' ἐν δεξιᾷ λαβόντες τὴν Σικελίαν
διακινδυνεύωσιν ἐσπλεῦσαι, εἶτ' ἐν ἄρι-
στει ἐς Ἰμέραν πρῶτον πλεύσαντες, καὶ
αὐτὸς τε ἐκεῖνος καὶ στρατιὰν ἄλλην προσ-
λαβόντες, ὅς αὖν πείθωσι, κατὰ γῆν ἔλθωσι.
καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς ἐπὶ τῆς Ἰμέρας πλεῖν,
ἄλλως τε καὶ τῶν Ἀττικῶν τεσσάρων νεῶν
ἔπω παρσῶν τῷ Ῥηγίῳ, ὃς ὁ Νικίας ὁ-

THUCYDIDIS

OLORI FILII,

HISTORIAE

LIBER SEPTIMUS.

GYLIPPUS autem ac Pythen, postquam naves refecerunt, Tarento *solventes*, ad Locros Epizephyrios navigarunt. Jam autem certiores facti Syracusas nondum undique circumvallatas, sed adhuc licere cum exercitu venientibus per Epipolas introire, consultare coeperunt utrum a dextro Siciliae *latere* navigantes introitum *in urbem* periclitarentur, an vero sinistrum *latus* sequentes, Himeram primum peterent, et cum illis ipsis *Himeraeis*, tum etiam aliis copiis assumptis, *ex illorum numero*, quos *ad hanc expeditionem* inducere potuissent, *Syracusas* itinere terrestri proficiscerentur. Ipsis autem placuit Himeram proficisci, praesertim quod quatuor Atticae naves nondum Rhegium appulerant, quas Nicias, *quamvis clas-*

sem hostilem contemneret, tamen ad ejus adventum observandum miserat, cum eos apud Locros esse intellexisset. Sed Gylippus et Pythen hunc istarum navium adventum, atque has excubias praeverterunt, ac per fretum in Siciliam ocius trajecerunt. Et cum Rhegium ac inde Messanam appulissent, Himeram iverunt. Cum autem illic essent, Himeraeis persuadebant, ut arma consociarent, et se sequerentur, et nautis suis arma, quibus deerant, praeberent. Naves enim Himerae subduxerant. Praeterea Selinuntios, missis ad eos nuntiis, ad quendam locum ipsis designatum, sibi cum omnibus copiis obviam venire jusserunt. Nonnullas etiam copias non magnas se missuros ad ipsos promiserunt et Geloi et Siculorum nonnulli, qui longe alacrius quam ante ad illorum societatem sequendam erant parati, tum quod Archonides nuper decessisset, qui cum in ea Siciliae parte regnaret, nec parum potens esset, Atheniensibus amicus erat: tum etiam quod Gylippus Lacedaemone alacriter venire videretur. Gylippus autem, assumtis e suorum nautarum ac epibatarum numero, quos armaverat, ad septingentos,

μῶς πυθανόμενος αὐτὸς ἐν Λοκροῖς εἶναι ἀπέστειλε. φθάσαντες δὲ τὴν φυλακὴν ταύτην περαῶνται διὰ τῆ πορθμῦ. καὶ χόνηες Ῥηγίῳ καὶ Μεσήνῃ, ἀφικνεῖσθαι ἐς Ἰμέραν. ἐκεῖ δὲ ὄντες, τὸς τε Ἰμεραίους ἐπεισαν ζυμπολεμεῖν, καὶ αὐτοὺς τε ἐπεσθαι, καὶ τοῖς ἐκ τῶν νεῶν τῶν σφετέρων ναύταις ὅσοι μὴ εἶχον ὅπλα παρασχεῖν. τὰς γὰρ ναῦς ἀνείλκυσαν ἐν Ἰμέρᾳ. καὶ τὸς Σελινυντίους, πέμψαντες ἐκέλευον ἀπαντᾶν πανσυραλίᾳ ἐς τι χωρίον. πέμψειν δὲ τινα αὐτοῖς ὑπέχοντο στρατιὰν ὃ πολλὴν καὶ οἱ Γελῶοι καὶ τῶν Σικελῶν τινές, οἳ πολὺ προθυμότερον προσχωρεῖν ἔτοιμοι ἦσαν, τῇ Ἀρχωνίδε νεωστὶ τεθηγκότος, ὃς τῶν ταύτῃ Σικελῶν βασιλεύων τινῶν, καὶ ὢν ἐκ ἀδύνατος, τοῖς Ἀθηναίοις φίλος ἦν· καὶ τῇ Γυλίππῃ ἐκ Λακεδαιμονος προθύμως δοκῶντος ἤκειν. καὶ ὁ μὲν Γύλιππος, ἀναλαβὼν τῶν τε σφετέρων ναυτῶν καὶ ἐπιβατῶν τὸς ὀπλισμένους ἐπ-

τακοσίς μάλις, Ἱμεραίς δὲ ὀπλίτας
 καὶ φίλῃς ξυναμφορέας χιλίς, καὶ ἱππέας
 ἑκατὸν, καὶ Σελινεντίων τινας φίλῃς, καὶ ἱπ-
 πέας καὶ Γελῶν ὀλίγας, Σικελῶν τε ἐς
 χιλίς τὴς πάντας, ἐχώρει πρὸς τὰς Συ-
 ρακῆσας.

β'. Οἱ δ' ἐκ τῆς Λευκάδος Κορίνθιοι
 ταῖς τε ἄλλαις ναυσὶν ὡς εἶχον τάχως
 ἐβόησαν, καὶ Γόγγυλος εἰς τῶν Κορινθίων
 ἀρχόντων μιᾷ νηϊ τελευταῖος ὀρμηθεὶς,
 πρῶτος μὲν ἀφικνεῖται ἐς τὰς Συρακῆσας,
 ὀλίγον δὲ πρὸ Γυλίσσης. καὶ καταλαβὼν
 αὐτὸς περὶ ἀπαλλαγῆς τῷ πολέμῳ μέλ-
 λοντας ἐκκλησιάσκει, διεκώλυσέ τε, καὶ
 παρεθάρσυνε, λέγων ὅτι νῆές τε ἄλλαι
 ἔτι προσπλέουσι, καὶ Γύλιππος ὁ Κλεαν-
 δρίδης Λακεδαιμονίων ἀποσειλάντων ἀρ-
 χων. καὶ οἱ μὲν Συρακῆσιοι ἐπερρώσαντες
 τε, καὶ τῷ Γυλίππῳ εὐθὺς πανστρατιᾷ ὡς
 ἀπαντησόμενοι ἐξῆλθον. ἤδη γὰρ καὶ ἐγ-
 γὺς ὄντα ἠορᾶνοντο αὐτόν. ὁ δὲ Ἰέγας τό,

et Himeraeorum tam gravis quam levis armaturae ex utrisque promiscue ad mille, et equitibus centum, et Selinuntiorum aliquot leviter armatis, et equitibus etiam Geloorum paucis, et Sicularum mille universe militibus, Syracusas perrexit.

2. Corinthii autem, a Leucade solventes, cum reliquis navibus, celeritate quanta maxima potuerunt, ad opem *Syracusanis* ferendam venerunt. Et Gongylus, unus Corinthiorum dux, qui postremus cum una navi profectus fuerat, primus quidem, sed tamen paulo ante Gylippum, Syracusas apulit. Nactus autem ipsos *Syracusanos*, qui de bello sedando et compositione facienda concionem erant habituri, *hoc ne facerent*, impedivit, ac eorum animos confirmavit; quod dixisset, alias etiam naves, et Gylippum Cleandridae *filium*, ducem a Lacedaemoniis missum, adventare. Quamobrem Syracusani animis confirmati sunt, et confestim Gylippo cum omnibus copiis obviam ituri prodierunt. Jam enim ipsum adventare audierant. Ille vero, cum Jegas Sicu-

lorum munitionem obiter cepisset, et aciem ut ad proelium instruxisset, ad Epipolas contendit: et cum per Euryelum ascendisset, qua et *ipsi* Athenienses prius *ascenderant*, cum Syracusanis adversus Atheniensium munitionem perrexit. Forte autem id temporis *eo* venit, quo duplex murus septem octove stadiorum longitudine jam ab Atheniensibus ad magnum portum perfectus erat, excepta exigua quadam *eius* parte, quae mare versus spectabat. nam *Athenienses partem* istam adhuc aedificabant. Ab altera vero, eaque majore ambitus *parte*, Trogilum versus, ad alterum mare, lapides jam comportati jacebant; et opus alibi quidem semiperfectum, alibi vero etiam perfectum erat relictum. Eo periculi Syracusae venerant.

3. Athenienses vero, propter repentinum ac sibi infestum Gylippi et Syracusanorum adventum, primum quidem turbati sunt, aciem tamen instruxerunt. Ille vero, juxta *ipso*s agmen sistens, caduceatorem ad

τε τείχος ἐν τῇ παρόδῳ τῶν Σικελῶν ἐ-
λῶν, καὶ ξυνταξάμενος ὡς ἐς μάχην, ἀφικ-
νεῖται ἐς τὰς Επιπολάς. καὶ ἀναβάς κατὰ
τὸν Εὐρύηλον, ἥπερ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι το-
πρῶτον, ἐχώρει μετὰ τῶν Συρακουσίων
ἐπὶ τὸ τείχισμα τῶν Ἀθηναίων. ἔτυχε
δὲ κατὰ τῷτο καιρῷ ἐλθὼν ἐν ᾧ ἐπὶ μὲν
ἢ ὀκτὼ σαδίων ἤδη ἐπέτετέλεσο τοῖς Ἀ-
θηναίοις ἐς τὸν μέγαν λιμένα διπλῶν τει-
χος, πλὴν κατὰ βραχὺ τι τὸ πρὸς τὴν
θάλασσαν· τῷτο δ' ἐτι ὠκοδόμουν. τῷ δὲ
ἄλλῳ τῷ κύκλῳ πρὸς τὸν Τρώγιλον ἐπὶ
τὴν ἑτέραν θάλασσαν, λίθοι τε παραβε-
βλημένοι τῷ πλέονι ἤδη ἦσαν, καὶ ἔστιν αἱ
καὶ ἡμίεργα, τὰ δὲ καὶ ἐξεργασμένα κατε-
λείπειο. παρὰ τοσούτον μὲν αἱ Συράκους
ἦλθον κινδύνῳ.

γ'. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, αἰφνιδίως τῷ τε
Γυλίππῳ καὶ τῶν Συρακουσίων σφίσιν ἐπι-
όντων, ἐθορυβήθησαν μὲν πρῶτον, παρετά-
ξαντο δέ. ὁ δὲ, θέμενος τὰ ὄπλα ἐγγὺς,

κήρυκα προπέμπει αὐτοῖς, λέγοντα, εἰ
 βέλονται ἐξιέναι ἐκ τῆς Σικελίας, πέντε
 ἡμερῶν, λαβόντες τὰ σφέτερα αὐτῶν, ἔ-
 τοιμος εἶναι σπένδεσθαι. οἱ δὲ, ἐν ὀλιγωρίᾳ
 τε ἐποισῆλο, καὶ ἔδεν ἀποκρινάμενοι, ἀπέ-
 πεμφαν. καὶ μεία τῷτο ἀντιπαρεσκευά-
 ζοντο ἀλλήλοις ὡς ἐς μάχην. καὶ ὁ Γύ-
 λιππος ὄρων τὰς Συρακυσίους ταρασσομέ-
 νους, καὶ ὁ ῥαδίως ξυντασσομένους, ἐπανῆγε
 τὸ στρατόπεδον ἐς τὴν εὐρυχωρίαν μάλ-
 λον. καὶ ὁ Νικίας ἔκ ἐπῆγε τὰς Αθηναίους,
 ἀλλ' ἡσύχαζε πρὸς τῷ ἑαυτῷ τείχει.
 ὡς δ' ἔγνω ὁ Γύλιππος ὁ προσιόντας αὐ-
 τὰς, ἀπήγαγε τὴν στρατιὰν ἐπὶ τὴν ἄκραν
 τὴν Τεμενίτην καλεσμένην, καὶ αὐτῷ ἡύλι-
 σαντο. τῇ δ' ὑσераία ἄγων τὴν μὲν πλεί-
 σην τῆς στρατίας παρέταξε πρὸς τὰ τείχη
 τῶν Αθηναίων, ὅπως μὴ ἐπιβοηθοῖεν ἄλ-
 λοσε. μέρος δέ τι πέμφας πρὸς τὸ φρέριον
 τὸ Λάβδαλον, αἶρεϊ, καὶ ὅσους ἔλαβεν ἐν
 αὐτῷ, πάντας ἀπέκτεινεν. ἦν δὲ ἔκ ἐπι-

ipſos praemittit, qui diceret, ſi intra quinque dies ex Sicilia diſcedere vellent, ſumtis ſuis rebus, ſe paratum eſſe ad foedus cum ipſis faciendum. Illi vero *haec* parvi faciebant, nulloque reſponſo reddito *caduceatorem* remiſerunt. Poſtea vero utrique aciem aciei adverſam ut ad proelium inſtruxerunt. Sed Gylippus animadvertens Syracuſanos perturbari, nec facile in ſuos ordines redigi, copias in locum patentiorem reduxit. Nicias vero Athenienſes adverſus *hoſtem* non duxit: ſed prope ſuam munitionem ſe *cum ſuis copiis* continuit. Gylippus autem, cum animadvertiſſet ipſos contra ſe non venientes, exercitum abduxit in verticem nomine Temeniten, ibique caſtris poſitis pernoctarunt. Poſtridie vero majorem *ſuarum* copiarum partem acie inſtructa ad Athenienſium muros duxit, ne alio ad opem *ſuis* ferendam irent. Quadam autem *copiarum* parte ad caſtellum Labdalum miſſa, *id* cepit, et quotquot in eo naſtus eſt, omnes interfecit. Is enim locus a *caeteris* Atheni-

ensibus conspici non poterat. Eodem die triremis etiam Atheniensium a Syracusanis capta est, dum ad *magnum* portum appelleret.

4. Postea vero Syracusani et focii murum exstruere coeperunt, initio ab urbe facto, eum per Epipolas sursum versus ducentes ad illum *alterum* transversum *ac* simplicem *murum*, a Syracusanis jam exstructum, ut Athenienses, nisi impedire possent, circumvallare amplius non possent. Athenienses autem, muro ad mare absoluto, in loca superiora jam se receperant: sed Gylippus (erat enim quaedam illius muri ab Atheniensibus exstructi pars infirma) noctu copiis assumtis ad illum contendit. Athenienses vero (nam extra *vallum* stationem habebant) cum *hoc* sensissent, obviam ei iverunt. Ille vero, cum *hoc* animadvertisset, suos celeriter reduxit. Athenienses autem, hoc *muro* sublimius excitato, ipsi quidem hic excubias agebant, reliquos vero focios in reliquis illius munitionis partibus, ubi

φανές τοῖς Ἀθηναίοις τὸ χωρίον. καὶ τριή-
ρης τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἀλίσκειαι τῶν Ἀθη-
ναίων ὑπὸ τῶν Συρακυσίων, ἐφορμῶσα τῷ
λιμένι.

δ. Καὶ μὲν ταῦτα ἐτείχιζον οἱ Συ-
ρακῆσιοι καὶ οἱ ζύμμαχοι διὰ τῶν Επιπο-
λῶν, ἀπὸ τῆς πόλεως ἀρξάμενοι ἄνω πρὸς
τὸ ἐγκάρσιον τεῖχος ἀπλῶν· ὅπως οἱ Ἀ-
θηναῖοι, εἰ μὴ δύναιντο κωλύσαι, μηκέτι
οἰοί τε ὥσιν ἀποτειχίσαι. καὶ οἱ, τε Ἀ-
θηναῖοι ἀναβεβήκεσαν ἤδη ἄνω, τὸ ἐπὶ
θαλάσῃ τεῖχος ἐπιτελέσαντες, καὶ ὁ
Γύλιππος (ἦν γάρ τι τοῖς Ἀθηναίοις τῷ
τείχῳ ἀσθενὲς) νυκτὸς ἀναλαβὼν τὴν
στρατιάν, ἐπήει πρὸς αὐτό. οἱ δ' Ἀθηναῖοι
(ἔτυχον γὰρ ἔξω αὐλιζόμενοι) ὥς ἤοιδοντο,
ἀντεπήεσαν. ὁ δὲ γνὼς, κατὰ τάχος ἀπή-
γαγε τὴν σφετέρην πάλιν. ἐποικοδομή-
σαντες δὲ αὐτὰ οἱ Ἀθηναῖοι ὑψηλότεραν,
αὐτοὶ μὲν ταύτῃ ἐφύλασσον, τὴν δὲ ἄλ-
λην ζυμμάχῳ κατὰ τὸ ἄλλο τείχισμα

ἤδη διέταξαν ἥπερ ἔμελλον ἕκαστοι φρερεῖν.
 τῷ δὲ Νικία ἔδόκει τὸ Πλημμύριον καλέ-
 μενον τειχίσαι· (ἔστι δὲ ἄκρα ἀντιπέρας
 τῆς πόλεως, ἥπερ πρὸς ἄκρᾳ τῆς μεγάλης
 λιμένος τὸ σόμα σενὸν ποιεῖ) καὶ εἰ τειχι-
 δεῖν, ῥάων αὐτῷ ἐφάνετο ἡ ἐσκομιδὴ τῶν
 ἐπιήδεϊων ἔσεσθαι. δι' ἐλάσσονος γὰρ πρὸς
 τῷ λιμένι τῷ τῶν Συρακυσίων ἐφορμήσειν
 σφᾶς, καὶ ἔχ' ὥσπερ νῦν ἐκ μυχῆς τῆς λιμέ-
 νος τὰς ἐπαγωγὰς ποιήσεσθαι, ἣν τι ναυ-
 τικῶ κινῶνται. προσεῖχε τε ἤδη μᾶλλον
 τῷ καλὰ θάλασσαν πολέμῳ, ὁρῶν τὰ ἐκ
 τῆς γῆς σφίσιν, ἐπεὶ δὴ Γύλιππος ἦκεν,
 ἀνελπιστότερα ὄντα. διακομίσας ἔν σρα-
 τιὰν καὶ τὰς ναῦς, ἐξετεῖχιζε τρία φρέρια·
 καὶ ἐν αὐτοῖς τὰ τε σκεύη τὰ πλεῖστα ἔ-
 κειτο, καὶ τὰ πλοῖα ἤδη ἐκεῖ τὰ μεγάλα
 ὥρμαι, καὶ αἱ ταχέϊαι νῆες. ὥστε καὶ τῶν
 πληρωμάτων ἔχ' ἥκιστα τότε πρῶτον κά-
 κωσις ἐγένετο· τῷ τε γὰρ ὕδατι σπανίως
 χρώμενοι, καὶ ἐκ ἐγγύθεν, καὶ ἐπὶ φρυγανισ-

singuli excubias erant acturi, jam disposuerant. Niciae vero videbatur muniendus esse locus, quem Plemmyrium vocant. (Est autem promontorium e regione urbis, quod, in magnum portum prominens, ejus fauces coarctat.) Hoc enim munito, commeatus *in castra* facilius importatum iri judicabat. Breuiore enim intervallo prope *parvum* Syracusanorum portum se stationem habituros, neque quemadmodum tunc *facere cogerantur*, ex intimo *magni* portus sinu, *atque longiore intervallo*, se ituros contra *hostes*, siquid illi classe molirentur. Quamobrem animum ad bellum maritimum jam magis appellebat, quod post adventum Gylicippi minorem spem de rebus terrestribus sibi concipiendam esse videret. Copiis igitur et navibus *eo* traductis, tria propugnacula exstruxit. In his autem pleraque instrumenta reposita erant; et magna navigia, navesque veloces illic in statione jam manebant. Quamobrem etiam tunc primum maxima classiariorum militum jactura facta est; nam aquae penuria laborabant, et procul *a munitionibus* aquari cgebantur. Prae-

terea quoties nautae lignatum prodibant, ab equitatu Syracusanorum, qui terram obtinebat, *excepti plerique* interficiebantur. Nam tertia equitatus pars a Syracusanis in oppidulo, quod est in Olympico, collocata fuerat, propter illos, qui erant in Plemmyrio, ne ad agrum maleficiis infestandum *illinc* prodirent. Praeterea Nicias reliquas etiam Corinthiorum naves adventare audiebat. Quare viginti naves misit, ut illarum adventum observarent; quibus mandatum fuerat, ut circa Locros, et Rhegium, et loca, per quae accessus ad Siciliam patebat, stationem haberent.

5. Gylippus vero simul quidem murum, quem per Epipolas ducebat, exstruebat, utens lapidibus, quos Athenienses in usum suum agefferant, simul etiam Syracusanos et socios in aciem extra munitionem producebat. Et Athenienses aciem illis oppositam instruebant. Postquam autem Gylippo tempus opportunum adesse visum est, hostes prior aggressus est. Et cum ad manus venissent, pugnarunt in eo spatio, quod inter

μόν ἅμα ὁπότε ἐξέλθοιεν οἱ ναῦται, ὑπὸ τῶν ἱππέων τῶν Συρακυσίων, κρατέντων τῆς γῆς, διεφθείρουτο. τρίτον γὰρ μέρος τῶν ἱππέων τοῖς Συρακυσίοις διὰ τῆς ἐν τῷ Πλημμυρίῳ, ἵνα μὴ κακουργήσαντες ἐξί-
οιεν, ἐπὶ τῇ ἐν τῷ Ολυμπιεῖῳ πολίχνῃ ἐτετάχατο. ἐπυνθάνετο δὲ καὶ τὰς λοιπὰς τῶν Κορινθίων ναῦς προσπλεύσας ὁ Νικί-
ας· καὶ πέμπει εἰς φυλακὴν αὐτῶν εἴκοσι ναῦς, αἷς εἴρητο περί τε Λοκρῆς καὶ Ῥήγιον καὶ τὴν προσβολὴν τῆς Σικελίας ναυλοχεῖν αὐτάς.

Ε΄. Ὁ δὲ Γύλιππος ἅμα μὲν ἐτείχιζε τὸ διὰ τῶν Επιπολῶν τεῖχος, τοῖς λί-
δοις χρώμενος ὅς οἱ Ἀθηναῖοι προσπαρε-
βάλλοντο σφίσιν, ἅμα δὲ παρέτασεν ἐξά-
γων αἰεὶ πρὸ τῆς τειχίσματος τῆς Συρα-
κυσίως, καὶ τῆς ξυμμάχους· καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἀντιπαρετάσσοντο. ἐπειδὴ δὲ ἔδοξε Γυ-
λίππῳ καιρὸς εἶναι, ἤρχε τῆς ἐφόδου, καὶ ἐν χερσὶ γενόμενοι ἐμάχοντο μεταξύ τῶν

τειχισμάτων, ἥ τῆς ἵππε τῶν Συρακυσίων [κὶ τῶν ξυμμάχων] ἑδεμία χρησίς ἦν· καὶ νικηθέντων τῶν Συρακυσίων κὶ τῶν ξυμμάχων, κὶ νεκρὸς ὑποσπόνδους ἀνελομένων, κὶ τῶν Αθηναίων τροπαῖον σησάντων, ὁ Γύλιππος ξυγκαλέσας τὸ στρατευμα, ἐκ ἔφη τὸ ἀμάρλημα ἐκείνων ἀλλ' αὐτῷ γενέσθαι. τῆς γὰρ ἵππε καὶ τῶν ἀκοντισῶν τὴν ὠφέλειαν, τῇ τάξει ἐντὸς λίαν τῶν τειχῶν ποιήσας, ἀφελέσθαι. νῦν ἔν αὐθις ἐπάξειν. καὶ διανοεῖσθαι ὅπως ἐκέλευεν αὐτὸς ὡς τῇ μὲν παρασκευῇ ἐκ ἔλασσον ἐξούλας, τῇ δὲ γνώμῃ, ἐκ ἀνεκτὸν ἐσόμενον εἰ μὴ ἀξιώσῃσι, Πελοποννήσιοί τε ὄντες κὶ Δωριεῖς, Ιώνων κὶ νησιωτῶν κὶ ξυγκλύδων ἀνθρώπων, κρατήσαντες, ἐξελάσασθαι ἐκ τῆς χώρας.

ς'. Καὶ μετὰ ταῦτα ἐπειδὴ καιρὸς ἦν, αὐθις ἐπῆγεν αὐτὸς. ὁ δὲ Νικίας καὶ οἱ Αθηναῖοι νομίζοντες κὶ ἐκείνοι, εἰ μὴ ἐθέλοιεν μάχης ἄρχειν, ἀναγκάϊον εἶναι σφί-

utrorumque munitiones erat, ubi nullus erat usus equitatus Syracusanorum atque sociorum. Cum autem Syracusani et socii victi fuissent, suorumque cadavera fide publica interposita sustulissent, et Athenienses tropaeum erexissent; Gylippus, convocatis copiis, non illarum, sed suam culpam fuisse dixit. Se enim equitatus ac velitum usum *ipsis* eripuisse, quod inter *utrorumque* munitiones in loco nimis angusto aciem instruxisset. Nunc autem se rursus educturum. Quare jubebat illos ita secum cogitare, se quidem apparatu inferiores non futuros; animis vero sic esse statuendum, minime ferendum fore, nisi ipsi, qui Peloponnesii et Dorienfes essent, Iones et insularum incolae et convenas homines, superatos, ex *sua* regione ejicere vellent.

6. Postea vero, cum tempus opportunum venisset, eos rursus eduxit. Nicias vero et Athenienses, existimantes ipsi quoque, quamvis initium proelii facere nollent, sibi tamen necessarium esse, non pati murum

prope aedificari. (Jam enim murus, qui ab illis *Syracusanis* aedificabatur, propemodum vel ultra extremitatem muri ab Atheniensibus exstructi processerat. Qui si processisset, jam duplex commodum ipsis *Syracusanis* attulisset, ut et pugnantes assidue vincerent, et *si mallent* proelio supersederent.) In aciem igitur contra Syracusanos prodierunt. Gylippus vero, gravis armaturae militibus extra munitiones longius quam ante productis, manus cum ipsis conferuit. Equitatum vero et velites a latere Atheniensium in loco spatiofo collocaverat, ubi utrarumque munitionum opera desinebant. Hic autem equitatus in ipso proelio impressione facta in sinistrum Atheniensium cornu, quod ipsi erat oppositum, *id* in fugam vertit. Et propterea reliquus etiam *illorum* exercitus, a Syracusanis victus, in *suas* munitiones praeceps est compulsus. Nocte autem insequenti murum prope munitionem Atheniensium ocus aedificarunt, ac ultra *eam* perduxerunt, ita ut neque ipsi ab illis amplius impediri possent, *ne murum absol-*

σι μὴ περιορᾶν παροικοδομήμενον τὸ τεῖ-
 χος· ἥδη γὰρ καὶ ὅσον παρεληλύθει τὴν
 τῶν Αθηναίων τῷ τείχεος τελευτὴν ἢ ἐ-
 κείνων τείχισις· καὶ εἰ προέλθοι, ταυτὸν
 ἥδη ἐποίει αὐτοῖς, νικᾶν τε μαχομένοις
 διαπαντός, καὶ μηδὲ μάχεσθαι. ἀντεπήσαν
 ἔν τοις Συρακυσίοις. καὶ ὁ Γύλιππος τῶς
 μὲν ὀπλίτας ἔξω τῶν τειχῶν μάλλον ἢ
 πρότερον προεξαγαγὼν ζυνέμισγεν αὐτοῖς.
 τῶς δ' ἱππέας καὶ τῶς ἀκοντιστὰς ἐκ πλα-
 γίς τάξας τῶν Αθηναίων, κατὰ τὴν εὐρυ-
 χωρίαν, ἣ τῶν τειχῶν ἀμφοτέρων αἱ ἐρ-
 γασίαι ἔληγον· καὶ προσβαλόντες οἱ ἱπ-
 πεῖς ἐν τῇ μάχῃ τῷ εὐωνύμῳ κέρα τῶν
 Αθηναίων, ὅπερ κατ' αὐτὸς ἦν, ἔτρεψαν·
 καὶ δι' αὐτὸ καὶ τὸ ἄλλο σφάτευμα νικηθὲν
 ὑπὸ τῶν Συρακυσίων, κατηράχθη ἐς τὰ
 τειχίσματα. καὶ τῇ ἐπίσῃ νυκτὶ ἔφθα-
 σαν παροικοδομήσαντες, καὶ παρελθόντες τὴν
 τῶν Αθηναίων οἰκοδομίαν, ὥςτε μηκέτι μή-
 τε αὐτοὶ κωλύεσθαι ὑπ' αὐτῶν, ἐκείνους

τε καὶ παντάπασιν ἀπεσερηκέναι, εἰ καὶ κρα-
τῶεν, μὴ ἂν ἔτι σφᾶς ἀποτείχισαι.

Ζ'. Μετὰ δὲ τῷτο αἶ τε τῶν Κορινθίων
νῆες καὶ Ἀμπρακιωτῶν καὶ Λευκαδίων ἐσέ-
πλευσαν αἱ ὑπόλοιποι δώδεκα, λαθῶσαι
τὴν τῶν Ἀθηναίων φυλακὴν. ἦρχε δὲ
αὐτῶν Εῤασινίδης Κορίνθιος· καὶ ξυνετεί-
χισαν τὸ λοιπὸν τοῖς Συρακυσίοις, μέχρι
τῆς ἐγκαρσίης τείχους. καὶ ὁ Γύλιππος ἐς
τὴν ἄλλην Σικελίαν ἐπὶ στρατίαν τε ὥχε-
το, καὶ ναυτικὴν καὶ πεζικὴν ξυλλέξων, καὶ
τῶν πόλεων ἅμα προσαζόμενος εἴ τις ἢ
μὴ πρόθυμος ἦν, ἢ παντάπασιν ἔτι ἀφει-
σῇκε τῷ πολέμῳ. πρέσβεις τε ἄλλοι τῶν
Συρακυσίων καὶ Κορινθίων ἐς Λακεδαίμονα
καὶ Κόρινθον ἀπεσάλησαν, ὅπως στρατιά
ἔτι περαιωθῇ, τρόπῳ ᾧ ἂν ἐν ὁλκάσιν, ἢ
πλοίοις, ἢ ἄλλως ὅπως ἂν προχωρῇ, ὥς
καὶ τῶν Ἀθηναίων ἐπιμεταπεμπομένων.
οἷτε Συρακῆσιοι ναυτικὸν ἐπλήρην, καὶ
ἀνεπειρῶντο, ὥς καὶ τῷτο ἐπιχειρήσον-

verent, et vel omnem in posterum sui circumvallandi facultatem, quamvis vincerent, illis eriperent.

7. Postea vero Corinthiorum et Ambraciotarum et Leucadiorum naves, quae reliquae erant, numero duodecim, clam Atheniensium custodia navigarunt, *et ad urbem appulerunt*. Illis autem praeerat Erasimides Corinthius. Et in reliqua *muri parte* aedificanda, *atque* usque ad *alterum* transversum murum Syracusanos adjuverunt. Gylippus autem caeteram Siciliam obivit, ut navales pedestresque copias colligeret, simul etiam ut civitates ad societatem secum ineundam sollicitaret, si qua aut propensa non erat, aut a bello prorsus adhuc abstinebat. Alii quoque Syracusanorum et Corinthiorum legati Lacedaemonem et Corinthum missi fuerunt, ut novus exercitus trajiceretur, quocunque modo, sive navibus onerariis, sive navigiis, sive quacunque alia ratione *res commode* succedere posse videretur, quod et Athenienses *alias etiam copias* accerferent. Et Syracusani classem instruebant, et *hujus quoque rei* periculum faciebant, quod hanc quoque rem aggredi statu-

issent, et in caeteras res totis viribus incumbant.

8. Nicias vero, cum hoc intellexisset, et hostium quidem potentiam, suam vero *rerum omnium* penuriam in dies crescere videret, nuntios et ipse Athenas misit, saepe quidem et alias, de singulis *rebus*, quae gerebantur: sed tunc vel maxime, quod res suas in maximum discrimen adductas esse, et nisi primo quoque tempore *Athenienses* aut se revocarent, aut alios non paucos mitterent, nullam salutis spem superesse duceret. Veritus autem, ne *nuntii*, qui mittebantur, vel propter facundiae vel propter consilii inopiam, vel etiam aliquid ad populi voluntatem dicentes, vera non renunciarent, epistolam scripsit: existimans fore, ut hoc modo potissimum suam sententiam ab ipso nuncio minime suppressam Athenienses cognoscerent, et de rebus veris deliberarent. Atque illi quidem, quos misit, cum literis, quas ferebant, et cum mandatis, quae acceperant, quae ipsos exponere oportebat, abierunt. Nicias vero res castrenses jam custodiens,

τες, καὶ ἐς τὰλλα πολὺ ἐπέρρωντο.

η'. Ὁ δὲ Νικίας, αἰσθόμενος τῆτο, καὶ ὄρων καθ' ἡμέραν ἐπιδιδῶσαν τήν τε τῶν πολεμίων ἰχὺν καὶ τὴν σφετέραν ἀπορίαν, ἔπεμπε καὶ αὐτὸς ἐς τὰς Αθήνας ἀγγέλλοντας, πολλάκις μὲν καὶ ἄλλοτε καθ' ἕκαστα τῶν γιγνομένων, μάλιστα δὲ καὶ τότε, νομίζων ἐν τοῖς δεινοῖς τε εἶναι, καὶ ἥν μὴ ὥσταχισα ἢ σφᾶς μεταπέμψωσιν, ἢ ἄλλος μὴ ὀλίγος ἀποσέλλωσιν, ὕδαμίαν εἶναι σωτηρίαν. Φοβόμενος δὲ μὴ οἱ πεμπόμενοι, ἢ κατὰ τὴν τῆ λέγειν ἀδυνασίαν, ἢ καὶ γνώμης ἐλλιπεῖς γιγνόμενοι, ἢ τῷ ὀχλῷ πρὸς χάριν τι λέγοντες, καὶ τὰ ὄντα ἀπαγγείλωσιν, ἔγραψεν ἐπισολήν. νομίζων ὅτως ἂν μάλιστα τὴν αὐτῆ γνώμην, μηδὲν ἐν τῷ ἀγγέλῳ ἀφανισθεῖσαν, μαθόντας τὰς Αθηναίους, βελεύεσθαι περὶ τῆς ἀληθείας. καὶ οἱ μὲν ὥχοντο φέροντες ὅς ἀπέστειλε τὰ γράμματα, καὶ ὅσα ἔδει αὐτὸς εἰπεῖν. ὁ δὲ, τὰ κατὰ τὸ στρατόπε-

28 ΘΟΥΚΥΔ. Ζ. θ'. ι'. ια'.

δον διὰ Φυλακῆς ἤδη ἔχων, ἐκασίων κινδύνων ἐπεμελεῖτο.

θ'. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ θέρει τελευτῶντι, καὶ Εὐετίων στρατηγὸς Ἀθηναίων, μετὰ Περδίκκου στρατεύσας ἐπ' Ἀμφίπολιν Θραξὶ πολλοῖς, τὴν μὲν πόλιν οὐχ εἶλεν· ἐς δὲ τὸν Στρυμόνα περικομίσας τριήρεις, ἐκ τῆς ποταμῷ ἐπολιόρκει, ὁρμώμενος ἐξ Ἰμεραίας. καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα τῷτο.

ι'. Τῇ δ' ἐπιγιγνομένη χειμῶνος ἤκοντες ἐς τὰς Αθήνας οἱ παρὰ τῆς Νικίης, ὅσα τε ἀπὸ γλώσσης εἰρηλο αὐτοῖς εἶπον, καὶ εἴτις τὶ ἡρώτα ἀπεκρίνοντο· καὶ τὴν ἐπισολὴν ἀπέδωκαν. ὁ δὲ γραμματεὺς τῆς πόλεως, παρελθὼν ἀνέγνω τοῖς Ἀθηναίοις, δηλῶσαν τοιάδε.

ια'. ‘ΤΑ μὲν πρότερον πραχθέντα, ‘ὦ Ἀθηναῖοι, ἐν ἄλλαις πολλαῖς ἐπισο-
‘λαῖς ἴξε· νῦν δὲ καιρὸς ἔχῃ ἥττον μαθόν-
‘τας ὑμᾶς ἐν ᾧ ἐσμὲν βελεύσασθαι. κρα-

voluntariorum periculorum curam gerebat,
eaque tantum, quae non ultro provocaverat,
discrimina subibat.

9. Eadem autem aestate jam extrema,
Euction etiam Atheniensium dux, cum Per-
dicca multisque Thracibus Amphipoli bel-
lum inferens, urbem quidem non expug-
navit: sed, triremibus in Strymonem cir-
cumductis, ab ipso fluvio *urbem* obsidebat,
ex Imeraëo, *ubi belli sedem posuerat*, profi-
ciscens. Atque haec aestas excessit.

10. Hyeme autem ineunte, qui a Nicia
missi fuerant, Athenas pervenerunt, et om-
nia mandata, quae ab illo acceperant, expo-
suerunt, et si quis aliquid percontabatur,
respondebant: epistolamque reddiderunt.
Civitatis autem scriba in medium progres-
sus *eam* Atheniensibus recitavit, cujus haec
erant verba.

11. ‘ RES quidem ante gestas, Atheni-
‘ enses, ex multis aliis *meis* epistolis, cog-
‘ novistis. Jam vero tempus postulat longe
‘ magis, *quam ante*, ut in quo statu sint res

‘ nostrae cognoscatis, et *pro eo, ac opus est,*
‘ deliberetis. Cum enim Syracusanos, ad-
‘ versus quos missi fuimus, majore proelio-
‘ rum parte superassemus, et munitiones ex-
‘ struxissemus, in quibus nunc sumus, venit
‘ Gylippus Lacedaemonius cum exercitu,
‘ quem ex Peloponneso duxit, et ex quibus-
‘ dam Siciliae civitatibus. Et primo quidem
‘ proelio a nobis superatus est: postridie
‘ vero, ab equitum velitumque multitudine
‘ per vim coacti, in munitiones nos recepti-
‘ mus. Nunc igitur nos propter adversari-
‘ orum multitudinem, omissa *urbis* circum-
‘ vallatione, quiescimus. Nec enim omni-
‘ bus *nostris* copiis uti possumus, quod mu-
‘ nitionum custodia magnam gravis arma-
‘ turae partem absumat. Hostes vero mu-
‘ rum simplicem juxta nostrum excitave-
‘ runt, ita ut eos amplius circumvallare ne-
‘ queamus, nisi quis hanc munitionem nos-
‘ tris vicinam cum magnis copiis adortus
‘ expugnet. Contigit etiam, ut nos, qui
‘ alios obsidere videbamur, ipsi potius, fal-
‘ tem quod ad terram attinet, hoc patiamur.

' τησάντων γὰρ ἡμῶν μάχαις ταῖς πλεί-
 ' οσι Συρακυσίς, ἐφ' ὅς ἐπέμφθημεν, καὶ
 ' τὰ τεῖχη οἰκοδομησαμένων, ἐν οἷσπερ
 ' νῦν ἐσμέν, ἦλθε Γύλιππος Λακεδαιμό-
 ' νιος, στρατιὰν ἔχων ἐκ Πελοποννήσου καὶ
 ' ἀπὸ τῶν ἐν Σικελίᾳ πόλεων ἔστιν ὢν. καὶ
 ' μάχῃ τῇ μὲν πρώτη νικάται ὑφ' ἡμῶν,
 ' τῇ δ' ὑστεραίᾳ, ἰππεῦσί τε πολλοῖς καὶ
 ' ἀκοντισαῖς βιασθέντες, ἀνεχωρήσαμεν
 ' ἐς τὰ τεῖχη. νῦν ὅν ἡμεῖς μὲν παυσάμε-
 ' νοι τῷ περιτειχισμῷ διὰ τὸ πλῆθος τῶν
 ' ἐναντίων, ἡσυχάζομεν. ὁδὲ γὰρ ζυμπά-
 ' σῃ τῇ στρατιᾷ δυναίμεθ' ἂν χρῆσασθαι,
 ' ἀπαναλωκυίας τῆς φυλακῆς τῶν τει-
 ' χῶν μέρος τὶ τῷ ὀπλιτικῷ. οἱ δὲ παρω-
 ' κοδομήκασιν ἡμῖν τεῖχος ἀπλῆν, ὥστε
 ' μὴ εἶναι ἔτι περιτειχίσαι αὐτοὺς, ἢν μή
 ' τις τὸ παραλείχισμα τῷτο πολλῇ στρα-
 ' τιᾷ ἐπελθὼν ἔλῃ. ζυμβέβηκέ τε, πολιορ-
 ' κεῖν δοκῆναις ἡμᾶς ἄλλας, αὐτοὺς μᾶλλον
 ' ὅσα γε κατὰ γῆν τῷτο πάσχειν. ὁδὲ γὰρ

‘ τῆς χώρας ἐπὶ πολὺ διὰ τῆς ἰππέας
 ‘ ἐξερχόμεθα.

ΙΒ'. ‘ Πεπόμφασι δὲ καὶ ἐς Πελοπόννη-
 ‘ σον πρέσβεις ἐπ’ ἄλλην στρατιάν. καὶ ἐς
 ‘ τὰς ἐν Σικελίᾳ πόλεις Γύλιππος οἴχε-
 ‘ ται, τὰς μὲν καὶ πείσων ξυμπολεμεῖν,
 ‘ ὅσαι νῦν ἡσυχάζουσιν, ἀπὸ δὲ τῶν ἔτι καὶ
 ‘ στρατιάν πεζὴν καὶ ναυτικὴν παρασκευὴν,
 ‘ ἣν δύνῃται, ἄξων. διανοῶνται γάρ (ὡς ἐγὼ
 ‘ πυνθάνομαι) τῷ τε πέζῳ ἅμα τῶν τει-
 ‘ χῶν ἡμῶν πειρᾶν, καὶ ταῖς ναυσὶ κατὰ
 ‘ θάλασσαν. καὶ δεινὸν μηδενὶ ὑμῶν δόξει
 ‘ εἶναι ὅτι καὶ κατὰ θάλασσαν. τὸ γάρ
 ‘ ναυτικὸν ἡμῶν (ὅπερ καὶ κεῖνοι πυνθάνον-
 ‘ ται) τὸ μὲν πρῶτον ἡκμαζε, καὶ τῶν νεῶν
 ‘ τῇ ξηρότητι, καὶ τῶν πληρωμάτων τῇ σω-
 ‘ τηρίᾳ· νῦν δὲ αἱ τε νῆες διάβροχοι, τοσού-
 ‘ τον χρόνον ἤδη θαλασσεύσασαι, καὶ τὰ
 ‘ πληρώματα ἐφθάρηαι. τὰς μὲν γὰρ ναῦς
 ‘ ἔκ’ ἐσιν ἀνελκύσαντας διαψύξαι, διὰ τὸ
 ‘ ἀντιπάλους καὶ τῷ πλήθει καὶ ἐπιπλείους

‘ Nec enim propter *hostium* equitatum pro-
‘ cul per regionem progredimur.

12. ‘ Praeterea legatos in Peloponnesum
‘ miserunt ad alias copias accersendas. Et
‘ Gylippus ad urbes Siciliae proficiscitur,
‘ ut earum alias quidem ad belli societatem
‘ pelliciat, quotquot nunc quiescunt, ex aliis
‘ vero praeterea, pedestres navalesque co-
‘ pias, si possit, adducat. Nam (ut ego au-
‘ dio) peditatu *a terra*, pariter et classe *a*
‘ mari nostras munitiones tentare statue-
‘ runt. Neque cuiquam vestrum *hoc* ar-
‘ duum esse videatur, quod etiam a mari
‘ *nos aggredi statuerint*. Nam nostra classis
‘ (quod et illi cognitum habent) initio qui-
‘ dem et navium siccitate, et hominum, qui
‘ in illis erant, incolumitate florebat. Jam
‘ vero et naves, quod tamdiu jam *sub dio et*
‘ in mari manserint, sunt putrefactae, et vi-
‘ ri, qui eas explebant, sunt absumti. Naves
‘ enim *nobis* subducere non licet, ut recre-
‘ mus, quod hostium naves, quae nostris
‘ sunt numero pares, atque adeo plures,
‘ perpetuo suspicionem *nobis* afferant, quod
‘ *jamjam nos* sint invasurae. Non dubium

‘ autem illos *hujus rei* periculum facturos
‘ esse. Et *hostis* invadendi facultas penes
‘ illos est, et suas *naves* commodius exsic-
‘ care possunt. Nec enim stationes adver-
‘ sus alios habent.

13. ‘ Nobis vero, quamvis magno navi-
‘ um numero abundaremus, vix tamen hoc
‘ *facere* liceret, ne dum (ut nunc) excubias
‘ cum tota classe agere coactis. Nam si vel
‘ modicam custodiae partem detrahamus,
‘ nullos commeatus habebimus, quos nunc
‘ quoque juxta illorum urbem *praetervecti*
‘ aegre *in castra* importamus. Homines
‘ vero nautici hac de causa et *ante* cum nos-
‘ tra jactura perierunt, et nunc etiam pere-
‘ unt; quod nautae quidem, quia procul a
‘ castris lignari, praedari, et aquari cogun-
‘ tur, ab *hostium* equitatu excepti caedan-
‘ tur. Servitia vero, quia castra castris op-
‘ posita habemus, transfugiant. Peregrino-
‘ rum quoque illi quidem, qui coacti naves
‘ conscenderunt, in urbes continuo dilabun-
‘ tur. Illi vero, qui mercedis magnitudine

' τὰς τῶν πολεμίων ἔσας, αἰὲ προσδοκίαν
 ' παρέχειν ὥς ἐπιπλεύσονται. Φανεραὶ δέ
 ' εἰσιν ἀποπειρώμεναι· καὶ αἱ ἐπιχειρή-
 ' σεις ἐπ' ἐκείνοις, καὶ ἀποξηρᾶναι τὰς σφε-
 ' τέρας μᾶλλον ἐξουσία. ὃ γὰρ ἐφορμῶσιν
 ' ἀλλήλοις.

ιγ'. ' Ἡμῖν δ' ἐκ πολλῆς ἂν περιστάσε-
 ' νεῶν μόλις τῷτο ὑπῆρχε, καὶ μὴ ἀναγ-
 ' καζομένοις ὥσπερ νῦν πάσαις φυλάσ-
 ' σειν. εἰ γὰρ ἀφαιρήσομέν τι καὶ βραχὺ
 ' τῆς τηρήσεως, τὰ ἐπιτήδεια ἔχ' ἔξομεν,
 ' παρὰ τὴν ἐκείνων πόλιν χαλεπῶς καὶ
 ' νῦν ἐσκομιζόμενοι. τὰ δὲ πληρώματα διὰ
 ' τόδε ἐφθάρη τε ἡμῖν, καὶ ἔτι νῦν φθείρε-
 ' ται, τῶν ναυτῶν τῶν μὲν, διὰ Φρυγα-
 ' νισμὸν, καὶ ἀρπαγὴν μακράν, καὶ ὑδρείαν,
 ' ὑπὸ τῶν ἱππέων ἀπολλυμένων· οἱ δὲ
 ' θερᾶπευόντες, ἐπεὶ δὴ ἐς ἀντίπαλα κα-
 ' θεστήκαμεν, αὐτομολῶσι. καὶ οἱ ξένοι, οἱ
 ' μὲν ἀναγκαστοὶ ἐσθάντες, εὐθὺς κατὰ τὰς
 ' πόλεις ἀποχωρῶσιν. οἱ δὲ ὑπὸ μεγάλῃ

' μιοῦτο πρώτον ἐπαρθένης, καὶ οἰόμενοι
 ' χρηματιεῖσθαι μᾶλλον ἢ μαχεῖσθαι,
 ' ἐπεὶ δὴ παρὰ γνώμην ναυτικόν τε δὴ καὶ
 ' τᾶλλα ἀπὸ τῶν πολεμίων ἀνθεσῶτα
 ' ὀρῶσιν, οἱ μὲν ἐπ' αὐτομολίας προφάσει
 ' ἀπέρχονται, οἱ δὲ, ὡς ἕκαστοι δύνανται
 ' (πολλὴ δ' ἡ Σικελία) εἰσὶ δ' οἱ καὶ αὐτῶ
 ' ἐμπορευόμενοι, ἀνδράποδα Ἑκκαρικὰ ἀν-
 ' τεμβιβάζουσι ὑπὲρ σφῶν πείσαντες τοὺς
 ' τριηράρχους, τὴν ἀκρίβειαν τῶ ναυτικῶ
 ' ἀφήρηται.

ιδ'. ' Επισταμένοις δ' ὑμῖν γράφω ὅτι
 ' βραχεῖα ἀκμὴ πληρώματος, καὶ ὀλίγοι
 ' τῶν ναυτῶν οἱ ἐξορμῶντές τε ναῦν, καὶ
 ' ξυνέχοντες τὴν εἰρεσίαν. τῶν δὲ πάν-
 ' των ἀπορώτατον, τό, τε μὴ οἷόν τε εἶναι
 ' ταῦτα ἐμοὶ κωλύσαι τῷ στρατηγῷ,
 ' (χαλεπαὶ γὰρ αἱ ὑμέτεραι φύσεις ἄρ-
 ' ξαι) καὶ ὅτι ἐδ' ὁπόθεν ἐπιπληρωσόμεθα
 ' τὰς ναῦς ἔχομεν. (ὁ τοῖς πολεμίοις πολ-
 ' λαχόθεν ὑπάρχει,) ἀλλ' ἀνάγκη ἀφ'

‘ primum allekti venerant, et qui se quaef-
 ‘ tum potius facturos quam pugnatu-
 ‘ ritabantur, ubi praeter opinionem vide-
 ‘ runt et hostium classem, et caeteras res
 ‘ jam *nobis* oppositas, partim quidem occa-
 ‘ sionem nacti ad hostes transfugiunt, par-
 ‘ tim vero, prout singulis facultas offertur,
 ‘ *abeunt*. (Sicilia autem est ampla) quidam
 ‘ etiam hic Hyccarica mancipia mercati,
 ‘ trierarchis persuaferunt, ut illa pro se in
 ‘ naves imponerent, atque hoc modo exac-
 ‘ tam rei nauticae disciplinam fustulerunt.

14. ‘ Vobis autem, qui *hoc probe* nostis,
 ‘ scribo, non diuturnum esse classiariae mul-
 ‘ titudinis vigorem, paucosque nautas re-
 ‘ periri, qui et navem agere et remigium
 ‘ moderari norint. Sed horum omnium *in-*
 ‘ *commodorum* hoc est maximum, tum quod
 ‘ ego Imperator haec *mala* prohibere non
 ‘ possim (nam vestra ingenia, *Athenienses*,
 ‘ non facile reguntur,) tum etiam quod non
 ‘ habeamus, unde navium supplementum
 ‘ parare possimus (id, quod hosti multis ex
 ‘ locis *facere* licet) sed necesse sit supple-

† mentum *illinc* parari, unde, quando *huc*
 † venimus, et ea, quae *nunc* supersunt, et
 † ea, quae *jam* absumta sunt, accepimus.
 † Civitates enim, quae nunc *nobis* sunt so-
 † ciae, Naxus et Catana, *copias nobis suppe-*
 † *ditare* nequeunt. Quod si hoc unum prae-
 † terea hostibus accesserit, ut Italiae oppi-
 † da, quae nos alunt, cognito rerum statu,
 † in quo sumus, vobisque nullum auxilium
 † *ad nos* mittentibus, se illis adjungant; pro-
 † fecto, nobis sine proelio expugnatis, bel-
 † lum ab ipsis conficietur. His autem ego
 † jucundiora quidem *vobis* scribere potui-
 † sem, sed tamen non utiliora; quia necesse
 † est, vos manifeste cognoscere rerum ista-
 † rum statum, ut de his consultetis. simul
 † etiam (quia vestra ingenia probe nota ha-
 † beam, quod jucundissima quidem audire
 † vultis, postea vero conquerimini, si quid
 † ex his, *quae audieritis*, vobis non conti-
 † gerit perinde *ac optabatis*) tutius esse duxi
 † declarare, quod verum est.

15. † Jam vero hoc quidem persuasum
 † habeatis, et milites et duces se ita gessisse
 † *adversus eos*, adversus quos primum veni-

ὧν ἔχοντες ἤλθομεν, τὰ τε ὄντα καὶ
 ἀπαναλισκόμενα γίγνεσθαι. αἱ γὰρ νῦν
 ἕσαι πόλεις ζύμμαχοι, ἀδύνατοι, Νάξος
 καὶ Καλάνη. εἰ δὲ προστεθήσεται ἐν ἔτι τοῖς
 πολεμίοις, ὥστε τὰ τρέφοντα ἡμᾶς χω-
 ρία τῆς Ἰταλίας, ὀρῶντα ἐν ᾧ τε ἐσμέν,
 καὶ ὑμῶν μὴ ἐπιβουλεύοντων, πρὸς ἐκεί-
 νους χωρῆσαι, διαπολεμήσεται αὐτοῖς
 ἀμαχεὶ ἐκπολιορκηθέντων ἡμῶν ὁ πό-
 λεμος. τούτων ἐγὼ ἠδίω μὲν ἂν εἶχον
 ὑμῖν ἕτερα ἐπιτέλλειν, ὃ μέντοι χρη-
 σιμώτερά γε; εἰ δεῖ σαφῶς ὑμᾶς εἰδό-
 τας τὰ ἐνθάδε βελεύεσθαι. καὶ ἅμα,
 τὰς φύσεις ἐπιστάμενος ὑμῶν, βελομέ-
 νων μὲν τὰ ἠδιστα ἀκέρει, αἰτιωμένων
 δὲ ὑσέρον ἢν τι ὑμῖν ἀπ' αὐτῶν μὴ ὁμοι-
 ον ἐκβῇ· ἀσφαλέστερον ἡγησάμην τὸ ἀ-
 ληθές δηλῶσαι.

ΙΕ'. Καὶ νῦν ὥς ἐφ' ἃ μὲν ἤλθομεν το-
 πρῶτον, καὶ τῶν στρατιωτῶν καὶ τῶν ἡγε-
 μόνων ὑμῖν μὴ μεμπτῶν γεγεννημένων,

ἔτῳ τὴν γνώμην ἔχειε. ἐπειδὴ δὲ ἡ Σι-
 κελία τε ἅπασα ξυνίσταται, καὶ ἐκ Πε-
 λοποννήσου ἄλλη στρατιὰ προσδόκιμος
 αὐτοῖς, βελεύεσθε ἥδη ὥς τῶν γ' ἐνθάδε
 μηδὲ τοῖς παρῶσιν αὐταρχέντων, ἀλλ' ἢ
 τῶν μεταπέμπειν δέον, ἢ ἄλλην στρα-
 τιὰν μὴ ἐλάττω ἐπιπέμπειν, καὶ πεζὴν
 καὶ ναυτικὴν, καὶ χρήματα μὴ ὀλίγα· ἐμοὶ
 δὲ διάδοχόν τινα, ὥς ἀδύνατός εἰμι διὰ
 νόσον νεφρίτιν παραμένειν. ἀξιῶ δ' ὑμῶν
 συγγνώμης τυγχάνειν. καὶ γὰρ ὅτ' ἐρ-
 ρώμην, πολλὰ ἐν ἡγεμονίαις ὑμᾶς εὖ
 ἐποίησα. ὅ,τι δὲ μέλλεie, ἅμα τῷ ἦρι
 εὐθὺς καὶ μὴ ἐς ἀναβολὰς πράττειε· ὥς
 τῶν πολεμίων τὰ μὲν ἐν Σικελίᾳ δι' ὀλί-
 γον πορισμένων, τὰ δ' ἐκ Πελοποννήσου,
 χολαίτερον μὲν, ὅμως δ' ἦν μὴ προσέ-
 χηε τὴν γνώμην, τὰ μὲν, λήσουσιν ὑμᾶς,
 ὥσπερ καὶ πρότερον, τὰ δὲ, φθήσονται.

15'. Ἡ μὲν τῇ Νικίᾳ ἐπιστολὴ τοσαῦ-
 τα ἐδήλυν· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, ἀκέσαντες αὐ-

mus, ut a vobis reprehendi nequeant. Ve-
 rum quia *nunc* et universa Sicilia *contra*
nos conspirat, et alius exercitus ex Pello-
 ponneso ab ipsis exspectatur, decernatis
 jam aut eos, qui hic sunt, revocandos esse,
 quod ne adversus quidem praesentes ho-
 stes satis virium habeant, aut alium et pe-
 destrem et navalem exercitum *hoc* non mi-
 norem *huc* praeterea mittendum, pecuni-
 am etiam non paucam. Mihi vero succes-
 forem aliquem, quia ex renibus laborans
in imperio permanere nequeo. Dignus au-
 tem sum, qui veniam a vobis impetrem.
 Etenim cum recte valerem, obeundis im-
 peratoris muneribus saepe de vobis bene
 sum meritus. Quicquid autem facturi
 estis, id ineunte statim vere, nec ulla pro-
 crastinatione utentes faciat. Quia ho-
 stes brevi res quidem Siculas compara-
 bunt, quae vero ex Peloponneso tardius
 quidem; sed tamen nisi animum *ad eas*
 advertatis, partim quidem (ut et ante) vos
 latebunt, partim vero *vos* praevertent.

16. Haec igitur sunt, quae Niciae epis-
 tola declaravit. Athenienses vero, his au-

ditis, ipsi quidem imperium non abrogarunt: sed, donec alii collegae delecti *ad eum* pervenirent, duos eorum, Menandrum et Euthydemum, qui illic cum ipso erant, delectos ipsi adjunxerunt, ne solus infirma valetudine vexaretur. Alium etiam exercitum censuere mittendum, et nauticarum et pedestrium copiarum, tam ex Atheniensium legionariis militibus, quam ex fociis. Et Demosthenem Alcisthenis, Eurymedontem Theuclicis *filium*, collegas delectos ipsi miserunt. Atque Eurymedontem quidem statim circa solstitium hybernum in Siciliam miserunt cum decem navibus, et cum viginti argenti talentis, quae secum ferebat; simul etiam ut illis, qui illic erant, auxilium venturum, ipsosque civitati curae futuros nuntiaret.

17. Demosthenes vero ad adornandam profectionem remansit, ut primo statim vere discederet; et ad indicendum fociis delectum, et ad comparandas illinc pecunias, naves, et gravis armaturae milites. Praeterea

τῆς, τὸν μὲν Νικίαν οὐ παρέλυσαν τῆς ἀρχῆς, ἀλλ' αὐτῷ, ἕως ἂν ἕτεροι [αἵρε-
θέντες] ξυνάρχοντες ἀφίκωνται, τῶν αὐτῷ
ἐκεῖ δύο προσείλοντο, Μένανδρον καὶ Εὐθύ-
δημον· ὅπως μὴ μόνος ἐν ἀδενείᾳ ταλαι-
πωροίη. στρατιὰν δὲ ἄλλην ἐψηφίσαντο
πέμπειν καὶ ναυτικὴν καὶ πεζικὴν, Ἀθηναίων
τε ἐκ καταλόγου, καὶ τῶν συμμαχῶν. καὶ
ξυνάρχοντας αὐτῷ εἶλοντο Δημοσθένην
τε τὸν Ἀλκιοθένης καὶ Εὐρυμέδοντα τὸν
Θακλές· καὶ τὸν μὲν Εὐρυμέδοντα εὐθὺς
περὶ ἡλίου τροπὰς τὰς χειμερινὰς ἀπο-
πέμπουσιν ἐς τὴν Σικελίαν, μετὰ δέκα
νεῶν, ἄγοντα εἴκοσι τάλαντα ἀργυρίῃς, καὶ
ἅμα ἀγγελεύοντα τοῖς ἐκεῖ ὅτι ἤξει βοήθεια,
καὶ ἐπιμέλεια αὐτῶν ἔσαι.

ΙΖ'. Ὁ δὲ Δημοσθένης, ὑπομένων πα-
ρεσκευάζει τὸν ἑκπλεον, ὥς ἅμα τῷ ἦρι
ποιησόμενος· στρατιὰν τε ἐπαγγέλλων ἐς
τὰς συμμαχίας, καὶ χρήματα αὐτόθεν καὶ
ναῦς καὶ ὀπλίτας ἐτοιμάζων. πέμπουσι δὲ

καὶ περὶ τὴν Πελοπόννησον οἱ Ἀθηναῖοι εἴκοσι ναῦς, ὅπως φυλάσσοιεν μηδένα ἀπὸ Κορίνθου καὶ τῆς Πελοποννήσου εἰς τὴν Σικελίαν περαιῶσαι. οἱ γὰρ Κορίνθιοι, ὡς οἱ τε πρέσβεις αὐτοῖς ἦκον, καὶ τὰ ἐν τῇ Σικελίᾳ βελτίῳ ἡγγελλον, νομίσαντες ἕκαστον καὶ τὴν προτέραν πέμψιν τῶν νεῶν ποιήσασθαι, πολλῷ μᾶλλον ἐπέρρωντο, καὶ ἐν ὀλκάσι παρεσκευάζοντο, αὐτοὶ τε ἀποσελῶντες ὀπλίτας ἐν τῇ Σικελίᾳ, καὶ ἐκ τῆς ἄλλης Πελοποννήσου οἱ Λακεδαιμόνιοι τῷ αὐτῷ τρόπῳ πέμψοντες. ναῦς τε οἱ Κορίνθιοι πέντε καὶ εἴκοσιν ἐπλήρουν, ὅπως ναυμαχίας τε ἀποπειράσωσι πρὸς τὴν ἐν τῇ Ναυπάκτῳ Φυλακὴν, καὶ τὰς ὀλκάδας αὐτῶν ἦσαν οἱ ἐν τῇ Ναυπάκτῳ Ἀθηναῖοι κωλύοιεν ἀπαίρειν, πρὸς τὴν σφετέραν ἀντίταξιν τῶν τριηρῶν τὴν φυλακὴν ποιοῦμενοι.

ιη'. Παρεσκευάζοντο δὲ καὶ τὴν εἰς τὴν Ἀττικὴν ἐσβολὴν οἱ Λακεδαιμόνιοι, ὥσπερ

Athenienses mittunt circa Peloponnesum viginti naves, ut observarent, ne quis e Corintho et ex Peloponneso trajiceret in Siciliam. Nam Corinthii, postquam legati ad ipsos venerunt, et res in Sicilia meliore conditione esse nunciaverunt, existimantes et priorem classem non intempestive a se missam fuisse, multo magis animo confirmati sunt, et cum ipsi ad gravis armaturae milites in onerariis navibus in Siciliam mittendos sese accingebant, tum etiam Lacedaemonii ad *copias* eodem modo ex caetera Peloponneso mittendas *sese praeparabant*. Et Corinthii viginti quinque naves instruxerunt, ut pugnam navalem experirentur adversus speculatorias illas, quae stabant ad Naupactum; utque Athenienses, qui Naupacti erant, onerariarum ipsorum navium profectionem minus impedirent, utpote suarum navium praesidio adversus illorum triremes, quae se opponebant, seipsos tuentes.

18. Lacedaemonii vero (prout etiam ante secum ipsi constituerant) expeditionem in

Atticam apparabant, instigantibus Syracusanis atque Corinthiis, postquam audierunt auxilium ab Atheniensibus in Siciliam mitti, ut irruptione facta impediretur. Quinetiam Alcibiades instans, *illos* docebat, Deceleam muniendam esse, nec bellum remittendum. Praecipue vero quoddam *animi* robur Lacedaemoniis accessit, quod existimarent Athenienses, qui duplex bellum gerebant, contra se et Sicilienses, a se facilius debellatum iri: praeterea quod ipsos priores foedera fregisse ducerent. Nam in superiore bello a se potius peccatum fuisse, quod Thebani foederum tempore Plataeam invasis-
sent. Et, cum in prioribus actionibus cautum fuisset, ne arma inferrentur *illis*, qui *injuriam alteris fecissent*, si iudicium subire vellent, ipsi ad iudicium ab Atheniensibus provocati, venire noluis-
sent. Et propterea se merito adversa fortuna usos existimabant; et cum illam cladem, quam ad Py-
lum acceperant, tum etiam *aliam*, si qua alia ipsis contigerat, animo voluntates reli-

τε προεδέδοκτο αὐτοῖς, καὶ τῶν Συρακυσίων
 καὶ τῶν Κορινθίων ἐναγόνων, ἐπειδὴ ἐπυν-
 θάνοντο τὴν ἀπὸ τῶν Αθηναίων βοήθειαν
 εἰς τὴν Σικελίαν, ὅπως δὴ ἐσβολῆς γενομέ-
 νης διακωλυθῇ. καὶ ὁ Αλκιβιάδης προσκεί-
 μενος, ἐδίδασκε τὴν Δεκέλειαν τειχίζειν,
 καὶ μὴ ἀνιέναι τὸν πόλεμον. μάλις δὲ
 τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐγεγένητό τις ῥώμη,
 διότι τῆς Αθηναίης ἐνόμιζον διπλῆν τὸν
 πόλεμον ἔχοντας, πρὸς τε σφᾶς καὶ Σικε-
 λιώτας, εὐκαθαιρετωτέρως ἔσεσθαι· καὶ
 ὅτι τὰς σπονδὰς προτέρως λελυκέναι ἠγᾶν-
 το αὐτῆς. ἐν γὰρ τῷ προτέρῳ πολέμῳ
 σφέτερον τὸ παρανόμημα μᾶλλον γενέ-
 σθαι, ὅτι εἰς Πλάταιαν ἦλθον Θηβαῖοι ἐν
 σπονδαῖς. καὶ εἰρημένον ἐν ταῖς πρότερον
 ξυνθήκαις, ὅπλα μὴ ἐπιφέρειν, ἣν δίκας
 θέλωσι δίδόναι, αὐτοὶ ἔχοντες ὑπήκουν εἰς δίκας
 προκαλυμένων τῶν Αθηναίων· καὶ διὰ
 τῆςτο δυσυχεῖν τε εἰκότως ἐνόμιζον, καὶ
 ἐνεθυμῶντο τὴν τε περὶ Πύλον συμφορὰν,

καὶ εἴτις ἄλλη αὐτοῖς γένοιτο. ἐπειδὴ δὲ οἱ
 Ἀθηναῖοι ταῖς τριάκοντα ναυσὶν ὀρμώμενοι,
 Ἐπιδάυρος τὴν καὶ Πρασιῶν καὶ ἄλλα ἐδήλω-
 σαν, καὶ ἐκ Πύλου ἅμα ἐλητεύοντο· καὶ ὁσά-
 κισ περί τῃ διαφορᾷ γένοιτο τῶν κατὰ τὰς
 σπονδὰς ἀμφισβητημένων, ἐς δίκας προκα-
 λημένων τῶν Λακεδαιμονίων, ἐκ ἧδελον
 ἐπιτρέπειν· τότε δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι νο-
 μίσαντες τὸ παρανόμημα ὅπερ καὶ σφίσι
 πρότερον ἡμάρτητο, αὐτοῖς ἐς τὰς Ἀθηναίους
 τὸ αὐτὸ περικεῖναι, πρόθυμοι ἦσαν ἐς τὸν
 πόλεμον. καὶ ἐν τῷ χειμῶνι τῷ σιδηρόν
 τε περιήγγελλον κατὰ τὰς συμμάχους, καὶ
 τὰ ἄλλα ἐργαλεῖα ἡτοίμαζον ἐς τὸν ἐπι-
 τειχισμόν. καὶ τοῖς ἐν τῇ Σικελίᾳ ἅμα
 ὡς ἀποπέμψοντες ἐν ταῖς ὀλκάσιν ἐπικυ-
 ρίαν, αὐτοὶ τε ἐπόριζον καὶ τὰς ἄλλας Πε-
 λοποννησίους προσηνάγκαζον. καὶ ὁ χει-
 μὼν ἐτελεύτα. καὶ ὄγδοον καὶ δέκατον
 ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα τῷδε, ὃν Θου-
 κυδίδης ξυνέγραψε.

gioni vertebant. At postquam Athenienses cum triginta navibus *ex Attica* profecti, agri Epidaurii partem, et Prasiarum, et alia loca vastarunt, simul etiam et Pylo prodeuntes latrocinia exercebant, et, quoties orta esset controversia de aliqua conditionum, quae in foederibus erant dubiae, ad iudicium a Lacedaemoniis provocati, *rem controversam iudicio* permittere nolebant: tunc vero Lacedaemonii existimantes suum illud peccatum, quod prius commiserant, idem in Athenienses *jam* recidisse, ad bellum animis erant propensis. Atque nuntiis ad socios hac hyeme circummissis ferrum *ipsis* imperarunt, et caetera instrumenta ad murorum exstructionem praepararunt. Simul autem et ipsi parabant, et caeteros Peloponnesios *ad idem faciendum* adigebant, ut illis, qui erant in Sicilia, auxilium in onerariis navibus mitterent. Atque haec hyems exiit, et huius belli, quod Thucydides conscripsit, duodevigessimus annus excessit.

19. Veris autem insequentis initio statim, Lacedaemonii focique irruptionem in Atticam maturrime fecerunt. Illos vero ducebat Agis Archidami *filius*, Lacedaemoniorum rex. Ac primum quidem agri planitiem circumjacentem vastarunt, deinde vero Deceleam munire coeperunt, id opus inter civitates partiti. Abest autem Decelea ab Athenis circiter centum ac viginti stadiis; tantundem etiam, nec multo plus a Boeotia. Haec autem munitio, Athenas usque conspicua, in planitie, et illius regionis opportunissimis ad maleficia exercenda locis exstruebatur. Atque Peloponnesii quidem, ac focii, qui in Attica erant, hanc munitiorem exstruebant. Qui vero in Peloponneso erant, gravis armaturae milites, onerariis navibus *vectos*, in Siciliam sub id tempus miserunt. Atque Lacedaemonii quidem praestantissimos quosque fervorum ac libertorum in civitatem nuper adscriptorum, ex utrisque promiscue sexcentos gravis arma-

Β'. Τῷ δ' ἐπιγυγνομένῃ ἦρος εὐθύς ἀρχομένῃ, πρωϊαίταλα δὴ οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐς τὴν Αττικὴν ἐσέβαλον. ἡγεῖτο δὲ Ἀγίς ὁ Ἀρχιδάμους Λακεδαιμονίων βασιλεὺς. καὶ πρῶτον μὲν τῆς χώρας τὰ περὶ τὸ πεδίον ἐδήωσαν, ἔπειτα Δεκέλειαν ἐτείχιζον, καὶ πόλεις διελόμενοι τὸ ἔργον. ἀπέχει δὲ ἡ Δεκέλεια σταδίους μάλισα τῆς τῶν Αθηναίων πόλεως εἴκοσι καὶ ἑκατόν· παραπλήσιον δὲ ὃ πολλῷ πλεον καὶ ἐπὶ τῆς Βοιωτίας. ἐπὶ δὲ τῷ πεδίῳ καὶ τῆς χώρας τοῖς κρατίστοις ἐς τὸ κακουργεῖν ὠκοδομεῖτο τὸ τεῖχος, ἐπιφανὲς μέχρι τῆς τῶν Αθηναίων πόλεως. καὶ οἱ μὲν ἐν τῇ Αττικῇ Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐτείχιζον, οἱ δ' ἐν τῇ Πελοποννήσῳ ἀπέσελλον περὶ τὸν αὐτὸν χρόνον ταῖς ὀλκάσι τὰς ὀπλίτας ἐς τὴν Σικελίαν. Λακεδαιμόνιοι μὲν, τῶν τε Εἰλώτων ἐπιλεξάμενοι τὰς βελτίστους, καὶ τῶν Νεοδαμωδῶν ξυναμφοτέρων ἑξακοσίους ὁ-

πλίτας, καὶ Ἐκκριτον Σπαρτιάτην ἄρχον-
 τα· Βοιωτοὶ δὲ, τριακοσίς ὀπλίτας, ὧν
 ἦρχον Ξένων τε καὶ Νίκων, Θηβαῖοι, καὶ
 Ἡγήσανδρος Θεσπιεύς. ὅτοι μὲν ἔν ἐν τοῖς
 πρώτοις ὁρμήσαντες ἀπὸ τῆς Ταυνάρης τῆς
 Λακωνικῆς, εἰς τὸ πέλαγος ἀφῆκαν. μετὰ
 δὲ τέττες Κορίνθιοι καὶ πολλῶ ὕστερον πεντα-
 κοσίς ὀπλίτας, τοὺς μὲν, ἐξ αὐτῆς Κο-
 ρίνθου, τέττες δὲ, προσμιοθωσάμενοι Ἀρκά-
 δων, καὶ ἄρχοντα Ἀλέξαρχον Κορίνθιον
 προστάξαντες, ἀπέπεμψαν. ἀπέσειλαν
 δὲ καὶ Σικυώνιοι διακοσίς ὀπλίτας ὁμῶς τοῖς
 Κορίνθίοις, ὧν ἦρχε Σαργεὺς Σικυώνιος.
 αἱ δὲ πέντε καὶ εἴκοσι νῆες τῶν Κορίνθίων
 αἱ τῆς χειμῶνος πληρωθεῖσαι ἀνδάρων
 ταῖς ἐν τῇ Ναυπάκτῳ εἴκοσιν Ἀττικαῖς,
 ἕως περ αὐτοῖς οἱ ὀπλίται ταῖς ὀλκάσιν
 ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου ἀπῆραν· ὅπερ ἐνε-
 κα καὶ τοπρότερον ἐπληρώθησαν, ὅπως
 μὴ οἱ Ἀθηναῖοι πρὸς τὰς ὀλκάδας μάλ-
 λον ἢ πρὸς τὰς τριήρεις νῦν ἔχωσιν.

turae milites, delegerunt; et Eccritum ducem Spartanum, *illuc miserunt*. Boeoti vero, trecentos gravis armaturae milites, quibus praeerant Xenon et Nicon, Thebani, et Hegesander Thespiensis. Isti igitur inter primos a Taenaro Laconicae profecti, in altum vela fecerunt. Post horum autem discessum, Corinthii non multo post miserunt quingentos gravis armaturae milites, partim quidem ex ipsa Corintho, partim vero ex Arcadibus mercede conductos, et Alexarchum Corinthium, quem ipsis ducem praefecerunt. Sicyonii quoque cum Corinthiis ducentos gravis armaturae milites miserunt, quibus praeerat Sargeus Sicyonius. Illae autem quinque et viginti Corinthiorum naves, quae per hyemem instructae fuerant, e regione viginti Atticarum navium, quae ad Naupactum stabant, in statione manserunt, donec isti gravis armaturae milites, qui navibus onerariis ex Peloponneso vehebantur, transissent: cuius etiam rei causa *triremes istae* prius fuerant instructae, ne Athenienses ad onerarias naves potius quam ad triremes animum adverterent.

20. Interea vero, dum Decelea muniretur, veris initio, statim, et ipsi Athenienses circa Peloponnesum triginta naves, duce Charicle Apollodori filio, miserunt. Cui mandatum fuerat, ut et Argos profectus, ex jure societatis Argivos ad naves militibus armatis explendas hortaretur. Item Demosthenem (quemadmodum statuerant) in Siciliam miserunt, cum sexaginta navibus Atheniensium, et quinque Chiorum, quae mille et ducentos legionarios Atheniensium milites armatos ferebant, et ex insularum incolis quam potuerant undique plurimos contrahere: et ex aliis suae ditionis focis, sicunde aliquid ad rem militarem idoneum comparare potuerant. Ipsi autem praeceptum fuerat, ut primum copiis cum Chariclis exercitu conjunctis, simul oram Laconicam circumvectus infestaret. Et Demosthenes quidem in Aeginam profectus *ibi* suarum copiarum reliquias, si quae erant, et Chariclem, donec Argivos assumisset, operiebatur.

κ'. Ἐν δὲ τῷ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι, ἅμα
 Δεκελείας τῷ τειχισμῷ, καὶ τῷ ἥρως εὐθὺς
 ἀρχομένους, περὶ Πελοπόννησον ναῦς τριά-
 κοντα ἔστειλαν, καὶ Χαρικλέα τὸν Ἀπολλο-
 δώρου ἀρχοῦντα· ὃ εἶρηλο, καὶ ἐς Ἀργος ἀφι-
 κομένῳ, κατὰ τὸ συμμαχικὸν παρακαλεῖν
 Ἀργείων τε ὀπλίτας ἐπὶ τὰς ναῦς. καὶ
 τὸν Δημοσθένην ἐς τὴν Σικελίαν (ὥσπερ
 ἐμελλον) ἀπέστειλλον, ἐξήκοντα μὲν ναυσὶν
 Ἀθηναίων, καὶ πέντε Χίαις, ὀπλίταις δὲ ἑκ
 καταλόγου Ἀθηναίων διακοσίοις καὶ χιλίοις,
 καὶ νησιωτῶν ὅσοις ἕκαστα χρόθεν οἷόν τ' ἦν
 πλείους χρήσασθαι· καὶ ἑκ τῶν ἄλλων
 συμμαχῶν τῶν ὑπηκόων εἰποθέν τι εἶχον
 ἐπιτήδειον ἐς τὸν πόλεμον, συμπορίσαντες.
 εἶρητο δ' αὐτῷ, πρῶτον μετὰ τῷ Χαρι-
 κλέους ἅμα περιπλέοντα συστρατεύεσθαι
 περὶ τὴν Λακωνικὴν. καὶ ὁ μὲν Δημοσθέ-
 νης ἐς τὴν Αἴγιναν προσπλεύσας, τῷ συστρα-
 τεύματός τε εἴτι ὑπελείπειν περιέμενε, καὶ
 τὸν Χαρικλέα τὰς Ἀργεῖας παραλαβεῖν.

κα'. Εν δὲ τῇ Σικελίᾳ, ὑπὸ τῆς αὐ-
 τῆς χρόνος τῷ ἥρος τέττε, καὶ ὁ Γύλιππος
 ἦκεν ἐς τὰς Συρακῆσας, ἄγων ἀπὸ τῶν
 πόλεων ὧν ἔπεισε, στρατιὰν ὅσην ἕκαστα-
 χόθεν πλείσῃν ἐδύνατο· καὶ ζυγκαλέσας
 τῆς Συρακυσίους, ἔφη χρῆναι πληρῆν ναῦς
 ὡς δυνάμει πλείσας, καὶ ναυμαχίας ἀπό-
 πειραν λαμβάνειν. ἐλπίζειν γὰρ ἀπ' αὐ-
 τῷ τι ἔργον ἄξιον τῷ κινδύνῳ ἐς τὸν πόλε-
 μον κατεργάσεσθαι. ζυνανέπειθε δὲ καὶ ὁ
 Ἑρμοκράτης ἔχ' ἥκιστα τῷ ταῦς ναυσὶ μὴ
 ἀθυμεῖν ἐπιχειρήσειν πρὸς τῆς Αθηναίους,
 λέγων ὅδὲ ἐκείνους πάτριον τὴν ἐμπειρίαν
 ὅδὲ αἰδίων τῆς θαλάσσης ἔχειν, ἀλλ' ἡ-
 πειρώτας μᾶλλον τῶν Συρακυσίων ὄντας,
 καὶ ἀναγκαζέντας ὑπὸ Μήδων ναυτικὰς
 γενέσθαι· καὶ πρὸς ἄνδρας τολμηροὺς, οἷος
 καὶ Αθηναίους, τῆς ἀντιτολμῶντας, χαλε-
 πωτάτους [ἀν] αὐτοῖς φαίνεσθαι. ὧ γὰρ
 ἐκείνοι τῆς πέλας, ὃ δυνάμει ἔστιν ὅτε πρὸς
 χεῖρας, τῷ δὲ θράσει ἐπιχειροῦντες, καλὰ

21. In Sicilia vero, per eadem hujus veris tempora, et Gylippus Syracusas rediit, adducens ex civitatibus, quibus persuaserat, *ut auxilium Syracusanis mitterent*, exercitum quam potuerat undique maximum. Convocatis autem Syracusanis, dixit quam plurimas possent naves armandas esse, pugnaeque navalis periculum esse faciendum. Se enim sperare, si hoc tentarent, in hoc bello facinus aliquod isto periculo dignum edituros. Quinetiam Hermocrates potissimum, una *cum Gylippo Syracusanos* hortabatur, ne res navales adversus Athenienses aggredi dubitarent: dicens ne illos quidem hanc rerum nauticarum peritiam haereditariam aut perpetuam habere, sed mediterraneos esse magis quam Syracusanos, et a Medis coactos rebus nauticis operam dare coepisse: illos autem, qui audax aliquod facinus auderent adversus homines audaces, quales essent et Athenienses, ipsis asperrimos visum iri *dicebat*. Qua enim ratione illi alios terrerent, interdum non propter majorem potentiam, sed propter audaciam, quam in

illis invadendis praestarent; eadem etiam ratione ipsis quoque idem, quod adversariis, eventurum. Dicebat etiam se illud probe scire, Syracusanos, si Atheniensium classi ex improvise obviam ire auderent, propter hujusmodi *repentinum audaciae facinus*, illis consternatis, plus profecturos, quam Athenienses, propter scientiam, Syracusanorum imperitiae obfuturos. Hortabatur igitur, ut rei nauticae periculum facerent, nec *eam tentare* reformidarent. His autem et Gylippi, et Hermocratis, et si cuius alterius, adhortationibus inducti Syracusani, animum ad navale proelium appulerunt, et naves instruere coeperunt.

22. Gylippus vero, postquam classis instructa fuit, omnes pedestres copias sub noctem eduxit, et ipse quidem a terra munitiones in Plemmyrio *exstructas* aggressurus erat. Syracusanorum vero triremes uno eodemque tempore ex composito, adversus *hostem* ex magno portu quinque et triginta navigabant. Ex minore vero (ubi etiam erant ipsorum navalia) quinque et quadra-

φοβῶσι, καὶ σφᾶς ἂν τὸ αὐτὸ ὁμοίως τοῖς
ἐναντίοις ὑποχεῖν. καὶ Συρακυσίους εὖ
εἰδέναι ἔφη τῷ τολμῆσαι ἀπροσδοκῆτως
πρὸς τὸ Αἰθναίων ναυτικὸν ἀντισηῆναι,
πλέον διὰ τὸ τοῖστον ἐκπλαγέντων αὐτῶν
περιεσομένων, ἢ Αἰθναίους τῇ ἐπισήμῃ τὴν
Συρακυσίων ἀπειρίαν βλάψοντας. ἶέναι
ἔν ἐκέλευεν ἐς τὴν πείραν τῆ ναυτικῆς, καὶ
μὴ ἀποκνεῖν. καὶ οἱ μὲν Συρακῆσιοι, τῷτε
Γυλίππῃ καὶ τῷ Ἑρμοκράτῃ, καὶ εἴ τε
ἄλλοι, πειθόντων, ὥρμητό τε ἐς τὴν ναυ-
μαχίαν καὶ τὰς ναῦς ἐπλήρυν.

κβ'. Ὁ δὲ Γύλιππος, ἐπειδὴ παρε-
σκευάσατο τὸ ναυτικόν, ἀγαγὼν ὑπὸ νύκτι
πᾶσαν τὴν στρατιὰν τὴν πεζὴν, αὐτὸς μὲν
τοῖς ἐν τῷ Πλημμυρίῳ τείχεσι κατὰ γῆν
ἔμελλε προσβαλεῖν· αἱ δὲ τριήρεις τῶν
Συρακυσίων ἅμα καὶ ἀπὸ ξυνθήματος, πέντε
μὲν καὶ τριάκοντα ἐκ τῆ μεγάλης λιμένος
ἐπέπλεον· αἱ δὲ πέντε καὶ τεσσαράκοντα,
ἐκ τῆ ἐλάσσονος, ἣ ἦν καὶ τὸ νεώριον αὐ-

τοῖς. καὶ περιέπλεον, βεβλόμενοι πρὸς τὰς
 ἐντὸς προσμίζαι, καὶ ἅμα ἐπιπλεῖν τῷ
 Πλημμυρίῳ, ὅπως οἱ Ἀθηναῖοι ἀμφοτέ-
 ρωθεν δορυβῶνται. οἱ δ' Ἀθηναῖοι, διὰ τά-
 χους ἀντιπληρώσαντες ἐξήκοντα ναῦς, ταῖς
 μὲν πέντε καὶ εἴκοσι πρὸς τὰς πέντε καὶ
 τριάκοντα τῶν Συρακυσίων, τὰς ἐν τῷ
 μεγάλῳ λιμένι, ἐναυμάχων, ταῖς δ' ἐπι-
 λοίποις ἀπὴντων ἐπὶ τὰς ἐκ τῆς νεωρὸς πε-
 रिπλεέσας. καὶ εὐθὺς πρὸς τῆς σόματος
 τῆς μεγάλῃς λιμένος ἐναυμάχων, καὶ ἀντεῖ-
 χον ἀλλήλοις ἐπιπολὺ, οἱ μὲν, βιάσασθαι
 βεβλόμενοι τὸν ἔσπλυν, οἱ δὲ, κωλύειν.

κγ'. Ἐν τῷ δὲ ὁ Γύλιππος, τῶν ἐν
 τῷ Πλημμυρίῳ Ἀθηναίων πρὸς τὴν θά-
 λασαν ἐπικαταβάτων, καὶ τῇ ναυμαχίᾳ
 τὴν γνώμην προσεχόντων, φθάνει προσ-
 πεσὼν ἅμα τῇ ἑῷ αἰφνιδίως τοῖς τεύχεσι
 καὶ αἰρεῖ τὸ μέγιστον πρῶτον, ἔπειτα δὲ
 καὶ τὰ ἐλάσσω δύο· ἔχ' ὑπομεινάντων τῶν
 φυλάκων, ὡς εἶδον τὸ μέγιστον ῥαδίως λη-

ginta. Circumvehebantur autem, eo consilio, ut se conjungerent cum illis *navibus*, quae intus *et in ipso magno portu* erant, et simul Plemmyrium invaderent, ut Athenienses utrinque turbarentur. Sed Athenienses, cum sexaginta naves adversus *hostilem classem* celeriter instruxissent, quinque et viginti navale proelium commiserunt cum illis quinque et triginta Syracusanorum *navibus*, quae erant in magno portu; cum reliquis vero obviam iverunt illis, quae ex navalibus circumvehebantur. Statim autem ante magni portus ostium configere coeperunt, et diu alteri alteris restiterunt, quod hi quidem *in portum* per vim ingredi conarentur, illi vero impedire.

23. Interea vero, cum Athenienses, qui erant in Plemmyrio, ad mare descendissent, et animos ad pugnam navalem intentos haberent, Gylippus prima luce *illorum* munitiones repente invasit. Ac primum *quidem e tribus* maximam cepit, deinde vero et *reliquas* duas minores. custodes enim *illarum*, cum maximam *munitionem* facile captam animadvertissent, sustinere non sunt ausi.

Atque ex prima quidem *munitione*, quæ capta fuit, homines, quotquot et in navigia et in quandam onerariam navem confugerant, aegre in *sua* castra se receperunt. Cum enim Syracusani cum suis navibus, quas in magno portu habebant, navali proelio superiores essent, una *illorum* velox triremis ipsos insequabatur. Dum autem hae duae munitiones caperentur, interea et Syracusani jam *proelio navali* vincebantur, et qui ex his *munitionibus* fugiebant, facilius praetervecti sunt. Nam Syracusanorum naves, quae ante *magni portus* ostium pugnabant, cum Atheniensium naves per vim loco pepulissent, nullo ordine in *portum* navigabant; et, quod propter confusionem inter se colliderentur, victoriam Atheniensibus praebuerunt. Nam *Athenienses* et has in fugam verterunt, et illas, a quibus initio in ipso portu superati fuerant. Atque undecim quidem Syracusanorum naves depresferunt, et majorem hominum partem interfecerunt, exceptis illis, qui erant in tribus navibus, quos vivos ceperunt. Ipsorum vero *Atheniensium* tres naves profligatae fue-

φθέν. καὶ ἐκ μὲν τῆς πρώτης ἀλόνιος, χα-
λεπῶς οἱ ἄνθρωποι, ὅσοι καὶ ἐς τὰ πλοῖα καὶ
ὀλκάδα τινὰ κατέφυγον, ἐξεκομίζοντο ἐς
τὸ στρατόπεδον. τῶν γὰρ Συρακυσίων ταῖς
ἐν τῷ μεγάλῳ λιμένι ναυσὶ κρατύντων τῇ
ναυμαχίᾳ, ὑπὸ τριήρης μιᾶς καὶ εὖ πλεῖ-
στος ἐπεδιώκοντο· ἐπειδὴ δὲ τὰ δύο τειχί-
ματα ἡλίσκετο, ἐν τέτῳ καὶ οἱ Συρακῆσιοι
ἐτύγχανον ἤδη νικώμενοι, καὶ οἱ ἐξ αὐτῶν
φεύγοντες ῥᾶον παρέπλευσαν. αἱ γὰρ τῶν
Συρακυσίων αἱ πρὸ τῆς σόματος νῆες ναυ-
μαχῆσαι, βιασάμεναι τὰς τῶν Αθηναίων
ναῦς, ἔδενι κόσμῳ ἐσέπλεον, καὶ ταραχθεῖ-
σαι περὶ ἀλλήλας, παρέδωσαν τὴν νίκην
τοῖς Αθηναίοις. ταύτας τε γὰρ ἔτρεψαν,
καὶ ὑφ' ὧν τοπρῶτον ἐνικῶντο ἐν τῷ λιμένι.
καὶ ἑνδεκα μὲν ναῦς τῶν Συρακυσίων κατέ-
δυσαν, καὶ τὸς πολλὰς τῶν ἀνθρώπων ἀ-
πέκτειναν, πλὴν ὅσον ἐκ τριῶν νεῶν ἕς
ἐζώγησαν. τῶν δὲ σφετέρων τρεῖς νῆες
διεφθάρησαν. τὰ δὲ ναυάγια ἀνελκύσαντες

τῶν Συρακυσίων, καὶ τροπαῖον ἐν τῷ νησι-
δίῳ σήσαντες τῷ πρὸ τῆς Πλημμυρίδος, ἀνε-
χώρησαν εἰς τὸ ἐαυτῶν στρατόπεδον.

κδ'. Οἱ δὲ Συρακῆσιοι κατὰ μὲν τὴν
ναυμαχίαν ὅπως ἐπεπράγεσαν, τὰ δ' ἐν
τῷ Πλημμυρίῳ τείχῃ εἶχον, καὶ τροπαῖα
ἔστησαν αὐτῶν τρία. καὶ τὸ μὲν ἕτερον τῶν
δυοῖν τειχοῖν τοῖν ὕστερον λειφθέντων κα-
τέβαλον, τὰ δὲ δύο ἐπισκευάσαντες ἐφρέ-
ρην. ἄνθρωποι δ' ἐν τῶν τειχῶν τῇ ἀλώσει
ἀπέθανον καὶ ἐζωγρήθησαν πολλοί· καὶ
χρήματα πολλὰ τὰ ξύμπαντα ἔαλω.
ὥς γὰρ ταμειῷ χρωμένων τῶν Αθη-
ναίων τοῖς τείχεσι, πολλὰ μὲν ἐμπόρων
χρήματα καὶ σῖτος ἐνῆν, πολλὰ δὲ καὶ τῶν
τριηραρχῶν. ἐπεὶ καὶ ἰσία τεσσαράκον-
τα τριηρῶν καὶ τὰλλα σκεύη ἐγκατελεί-
φθη, καὶ τριήρεις ἀνελκυσμέναι τρεῖς. μέ-
γιστον δὲ καὶ ἐν τοῖς πρῶτον ἐκάκωσε τὸ
στράτευμα [τὸ] τῶν Αθηναίων ἢ τῆς Πλημ-
μυρίδος λῆψις. ὃ γὰρ ἔτι ὅδ' οἱ ἑσπλοὶ ἀσφα-

rant. Cum autem Syracusanorum naufragia subduxissent, et tropaeum erexissent in parva insula ante Plemmyrium sita, in sua castra redierunt.

24. Atque Syracusani in proelio quidem navali rem ita gesserunt: at munitiones in Plemmyrio sitas habebant *in sua potestate*, et tria ipsarum tropaea statuerunt. Et e duabus quidem munitionibus posterius captis alteram diruerunt, duas vero refecerunt, et imposito praesidio tuebantur. In hac autem istarum munitionum expugnatione multi perierunt, vivique *multi* capti fuerunt. Praeterea et universa pecunia, quae ingens erat, capta fuit. Quod enim Athenienses his munitionibus ut aerario uterentur, multa quidem negotiatorum pecunia, et frumentum inerat, multa etiam trierarcharum, siquidem et quadraginta triremium vela, et caetera *navium* instrumenta illic relicta fuerant, et tres triremes subactae. Haec autem Plemmyrii expugnatio Atheniensium copias maxime ac in primis afflixit. Nec enim commeatus *in castra* tu-

to amplius importari poterant (nam Syracufani, qui cum suis navibus illic stationem adversus *ipsos* habebant, *eos illuc importari* prohibebant) jamque importabantur *tantum* proelio commisso. Atque caeteris etiam in rebus *haec Plemmyrii expugnatio* terrorem, animique demissionem exercitui attulit.

25. Postea vero Syracufani naves duodecim cum Agatharcho Syracufano ipsarum praefecto miserunt. Atque harum una quidem in Peloponnesum ivit, legatos vehens, qui rerum suarum statum, et spem, quam *de propulsandis hostibus* concepissent, *Peloponnesiis* declararent; et *ipsos* ad bellum illic multo acrius *quam ante* administrandum incitarent. Caeterae vero undecim naves Italiam versus navigarunt, quod audissent, naves pecunia onustas ad Athenienses cursum tenere. Has autem naves naetae, plebrasque corruperunt; et materiam ad aedificandas naves idoneam, quae Atheniensibus erat praeparata, in Cauloniatide concremarunt. Postea vero ad Locros iverunt. Et cum *illic* in statione essent, una oneraria navis ex Peloponneso Thespiensium gravis

λείς ἦσαν τῆς ἐπαγωγῆς τῶν ἐπιτηδείων,
(οἱ γὰρ Συρακῆσιοι ναυσὶν αὐτόθι ἐφορ-
μῆνες ἐκώλυον) καὶ διὰ μάχης ἤδη ἐγίγνωστο
αἱ ἐσκομιδαί· ἔς τε τὰ ἄλλα κατάπληξιν
παρέχε καὶ ἀθυμίαν τῷ στρατεύματι.

κέ. Μετὰ δὲ τῆτο, ναῦς τε ἐκπέμ-
πτει δώδεκα οἱ Συρακῆσιοι, καὶ Ἀγάθα-
ρχον ἐπ' αὐτῶν Συρακῆσιον ἄρχοντα. καὶ
αὐτῶν μία μὲν ἐς Πελοπόννησον ὥχετο,
πρέσβεις ἄγασα, οἵπερ τὰ σφέτερα φρά-
σωσιν ὅτι ἐν ἐλπίσιν εἰσὶ, καὶ τὸν ἐκεῖ πό-
λεμον ἔτι μᾶλλον ἐποτρύνωσι γίγνεσθαι.
αἱ δὲ ἑνδεκα νῆες πρὸς τὴν Ἰταλίαν ἐπλευ-
σαν, πυνθανόμεναι πλοῖα τοῖς Ἀθηναίοις
γέμοντα χρημάτων προσπλεῖν. καὶ τῶν
τε πλοίων ἐπίπυχῃσαι τὰ πολλὰ διέφθει-
ραν, καὶ ξύλα ναυπηγήσιμα ἐν τῇ Κανλω-
νάτιδι κατέκαυσαν, ἃ τοῖς Ἀθηναίοις ἐτοι-
μα ἦν. ἔς τε Λοκρὸς μετὰ ταῦτα ἤλθον.
καὶ ὁρμυσῶν αὐτῶν, κατέπλευσε μία τῶν
ἐκείνων τῶν ἀπὸ Πελοποννήσου, ἄγασα

Θεσπιέων ὀπλίτας. καὶ ἀναλαβόντες αὐ-
 τὲς οἱ Συρακῆσιοι ἐπὶ τὰς ναῦς, παρέπλεον
 ἐπ' οἶκον. φυλάξαντες δ' αὐτὲς οἱ Αθηναῖοι
 εἴκοσιν αὐτοὺς πρὸς τοῖς Μεγάροις, μίαν μὲν
 ναῦν λαμβάνουσιν αὐτοῖς ἀνδράσι, τὰς δ'
 ἄλλας ἐκ ἡδυνήθησαν, ἀλλ' ἀποφεύγουσιν
 εἰς τὰς Συρακῆσας. ἐγένετο δὲ καὶ περὶ τῶν
 σκαραβῶν ἀκροβολισμὸς ἐν τῷ λιμένι, ὅς οἱ
 Συρακῆσιοι πρὸ τῶν παλαιῶν νεωσοίκων
 κατέπηξαν ἐν τῇ θαλάσῃ, ὅπως αὐτοῖς
 αἱ νῆες ἐντὸς ὁρμῶιεν, καὶ οἱ Αθηναῖοι ἐπι-
 πλέοντες μὴ βλάβοιεν ἐμβαλόντες. προσ-
 αγαγόντες γὰρ ναῦν μυριοφόρον αὐτοῖς
 οἱ Αθηναῖοι, πύργους τε ξυλίνους ἔχουσιν
 καὶ παραφράγματα, ἐκ τε τῶν ἀκατίων
 ὠνεύον ἀναδύμενοι τὲς σκαραβῶν, καὶ ἀνέκλων,
 καὶ κατακολυμβῶντες ἐξέπριον. οἱ δὲ Συρα-
 κῆσιοι ἀπὸ τῶν νεωσοίκων ἔβαλλον, οἱ δ'
 ἐκ τῆς ὀλκάδος ἀντέβαλλον· καὶ τέλος,
 τὲς πολλὰς τῶν σκαραβῶν ἀνείλον οἱ Αθη-
 ναῖοι. χαλεπωτάτη δ' ἦν τῆς σκαραβώσεως

armaturae milites vehens, *illuc* appulit. Syracufani autem, his in suas naves receptis, domum redire coeperunt. Sed Athenienses, qui cum viginti navibus ad Megara stationem habebant, cum ipsos observassent, unam quidem *illorum* navem cum ipsis viris interceperunt, caeteras vero *capere* non potuerunt; sed Syracusas elapsae sunt. Quinetiam in ipso portu leve certamen commissum est pro vallis, quos Syracufani ante vetera navalia in mari defixerant, ut ipsorum naves intra *hos* stationem haberent; utque Athenienses, si contra *Syracufanos* navigarent, *ipsis* nocere non possent, cum *in ipsos* impressionem facerent. Athenienses enim, cum ad hos *vallos* admovissent ingentem navem, quae decem millia *sarcinarum* ferre poterat, et ligneas turres habebat, et pluteis munita erat, vallos ex naviculis religatos circumagebant, fractosque convellebant, et urinantes *educebant*, quos ferra secabant. Syracufani vero ex navalibus illos missilibus petebant, illi vero vicissim ex oneraria navi tela *in ipsos* jaciebant. Ad extremum autem Athenienses magnam vallorum partem evulserunt. Sed omnium vallorum, illi

qui *sub aquis* latebant, maximum negotium faceſſebant. Nam *Syracufani* nonnullos vallos ſupra aquam non eminentes defixerant. Quare periculofum erat *illuc* accedere, ne quis, re non praeviſa, navem in *val-lum* ut in ſcopulum impingeret, Sed hos quoque *vallos*, urinatores mercede *ſolicitati*, aquam ſubeuntes, ferra ſecabant. *Syracufani* tamen *alios* vallos rurfus defixerunt. Multas etiam alias *nocendi* rationes alteri adverſus alteros excogitabant, (ut inter vicinos exercitus et caſtra oppoſita habentes fieri credibile eſt,) et levia proelia committebant, et nihil intentatum relinquebant. Praeterea *Syracufani* legatos ex *Corinthiis*, et *Ambraciotis*, et *Lacedaemoniis delectos*, in *diverſas Siciliae* civitates miſerunt, ut et de *Plemmyrio* capto, et de navali pugna, in qua non tam hoſtium viribus, quam ſua confuſione ſuperati eſſent, nuntios afferrent. Simul etiam ut caeterarum rerum ſtatum declararent, et ſe ſpem habere *ſignificarent*, utque rogarent, ut conjunctis viribus, claſſe pariter ac peditatu, opem *sibi* adverſus ipſos *Athenienſes* ferrent, quod et *Athenienſes* cum aliis copiis exſpectarentur; quod ſi

ἢ κρύφιος. ἦσαν γάρ τῶν σαρῶν ὅς ἔχ
 ὑπερέχοντας τῆς θαλάσσης κατέπηξαν·
 ὥς δεινὸν ἦν προσπλεῦσαι, μὴ ἔ προϊδών
 τις ὥσπερ περὶ ἔρμα περιβάλῃ τὴν ναῦν.
 ἀλλὰ καὶ τέτρες κολυμβηταὶ δυόμενοι ἐξέ-
 πριον μισθῷ. ὅμως δ' αὖθις οἱ Συρακῆσιοι
 ἐσαύρωσαν. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα πρὸς ἀλ-
 λήλους (οἷον εἰκὸς τῶν στρατοπέδων ἐγγὺς
 ὄντων καὶ ἀντιτεταγμένων) ἐμηχανῶντο,
 καὶ ἀκροβολισμοῖς καὶ πείραις παντοίαις
 ἐχρῶντο. ἔπεμψαν δὲ καὶ ἐς τὰς πόλεις
 πρέσβεις οἱ Συρακῆσιοι Κορινθίων καὶ Αμ-
 πρακιωτῶν καὶ Λακεδαιμονίων, ἀγγελῶντας
 τὴν τε τῇ Πλημμυρίδι λῆψιν, καὶ τῆς ναυ-
 μαχίας πέρι, ὥς ἔ τῇ τῶν πολεμίων ἰχὺϊ
 μᾶλλον ἢ τῇ σφετέρᾳ ταραχῇ ἠσθηθεῖεν·
 τά τε ἄλλα αὖ δηλώσοντας ὅτι ἐν ἐλπίσιν
 εἰσὶ, καὶ ἀξιώσοντας ξυμβουθεῖν ἐπ' αὐτὰς
 καὶ ναυσὶ καὶ πεζῷ, ὥς καὶ τῶν Αθηναίων προσ-
 δοκίμων ὄντων ἄλλη στρατιᾷ, καὶ ἦν φθά-
 σωσιν αὐτοὶ πρότερον διαφθεῖραντες τὸ

παρὸν σφάτευμα αὐτῶν, διαπολεμησόμενον. καὶ οἱ μὲν ἐν τῇ Σικελίᾳ ταῦτα ἐπρασαν.

κς'. Ὁ δὲ Δημοσθένης, ἐπεὶ ξυνελέγη αὐτῷ τὸ σφάτευμα ὃ ἔδει ἔχοντα εἰς τὴν Σικελίαν βοηθεῖν, ἄρας ἐκ τῆς Αἰγίνης, καὶ πλεύσας πρὸς τὴν Πελοπόννησον, τῷ τε Χαρίκλει καὶ ταῖς τριάκοντα ναυσὶ τῶν Αθηναίων συμμίσγει. καὶ παραλαβόντες τῶν Αργείων ὀπλίτας [τινας] ἐπὶ τὰς ναῦς, ἐπλεον εἰς τὴν Λακωνικὴν· καὶ πρῶτον μὲν τῆς Εἰδαύρου τι τῆς Λιμηραῖς ἐδήλωσαν, ἐπειὶ αὖτε χόντες εἰς τὰ καταντικρὺ Κυθήρων τῆς Λακωνικῆς, ἔνθα τὸ ἱερὸν τῷ Απόλλωνός ἐστι, τῆς τε γῆς ἐσιν ἃ ἐδήλωσαν, καὶ ἐτείχισαν ἰσχυρῶδες τι χωρίον, ἵνα δὴ οἱ τε Εἰλωτες τῶν Λακεδαιμονίων αὐτόσε αὐτομολῶσι, καὶ λησάτωσαν αὐτῶν, ὥσπερ ἐκ τῆς Πύλου, ἀρπαγὴν ποιῶνται. καὶ ὁ μὲν Δημοσθένης εὐθύς, ἐπειδὴ συγκατέλαβε τὸ χωρίον, ἐπέπλει ἐπὶ τῆς Κερ-

ipſi praefentem illorum exercitum mature prius *quam aliae copiae venirent*, proſtiterent, debellatum iri. Atque illi quidem, qui erant in Sicilia, haec agebant.

26. Demosthenes vero, postquam exercitum collegit, cum quo in Siciliam ad opem suis ferendam erat trajecturus, ex Aegina solvens, in Peloponnesum navigavit, et cum Charicle et triginta Atheniensium navibus se conjunxit. Nonnullis etiam Argivorum militibus in naves assumptis, agrum Laconicum petierunt. Ac primum quidem Epidauri Limeræ agrum in quadam parte vastarunt, deinde *vero* appulsi ad agri Lacedaemonici oram, quæ est e regione Cytherorum, ubi est Apollinis templum, nonnulla illius agri loca vastarunt, et quendam locum Isthmo similem muniverunt, ut et Lacedaemoniorum servitia illuc transfugerent, et inde latrones, ut ex Pylo, praedatum irent. Atque Demosthenes quidem, postquam eum locum muro complexus munivit, in Corcy-

ram trajecit, ut, assumtis illius regionis focis, in Siciliam quam celerrime navigaret, Charicles vero *illic* permanfit, donec *Demosthenes* illum locum muniviffet; et praefidio illic relicto, poftea et ipfe cum triginta navibus fe domum recepit, et Argivi fimul *abierunt*.

27. Hac eadem aestate, ex Thracibus etiam machaerophoris, qui funt ex Diaco genere, mille ac trecenti peltati Athenas venerunt, quos in Siciliam cum Demosthene navigare oportuerat. Athenienfes vero, quod ferius *et post Demosthenis discessum* veniffent, ipfos in Thraciam, unde venerant, remittere ftatuerunt. Nam eos retinere illius belli caufa, quod ex Decelea gerebatur, fumtuofum videbatur. Eorum enim finguli quotidie fingulas drachmas accipiebant. Decelea enim, poftquam primum quidem hac aestate ab univerfis *Lacedaemoniorum* copiis munita eft, deinde vero infeffa eft praefidiis a civitatibus miffis, quae certo temporum fpatio alia aliis per vices

ύρας, ὅπως καὶ τῶν ἐκεῖθεν ζυμμάχων
 παραλαβὼν, τὸν ἐς τὴν Σικελίαν πλῆν
 τιτάχιστα ποιῶνται· ὁ δὲ Χαρικλῆς, περι-
 κείνας ἕως τὸ χωρίον ἐξετείχισε, καὶ κα-
 ταλιπὼν φυλακὴν αὐτῷ, ἀπεκομίζετο καὶ
 αὐτὸς ὕσερον ταῖς τριάκοντα ναυσὶν ἐπ'
 οἷα, καὶ οἱ Ἀργεῖοι ἅμα.

κζ'. Αφίκοντο δὲ καὶ τῶν Θρακῶν τῶν
 μαχαροφόρων τῷ Διακῷ γένεος ἐς τὰς Α-
 θήνας πελίαςαι ἐν τῷ αὐτῷ θέρει τέτρω
 τριακόσιοι καὶ χίλιοι, ὅς ἔδει τῷ Δημοσθέ-
 νει ἐς τὴν Σικελίαν ζυμπλεῖν. οἱ δ' Ἀθη-
 ναῖοι, ὡς ὕσερον ἦκον, διανοῶντο αὐτὸς πάλιν
 ὅθεν ἦλθον ἐς Θράκην ἀποπέμπειν. τὸ
 γὰρ ἔχειν πρὸς τὸν ἐκ τῆς Δεκελείας πό-
 λεμον αὐτὸς, πολυτελὲς ἐφαίνετο. δραχ-
 μὴν γὰρ τῆς ἡμέρας ἕκαστος ἐλάμβανεν.
 ἐπειδὴ γὰρ ἡ Δεκέλεια, τὸ μὲν πρῶτον
 ὑπὸ πάσης τῆς στρατίας ἐν τῷ θέρει τέτρω
 τειχιδεῖσα, ὕσερον δὲ φρεναῖς ὑπὸ τῶν
 πόλεων, κατὰ διαδοχὴν χρόνος ἐπισσῶν

τῇ χώρᾳ, ἐπωκεῖτο, πολλὰ ἔβλαπτε τὸς
 Ἀθηναίους, καὶ ἐν τοῖς πρώτοις χρημάτων
 τ' ὀλέθρῳ καὶ ἀνθρώπων φθορᾷ ἐκάκωσε τὰ
 πράγματα. πρότερον μὲν γὰρ βραχεῖαι
 γιγνόμεναι αἱ εἰσβολαὶ τὸν ἄλλον χρόνον
 τῆς γῆς ἀπολαύειν οὐκ ἐκώλυον, τότε δὲ
 ξυνεχῶς ἐπικαθημένων, καὶ ὅτε μὲν καὶ πλε-
 ὄνων ἐπιόντων, ὅτε δ' ἐξ ἀνάγκης τῆς ἴσης
 Φρυγῆς καταθέσης τε τὴν χώραν, καὶ λη-
 σείας ποιημένης, βασιλέως τε παρόντος τῶν
 τῶν Λακεδαιμονίων Ἀγιδος, (ὃς οὐκ ἐκ παρ-
 ἔργου τὸν πόλεμον ἐποιεῖτο) μεγάλα οἱ
 Ἀθηναῖοι ἐβλάπτοντο. τῆς τε γὰρ χώρας
 ἀπάσης ἐσέρηντο, καὶ ἀνδραπόδων πλέον ἢ
 δύο μυριάδες ἡτομολήκεσαν, καὶ τῶν
 πολὺ μέρος χειροτέχναι· πρόβατά τε
 πάντα ἀπολώλει, καὶ ὑποζύγια· ἵπποι τε,
 ὅσημέραι ἐξελαυνόντων τῶν ἱππέων, πρὸς
 τε τὴν Δεκέλειαν καταδρομαὶς ποιημένων,
 καὶ κατὰ τὴν χώραν φυλασσόντων, οἱ
 μὲν ἀπεχωλῶντο, ἐν γῇ ἀποκρότῳ τε καὶ

successoria agrum *Atticum* invadebant ac
infestabant, Athenienses magnis detrimen-
tis affecit, et in primis res *illorum* afflixit et
pecuniarum direptione et hominum interi-
tu. Nam ante quidem irruptiones, quae
fiebant, quod non diuturnae essent, non
impediebant *Athenienses*, ne reliqua anni
parte fructus ex agro suo perciperent: tunc
vero, quod continenter obsiderent, et inter-
dum quidem cum magnis copiis *eum* inva-
derent, interdum vero cogente necessitate
per praesidium regionem incursionibus in-
festaret, et praedas ageret, et Agis Lace-
daemoniorum rex adesset, (qui non negli-
genter bellum administrabat) Athenienses
magnis detrimentis afficiebantur. Nam et
universo agro privati erant, et servitorum
amplius quam viginti millia ad hostes transi-
erant, horumque magna pars manuarum ar-
tes exercebat. oves etiam omnes amissae e-
rant, et boves: et equi, quod ab equitibus
tum ad Deceleam excursiones facientibus,
tum *omnem circumcirca* regionem tutanti-
bus, quotidie agitantur, partim quidem
claudi fiebant, quod in aspero solo gravi-

busque laboribus assidue vexarentur, partim vero fauciabantur.

28. Et commeatus, qui ex Euboea comportabantur, cum prius ex Oropo itinere terrestri per Deceleam citius comportarentur, circum Sunium, itinere maritimo magnis sumtibus *in urbem* importabantur. Et *caeteris etiam* omnibus rebus advectitiis atque *ac ipsis commeatibus* civitas indigebat, et quae prius urbs erat, tunc in castellum commutata erat. Athenienses enim, quod interdum quidem excubias ad murorum pinnae per vices agerent, noctu vero et universi, praeter equites, partim quidem in statione, ubi arma in promptu habebant, partim vero supra muros, aestate pariter et hyeme *excubias* agerent, aerumnis conficiebantur. Sed *illud* potissimum ipsos premebat, quod duo bella simul sustinerent. Atque eo pervicaciae progressi sunt, quam nullus credidisset, si prius *eam* audisset, quam ad eam illi devenissent. Nam ipsos a Peloponnesiis munitione circumfessos, tamen ne sic quidem ex Sicilia decedere *voluisse*, sed illic eodem modo vicissim obsidere Syracusas,

ζυγέχως ταλαιπωροῦντες, οἱ δ' ἐτιτρώ-
σκοντο.

κή. Ἦτε τῶν ἐπιτηδείων παρακομιδὴ
ἐκ τῆς Εὐβοίας, πρότερον ἐκ τῆς Ωρωπῆς
κατὰ γῆς, διὰ τῆς Δεκελείας θαῶσον ἔσα,
περὶ Σύνιον, κατὰ Θάλασσαν πολυτελὴς
ἐγίγνετο· τῶν τε πάντων ὁμοίως ἐπακλίων
ἔδειτο ἡ πόλις, καὶ ἀντὶ τῆς πόλις εἶναι,
Φρύγιον καίεσθαι. πρὸς γὰρ τῇ ἐπάλξει τὴν
μὲν ἡμέραν κατὰ διαδοχὴν οἱ Ἀθηναῖοι
φυλάσσοντες, τὴν δὲ νύκτα, καὶ ζύμπαντες,
πλὴν τῶν ἱππέων, οἱ μὲν ἐφ' ὅπλοις ποίε-
μενοι, οἱ δ' ἐπὶ τῆς τείχεως, καὶ θέρους καὶ
χειμῶνος ἐταλαιπωροῦντο. μάλιστα δ' αὐ-
τὸς ἐπίεζεν ὅτι δύο πολέμους ἅμα εἶχον.
καὶ ἐς φιλονεικίαν καθέσασαν τοιαύτην, ἣν,
πρὶν γενέσθαι, ἠπίσθησεν ἂν τις ἀκέσας.
τὸ γὰρ αὐτὸς πολιορκούμενος ἐπιτειχισ-
μῷ ὑπὸ Πελοποννησίων, μὴδ' ὥς ἀποση-
ναι ἐκ Σικελίας, ἀλλὰ ἐκεῖ Συρακούσας
τῷ αὐτῷ τρόπῳ ἀντιπολιορκεῖν, πόλιν

ἔδεν ἐλάσωνα αὐτήν τε καθ' αὐτήν τῶν
 Αθηνῶν, καὶ τὸν παράλογον τοσῶτον ποιῆ-
 σαι τοῖς Ἑλλησι τῆς δυνάμεως καὶ τόλμης,
 ὅσον κατ' ἀρχὰς τῆ πολέμου, οἱ μὲν ἐνι-
 αὐτὸν, οἱ δὲ δύο, οἱ δὲ τριῶν γε ἑτῶν, ἔδειξ-
 πλείω χρόνον ἐνόμιζον περιοίσειν αὐτὰς,
 εἰ οἱ Πελοποννήσιοι ἐσβάλοιεν ἐς τὴν χώ-
 ραν· ὥστε ἔτει ἑπτακαδεκάτῳ μετὰ τὴν
 πρώτην ἐσβολὴν ἦλθον ἐς Σικελίαν, ἥδη
 τῷ πολέμῳ κατὰ πάντα τετραυχωμένοι,
 καὶ πόλεμον ἔδεν ἐλάσσω προσανείλοντο
 τῆ πρότερον ὑπάρχοντος ἐκ Πελοποννή-
 σης. δι' αὖ καὶ τότε ὑπὸ τε τῆς Δεκελείας
 πολλὰ βλαπτέσης καὶ τῶν ἄλλων ἀναλω-
 μάτων μεγάλων προσπιπλόντων, ἀδύνατοι
 ἐγένοντο τοῖς χρήμασι καὶ τὴν εἰκοστὴν
 ὑπὸ τῶτον τὸν χρόνον τῶν κατὰ θάλασ-
 σαν ἀντὶ τῆ φόρου τοῖς ὑπηκόοις ἐποίησαν,
 πλείω νομίζοντες ἢ σφίσι χρήματα ἔστω
 προσιέναι. αἱ μὲν γὰρ δαπάναι ἔχ' ὁμοίως
 καὶ πρὶν, ἀλλὰ πολλῷ μείζους καθέσασαν,

urbem, ipsam per se Athenis non inferior-
rem; adeoque Graecorum opinionem fefel-
lisse, quam hujus belli initio de ipsorum
potentia et audacia conceperant, (nam alii
quidem annum, alii vero biennium, alii e-
tiam triennium; nullus vero diutius eos bel-
lum toleraturos putabat, si Peloponnesii ir-
ruptionem in *ipsorum* agrum fecissent.) ut,
anno decimo septimo post primam irruptio-
nem, in Siciliam proficiscerentur, hoc bello
jam prorsus attriti, et alterum bellum prae-
terea fusciperent, non levius priore, quod
a Peloponnesiis illatum *jam sustinebant*.
Propter quae, et multa detrimenta, quae a
Decelea tunc accipiebant, simul etiam prop-
ter alios magnos sumtus, quos pro variis oc-
casionibus, quae occurrebant, facere coge-
bantur, ad maximam pecuniae inopiam re-
ducti sunt. Et per id tempus tributum loco
vicesimam mercium, quae mari vehebantur,
populis imperio suo subiectis imperarunt,
sperantes se majorem pecuniae vim hac ra-
tione confecturos. Nam impensae quidem
non quales ante, sed longe majores fiebant,

quo etiam majus bellum existeret: proven-
tus vero amittebantur.

29. Thraces igitur, qui ad Demosthe-
nem non satis mature venerant, propter
praesentem inopiam pecuniae, cum sumtus
facere nollent, statim dimiserunt; eosque
deducendi negotium Diitrephi dederunt,
eique praeceperunt, ut in ipsa praetervec-
tione (nam per Euripum transibant) hosti-
bus etiam, si qua ratione possent, illorum
opera usus noceret. Hic autem ipsos ad
Tanagram eduxit, et praedae nonnihil rap-
tim egit, et sub vesperum ex Chalcide Eu-
boeae trajecit Euripum. Ipsosque in Boeo-
tiam expositos adversus Mycaleffum duxit.
Et illam quidem noctem ad Mercurii fanum
clam *hostibus* subsidens transegit. (Hoc au-
tem a Mycaleffo distat sexdecim circiter
stadia.) Sed prima statim luce urbem, quae
ampla erat, invasit. Quod autem homines
custodum praesidio nudatos invasisset, ad
eos, qui non suspicabantur ullos unquam
tantum iter a mari in loca mediterranea

ὅσω καὶ μείζων ὁ πόλεμος ἦν· αἱ δὲ πρόσοδοι ἀπώλλυντο.

κθ'. Τὸς ἔν Θραῦκας, τὸς τῷ Δημο-
δένει ὑφερέσαντας διὰ τὴν παρῆσαν ἀπο-
ρίαν τῶν χρημάτων, ὃ βυλόμενοι δαπα-
ναῖν, εὐθύς ἀπέπεμπον, προστάξαντες κο-
μίσαι αὐτοὺς Διῖτρεφεῖ, καὶ εἰπόντες, ἅμα
ἐν τῷ παράπλῳ (ἐπορεύοντο γὰρ δι' Εὐ-
ρίπῃ) καὶ τὸς πολεμίους ἦν τι δύνωσαι ἀπ'
αὐτῶν βλάψαι. ὁ δὲ ἐς τὴν Τάναγραν
ἀπεβίβασεν αὐτοὺς, καὶ ἄρπαγὴν τινα ἐποι-
ήσατο διὰ τάχους, καὶ ἐκ Χαλκίδος τῆς Εὐ-
βοίας ἀφ' ἐσπέρας διέπλευσε τὸν Εὐρίπον·
καὶ ἀποβιβάσας ἐς τὴν Βοιωτίαν, ἤγεν
αὐτοὺς ἐπὶ Μυκαλησόν. καὶ τὴν μὲν νύκτα
λαθὼν, πρὸς τῷ Ερμαίῳ ὑπὸ λίζεο· (ἀπέ-
χει δὲ τῆς Μυκαλησῆς ἑκατὸν μίλια
καὶ ἑκατὸν πεντήκοντα στάδια) ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ τῇ πόλει
προσέκειτο ὄσση μεγάλη· καὶ αἰρεῖ, ἀφυ-
λάκτοις τε ἐπιπεσὼν, καὶ ἀπροσδοκῆτοις
μὴ ἂν ποτε τινα σφίσιν ἀπὸ Θαλάσσης

τοσῶτον ἐπαναβάντα ἐπιθέσθαι, τῷ τεί-
 χους ἀθενῆς ὄντος, καὶ ἔσιν ἥ καὶ πεπλωκό-
 τος, τῷ δὲ, βραχέος ὠκοδομημένῃ, καὶ πυ-
 λῶν ἅμα διὰ τὴν ἀδειαν ἀνεωγμένων. ἐσ-
 πεσόντες δὲ οἱ Θυράκες εἰς τὴν Μυκαλησὸν,
 τὰς τε οἰκίας καὶ τὰ ἱερά ἐπόρθεν, καὶ τὸς
 ἀνθρώπους ἐφόνεον, Φειδόμενοι ὅτε πρεσ-
 βυτέρας ὅτε νεωτέρας ἡλικίας, ἀλλὰ πάν-
 τας ἐξῆς, ὅτῳ ἐντύχοιεν, καὶ παῖδας καὶ
 γυναῖκας κτείνοντες, καὶ προσέτι καὶ ὑποζύ-
 για, καὶ ὅσα ἄλλα ἐμφυχα ἴδοιεν. τὸ γὰρ
 γένος τὸ τῶν Θυράκων, ὅμοια τοῖς μάλιθα
 τῷ βαρβαρικῷ, ἐν ᾧ ἂν θαρσύνῃ Φονικώ-
 τατόν ἐστι. καὶ τότε ἄλλη τε ταραχὴ ἐκ
 ὀλίγη, καὶ ἰδέα πᾶσα καθεισῆκει ὀλέθρου
 καὶ ἐπιπεσόντες διδασκαλείῳ παίδων (ὅπερ
 μέγιστον ἦν αὐτόθι, καὶ ἄρτι ἔτυχον οἱ παῖ-
 δες ἐσεληλυθότες) κατέκοψαν πάντας· καὶ
 ξυμφορὰ τῇ πόλει πάσῃ ὑδεμιᾶς ἦσαν
 μᾶλλον ἑτέρας ἀδόκητός τε ἐπέπεσεν αὐ-
 τῇ καὶ δεινὴ.

facturos, ut se invaderent, cepit, quod murus infirmus esset, et partim quidem collapsus, partim vero humiliter aedificatus, simul etiam quod portae propter securitatem essent apertae. Thraces igitur in hanc urbem irruentes, et privatas et sacras aedes diripiebant, et ipsos homines interficiebant, nec senili aut juvenili aetati parcentes; sed omnes, ut in unum quemque deinceps incidebant, et pueros et foeminas interficientes; quinetiam praeterea jumenta, et quascunque alias animantes vidissent. Nam Thracum gens, (quales esse solent nationes maxime barbarae) quum fiduciam animo concepit, caedis est avidissima. Quare cum alia perturbatio non exigua tunc exstitit *in hac urbe*, tum etiam omne caedis genus. Nam irruentes etiam in puerorum ludum (qui maximus illic erat, et pueri *in eum* modo erant ingressi) omnes conciderunt. Atque ista clades universae civitati adeo gravis adeoque inopinata contigit, ut nullam aliam hac graviolem et magis inopinatam acceperit.

30. Thebani vero, cum *rem* cognovissent, ad opem *urbi* ferendam accurrerunt; et nacti Thraces jam non longe progressos, et praedam *ipsis* eripuerunt, ipsosque perterritos persequi coeperunt ad Euripum usque, et *ad* mare, ubi stabant ipsorum naves, quae *ipsos* vexerant. Et ipsorum plurimos, dum *naves* conscenderent, neque natandi peritos, interfecerunt: iis, qui in navibus erant, cum vidissent ea, quae in terra gerebantur, naves extra *Euripi* pontem *marisque* fauces in altum educentibus. Nam in alio receptu, *et in caetero itinere*, Thraces non incomposite adversus Thebanorum equitatum qui primus *ipsos* invaserat, procurentes, et conglobati ordinem patrio more servantes, sese defendebant. Et pauci ipsorum propterea perierunt; quaedam vero *ipsorum* pars, quae in urbe, dum praedaretur, deprehensa fuerat, interiit. In summa vero, ex mille et trecentis Thracibus, omnino ducenti et quinquaginta ceciderunt. Ex Thebanis vero, et aliis, qui ad opem *My-*

λ'. Οἱ δὲ Θηβαῖοι, αἰσθόμενοι ἐβοήθην,
 καὶ καταλαβόντες προκεχωρηκότας ἤδη τῶς
 Θρακᾶς ἔκ πολὺ, τὴν τε λείαν ἀφείλοντο,
 καὶ αὐτὲς φοβήσαντες, καταδιώκουσιν ἐπὶ
 τὸν Εὐριπον καὶ τὴν θάλασσαν, ἧ αὐτοῖς
 τὰ πλοῖα, ἃ ἤγαγεν, ὥρμει. καὶ ἀποκλεί-
 νουσιν αὐτῶν ἐν τῇ ἐσβάσει τῶς πλείους,
 ὅτε ἐπισημένους νεῖν. τῶν τε ἐν τοῖς πλοί-
 οῖς, ὡς ἐώρων τὰ ἐν τῇ γῇ, ὀρμισάντων
 ἔξω τῷ ζεύγματι τὰ πλοῖα. ἐπεὶ ἐν γε
 τῇ ἄλλῃ ἀναχωρήσει ἔκ ἀτόπως οἱ Θρα-
 κᾶς πρὸς τὸ τῶν Θηβαίων ἱππικόν, ὅπερ
 πρῶτον προσέκειτο, προεκθέοντές τε καὶ
 ξυσρεφόμενοι ἐν ἐπιχωρίῳ τάξει, τὴν φυ-
 λακὴν ἐποιῶντο· καὶ ὀλίγοι αὐτῶν ἐν τέ-
 τω διεφθάρησαν, μέρος δέ τι καὶ ἐν τῇ πόλει
 αὐτῇ δι' ἀρπαγὴν ἐγκαταληφθὲν ἀπώλε-
 το. οἱ δὲ ζύμπαντες τῶν Θρακῶν, πενή-
 κοντα καὶ διακόσιοι, ἀπὸ τριακοσίων καὶ χι-
 λίων, ἀπέθανον. διέφθειραν δὲ καὶ τῶν Θη-
 βαίων καὶ τῶν ἄλλων οἱ ξυνεβοήθησαν, ἔς

εἴκοσι μάλιστα ἰππέας τε καὶ ὀπλίτας ὁμῶς,
καὶ Θηβαίων τῶν Βοιωταρχῶν, Σκιρφάν-
δαν· τῶν δὲ Μυκαλησίων μέρος τι ἀπα-
ναλώθη. τὰ μὲν κατὰ τὴν Μυκαλησὸν,
πάθει χρησαμένων ὕδενός, ὡς ἐπὶ μεγέθει,
τῶν κατὰ τὸν πόλεμον ἦσαν ὀλυφύρα-
σαι ἀξίῳ, τοιαῦτα ζυνέβη.

λα'. Ὁ δὲ Δημοσθένης, τότε ἀποπλέ-
ων ἐκ τῆς Κερκύρας μετὰ τὴν ἐκ τῆς Λα-
κωνικῆς τείχισιν, ὁλκάδα ὀρμῆσαν ἐν Φειᾷ
τῇ Ηλείων λαβὼν, ἐν ἣ οἱ Κορίνθιοι ὀπλί-
ται ἐς τὴν Σικελίαν ἐμελλόν περαιῶσαι,
αὐτὴν μὲν διαφθείρει, οἱ δ' ἄνδρες ἀποφυ-
γόντες, ὕστερον λαβόντες ἄλλην ἐπλεον. καὶ
μετὰ τῆτο ἀφικόμενος ὁ Δημοσθένης ἐς τὴν
Ζάκυνθον καὶ Κεφαλληνίαν, ὀπλίτας τε
παρέλαβε, καὶ ἐκ τῆς Ναυπάκτου τῶν
Μεσσηνίων μετεπέμψατο· καὶ ἐς τὴν ἀν-
τιπέραν ἠπειρον τῆς Ακαρνανίας διέβη, ἐς
Αλυζίαν τε καὶ Ανακτόριον, ὃ αὐτοὶ εἶ-
χον. ὄντι δ' αὐτῷ περὶ ταῦτα ὁ Εὐρυμέ-

Mycaleffis ferendam convenerant, viginti circiter, tam equites quam simul gravis armaturae milites, una cum Scirphonda Thebano, uno ex Boeotarchis, a *Thracibus* interfecti fuerunt. *Mycaleffiorum* vero pars quaedam absumpta fuit. Atque hic quidem fuit exitus cladis, quam *Mycaleffus* accepit, quae pro *civitatis* magnitudine non minus est deploranda, quam ulla alia, quae in hoc bello acciderit.

31. Demosthenes vero tunc Corcyra solvens, post illam *Deceleae* munitionem in agro Laconico factam, onerariam navem Phiae Eleorum in statione nactus, in qua gravis armaturae milites Corinthii in Siciliam erant trajecturi, ipsam quidem corripit; viri vero elapsi, et mox aliam *onerariam navem* nacti, eo transmiserunt. Postea vero Demosthenes in Zacynthum profectus et in Cephalleniam, *illinc* gravis armaturae milites assumsit, et Messeniorum *partem* Naupacto accersivit; atque in oppositam Arcarnaniae continentem trajecit, et Alyziam, et Anaetorium, quod ipsi *Athenienses* tenebant. Ipsi autem circum haec loca agitati

occurrit Eurymedon, ex Sicilia remeans, qui tunc hyeme cum pecunia, quam ad exercitum ferebat, *illuc* missus fuerat. Hic autem *ipsi* nuntiavit, cum alia, *quae videbat*, tum etiam se, dum jam esset in ipso navigationis cursu, audisse Plemmyrium a Syracusanis receptum. Praeterea Conon etiam, qui Naupacto praeerat, ad ipsos venit, nuntiaturus, quinque et viginti Corinthiorum naves, quae in statione sibi opposita stabant, neque finito bello *illinc* discedere, et proelium navale commissuras esse. Ipsos igitur naves *ad se* mittere jubebat, quod cum suis duodeviginti *navibus* impares essent ad confligendum cum hostium quinque et viginti *navibus*. Demosthenes igitur et Eurymedon, decem velocissimas ex iis, quas ipsi habebant, cum ipso Conone miserunt ad illas, quae Naupacti erant. Ipsi vero res ad illam expeditionem necessarias apparabant, copiasque cogeant. Atque Eurymedon quidem, in Corcyram profectus, iussit ipsos *Corcyraeos* instruere quindecim naves: et gravis armaturae milites delegit. (nam a-

ἅπαντ' αὖ, ἐκ τῆς Σικελίας ἀποπλέων,
 τότε τῷ χειμῶνος τὰ χρήματα ἄγων
 τῇ στρατιᾷ ἀπεπέμφθη. καὶ ἀγγέλλει τὰ
 ἄλλα, καὶ ὅτι πύθοιτο καλὰ πλῆν ἤδη
 τὸ Πλημμύριον ὑπὸ τῶν Συρακυσίων
 ἐκλωκός. ἀφικνεῖται δὲ καὶ Κόνων παρ'
 αὐτῶν, ὃς ἦρχε Ναυπάκτου, ἀγγέλλων
 ὅτι αἱ πέντε καὶ εἴκοσι νῆες τῶν Κορινθίων,
 αἱ σφίσιν ἀνθορμῶσαι, ἔτε καλαλύσαι τὸν
 πόλεμον, ναυμαχεῖν τε μέλλουσι. πέμ-
 πειν ἔν ἐκέλευεν αὐτῶν ναῦς, ὡς ἔχ' ἱκα-
 νῶς ὄντας δυοῖν δεύσαις εἴκοσιν ταῖς ἑαυτῶν
 πρὸς τὰς ἐκείνων πέντε καὶ εἴκοσι ναυμα-
 χεῖν. τῷ μὲν ἔν Κόνωνι δέκα ναῦς ὁ Δη-
 μοφένης καὶ ὁ Εὐρυμέδων τὰς ἄριστα σφίσι
 πλεῦσας ἀφ' ὧν αὐτοὶ εἶχον, συμπέμ-
 πειν πρὸς τὰς ἐν τῇ Ναυπάκτῳ. αὐτοὶ
 δὲ τὰ περὶ τῆς στρατιᾶς τὸν ζύλλονγον ἡ-
 τοιμάζοντο. Εὐρυμέδων μὲν, ἐς τὴν Κέρκυ-
 ραν πλεύσας, καὶ πεντεκαίδεκά τε ναῦς
 πληρῶν κελεύσας αὐτῶν, καὶ ὀπλίτας κα-

ταλεγόμενος. (ζυνῆρχε γὰρ ἤδη Δημοθέ-
νει, ἀποτραπόμενος, ὥσπερ καὶ ἠρέθη) Δη-
μοθένης δ' ἐκ τῶν περὶ τὴν Ακαρνανίαν
χωρίων σφενδονήτας τε καὶ ἀκοντιστὰς ζυ-
ναγείρων.

λβ'. Οἱ δ' ἐκ τῶν Συρακυσῶν τότε με-
τὰ τὴν τῷ Πλημμυρίῳ ἄλωσιν πρέσβεις
οἰχόμενοι εἰς τὰς πόλεις, ἐπειδὴ ἐπεισά-
ντε, καὶ ζυναγείραντες ἐμελλον ἄξειν τὸν
στρατὸν, ὁ Νικίας προπυθόμενος, πέμπε-
εἰς τῶν Σικελῶν τὰς τὴν δίοδον ἔχοντας,
καὶ ζυμμάχους Κεντόριπας τε καὶ Αλικυκιά-
δας, καὶ ἄλλους, ὅπως μὴ διαφύσῃσι τὰς πο-
λεμίας, ἀλλὰ ζυστραφέντες κωλύσωσι διελ-
θεῖν. ἄλλη γὰρ αὐτὰς εὐδὲ πειράσειν. Α-
κραγαντῖνοι γὰρ ἔκ ἐδίδονσαν διὰ τῆς ἑαυ-
τῶν ὁδόν. πορευομένων δ' ἤδη τῶν Σικελιω-
τῶν, οἱ Σικελοὶ, καθάπερ ἐδέοντο οἱ Αθη-
ναῖοι, ἐνέδραν τινὰ τριχῇ ποιησάμενοι, ἀ-
φυλάκτοις τε καὶ ἐξαίφνης ἐπιγενόμενοι,
διέφθειραν εἰς ὀκτακοσίους μάλιστα, καὶ τὰς

versus *ab instituto navigationis cursu, quo Athenas petebat*, jam una cum Demosthene imperium gerebat, quemadmodum etiam electus fuerat.) Demosthenes vero ex locis, quae circum Acarnaniam erant, funditores et jaculatores coëgit.

32. At Syracusanorum legati qui tunc, post Plemmyrium expugnatum, *varias Siciliae civitates adierunt, cum quod petierant ipsis* persuasissent, et copias, quas collegerant, *Syracusas* essent ducturi, Nicias, qui rem praesenserat, mittit ad illos Siculos, qui transitum tenebant, et cum ad Centoripas et Alicycaeos, tum etiam ad alios socios, ne patiantur hostes per suos fines iter facere, sed *eos congregati transire prohibeant. nec enim eos alia via transire conaturos.* Agrigentini enim iter *ipsis* per suum agrum dare nolebant. Cum autem Sicilienses jam iter facerent, Siculi, quemadmodum ab Atheniensibus orabantur, tribus in locis insidias collocarunt, et illos incautos ac ex improviso aggressi, ad octingentos ferme occide-

runt, omnesque legatos, praeter unum Corinthium. Hic vero eos, qui elapsi sunt, ad mille et quingentos, Syracusas deduxit.

33. Per eosdem dies, Camarinaei etiam, qui opem ipsis *Syracusanis* ferebant, quingenti gravis armaturae milites, et trecenti jaculatores, totidemque sagittarii *Syracusas* pervenerunt. Miserunt et Geloi copias ad quinque naves explendas, et jaculatores quadringentos, et equites ducentos. Jam enim omnis propemodum Sicilia *arma consociavit*, praeter Agrigentinos (isti enim in partibus non erant,) *sed se medios gerebant*, caeteri vero, *etiam* qui haecenus belli eventum circumspicientes exspectassent, conspiratione facta, Syracusanis auxilium adversus Athenienses ferebant. Atque Syracusani quidem, quod cladem istam apud Siculos accepissent, ab Atheniensibus protinus invadendis abstinuerunt. Demosthenes vero et Eurymedon, cum exercitus ex Corcyra et ex continente collectus jam paratus esset, cum universis copiis Ionium mare trajecerunt, et appulerunt ad promontorium

πρέσβεις, πλὴν ἐνὸς τῷ Κορινθίῳ, πάντας·
 ἔστος δὲ τὴς διαφυγόντας ἐς πεντακοσίους καὶ
 χιλίους ἐκόμισεν ἐς τὰς Συρακῆσας.

λγ'. Καὶ περὶ τὰς αὐτὰς ἡμέρας καὶ
 οἱ Καμαρινᾶοι ἀφικνῶνται, αὐτοῖς βοη-
 θῶντες, πεντακόσιοι μὲν ὀπλῖται, τριακό-
 σιοι δὲ ἀκοντισαί, καὶ τοξόται τριακόσιοι.
 ἔπεμψαν δὲ καὶ οἱ Γελῶοι ναυτικόν τε ἐς
 πέντε ναῦς, καὶ ἀκοντισὰς τετρακοσίους, καὶ
 ἵππεας διακοσίους. σχεδὸν γάρ τοι ἤδη πᾶ-
 σα ἡ Σικελία, πλὴν Ἀκραγαντίνων· ἔτοι-
 οὗ δὲ μεθ' ἐτέρων ἦσαν· οἱ δ' ἄλλοι ἐπὶ τῆς
 Ἀθηναίης, μετὰ τῶν Συρακυσίων, οἱ πρό-
 τερον περιορῶμενοι, ζυσάντες ἐβοήθουν. καὶ
 οἱ μὲν Συρακῆσιοι, ὥς αὐτοῖς τὸ ἐν τοῖς
 Σικελοῖς πάθος ἐγένετο, ἐπέχοντο εὐθέως
 τοῖς Ἀθηναίοις ἐπιχειρεῖν. ὁ δὲ Δημοθέ-
 νης καὶ Εὐρυμέδων, ἐτοίμης ἤδη τῆς στρατιᾶς
 ἔσης ἐκ τῆς Κερκύρας καὶ ἀπὸ τῆς ἠπείρου,
 ἐπεραιώθησαν συμπαση τῇ στρατιᾷ τὸν Ιό-
 νιον ἐπ' ἄκραν Ιαπυγίαν. καὶ ὀρμηθέντες

αὐτόθεν, κατίχουσιν ἐς τὰς Χοιράδας νήσους
 Ιαπυγίας· καὶ ἀκοντισάς τε τινὰς τῶν
 Ιαπύγων πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν τῷ Με-
 σαπίῃ ἔθνει ἀναβιβάζοντα ἐπὶ τὰς ναῦς
 καὶ τῷ Ἀρτῷ (ὅσπερ καὶ τὸς ἀκοντισάς
 δυνάμεις ὧν παρέχεται αὐτοῖς) ἀνανεωσά-
 μενοὶ τινα παλαιὰν Φιλίαν, ἀφικνῶνται
 ἐς Μελιπώνιον τῆς Ἰταλίας· καὶ τὸς Με-
 ταποντίους πείσαντες κατὰ τὸ ζυμμαχι-
 κὸν ἀκοντισάς τε ζυμπέμπειν τριακοσίους
 καὶ τριήρεις δύο, καὶ ἀναλαβόντες ταῦτα,
 παρέπλευσαν ἐς Θυρίαν, καὶ καταλαμβά-
 νουσι νεωστὶ σάσει τὸς τῶν Ἀθηναίων ἐναν-
 τίους ἐκπεπτωκότας. καὶ βεβλόμενοι, τὴν
 στρατιὰν αὐτόθι πᾶσαν ἀθροίσαντες, εἴ τις
 ὑπελέλειπτο ἐξελάσαι, καὶ τὸς Θυρίους πεί-
 σαι σφίσι ζυστρατεύειν τε ὡς προθυμότατα,
 καὶ ἐπειδὴ περ ἐν τῷ τύχῃ εἰσὶ, τὸς
 αὐτοὺς ἐχθροὺς καὶ φίλους τοῖς Ἀθηναίοις
 νομίζειν, περιέμενον ἐν τῇ Θυρίᾳ, καὶ ἐ-
 πραΰνον ταῦτα.

Japygiam. Hinc vero profecti, ad Choeradas Japygiae insulas appulerunt. Et paucos quosdam Japygum jaculatores Messapiae gentis, numero centum et quinquaginta, in naves imposuerunt. Et renovata vetusta quadam amicitia cum Arta (qui illis in locis tum imperitans jaculatores etiam istos ipsis prae buerat) ad Metapontium Italiae urbem appulerunt. Cum autem Metapontinos induxissent ad secum mittendos ex societatis jure trecentos jaculatores, et duas triremes; his in naves receptis, in agrum Thurium praeterveſti sunt: ibique deprehenderunt Athenienſium adverſarios per ſeditionem nuper ejeſtos. Quoniam autem volebant, omnibus copiis in unum ibi contractis, recognoscere, ſi quis relictus eſſet; ſimul etiam Thuriis perſuadere, ut quam alacerri me ad eandem militiam ſecum proficiſcerentur, et (quando eo fortunae veniſſent) eosdem pro hoſtibus et pro amicis haberent, quos Athenienſes *haberent*: in agro Thurio ſubfederunt, atque in harum rerum peragendarum curam incubuerunt.

34. Peloponnesii vero, et qui in quinque et viginti navibus erant, qui onerariarum navium in Siciliam tendentium causa habebant stationes oppositas navibus, quae erant Naupacti, sub idem tempus sese ad navale proelium praepararunt, aliisque navibus praeter eas, quas jam paratas habebant, instructis, adeo ut Atticis paulo pauciores essent, ad Erineum Achaiae *oppidum* in agro Rhypico situm appulsi stationem habuerunt. Quoniam autem locus ille, in quo stationem habebant, in lunae speciem curvatus erat, peditatus quidem tum Corinthiorum, tum sociorum indigenarum, qui ad opem *suis* ferendam convenerat, utrinque in eminentibus promontoriis dispositus erat: naves vero medium *spatium* tenebant obstructum. Polyanthes autem Corinthius hujus classis erat praefectus. Athenienses vero cum tribus et triginta navibus, quarum dux erat Diphilus, Naupacto solvantes, adversus ipsos contenderunt. Et Corinthii principio quidem quievere. postea *vero*, cum ipsis signum datum fuisset, et tempus idoneum adesse visum esset, magno cum impetu Athe-

λδ'. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι, καὶ οἱ περὶ
 τὸν αὐτὸν χρόνον τῷτον οἱ ἐν ταῖς πέντε
 καὶ εἴκοσι ναυσὶν, οἷω περ τῶν ὀλκάδων ἕνεκα
 τῆς ἐς Σικελίαν κομιδῆς ἀνδάρουν πρὸς
 τὰς ἐν Ναυπάκτῳ ναῦς, παρασκευασάμε-
 νοι ὡς ἐπὶ ναυμαχία, καὶ προσπληρώσαν-
 τες ἔτι ναῦς, ὥς ἐὼς ὀλίγῳ ἐλάσσας εἶναι
 αὐτοῖς τῶν Ἀττικῶν νεῶν, ὀρμίζοντα κα-
 τὰ Εἰρινεὸν τῆς Ἀχαΐας ἐν τῇ Ῥυπικῇ.
 καὶ αὐτοῖς τῷ χωρὶς μηνοειδῶς ὄντος ἐφ'
 ᾧ ὤρουν, ὁ μὲν πεζὸς ἐκατέρωθεν προσβε-
 βωθηκότες τῶν τε Κορινθίων καὶ τῶν αὐ-
 τόθεν συμμαχῶν ἐπὶ ταῖς ἀνεχέσαις
 ἄκραις παρετέτακτο, αἱ δὲ νῆες τὸ μέγαζον
 εἶχον ἐμφράξασαι. ἦρχε δὲ τῷ ναυτικῷ
 Πολυάνδης Κορινθίος. οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἐκ
 τῆς Ναυπάκτου τριάκοντα ναυσὶ καὶ τρισὶν
 (ἦρχε δὲ αὐτῶν Δίφιλος) ἐπέπλευσαν
 αὐτοῖς. καὶ οἱ Κορίνθιοι τὸ μὲν πρῶτον
 ἡσύχαζον, ἔπειτα ἀρθένης αὐτοῖς τῷ ση-
 μείῳ ἐπεὶ καιρὸς ἐδόκει εἶναι, ὤρμησαν

ἐπὶ τῆς Αθηνάϊς, καὶ ἐναυμάχων. καὶ χρόνον ἀντεῖχον πολὺν ἀλλήλοις. καὶ τῶν μὲν Κορινθίων τρεῖς νῆες διαφθείρονται, τῶν δὲ Αθηνάϊων κατέδου μὲν ὕδερμία ἀπλῶς, ἐπὶ δὲ τινες ἄπλοι ἐγένοντο, ἀντίπρωροι ἐμβαλλόμεναι, καὶ ἀναρῶραγεῖσαι τὰς παρεξαιρεσίας ὑπὸ τῶν Κορινθίων νεῶν, ἐπ' αὐτὸ τῆτο παχυτέρας τὰς ἐπωτίδας ἐχούσων. ναυμαχήσαντες δὲ ἀντίπαλα μὲν, καὶ ὡς αὐτὲς ἑκατέρως ἀξίον νικᾶν, ὅμως δὲ τῶν ναυαγίων κρατησάντων τῶν Αθηνάϊων, διὰ τε τὴν τῆ ἀνέμῳ ἀπώσιν αὐτῶν ἐς τὸ πέλαγος, καὶ διὰ τὴν τῶν Κορινθίων ἐκέτι ἐπαγωγὴν, διεκρίθησαν ἀπ' ἀλλήλων· καὶ δίωξις ὕδερμία ἐγένετο, καὶ ἄνδρες ὕδετέρων ἐάλωσαν. οἱ μὲν γὰρ Κορίνθιοι καὶ Πελοποννήσιοι πρὸς τῇ γῇ ναυμαχῶντες, ῥαδίως διεσώζοντο· τῶν δὲ Αθηνάϊων ὕδερμία κατέδου ναῦς. ἀποπλευσάντων δὲ τῶν Αθηνάϊων ἐς τὴν Ναυπακίον, οἱ Κορίνθιοι εὐθὺς τροπαῖον ἔση-

nienſibus obviam iverunt, et proelium com-
mittere coeperunt. Et diu alteri alteris re-
ſtiterunt. Et Corinthiorum quidem tres
naves proſtigatae fuerunt; Athenienſium
vero nulla quidem prorſus eſt depreſſa, ſed
ſeptem ad navigandum inutiles factae ſunt,
quod Corinthiarum navium (quae hac ipſa
de cauſa craſſiores epotides habebant) ad-
verſis proris petitae, et in ipſis frontibus,
ubi nullum eſt remigium, perruptae fuiſ-
ſent. Cum autem proelium commiſſent
ancipiti quidem Marte, et ita ut utrique vic-
toriam ſibi vendicarent, quia tamen Atheni-
enſes naufragiis ſunt potiti, tum quod ven-
tus in altum ea propuliſſet, tum etiam quod
Corinthii ſuum agmen adverſus ipſos non
amplius ducerent, alteri ab alteris diremti
ſunt, et neutri alteros perſequuti, nec ulli
ex alterutrius capti. Nam Corinthii et Pelo-
ponneſii facile evadebant, quia proelium
prope terram committebant: Athenienſium
vero nulla navis eſt depreſſa. Cum autem
Athenienſes ſe Naupactum recepiffent, Co-
rinthii ſtatim tropaeum ut victores erexe-

runt, quod plures hostilium navium ad navigationem inutiles reddidissent. Se enim propter hoc non superatos putabant, propter quod neutri se victores fuisse *ducebant*. Nam et Corinthii se victores fuisse duxissent, nisi longe victi fuissent; et Athenienses existimassent, se victos fuisse, nisi longe vicissent. Cum autem Peloponnesii discessissent, et peditatus dilapsus esset, Athenienses et ipsi tanquam victores tropaeum in Achaia statuerunt. Aberant autem ab Erineo, ubi Corinthii suae classis stationem habebant, viginti ferme stadiis. Atque pugna quidem navalis hunc exitum habuit.

35. Demosthenes vero et Eurymedon, posteaquam Thurii parati fuerunt ad illius militiae societatem sequendam, cum septingentis gravis armaturae militibus et trecentis jaculatoribus, classem quidem in oram Crotoniatidem praetervehi iusserunt: ipsi vero peditatum omnem, quem prius ad fluvium Sybarin recensuerant, per agrum Thuriarum duxerunt. Cum autem ad Hyliam flu-

σαν ὡς νικῶντες, ὅτι πλείους τῶν ἐναντίων
 ναῦς ἄπλεις ἐποίησαν. καὶ νομίσαντες δι'
 αὐτὸ ἔχ. ἡσᾶσθαι, δι' ὅπερ ἔδ' οἱ ἕτεροι
 νικᾶν. οἳ τε γὰρ Κορίνθιοι ἡγήσαντο κρα-
 τεῖν εἰ μὴ πολὺ ἐκρατῆντο, οἳ τ' Ἀθηναῖοι
 ἐνόμιζον ἡσᾶσθαι εἰ μὴ πολὺ ἐνίκων. ἀ-
 ποπλευσάντων δὲ τῶν Πελοποννησίων,
 καὶ τῷ πεζῷ διαλυθέντος, οἱ Ἀθηναῖοι ἔση-
 σαν τροπαῖον, καὶ αὐτοὶ ἐν τῇ Αἰχμαίᾳ ὡς
 νικήσαντες ἀπέειχον τῷ Εἰρηνῆϊ, ἐν ᾧ οἱ Κο-
 ρίνθιοι ὥρμην ὡς εἴκοσι σταδίους. καὶ ἡ μὲν
 ναυμαχία ὕτως ἐτελεύτα.

ΛΕ'. Ὁ δὲ Δημοσθένης καὶ ὁ Εὐρυμέδων,
 ἐπειδὴ ξυστρατεύειν αὐτοῖς οἱ Θάριοι παρ-
 εσκευάσθησαν ἑπτακοσίοις μὲν ὀπλίταις,
 τριακοσίοις δὲ ἀκοντισαῖς, τὰς μὲν ναῦς
 παραπλεῖν ἐκέλευον ἐπὶ τῆς Κροτωνιά-
 τιδος, αὐτοὶ δὲ τὸν πεζὸν πάντα ἐξετά-
 σαντες πρῶτον ἐπὶ τῷ Συβάρει ποταμῷ,
 ἦγον διὰ τῆς Θυριάτιδος γῆς. καὶ ὡς ἐγέ-
 νοντο ἐπὶ τῷ Ὑλῖᾳ ποταμῷ, καὶ αὐτοῖς

οἱ Κροτωνιάται προσπέμψαντες εἶπον ἔκ
 ἂν σφίσι βελομένοις εἶναι διὰ τῆς γῆς σφῶν
 τὸν σφαλὸν ἰέναι, ἐπικαλασάντες πύλιστα
 πρὸς τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ἐκβολὴν τῆς
 Ὑλίσ, καὶ αἱ νῆες αὐτοῖς ἐς τὸ αὐτὸ ἀπήν-
 των. τῇ δ' ὕφεραία ἀναβασάμενοι παρέ-
 πλεον, ἴχοντες πρὸς ταῖς πόλεσι πλὴν
 Λοκρῶν, ἕως ἀφίκοντο ἐπὶ Πέτραν τῆς
 Ῥηγίνης.

λς'. Οἱ δὲ Συρακῆσιοι, ἐν τῷ πυν-
 θανόμενοι αὐτῶν τὸν ἐπίπλεον, αὐθις ταῖς
 ναυσὶν ἀποπειράσαι ἐβόλοντο, καὶ τῇ ἄλλῃ
 παρασκευῇ τῇ πεζῇ, ἥνπερ ἐπ' αὐτὸ τῷ-
 το, πρὶν ἐλθεῖν αὐτὰς φθάσαι βελόμε-
 νοι, ξυνέλεγον. παρεσκευάσαντο δὲ τό, τε
 ἄλλο ναυτικόν, ὥς ἐκ τῆς προτέρας ναυ-
 μαχίας τί πλέον ἐνεῖδον χήσοντες· καὶ
 τὰς πρῶρας τῶν νεῶν ξυντεμόνιες ἐς ἔλασ-
 σον, σεριφωτέρας ἐποίησαν, καὶ τὰς ἐπω-
 τίδας ἐπέδεσαν ταῖς πρῶραις παχείας·
 καὶ ἀντηρίδας ἀπ' αὐτῶν ὑπέτειναν πρὸς

vium pervenissent, et Crotoniatae ad eos praemisissent, qui dicerent praeter voluntatem suam fore, si per suum agrum *ipforum* exercitus transiret, ad mare descenderunt, et ad Hyliae ostium pernoctarunt; et naves in eundem locum ipsis obviam venerunt. Postridie vero, cum *eas* conscendissent, abierunt, et ad *singulas* urbes, praeter Locros, appellebant, donec Petram Rhegini agri pervenerunt,

36. Syracusani vero, cum interea ipsos contra se venire audissent, *belli fortunam* classe rursus experiri voluerunt, alioque perditatus apparatu, quem hac ipsa de causa collegerant, quod ipsos *ac novorum hostium adventum* praevertere cuperent. Instruxerunt autem classem cum aliis rebus, ita ut ex superiore navali proelio didicerant, se fore meliore conditione, tum etiam navium proris, quas decurtarunt, et firmiores reddiderunt, et proris imposuerunt crassas epotidas; iisque tigna junxerunt et intus et extra, quae usque ad navium latera spatium fere

senum cubitorum pertingerent. quo modo et Corinthii adversus naves, quae ad Naupactum erant, suarum proris instructis pugnauerant. Existimarunt enim Syracusani adversus Atheniensium naves, (quae non eodem modo adversus *Syracusanorum naves* erant aedificatae, sed a prora *partes* graciles *ac infirmas* habebant, quod ipsi *Athenienses* non tam adversis proris quam navibus circumactis *in hostilium navium latera* incurere consuevissent) se non deteriore conditione futuros, et navale proelium, quod in magno portu a multis navibus in non magno *spatio* committendum erat, pro se facturum putarunt. Se enim, adversis proris incurrentes, diffracturos ipsorum proras; quod solidis crassisque rostris in vacuas ac infirmas incurfuri essent: Atheniensibus vero in angusto loci spatio nullam fore facultatem aut naves circumagendi, aut eas *per mediam suam classem* educendi; qua artificii parte potissimum *illi* confidebant. Se enim pro viribus hoc quidem praestituros, ut nullam *ipsis* per mediam suam classem transeundi facul-

ες τοίχους, ὡς ἐπὶ ἕξ πήχεις ἐντός τε
 καὶ ἔξωθεν. ὥπερ τρόπῳ καὶ οἱ Κορίν-
 θιοι πρὸς τὰς ἐν τῇ Ναυπάκῳ ναῦς ἐπε-
 κτυασμένοι πρῶραθεν ἐναυμάχουν. ἐνό-
 μισαν γὰρ οἱ Συρακῆσιοι, πρὸς τὰς τῶν
 Ἀθηναίων ναῦς, ἔχ' ὁμοίως ἀντινεναυπη-
 γημένας, ἀλλὰ λεπλὰ τὰ πρῶραθεν ἐ-
 χούσας, διὰ τὸ μὴ ἀντιπρώροις μᾶλλον
 αὐτὰς ἢ ἐκ περίπλευ ταῖς ἐμβολαῖς χρη-
 σαι, ἐκ ἑλάσσον χήσιν, καὶ τὴν ἐν τῷ
 μεγάλῳ λιμένι ναυμαχίαν ἐκ ἐν πολλῶ
 πολλαῖς ναυσὶν ἔσαν, πρὸς ἑαυτῶν ἔσε-
 δαι. ἀντίπρωροι γὰρ ταῖς ἐμβολαῖς χρώ-
 μενοι, ἀναρρήξιν τὰ πρῶραθεν αὐτοῖς,
 σεριφοῖς καὶ παχέσι πρὸς κοῖλα καὶ ἀ-
 δεινῇ παρέχοντες τοῖς ἐμβόλοις· τοῖς δὲ
 Ἀθηναίοις ἐκ ἔσεδαι σφῶν ἐν σενοχωρίᾳ
 ἕτε περίπλευ, ἕτε διέκπλευ, ὥπερ τῆς
 τέχνης μάλιστα ἐπίσταν. αὐτοὶ γὰρ κα-
 τὰ τὸ δυνατόν, τὸ μὲν, οὐ δώσιν διεκ-
 πλεῖν, τὸ δὲ, τὴν σενοχωρίαν κωλύ-

σειν ὥς μὴ περιπλεῖν· τῇ τε πρότερον
 ἀμαθία τῶν κυβερνητῶν δοκῶσι εἶναι τὸ
 ἀντίπρωρον συγκρῆσαι, μάλισ' ἂν αὐτοὶ
 χρήσασθαι. πλείστον γὰρ ἐν αὐτῷ χή-
 σειν. τὴν γὰρ ἀνάκρυσιν ἐκ ἔσεσθαι τοῖς
 Ἀθηναίοις ἐξωθεμένοις ἄλλοσε ἢ ἐς τὴν
 γῆν, καὶ ταύτην δι' ὀλίγη καὶ ἐς ὀλίγον
 κατ' αὐτὸ τὸ στρατόπεδον τὸ ἑαυτῶν.
 τῷ δ' ἄλλῃ λιμένος αὐτοὶ κρατήσῃ, καὶ
 συμφερομένους αὐτῶς, ἦν πη βιάζωνται, ἐς
 ὀλίγον τε καὶ πάντας ἐς τὸ αὐτὸ προσ-
 πίπτοντας ἀλλήλοις ταραξέσθαι· (ὅπερ
 καὶ ἔβλαπτε μάλιστα τῶς Ἀθηναίους ἐν
 ἀπάσαις ταῖς ναυμαχίαις, ἐκ ἔσης αὐ-
 τοῖς ἐς πάντα τὸν λιμένα τῆς ἀνακρῆσε-
 ως, ὥσπερ τοῖς Συρακυσίοις) περιπλεῦσαι
 δὲ ἐς τὴν εὐρυχωρίαν, σφῶν ἐχόντων τὴν
 ἐπίπλευσιν ἀπὸ τῷ πελάγῃ τε καὶ ἀνά-
 κρυσιν, ἐδυνήσεσθαι αὐτῶς, ἄλλως τε καὶ τῷ
 Πλημμυρίῃ πολεμίῃ τε αὐτοῖς ἐσομένῃ,
 καὶ τῷ στόματι ἐμεγάλῃ ὄντι τῷ λιμένει.

tatem darent; illud vero ab ipsis loci angustis praestitum iri, quae *illos* impediturae essent, ne naves circumagerent. Quod autem prius gubernatorum inscitia contigisse videbatur, ut adversis proris *cum hostibus* confligerent, se hoc ipso potissimum *proelii genere sperabant* usuros. Hac enim ratione se optima conditione futuros. Atheniensibus enim, si *a se* propellerentur, non fore facultatem retrocedendi alio, nisi ad terram, idque exiguo *intervallo a mari distantem*, et in exiguum *loci spatium*, juxta sua ipsorum castra. Caetero vero portu se potituros; at ipsos *hostes*, sicubi premerentur, confertos in exiguo *spatio*, et omnes in eodem *loco* inter se concurrentes perturbatum iri. (quod etiam in omnibus navalibus proeliis plurimum Atheniensibus obfuit, quod ipsis in omnem portum, ut Syracusanis, retrocedere non liceret) in apertum vero mare navibus circumactis evadendi facultatem non habituros, quod penes se futurum esset et a pelago incursionem *in illos* facere, et *illinc ad sua castra* retrocedere, praecipue vero quod Plemmyrium ipsis infestum esset futurum, simul etiam quod portus ostium non amplum esset.

37. Syracusani *igitur*, cum haec exco-
 gitassent et pristinae disciplinae atque vir-
 tuti addidissent, simul etiam cum ex superi-
 ore navali proelio maiorem fidentiam jam
 concepissent, pedestribus simul et maritimis
 copiis *Athenienses* aggrediuntur. Et pedita-
 tatum quidem Gylippus paulo prius ex ur-
 be educum admovit ad Atheniensium mu-
 nitionem, ab ea parte, qua prospectus in
 urbem patebat. Item qui apud Olympieum
 erant, cum gravis armaturae milites, qui il-
 lic erant, tum equites, et levis armatura Sy-
 racusanorum, ad munitionem ab altera parte
 accesserunt. Postea vero confestim Syra-
 cusanorum sociorumque naves prodierunt.
 Athenienses vero primum quidem eos cum
 solo peditatu *belli fortunam* tentaturos exis-
 timabant, sed cum naves quoque subito con-
 tra *se* venientes vidissent, perturbati sunt.
 Et alii quidem supra munitiones et ante
 munitiones acie instructa steterunt adver-
 sus *hostes* accedentes; Atheniensium vero
 alii adversus equites et jaculatores multos,
 qui partim ex Olympico, partim ex aliis lo-
 cis extra sitis, magna celeritate veniebant,

ΘΟΥΚΥΔ. Ζ. λζ'. ΙΙΙ

λζ'. Τοιαῦτα οἱ Συρακῆσιοι πρὸς τὴν
 αὐτῶν ἐπιστήμην τε καὶ δύναμιν ἐπινοήσαν-
 τες, καὶ ἅμα τεθαρρήκοτες μᾶλλον ἢ δὴ ἀπὸ
 τῆς προτέρας ναυμαχίας, ἐπεχείρουν τῷ
 πεζῷ ἅμα καὶ ταῖς ναυσί· καὶ τὸν μὲν
 πεζὸν ὀλίγω πρότερον τὸν ἐκ τῆς πόλεως
 Γύλιππος πρῶξαυτῶν, προσῆγε τῷ τεί-
 χει τῶν Αθηναίων, καθόσον πρὸς τὴν πό-
 λιν αὐτῶ ἐώρα. καὶ οἱ ἀπὸ τῆς Ολυμπι-
 εῖς, οἳ τε ὀπλίται ὅσοι ἐκεῖ ἦσαν καὶ οἱ
 ἵππεῖς καὶ ἡ γυμνητρία τῶν Συρακυσίων
 ἐκ τῆς ἐπὶ θάτερα προσῆει τῷ τείχει·
 αἱ δὲ νῆες μετὰ τῆτο εὐθύς ἐξέπλεον τῶν
 Συρακυσίων καὶ τῶν συμμάχων. καὶ οἱ Α-
 θηναῖοι τοπρῶτον αὐτῶς οἰόμενοι τῷ πε-
 ζῷ μόνῳ πειράσκειν, ὀρῶντες δὲ καὶ τὰς νῆας
 ἐπιφερομένας ἄφνω, ἐθορυβήθησαν· καὶ οἱ μὲν,
 ἐπὶ τὰ τεῖχη καὶ πρὸ τῶν τειχῶν τοῖς
 προσβῆσιν ἀντιπαρετάσσοντο, οἱ δὲ Αθη-
 ναῖοι] πρὸς τῶς ἀπὸ τῆς Ολυμπιείας καὶ τῶν
 ἄλλων κατὰ τάχος χωρῆντας ἱππέας τε

πολλὰς καὶ ἀκονίσας ἀνλεπεξήσαν. ἄλλαι δὲ τὰς ναῦς ἐπλήρυν, καὶ ἅμα ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν παρεβοήθουν, καὶ ἐπειδὴ πλήρεις ἦσαν, ἀντανῆγον πέντε καὶ ἑβδομήκοντα ναῦς καὶ αἱ τῶν Συρακυσίων ἦσαν ὀγδοήκοντα μάλιστα.

λή. Τῆς δὲ ἡμέρας ἐπιπολὺ προσπλέοντες, καὶ ἀνακρόμενοι, καὶ πειράσαντες ἀλλήλων, καὶ ἑδέτεροι δυνάμενοι ἄξιόν τι λόγῳ παραλαβεῖν, εἰ μὴ ναῶν μίαν ἢ δύο τῶν Αθηναίων οἱ Συρακῆσιοι καταδύσαντες, διεκρίθησαν· καὶ ὁ πεζὸς ἅμα ἀπὸ τῶν τειχῶν ἀπῆλθε. τῇ δ' ὑφεραία οἱ μὲν Συρακῆσιοι ἡσύχαζον, ἑδὲν δηλῶντες ὅποιόν τι τὸ μέλλον ποιήσουσιν· ὁ δὲ Νικίας, ἰδὼν ἀντίπαλα τὰ τῆς ναυμαχίας γένομενα, καὶ ἐλπίζων αὐτὰς αὖθις ἐπιχειρήσειν, τὸς τε τριηράρχους ἠνάγκαζεν ἐπισκευάζειν τὰς ναῦς, εἴτις τι ἐπεπονήκει, καὶ ὀλκάδας προώρμισε πρὸ τῆς σφετέρους σαρνώματος, ὃ αὐτοῖς πρὸ τῶν νεῶν ἀντί

prodierunt. alii vero naves instruebant, simul etiam ad littus ad opem *suis* ferendam accurrebant: postquam autem instructae fuerunt, quinque et septuaginta naves adversus *hostem in altum* duxerunt. Syracusanorum vero erant circiter octoginta.

38. Cum autem ad multum illius diei spatium mutuis incursionibus se petiissent, et *alteri ab alteris vicissim* repulsi fuissent, et utrique *virtutis hostilis* periculum mutuo fecissent, et neutri aliquo *praeclaro ac* memoratu digno facinore edito victoriam ab adversariis reportare potuissent, (nisi quod Syracusani unam aut alteram Atheniensium navem deprefferunt) *alteri ab alteris* diremti discesserunt: et peditatus simul a munitionibus *Atheniensium* abscessit. Postridie vero Syracusani quidem quieverunt, nullo modo declarantes quidnam essent acturi. Nicias vero, cernens navale proelium aequo Marte commissum fuisse, et existimans, ipsos rursus *idem* tentaturos, trierarchos ad naves reficiendas adegit, si qua damnum aliquod accepisset, et onerarias produxit ante suum vallum, quod ab ipsis, portus conclusi

loco, ante naves in mari defixum fuerat, onerarias vero binum circiter jugerum spatio *inter se* distantes collocavit, ut si qua navis premeretur, *ipsi* tutum esset refugium, et rursus per otium exeundi facultas. Athenienses autem in his apparandis totum diem ad noctem usque consumserunt.

39. Postridie vero Syracusani maturius quidem, *quam ante*, sed tamen eodem et peditatus et classis conatu cum Atheniensibus conflixerunt. Cum autem adversis navibus se mutuo oppugnare coepissent, eodem modo rursus magnam illius diei partem se invicem laceffendo consumserunt; donec Ariston Pyrrhichi *filius*, Corinthius, omnium, qui cum Syracusanis erant, optimus gubernator, suasit *primis* suae classis ducibus, ut mitterent ad eos, quibus in urbe *hujus rei* cura commissa erat, qui imperarent *ipsis*, ut quam celerrime rerum venalium forum mutarent, et *res venales* ad mare transferrent, et quaecunque quis esculenta haberet, omnes cogerent *haec* illuc ferre et

λιμένος κλεισθεῖ ἐν τῇ θαλάσῃ ἐπεπήγει.
 διαλιπύσας δὲ τὰς ὀλκάδας ὅσον δύο πλέ-
 θρα ἀπ' ἀλλήλων κατέστησεν, ὅπως εἴτις
 βιάζοιτο ναῦς, εἴη κατάφρευξις ἀσφαλῆς,
 καὶ πάλιν καθ' ἡσυχίαν ἔκπλυσ. παρα-
 σκευαζόμενοι δὲ ταῦτα ὅλην ἡμέραν διετέ-
 λεσαν οἱ Ἀθηναῖοι μέχρι νυκτός.

λθ'. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ οἱ Συρακῆσιοι τῆς
 μὲν ὥρας πρωϊαίτερον, τῇ δὲ ἐπιχειρήσει
 τῇ αὐτῇ τῷ τε πεζῷ καὶ τῷ ναυτικῷ προσέ-
 μισγον τοῖς Ἀθηναίοις. καὶ ἀντικαταστάν-
 τες ταῖς ναυσὶ, τὸν αὐτὸν τρόπον αὐθις
 ἐπιπολὺ διῆλθον τῆς ἡμέρας πειρώμενοι ἀλ-
 λήλων. πρὶν δὲ Ἀρίστων ὁ Πυρρίχης Κορίν-
 θιος, ἄριστος ὢν κυβερνήτης τῶν μετὰ Συ-
 ρακυσίων, πείθει τὸς σφέλους τῷ ναυτικῷ
 ἄρχοντας πέμψαντας ὡς τὸς ἐν τῇ πόλει
 ἐπιμελομένους, κελεύειν ὅτι τάχιστα τὴν
 ἀγορὰν τῶν πωλυμένων παρὰ τὴν θα-
 λασσαν μεταστῆσαι κομίσαντας, καὶ ὅσα
 τις ἔχει ἐδώδιμα, πάντας ἐκείσε φέροντας

ἀναγκάσαι πωλεῖν, ὅπως αὐτὸς ἐκβέ-
σαντες τὰς ναύτας, εὐθὺς παρὰ τὰς ναῦς
ἀριστοποιήσωνται, καὶ δι' ὀλίγῃς αὖθις καὶ
αὐθήμερον ἀπροσδοκῆτοις τοῖς Ἀθηναίοις
ἐπιχειρῶσι.

μ'. Καὶ οἱ μὲν, πειθόμενοι ἑπεμψάν-
τες ἄγγελον, καὶ ἡ ἀγορὰ παρεσκευάσθη· καὶ
οἱ Συρακόσιοι ἐξαίφνης πρύμναν κρησάμε-
νοι, πάλιν πρὸς τὴν πόλιν ἐπλευσαν. καὶ
εὐθὺς ἐκβάντες, αὐτῷ ἄριστον ἐποίησαν. οἱ
δ' Ἀθηναῖοι, νομίσαντες αὐτὸς, ὡς ἡση-
μένους, σφῶν πρὸς τὴν πόλιν ἀνακρῆσα-
σθαι, καθ' ἡσυχίαν ἐκβάντες, τὰ τε ἄλ-
λα διεπράσσοντο, καὶ τὰ ἀμφὶ τὸ ἄριστον,
ὡς τῆς γε ἡμέρας ταύτης ἔκετι οἰόμενοι
ἂν ναυμαχῆσαι. ἐξαίφνης δὲ οἱ Συρακό-
σιοι πληρώσαντες τὰς ναῦς, ἐπέπλεον αὖ-
θις. οἱ δὲ, διὰ πολλῆς θορύβου καὶ ἄσιτοι οἱ
πλείους, ἔδενι κόσμῳ ἐσβάντες, μόγις ποῖε
ἀντανήγοντο· καὶ χρόνον μὲν τινα ἀπέ-
χοντο ἀλλήλων φυλασσόμενοι, ἔπειτα ἔκ-

vendere, ut nautae illic expositi, statim juxta naves pranderent, et intra breve *spatium* rursus, idque eodem die, Athenienses nihil hujusmodi exspectantes aggrederentur.

40. Atque hi quidem *hujus verbis* adducti nuntium miserunt, et mercatus apparatus est. Et Syracusani repente in puppim remigantes *et cessim euntes*, urbem versus navigando se receperunt. Et statim exscensu facto, ibi prandium sumserunt. Athenienses vero existimantes ipsos, ut *a se* victos, ad suam urbem in puppim remigantes sese recipere, per otium *in litus* egressi, cum ad alia, tum ad prandium expediendum se contulerunt, quod nullum navale proelium amplius eo die se commissuros putarent. At Syracusani repente navibus instructis *in eos* rursus invehuntur. Illi vero magno cum tumultu, et plerique jejuni, nullo ordine *naves* conscenderunt, et aegre tandem obviam *ipsis* iverunt. Et cum aliquandiu sibi caventes, a se mutuo abstinuissent; postea

placuit Atheniensibus non diutius ibi cunctari, sed quam celerrime *hostes* aggredi, ne sua ipsorum culpa lassitudine *confecti*, caperentur. Quamobrem dato signo ingruentes pugnare coeperunt. Syracusani vero *illorum impetum* excipientes, *eos* propulsabant; et adversis *suarum* navium proris utentes, (quemadmodum *facere* statuerant) quas ita paraverant, ut ad incursiones faciendas essent idoneae, lacerabant Atheniensium naves in magna prorarum parte, ubi nullum erat remigium. Et qui ex tabulatis ipsos jaculis petebant, Atheniensibus vehementer nocebant. Sed longe magis illi Syracusani, qui exiguis navigiis circumvehebantur, et *ordines ac feriem* remorum hostilium navium subibant, et ad *earum* latera praetervehebantur, et ex ipsis *navigiis* in nautas misilia jaciebant.

41. Tandem autem Syracusani totis viribus hoc modo pugnantes vicerunt: Athenienses vero in fugam versi, per onerariarum navium praesidium in suam stationem confugerunt. Syracusanorum vero naves

ἔδοκει τοῖς Ἀθηναίοις, αὐτῷ ὑπὸ σφῶν αὐ-
 τῶν διαμέλλοντας κόπῳ ἀλίσκεσθαι, ἀλλ'
 ἐπιχειρεῖν ὅτιτάχιστα· καὶ ἐπιφερόμενοι
 ἐκ παρακελεύσεως, ἐναυμάχων. οἱ δὲ Συ-
 ρακῆσιοι δεξάμενοι [ἡμύνοντο,] καὶ ταῖς τε
 ναυσὶν ἀντιπρώροις χρώμενοι, ὥσπερ διε-
 νοήθησαν, τῶν ἐμβολῶν τῇ παρασκευῇ
 ἀνερῶν γένυσαν τὰς τῶν Ἀθηναίων ναῦς ἐπι-
 πολὺ τῆς παρεξαιρεσίας· καὶ οἱ ἀπὸ τῶν
 κατασρωμάτων αὐτοῖς ἀκοντίζοντες, με-
 γάλα ἔβλαπτον τὰς Ἀθηναίους· πολὺ δ'
 ἔτι· μείζω οἱ ἐν τοῖς λεπτοῖς πλοίοις πε-
 रिπλέοντες τῶν Συρακυσίων, καὶ ἔς τε τὰς
 ταρσὺς ὑποπίπτοντες τῶν πολεμίων νεῶν,
 καὶ ἔς τὰ πλάγια παραπλέοντες, καὶ ἐξ αὐ-
 τῶν ἐς τὰς ναύτας ἀκοντίζοντες.

μα'. Τέλος δὲ τῷ τῷ τρόπῳ κατὰ
 κράτος ναυμαχῶντες οἱ Συρακῆσιοι ἐνίκη-
 σαν· καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τραπόμενοι διὰ τῶν
 ὀλκάδων τὴν κατάφευξιν ἐποιῶντο ἐς τὸν
 ἑαυτῶν ὄρμον. αἱ δὲ τῶν Συρακυσίων νῆες

μέχρι μὲν τῶν ὀλκάδων ἐπεδίωκον, ἔπειτα αὐτὲς αἱ κεραῖαι ὑπὲρ τῶν ἔσπλων αἱ ἀπὸ τῶν ὀλκάδων δελφινόφοροι ἡρμέναι ἐκώλυον. δύο δὲ νῆες τῶν Συρακυσίων ἐπαιρόμεναι τῇ νίκῃ προσέμιζαν αὐτῶν ἐγγύς, καὶ διεφθάρησαν, καὶ ἡ ἑτέρα αὐτοῖς ἀνδράσιν ἐάλω. καταδύσαντες δ' οἱ Συρακῆσιοι τῶν Αθηναίων ἑπτὰ ναῦς, καὶ κατατραυματίσαντες πολλὰς, ἄνδρας τε τὲς μὲν ζωγρήσαντες, τὲς τε ἀποκτείναντες, ἀπεχώρησαν· καὶ τροπαῖά τε ἀμφοτέρων τῶν ναυμαχιῶν ἔστησαν, καὶ τὴν ἐλπίδα ἥδη ἐχυρὰν εἶχον ταῖς μὲν ναυσὶ πολὺ κρείσσης εἶναι, ἐδόκην δὲ καὶ τὸ πεζὸν χειρώσεσθαι. καὶ οἱ μὲν, ὥς ἐπιθησόμενοι καὶ ἀμφοτέρα παρεσκευάζοντο αὖθις.

μβ'. Ἐν τούτῳ δὲ Δημοσθένης καὶ Εὐρυμέδων, ἔχοντες τὴν ἀπὸ τῶν Αθηναίων βοήθειαν παραγίγνοντο, ναῦς τε τρεῖς καὶ ἑβδομήκοντα μάλιστα ξὺν ταῖς ξενικαῖς, καὶ ὀπλίτας περὶ πενταχιχίλιν ἐαυτῶν τε

hostem insequutae sunt usque ad illas onerarias naves; deinde antennae, quae ex onerariis navibus, in introitu, altius sublatae stabant, unde *plumbei delphines ad demergendas subeuntes naves* pendebant, ipsos *ulterius progredi* prohibuerunt. Duae vero Syracusanorum naves, victoria feroces, ad illas propius accesserunt, atque profligatae fuerunt; et *earum* altera una cum ipsis viris capta fuit. At Syracusani, septem navibus Atheniensium depressis, multisque lacertis, virisque partim captis partim occisis, abierunt; et utriusque pugnae navalis tropaea erexerunt, certamque spem animo jam conceperant, se *Atheniensibus* classe longe superiores fore. Existimabant autem ipsum etiam peditatum a se subactum iri. Atque hi quidem, ut *hostem* utrinque rursus aggressuri, sese praeparabant.

42. Interea vero Demosthenes et Eurymedon cum auxilio, quod ab Atheniensibus acceptum adducebant, advenerunt, navibus ferme tribus et septuaginta, una cum peregrinis, et fere cum quinque millibus gravibus

armaturae militum, *quos* tam ex suis popularibus quam ex sociis *collegerant*. Praeterea cum jaculatoribus barbaris et Graecis non paucis, nec non funditoribus et sagittariis, et reliquo apparatu, quanto opus erat. Quamobrem Syracusanorum et sociorum animos non exiguus pavor tunc invasit, si nullus periculi devitandi finis sibi futurus esset. Videbant enim, quamvis Declea fuisset munita, nihilo tamen minus exercitum parem atque similem priori contra *se* venisse, et Atheniensium vires undique magnas apparere. Superiori vero Atheniensium exercitui, ut in malis, quoddam *animi* robur accessit. Demosthenes autem, cum vidisset, quo in statu res essent, et existimasset nullo modo *sibi* licere tempus terere, et committere quod Nicias commiserat: (Nicias enim, cum initio formidabilis *illuc* appulisset, quia Syracusas non protinus est adortus, sed Catanae hybernavit, in contemtionem *apud hostes* venit; eumque Gylippus, qui copias ex Peloponneso ducebat, antevertit. Quas ne accersissent quidem Syracusani, si ille

καὶ τῶν Συμμάχων· ἀκοντισάς τε βαρβάρους
 καὶ Ἕλληνας ἐκ ὀλίγης, καὶ σφενδονήτας καὶ
 τοξότας, καὶ τὴν ἄλλην παρασκευὴν ἰκα-
 νήν. καὶ τοῖς μὲν Συρακυσίοις καὶ Συμμά-
 χοις κατάπληξίς ἐν τῷ αὐτίκα ἐκ ὀλίγῃ
 ἐγένετο, εἰ πέρας μηδὲν ἔσαι σφίσι τῷ ἀ-
 παλλαγῇ τῷ κινδύνῳ· ὁρῶντες ἔτε διὰ
 τὴν Δεκέλειαν τειχιζομένην ἔδεν ἦσαν
 στρατὸν ἴσον καὶ παραπλήσιον τῷ προτέρῳ
 ἐπεληλυθότα, τὴν τε τῶν Αθηναίων δύνα-
 μιν πανταχόσε πολλὴν φαινομένην. τῷ
 δὲ προτέρῳ στρατεύματι τῶν Αθηναίων,
 ὡς ἐκ κακῶν, ῥώμη τις ἐβγένητο. ὁ δὲ Δη-
 μοδένης, ἰδὼν ὡς εἶχε τὰ πράγματα, καὶ
 νομίσας ἔχ οἷόν τε εἶναι διατρίβειν, ἔδδ'
 παθεῖν ὅπερ ὁ Νικίας ἔπαθεν· ἀφικόμενος
 γὰρ τοπρῶτον ὁ Νικίας φοβερός, ὡς ἐκ
 εὐθὺς προσέκειτο ταῖς Συρακυσαῖς, ἀλλ'
 ἐν Κατάνῃ διεχέιμαζεν, ὑπερώφθη τε, καὶ
 ἔφθασεν αὐτὸν ἐκ τῆς Πελοποννήσου στρα-
 τιᾷ ὁ Γύλιππος ἀφικόμενος. ἦν ἔδ' ἂν με-

τέπεμψαν οἱ Συρακῆσιοι εἰ ἐκεῖνος εὐθὺς
ἐπέκειλο. ἱκανοὶ γὰρ αὐτοὶ οἰόμενοι εἶναι,
ἅμα τ' ἂν ἔμαθον ἥσυχος ὄντες, καὶ ἀποτε-
τειχισμένοι ἂν ἦσαν. ὥς μὴδ' εἰ μετέ-
πεμψαν, ἔτι ὁμοίως ἂν αὐτὸς ὠφελεῖν.
ταῦτα ὅν ἀνασκοπῶν ὁ Δημοσθένης, καὶ
γινώσκων ὅτι καὶ αὐτὸς ἐν τῷ παρόντι,
τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ μάλιστα δεινότητός ἐστι
τοῖς ἐναντίοις, ἐβέβηκε ὅτι τάχος ἀποχρή-
σασθαι τῇ παρῶν τῷ στρατεύματι ἐκ-
πλήξει. καὶ ὁρῶν τὸ παρατείχισμα τῶν
Συρακυσίων, ὃ ἐκώλυσαν περιτειχίσαι
σφᾶς τῶς Ἀθηναίους, ἀπλῶν τε ὄν, καὶ εἰ
ἐπικρατήσῃ τις τῶν τε Επιπολῶν τῆς
ἀναβάσεως, καὶ αὖθις τῷ ἐν αὐταῖς στρατο-
πέδῳ, ῥαδίως ἂν αὐτὸ ληφθῇ, (ὅδὲ γὰρ
ὑπομῖναι ἂν σφᾶς ὕδενά) ἠπείγετο ἐπι-
θέσθαι τῇ πείρᾳ· καὶ [οἱ] ζυντομωτάτην
ἠγείτο διαπολέμῃσιν. ἢ γὰρ κατορθώσας
ἦξειν Συρακῆσας, ἢ ἀπάξειν τὴν στρατίαν,
καὶ ὁ τρίβεσθαι ἄλλως Ἀθηναίους τε τῶς ζυ-

confestim invasisset. Nam cum ipsi se satis virium habere putarent, uno eodemque tempore se *illis* inferiores esse cognovissent, et circumvallati fuissent. Quare ne si accessissent quidem, ipsos amplius aeque *ac ante* juvare potuisset.) Demosthenes igitur cum haec consideraret, et sciret, se quoque in praesentia, primo die maxime formidabilem hostibus esse, praesenti *suarum* copiarum terrore, quam celerrime uti volebat. Cum autem animadverteret, *directum* Syracusanorum murum prope *suas* munitiones exstructum, quo se ab Atheniensibus circumvallari prohibuerant, simplicem esse, et, si quis Epipolarum ascensum occupasset, et castra, quae in ipsis erant, hunc facile cap- tum iri, (nullum enim fore *putabat*, qui suorum impetum auderet sustinere,) rem aggredi, periculumque facere properabat; brevissimoque temporis spatio bellum a se confectum iri sperabat. Aut enim re feliciter gesta Syracusas in suam potestatem ven- turas, aut copias a se abductum iri, nec uni- versos Athenienses, tam eos, qui militiae,

quam eos, qui domi erant, frustra attritum iri. Primum igitur *ex navibus* egressi Athenienses Syracusanorum agrum, qui circum Anapum erat, vastare coeperunt, et pedestribus navalibusque copiis, ut ante, superiores erant. Adversus enim neutras *copias* Syracusani prodierunt, nisi cum equitibus et jaculatoribus, qui ex Olympiéo venerant.

43. Deinde Demostheni prius *quam Epipolas aggredere*tur, illam munitionem machinis tentare placuit. Sed cum machinae, ab ipso *ad munitionem* admotae, crematae fuissent ab adversariis, qui ex muris se defendebant, cum etiam caeterae ejus copiae, quae *munitionem* variis in partibus oppugnabant, *ab hostibus* repellerentur, tempus non amplius terendum esse censuit. Quare cum rem Niciae caeterisque collegis persuassisset, Epipolas, ut cogitabat, aggredi statuit. Caeterum interdum quidem nullo modo fieri posse videbatur, ut clam accederent et ascenderent. Cum igitur edixisset *militibus*, *ut secum ferrent* quinque dierum cibaria.

στρατευομένους καὶ τὴν ζύμπασαν πόλιν.
 πρῶτον μὲν ἔν τήν τε γῆν ἐξεληθόντες τῶν
 Συρακυσίων ἔτεμνον οἱ Ἀθηναῖοι περὶ τὸν
 Ἀναπον, καὶ τῷ στρατεύματι ἐπεκράτην,
 ὥσπερ τοπρῶτον, τῷ τε πεζῷ καὶ ταῖς
 ναυσίν. ἔδὲ γὰρ καθ' ἑκάτερα οἱ Συρακί-
 σιοι ἀντεπεξήεσαν, ὅτι μὴ τοῖς ἰππεῦσι καὶ
 ἀκοντισταῖς ἀπὸ τῆς Ολυμπιεύς.

μγ'. Ἐπεὶ αὖτε μηχαναῖς ἔδοξε τῷ Δη-
 μοφένει πρότερον ἀποπειράσαι τῆς ἀπο-
 τειχίσματος. ὥς δὲ αὐτῷ προσαγαγόντι
 κατεκαύθησάν τε ὑπὸ τῶν ἐναντίων ἀπὸ
 τῆς τείχους ἀμυνομένων αἱ μηχαναί, καὶ τῇ
 ἄλλῃ στρατιᾷ πολλαχῇ προσβάλλοντες
 ἀπεκρύνοντο, ἔκέτι ἔδόκει διατρίβειν· ἀλλὰ
 πείσας τὸν τε Νικίαν καὶ τὰς ἄλλους ξυνάρ-
 χοντας, ὥς ἐπενόει τὴν ἐπιχείρησιν τῶν
 Επιπολῶν ἐποιεῖτο. καὶ ἡμέρας μὲν ἀδύ-
 νατα ἔδόκει εἶναι λαθεῖν προσελθόντας τε
 καὶ ἀναβάντας· παραγλείλας δὲ πενθ' ἡμε-
 ρῶν σιτία, καὶ τὰς λιθολόγους, καὶ τέκτονας

πάντας λαβὼν, καὶ ἄλλην παρασκευὴν το-
 ξευμάτων τε, καὶ ὅσα ἔδει, ἣν κρατῶσι,
 τειχίζοντας ἔχειν· αὐτὸς μὲν ἀπὸ τῶ
 πρώτου ὕπνου, καὶ Εὐρυμέδων, καὶ Μέναν-
 δρος, ἀναλαβὼν τὴν πᾶσαν στρατιάν, ἐχώ-
 ρει πρὸς τὰς Επιπολάς. Νικίας δὲ ἐν ταῖς
 τείχεσιν ὑπελέλειπτο. καὶ ἐπειδὴ ἐγέ-
 νοντο πρὸς αὐταῖς κατὰ τὸν Εὐρύηλον
 (ἥπερ καὶ ἡ προτέρα στρατιὰ τοπρῶτον ἀνέ-
 βη) λανθάνουσι τε τὸς Φύλακας τῶν Συρα-
 κυσίων, καὶ προσεάντες, τὸ τείχισμα ὃ ἦν
 αὐτόθι τῶν Συρακυσίων, αἰρῶσι, καὶ ἀνδρας
 [τινὰς] τῶν Φυλάκων ἀποκτείνουσιν· οἱ δὲ
 πλείους, διαφυγόντες εὐθὺς πρὸς τὰ στρατό-
 πεδα, ἃ ἦν ἐπὶ τῶν Επιπολῶν τρία [ἐν
 προτειχίσμασιν,] ἐν μὲν τῶν Συρακυσίων,
 ἐν δὲ τῶν ἄλλων Σικελιωτῶν, ἐν δὲ τῶν
 Συμμάχων, ἀγγέλλουσι τὴν ἐφοδὸν. καὶ
 τοῖς ἑξακοσίοις τῶν Συρακυσίων, οἳ καὶ
 πρῶτοι κατὰ τῷτο τὸ μέρος τῶν Επιπο-
 λῶν Φύλακες ἦσαν, ἐφραζον. οἱ δ' ἐβόησαν

cum etiam aedium structores omnesque fa-
 bros assumfisset, et caeterum missilium appa-
 ratum, et *omnia* quaecunque ad munitiones
 exstruendas necessaria futura erant, si *eo loco*
 potiti fuissent, ipse quidem a primo somno,
 et Eurymedon, et Menander, omnibus co-
 piis assumtis, ad Epipolas contendit. Nicias
 vero in munitionibus remansit. Cum autem
 ad ipsas *Epipolas* accessissent per Euryelum
 (qua etiam prior exercitus prius ascende-
 rat) Syracusanorum custodes latuerunt; ip-
 sorumque munitionem, quae illic erat, ag-
 gressi ceperunt, et nonnullos de custodibus
 interfecerunt. At *ipsorum* plerique, qui
 confestim diffugerant ad castra, (quae in
 ipsis Epipolis erant terna, in *urbis* propug-
 naculis, una quidem Syracusanorum, altera
 vero caeterorum Siciliensium, et tertia alio-
 rum fociorum,) hostium adventum *suis* nun-
 tiarunt. Et *praecipue* sexcentis illis Syra-
 cusanis, qui etiam primi in hac Epipolarum
 parte excubabant, *hostes introisse* significa-

runt. Hi vero confestim ad opem *suis* ferendam accurrerunt; sed Demosthenes et Athenienses eos nacti, quamvis strenue resisterent, tamen fugarunt. Atque ipsi quidem confestim ulterius ire perrexerunt, ne praesens ille animorum ardor restingueretur, atque *res*, quarum causa venerant, non perficerentur. Alii vero munitionem Syracusanorum, quam initio aggressi fuerant, a custodibus desertam ceperunt, pinnasque detrahebant. Syracusani vero, et socii, et Gylippus, ejusque milites opem ex propugnaculis ferebant. Quoniam autem hoc audax *hostium* facinus ipsis inexpectatum noctu contigerat, Athenienses invaserunt timore perculsi; et ab ipsis repulsi, primum pedem retulerunt. Dum autem Athenienses quasi victores nullo ordine jam longius progredierentur, et omnes hostium munitiones nondum oppugnatas perrumpere quam celerrime vellent (ne, se de impressione remittentibus, *Syracusani* rursus conglobarentur) ipsis Boeoti primi restiterunt, et ag-

τ' εὐθύς, καὶ αὐτοῖς ὁ Δημοσθένης καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐντυχόντες, ἀμυνομένους προθύμως ἔτρεψαν. καὶ αὐτοὶ μὲν εὐθύς ἐχώρουν ἐς τὸ πρόσθεν ὅπως τῇ παρῶσθι ὁρμῇ τῷ περαινέσθαι ὧν ἕνεκα ἦλθον μὴ βραδεῖς γέγονται. ἄλλοι δὲ τὸ ἀπὸ τῆς πρώτης παρατείχισμα τῶν Συρακυσίων, ἔχ ὑπομενόντων τῶν φυλάκων, ἦσαν τε, καὶ τὰς ἐπάλξεις ἀπέσυρον. οἱ δὲ Συρακῆσιοι καὶ οἱ ζύμμαχοι, καὶ ὁ Γύλιππος καὶ οἱ μετ' αὐτῷ ἐβοήθουν ἐκ τῶν προτειχισμάτων. καὶ ἀδοκῆτε τῷ τολμήματος σφίσιν ἐν νυκτὶ γενομένους, προσέβαλλόν τε τοῖς Ἀθηναίοις ἐκπεπληγμένοι, καὶ βιασθέντες ὑπ' αὐτῶν, τοπρῶτον ὑπεχώρησαν. προϊόντων δὲ τῶν Ἀθηναίων ἐν ἀταξίᾳ μᾶλλον ἢ δὴ ὡς κρατηκότων, καὶ βελομένων διὰ παντὸς τῷ μήπω μεμαχημένους τῶν ἐναντίων ὥστας χιῶ διελθεῖν, (ἵνα μὴ ἀνέντων σφῶν τῆς ἐφόδος αὐτοῖς ξυστραφῶσιν) οἱ Βοιωτοὶ πρῶτοι αὐτοῖς ἀντέσχον, καὶ προσβαλόντες

τες ἔτρεψαν τε καὶ ἐς Φυγὴν κατέστησαν.

μδ. Καὶ ἐνταῦθα ἤδη ἐν πολλῇ ταρα-
χῇ καὶ ἀπορίᾳ ἐγίγνοντο οἱ Ἀθηναῖοι, ἣν
ἔδὲ πυθέσθαι, ῥάδιον ἦν ἔδ' ἀφ' ἐτέρων ὅτω
τρόπῳ ἕκαστα ζυνηνέχθη. ἐν μὲν γὰρ ἡμέ-
ρα σαφέστερα μὲν, ὅμως δὲ ἔδὲ ταῦτα οἱ
παραγενόμενοι πάντα, πλὴν τὸ καθ' ἑαυ-
τὸν ἕκαστος μόγισ οἶδεν· ἐν δὲ νυκτιομαχίᾳ
(ἣ μόνῃ δὴ στρατοπέδων μεγάλων ἐν τῷδε
τῷ πολέμῳ ἐγένετο) πῶς ἂν τις σαφῶς τι
εἰδέῃ; ἦν μὲν γὰρ σελήνη λαμπρὰ, ἐώρων
δὲ ἔτῳς ἀλλήλους ὥς ἐν σελήνῃ εἰκὸς τὴν
μὲν ὄφιν τῷ σώματι προορᾶν, τὴν δὲ γυνῶ-
σιν τῷ οἰκείῳ ἀπιστεῖσθαι. ὀπλῖται δὲ
ἀμφοτέρων ἐκ ὀλίγοι ἐν σενοχωρίᾳ ἀνε-
στρέφοντο. καὶ τῶν Ἀθηναίων οἱ μὲν ἤδη
ἐνικῶντο, οἱ δὲ ἔτι τῇ πρώτῃ ἐφόδῳ ἀήσ-
σηλοι ἐχώρουν. πολὺ δὲ καὶ τῷ ἄλλῳ στρα-
τεύματι αὐτοῖς τὸ μὲν ἄρτι ἀναβελήκει,
τὸ δ' ἔτι προσανήκει ὥς ἐκ ἡπίσαντο πρὸς
ὅ,τι χρὴ χωρῆσαι. ἤδη γὰρ τὰ πρόοθεν

gressi fuderunt, ac in fugam conjecerunt.

44. Hic vero Athenienses jam in magna perturbatione et consilii inopia constituti sunt, quam vel ex alterutris intelligere non facile fuit, *ut certo sciatur*, quonam modo singula contigerint. Nam interdiu, certiora quidem, sed tamen ne haec quidem omnia *noverunt illi*, qui *rebus gerendis* interfuerunt: sed vix unus quisque novit res in ea parte gestas, in qua ipse fuit. At in nocturna pugna (quae sola in hoc bello inter magnos exercitus tunc est commissa) qua ratione quis aliquid certo scire possit? Nam luna quidem fulgebat: sed ita se invicem conspiciebant, ut ad lunam credibile est. nam ipsam quidem corporis speciem prospiciebant; sed amicum *ab hoste* non discernebant. Utrorumque vero non pauci gravis armaturae milites in angusto loci spatio versabantur. Et Atheniensium alii quidem jam vincebantur, alii vero sua prima impressione adhuc invicti pergebant. Multi etiam ex reliquo exercitu ad ipsos partim quidem jam ascenderant, partim vero jam adventabant; adeo ut nescirent, quonam tendere deberent. Nam propter fugam, in quam

primum *ipsorum* agmen *ab hoste* conjectum fuerat, omnia perturbata erant, et propter *ingentem* clamorem difficile dignosci poterant. Nam et Syracusani et socii, qui *hostem* vincebant, adhortabantur, nec parvo clamore utebantur, quod alia ratione noctu, *quid opus esset facto*, significare non possent, et simul eorum, qui se ferebant obviam, impetum sustinebant. Et Athenienses se ipsos quaeritabant, et quoslibet oppositos, quamvis essent amici, illorum, qui fuga se jam *ad suos* reciperent, hostes esse ducebant. Quoniam autem crebris interrogationibus *tesseram* sciscitabantur, quod nulla alia ratione *suos ab hostibus* dignoscere possent, sibi ipsis *ingentem* perturbationem praebebant, dum omnes simul *tesseram* sciscitarentur, ipsamque hostibus prodiderunt. At illorum *tesseram ipsi* non ita norant, quia illi vincentes, nec dissipati, minus ignoti erant. Quare si *Athenienses* in aliquos hostes incidissent, quamvis plus virium *quam hostes* haberent, *ipsi tamen hostes* ipsos devitabant, quod ipsorum *tesseram* nossent. Sed si ipsi non respondissent, *ab illis* trucidabantur. Quod autem maxime atque praecipue *ipsi*

τῆς τροπῆς γεγενημένης ἐτετάρακτο πάν-
 τα, καὶ χαλεπὰ ἦν ὑπὸ τῆς βοῆς διαγνώ-
 ναι. οἱ τε γὰρ Συρακῆσιοι καὶ οἱ ζῦμμαχοι
 κρατῶντες παρεκελεύοντό τε, κραυγῇ ἔκ-
 ὀλίγῃ χρώμενοι, (ἀδύνατον ὄν ἐν νυκτὶ
 ἄλλῳ τῷ σημῆναι) καὶ ἅμα τὰς προσφε-
 ρομένας ἐδέχοντο· οἱ τε Ἀθηναῖοι ἐζήτην
 τε σφᾶς αὐτὰς, καὶ πᾶν τὸ ἐναντίον, καὶ εἰ
 φίλιον εἴη, τῶν ἤδη πάλιν Φευγόντων πο-
 λέμιον ἐνόμιζον. καὶ τοῖς ἐρωτήμασι τῶ
 ζυνθήματος πυκνοῖς χρώμενοι, διὰ τὸ μὴ
 εἶναι ἄλλῳ τῷ γνωρίσαι, σφίσι τε αὐτοῖς
 θόρυβον πολὺν παρεῖχον ἅμα πάντες ἐρω-
 τῶνες, καὶ τοῖς πολεμίοις σαφὲς αὐτὸ κα-
 τέστησαν. τὸ δ' ἐκείνων ἔχ' ὁμοίως ἠπί-
 σαντο, διὰ τὸ κρατῶντας αὐτὰς καὶ μὴ διε-
 σπασμένους, ἥσων ἀγνοεῖσθαι. ὥς' εἰ μὲν
 ἐντύχοιέν τισι, κρείσσους ὄντες τῶν πολε-
 μίων, διέφευγον αὐτὰς, ἃ τε ἐκείνων ἐπι-
 σάμενοι τὸ ζύνθημα. εἰ δ' αὐτοὶ μὴ ὑπο-
 κρίνοιτο, διεφθείροτο. μέγιστον δὲ καὶ ἔχ

ἤκιστα ἔβλαψεν ὁ παιωνισμός. ἀπὸ γὰρ ἀμφοτέρων παραπλήσιος ὢν ἀπορίαν παρεῖχεν. οἳ τε γὰρ Αργεῖοι καὶ οἱ Κερκυραῖοι, καὶ ὅσον Δωρικὸν μετ' Ἀθηναίων ἦν, ὁπότε παιωνίσσειαν, φόβον παρεῖχε τοῖς Ἀθηναίοις, οἳ τε πολέμιοι ὁμοίως. ὥστε τέλος ζυμπεσόντες αὐτοῖς κατὰ τὰ πολλὰ τῷ στρατοπέδῳ, ἐπεὶ ἅπαξ ἐταράχθησαν, φίλοι τε φίλοις, καὶ πολῖται πολίταις, ἐμόνον ἐς φόβον κατέστησαν, ἀλλὰ καὶ ἐς χεῖρας ἀλλήλοις ἐλθόντες, μόλις ἀπελύοντο. καὶ διωκόμενοι, κατὰ τε τῶν κρημνῶν οἱ πολλοὶ ῥίπτοντες ἑαυτοὺς, ἀπώλλυντο, σενῆς ὕψους τῆς ἀπὸ τῶν Επιπολῶν πάλιν καταβάσεως. καὶ ἐπειδὴ ἐς τὸ ὁμαλὸν οἱ σωζόμενοι ἀνωθεν καταβαίνοντες, οἱ μὲν πολλοὶ αὐτῶν, καὶ ὅσοι ἦσαν τῶν προτέρων στρατιωτῶν, ἐμπειρία μᾶλλον τῆς χώρας, ἐς τὸ στρατόπεδον διεφύγανον. οἱ δὲ ὕστερον ἤκοντες, εἰσὶν οἱ διαμαρτόντες τῶν ὁδῶν, κατὰ τὴν χώραν ἐπλανήθη-

nocuit, fuit paeanis modulatio. Quod enim
 utrorumque similis esset, dubitationem af-
 ferebat. Nam et Argivi et Corcyraei, et
 quicquid Doricae gentis cum Atheniensibus
 erat, quoties paeana cecinissent, *hoc*
 Atheniensibus timorem incutiebat; et ho-
 stes, pariter *eos perterrefaciebant*. Quam-
 obrem ad extremum, postquam semel per-
 turbati fuerunt, in variis *hostilium* castro-
 rum partibus inter se ipsos concurrentes, et
 amici cum amicis, et cives cum civibus *con-*
fligentes, non solum *sibi mutuo* metum in-
 cusserunt, sed etiam cum ad manus inter se
 venissent, *alteri ab alteris* vix dirimi potu-
 erunt. Hostibus autem insequentibus, *eo-*
rum multi se ipsos ex rupibus praecipitan-
 tes interemerunt, quod arctus esset ex Epi-
 polis ad regrediendum descensus. Et post-
 quam ii, qui ex locis superioribus incolumes
 evaserant, in planitiem descenderunt, eo-
 rum plerique, et quotquot erant ex priore
 exercitu, propter majorem regionis notiti-
 am, in *sua* castra perfugerunt. Ex iis vero,
 qui posterius venerant, nonnulli ab itineri-
 bus aberrantes per agrum passim errarunt;

quos, ubi dies illuxit, Syracusanorum equitatus circumfusus profligavit.

45. Postridie vero Syracusani quidem duo tropaea statuerunt; *unum* ad Epipolas, qua *hostis* ascenderat; et *alterum* ubi primum Boeoti *Atheniensibus* restiterant. Athenienses vero suorum cadavera fide publica interposita receperunt. Non pauci autem tam ipsorum, quam sociorum perierunt: arma tamen longe plura, quam pro caesorum numero capta fuerunt. Qui enim ex rupibus inermes sine scutis defilire coacti fuerant, partim quidem perierunt, partim vero evaserunt.

46. Postea vero Syracusani quidem propter insperatum rei feliciter gestae successum, viribus iterum (ut et ante) collectis, Agrigentum, quod seditione laborabat, Siccanum cum quindecim navibus miserunt, ut illam urbem, si posset, in suam potestatem redigeret. Gylippus etiam itinere terrestri Siculorum urbes iterum adiit, ut no-

σαν· ὅς, ἐπειδὴ ἡμέρᾳ ἐγένετο, οἱ ἵππεῖς
τῶν Συρακυσίων περιελάσαντες διέφθει-
ραν.

μέ. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ οἱ μὲν Συρακῆσιοι
δύο τροπαῖα ἔστησαν, ἐπὶ τε ταῖς Επιπο-
λαῖς ἢ ἡ πρόσθασις, καὶ κατὰ τὸ χωρίον ἢ
οἱ Βοιωτοὶ πρῶτοι ἀντέστησαν. οἱ δ' Αθη-
ναῖοι τὸς νεκρὸς ὑποσπόνδους ἐκομίσαντο.
ἀπέθανον δὲ καὶ ὀλίγοι αὐτῶν τε καὶ τῶν
ἐυμάχων· ὅπλα μέντοι ἔτι πλείω ἢ κα-
τὰ τὸς νεκρὸς ἐλήφθη. οἱ γὰρ κατὰ τῶν
κρημνῶν βιασθέντες ἄλλεσθαι φίλοι ἄνευ
τῶν ἀσπίδων, οἱ μὲν ἀπώλλυντο, οἱ δ'
ἐσώθησαν.

μς'. Μετὰ δὲ τῷτο, οἱ μὲν Συρακῆ-
σιοι, ὡς ἐπὶ ἀπροσδοκῆτι εὐπραγία πάλιν
αὐτῶν ἀναρρώσθεις, ὥσπερ καὶ πρότερον,
ἐς μὲν Ακράγαντα σασιάζοντα πεντεκαί-
δεκα ναυσὶ Σικανὸν ἀπέστειλαν, ὅπως ὑ-
παγάγοιτο τὴν πόλιν, εἰ δύναιτο. Γύλιπ-
πος δὲ κατὰ γῆν ἐς τὴν Σικελίαν ὄχητο

αὔθις, ἄζων στρατιὰν ἔτι ὥς ἐν ἐλπίδι ὦν
 καὶ τὰ τείχη τῶν Αθηναίων αἰρήσειν βία,
 ἐπειδὴ τὰ ἐν ταῖς Επιπολαῖς ἔτῳ ξυνέβη.

μζ'. Οἱ δὲ τῶν Αθηναίων στρατηγοὶ
 ἐν τῷ ἐβλεύοντο πρὸς τε τὴν γεγενη-
 μένην ξυμφορὰν, καὶ πρὸς τὴν παρῆσαν ἐν
 τῷ στρατοπέδῳ κατὰ πάντα ἀρρώστιαν.
 τοῖς τε γὰρ ἐπιχειρήμασιν ἐώρων ἔκα-
 τορθεῖντες, καὶ τὰς στρατιώτας ἀχθομένους
 τῇ μονῇ. νόσῳ τε γὰρ ἐπιέζοντο κατ' ἀμ-
 φότερα, τῆς τε ὥρας τῆ ἐνιαυτῆ ταύτης
 ὕσης ἐν ἣ ἀθροῦσιν ἄνθρωποι μάλιστα, καὶ
 τὸ χωρίον ἅμα ἐν ᾧ ἐστρατοπεδεύοντο, ἐ-
 λῶδες καὶ χαλεπὸν ἦν. τὰ τε ἄλλα ὅτι
 ἀνέλπισα αὐτοῖς ἐφαίνετο. τῷ ἔν Δημο-
 δένει ἔκ ἐδόκει ἔτι χρῆναι μένειν. ἀλλ'
 ἅπερ [καὶ] διανοηθεὶς ἐς τὰς Επιπολάς
 διεκινδύνευσεν, ἐπειδὴ ἔσφαλτο, διεξιέναι
 ἐψηφίζετο, καὶ μὴ διατρίβειν, ἕως ἔτι τὸ
 πέλαγος οἷόν τε περαιῶσθαι, καὶ τῆ στρα-
 τεύματος ταῖς γὰρ ἐπελθούσαις ναυσὶ κρα-

vas copias *illinc* adduceret: quod spem concepisset, fore ut et munitiones Atheniensium expugnaret, quandoquidem apud Epipolas res ita contigisset.

47. Interea vero Atheniensium duces, cum propter cladem, quam acceperant, tum etiam ob afflictam omnibus in rebus fortunam, in qua totus exercitus tunc erat constitutus, consultare coeperunt. Videbant enim, se *suis* conatibus rem feliciter non gerere, et milites mansione gravari. Nam duabus de causis morbo premebantur; tum quod id esset anni tempus, quo potissimum homines aegrotant; tum etiam quod locus, in quo castra habebant, palustris ac molestus esset. Praeterea quod de caeteris *hostium rebus in suam potestatem redigendis* nulla spes amplius ipsis ostenderetur. Demosthenes igitur non diutius *illic* manendum esse censebat. Sed cum spes illa, qua adductus belli fortunam apud Epipolas tentaverat, eum fefellisset, pertransire constituit, nec morari, dum mare foret adhuc idoneum ad trajiciendum, ac ipsi saltem classis accessione

navales copias superare possent. Et reipublicae magis conducere dicebat, bellum cum illis gerere, qui in suo agro munitiones adversus *ipsam* exstruerent, quam cum Syracusanis, quos expugnare nequaquam amplius facile esset. Quinetiam, rationi minime consentaneum esse, magnam pecuniae vim in obsidione frustra consumere. Atque Demosthenis quidem haec erat sententia.

48. Nicias vero sentiebat quidem et ipse res suas infirmas esse, sed tamen ipsarum infirmitatem verbis declarare nolebat: nolebat etiam de receptu decretum a se cum multis palam fieri, ne rumor ad hostes emanaret. Nam si hoc fecissent, se multo minus, quotiescunque voluissent, clam discedere posse. Praeterea hostium quoque res (quod earum majorem quam caeteri *collegae* notitiam Nicias haberet) nonnihil spei adhuc *ipsi* praebebant, fore ut deteriore conditione essent, quam suae, si *Athenienses* in *urbis* obsidione perseverarent. Illos enim pecuniarum inopia a se exhaustum iri *dicebat*, praesertim quod classem jam haberent, qua longe lateque maris imperium obtinerent.

τεῖν. καὶ τῇ πόλει ὠφελιμώτερον εἶναι
 εἶπεν, πρὸς τὰς ἐν τῇ χώρᾳ σφῶν ἐπιτειχί-
 ζοντας τὸν πόλεμον ποιεῖσθαι, ἢ Συρακ-
 σίους, ὅς ἐκέτι ῥάδιον εἶναι χειρῶσαθαι·
 ὅδ' αὖ ἄλλως χρήματα πολλὰ δαπανών-
 τας εἰκὸς εἶναι προσκαθῆσθαι. καὶ ὁ μὲν
 Δημοσθένης τοιαῦτα ἐγίγνωσκεν.

μή. Ὁ δὲ Νικίας ἐνόμιζε μὲν καὶ αὐτὸς
 πονηρὰ σφῶν τὰ πράγματα εἶναι, τῷ δὲ
 λόγῳ ἔκ ἐβέβηλο αὐτὰ Ἀσθενῇ ἀποδεικνύ-
 ναι, ὅδ' ἐμφανῶς σφᾶς ψηφίζομένους μετὰ
 πολλῶν τὴν ἀναχώρησιν, τοῖς πολεμίοις
 καταγγέλτες γίνεσθαι. λαθεῖν γὰρ ἂν
 ὁπότε βέλοιντο τῷτο ποιῶντες πολλῶ ἦσ-
 σον. τὸ δέ τι καὶ τὰ τῶν πολεμίων, ἀφ' ὧν
 ἐπιπλέον ἢ ἄλλοι ἠοδάνετο αὐτῶν, ἐλ-
 πίδος τί ἐτι παρεῖχε πονηρότερα τῶν
 σφετέρων ἔσεσθαι, ἣν καρτερώσι προσκα-
 θέμενοι. χρημάτων γὰρ ἀπορία αὐτὰς
 ἐκτρυχώσειν, ἄλλως τε καὶ ἐπιπλέον ἤδη
 ταῖς ὑπαρχούσαις ναυσὶ θαλασσοκρατύν-

τῶν. καὶ, ἦν γάρ τι καὶ ἐν ταῖς Συρακούσαις
 βεβλόμενον τοῖς Ἀθηναίοις τὰ πράγματα
 ἐνδῆναι, ἐπεκηρυκεύετο ὡς αὐτὸν, καὶ ἔκ
 εἶα ἀπανίστασθαι. ἃ ἐπιστάμενος, τῷ μὲν
 ἔργῳ, ἔτι ἐπ' ἀμφοτέρα ἔχων καὶ διασκο-
 πῶν ἀνείχε· τῷ δ' ἐμφανεῖ τότε λόγῳ,
 ἔκ ἔφη ἀπάξειν τὴν στρατίαν. εὖ γὰρ εἶδέ-
 ναι ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι σφῶν ταῦτα ἔκ ἀπο-
 δεξοῖναι, ὥστε μὴ αὐτῶν ψηφισαμένων ἀ-
 πελθεῖν. καὶ γὰρ ὁ τὸς αὐτὸς ψηφιεῖσθαι
 τε περὶ σφῶν αὐτῶν, καὶ τὰ πράγματα
 ὥσπερ καὶ αὐτοὶ ὁρῶντας, καὶ ἔκ ἄλλων ἐπι-
 τιμήσει ἀκρόσασθαι γνώσεσθαι, ἀλλ' ἐξ ὧν
 ἂν τις εὖ λέγων διαβάλλοι, ἐκ τέτων αὐ-
 τὸς πείσεσθαι. τῶν τε παρόντων στρατιω-
 τῶν πολλὰς καὶ τὸς πλείους ἔφη, οἳ νῦν βοῶ-
 σιν ὡς ἐν δεινοῖς ὄντες, ἐκεῖσε ἀφικομένους
 τὰ ἐναντία βοήσεσθαι, ὡς ὑπὸ χρημάτων
 καταπροδόντες οἱ στρατηγοὶ ἀπῆλθον. ἔκυν
 βέλεσθαι αὐτὸς γε, ἐπιστάμενος τὰς Ἀθη-
 ναίων φύσεις, ἐπ' αἰχρᾶ τε αἰτία καὶ ἀδί-

Quinetiam (nam et Syracusis erant nonnulli, qui res *urbemque* Atheniensibus dedere volebant) nuntios ad ipsum mittebant, nec discedere sinebant. Quæ cum *ille* sciret, re quidem ipsa in utramque partem adhuc nutabat, et ancipitem cogitationem habens hæerebat: verbis vero, quibus tunc palam utebatur, se copias abducturum negabat. Se enim probe scire *dicebat* hæc ab Atheniensibus minime probatum iri, se sine ipsorum decreto discedere. Non enim qui rerum statum (sicut et ipsi) vidissent, non autem ex aliorum *duces* insectantium verbis intellexissent, eosdem de se ipsis iudicatu- ros atque decreturos; sed ipsos *Athenienses* criminationibus alicujus, qui verbis ad persuadendum aptis usus fuerit, fidem habituros. Quinetiam multos atque adeo plerosque præsentium militum, qui tunc vociferarentur, se in gravibus malis versari, illuc reversos contraria vociferatu- ros, duces pecunia corruptos prodidisse, atque discessisse. Quamobrem se saltem, qui nosset Atheniensium ingenia, nolle *dicebat* ob turpem causam et inique ab Atheniensibus potius

morte mulctari, quam ab hostibus, si opus esset, hoc ipsum privato periculo pati. *Quamvis autem res suas infirmas et afflictas esse sciret*, tamen dicebat res Syracusanorum longe deteriore conditione esse, quam suas. Illos enim, quod *sua* pecunia mercenarios milites alerent, simul etiam quod alios sumtus facerent in alenda praesidia in castellis circum urbem sitis disposita, praeterea quod magnam etiam classem jam per annum alerent, partim quidem *rei pecuniariae* inopia jam premi, partim vero in aliis etiam angustiis fore. Duo enim talentorum millia jam consumsisse, praeterea multa etiam debere. Et, si vel minimum de praesenti apparatu detraherent, stipendiumque *militibus* dare cessarent, res eorum perituras; quippe quod copiis auxiliaribus niterentur potius quam necessariis, quales essent suae copiae. Quamobrem dicebat oportere *se* in obsidione perseverare; neque pecunia superatos, qua longe superiores essent, abire.

49. Atque Nicias quidem haec dicens affirmabat, quia rerum Syracusanorum statum plane compertum habebat, et pecuniarum inopiam, et quosdam illic esse, qui res

πως ὑπ' Αθηναίων ἀπολέσθαι μᾶλλον ἢ
 ὑπὸ τῶν πολεμίων, εἰ δεῖ, κινδυνεύσας
 τῷτο παθεῖν ἰδία. τὰ τε Συρακυσίων ἔφη
 ὁμως ἔτι ἥσσω τῶν σφετέρων εἶναι. χρή-
 μασι γὰρ αὐτὸς ξενοτροφῆναι, καὶ ἐν περι-
 πόλοις ἅμα [ἄλλα] ἀναλίσκοντας, καὶ ναυ-
 τικὸν πολὺ ἔτι ἐνιαυτὸν ἤδη βόσκοντας,
 τὰ μὲν ἀπορεῖν, τὰ δ' ἔτι ἀμηχανήσκειν.
 δεχίλια γὰρ τάλαντα ἤδη ἀνηλωκέναι, καὶ
 ἔτι πολλὰ προσοφείλειν· ἦν τε καὶ ὅτις
 ἐκλίπωσι τῆς νῦν παρασκευῆς, τῷ μὴ δι-
 δόναι τροφήν, φθερεῖσθαι αὐτῶν τὰ πράγ-
 ματα, ἐπικερικὰ μᾶλλον, ἢ δι' ἀνάγκης
 (ὥσπερ τὰ σφέτερα) ὄντα. τρίβειν ἔν ἔφη
 χρῆναι προσκαθημένους, καὶ μὴ χρήμασιν
 ὥς πολὺ κρείσσει εἰσὶ, νικηθέντας ἀπιέ-
 ναι.

μθ'. Ὁ μὲν Νικίας ταῦτα λέγων ἰχυ-
 ρίσθη, αἰσθόμενος τὰ ἐν ταῖς Συρακούσαις
 ἀκρίβως, καὶ τὴν τῶν χρημάτων ἀπορίαν,
 καὶ ὅτι ἦν αὐτόθι περὶ τὸ βεβλόμενον τῶς

Αθηναίοις γίνεσθαι τὰ πράγματα, καὶ ἐπι-
 κηρυκευόμενον πρὸς αὐτὸν ὥστε μὴ ἀπανί-
 στασθαι, καὶ ἅμα ταῖς γῆν ναυσὶν ἢ πρότε-
 ρον θαρσύνει κραληθείς. ὁ δὲ Δημοσθένης,
 περὶ μὲν τῷ προσκαθῆσθαι, ὅδ' ὅπως ἔ-
 νεδέχετο· εἰ δὲ δεῖ μὴ ἀπάγειν τὴν στρα-
 τιὰν ἄνευ Αθηναίων ψηφίσματος, ἀλλὰ
 τρίβειν αὐτὸς ἔφη χρῆναι, ἢ ἐς τὴν Θά-
 ληον ἀνασάντας τῷτο ποιεῖν, ἢ ἐς τὴν Κα-
 τάνην, ὅθεν τῷ τε πεζῷ ἐπὶ πολλὰ τῆς
 χώρας ἐπιόντες τρέφονται, πορθῶντες τὰ
 τῶν πολεμίων, καὶ ἐκείνους βλάψουσι ταῖς
 τε ναυσὶν ἐν πελάγει, καὶ ἔκ ἐν στενοχωρίᾳ
 (ἢ πρὸς τῶν πολεμίων μάλλον ἐστὶ) τῶς
 ἀγῶνας ποιήσονται, ἀλλ' ἐν εὐρυχωρίᾳ,
 ἐν ἣ τά τε τῆς ἐμπειρίας χρήσιμα σφῶν
 ἔσται, καὶ ἀναχωρήσεις καὶ ἐπίπλους, ἔκ ἐκ
 βραχέος καὶ περιγραπλῶ ὁρμώμενοί τε καὶ
 καλαίροντες, ἔξουσι. τό, τε ζύμπαν εἰπεῖν,
 ὅθενι τρόπῳ ἔφη ἀρέσκειν ἐν τῷ αὐτῷ ἐτι-
 μέναι, ἀλλ' ὅτι τάχιστα ἤδη καὶ μὴ μέλλειν

illas in Atheniensium potestatem venire cu-
 perent, et qui nuntios ad se mitterent, ne
 discederet; simul etiam *illud certo sciebat*,
 se classe saltem, *majorem* fidentiam habitu-
 rum, quam ante, quum *ab hoste* victus fuif-
 set. Demosthenes vero nullo modo proba-
 bat ejus consilium de diutius in *urbis* obli-
 dione perseverando. Quod si sine Atheni-
 ensium decreto exercitus non esset abducen-
 dus, at in *Sicilia* perstandum; dicebat hoc
 ipsis esse faciendum, ita ut castris *inde* motis
 aut Thapsum, aut Catanam peterent, unde
 cum peditatu in varias *hostilis* agri partes
 sese converterent, et incursiones facerent,
 et res hostium diriperent, ac illis nocerent;
 et cum *suis* navibus in alto, nec in angustiis
 (quæ pro hostibus magis facerent) proelia
 committerent, sed in aperto mari, ubi ex
 sua peritia fructum perciperent, et se reci-
 piendi et *hostem* invadendi liberam faculta-
 tem haberent, non ex brevi praescriptoque
loci spatium in hostem impressionem facientes,
 et *ad suas stationes ac portum* appellentes.
 In summa, nullo modo sibi placere dicebat,
 in eodem *loco* diutius manere; sed quam ce-
 lerrime jam, et sine ulla cunctatione castris

motis *illinc* abire. Eurymedon autem ipſius orationem comprobabat. Sed contradicente Nicia, ſegnities quaedam et cunctatio innascebatur, ſimul etiam ſuſpicio, ne Nicias, quod aliquid amplius *meliusque* noſſet quam caeteri, *haec* affirmaret. Hunc in modum Athenienſes quidem negligentiores facti ſunt, et in *eodem* loco permanſerunt.

50. Interea vero Gylippus et Sicanus Syracuſas redierunt. Sicanus quidem inſecto Agrigenti negotio; (nam cum adhuc Gelae eſſet, illa ſeditio propter Syracuſanos orta in amicitiam eſt converſa) Gylippus vero rediit ſecum adducens cum alium magnum exercitum ex Sicilia *collectum*, tum etiam illos gravis armaturae milites vere in onerariis navibus ex Peloponneſo miſſos, ex Africa Selinuntem proſectos. Cum enim in Africam delati fuiſſent, et duas triremes et navigationis duces a Cyrenaeis datos accepiſſent, et in ipſa praetervectione Eueſperitis, qui ab Afris obſidebantur, opem tu-

ἑανίσασθαι. καὶ ὁ Εὐρυμέδων αὐτῷ ταῦτα
 ζυνηγόρευεν. ἀντιλέγοντος δὲ τῷ Νικίᾳ,
 ὅσνος τις καὶ μέλλησις ἐνεγένετο, καὶ ἅμα
 ὑπόνοια μή τι καὶ πλεον εἰδώς ὁ Νικίας
 ἰσχυρίζεται. καὶ οἱ μὲν Αἰθηνᾶοι τέτρω
 τῷ τρόπῳ διεμέλλησάν τε καὶ κατὰ χώραν
 ἔμενον.

ν'. Ὁ δὲ Γύλιππος καὶ ὁ Σικανὸς ἐν τέ-
 τρω παρῆσαν ἐς τὰς Συρακῆσας· ὁ μὲν Σι-
 κανὸς, ἀμαρτῶν τῷ Ακράγαντος· (ἐν Γέλα
 γὰρ ὄντος αὐτῷ ἔτι, ἢ τοῖς Συρακυσίοις
 φάσις ἐς Φιλίαν ἐξεπεπτώκει) ὁ δὲ Γύ-
 λιππος, ἄλλην τε στρατιάν πολλὴν ἔχων
 ἦλθεν ἀπὸ τῆς Σικελίας, καὶ τὸς ἐκ τῆς
 Πελοποννήσου τῷ ἥρως ἐν ταῖς ὁλκάσιν ὀ-
 πλίταις ἀποσαλέντας, ἀφικομένους ἀπὸ
 τῆς Λιβύης ἐς Σελινῶντα. ἀπενεχθέντες
 γὰρ ἐς Λιβύην, καὶ δόντων Κυρηναίων τριή-
 ρεις δύο καὶ τῷ πλεῖστῳ ἡγεμόνας, καὶ ἐν τῷ πα-
 ράπλῳ Εὐεσπερίταις πολιορκημένοις ὑπὸ
 Λιβύων συμμαχήσαντες, καὶ νικήσαντες τὸς

Δίβους, καὶ αὐτόθεν παραπλεύσαντες ἐς
 Νέαν πόλιν, Καρχηδονιακὸν ἐμπόριον, ὅ-
 θεν πρὸς Σικελίαν ἐλάχιστον δυοῖν ἡμερῶν
 καὶ νυκτὸς πλῆς ἀπέχει, καὶ ἀπ' αὐτῆ περ-
 αιωθέντες, ἀφίκοντο ἐς Σελινῶντα· καὶ οἱ
 μὲν Συρακῆσιοι, εὐθὺς αὐτῶν ἐλθόντων
 παρσκευάζοντο ὡς ἐπιθησόμενοι κατ' ἀμ-
 φότερα αὐτῆς τοῖς Αθηναίοις, καὶ ναυσὶ καὶ
 πέζῃ. οἱ δὲ τῶν Αθηναίων στρατηγοὶ, ὄρων-
 τες στρατιάν τε ἄλλην προσγεγεννημένην
 αὐτοῖς, καὶ τὰ ἑαυτῶν ἅμα ἔκ ἐπὶ τὸ βέλ-
 τιον χωρῶντα, ἀλλὰ καθ' ἡμέραν τοῖς πᾶ-
 σι χαλεπώτερον ἴχοντα, μάλιστα δὲ τῇ
 ἀδυνείᾳ τῶν ἀνθρώπων πιεζόμενα, μετε-
 μέλοντό τε πρότερον ἔκ ἀνασάντες, καὶ ὡς
 αὐτοῖς ἔδδ' ὁ Νικίας ἔτι ὁμοίως ἠναντιῆτο,
 ἀλλ' ἢ μὴ φανερώς γε ἀξίων ψηφίζεσθαι,
 προεῖπον ὡς ἡδύναντο ἀδηλότατα ἔκπλεν' ἐκ
 τῆ στρατοπέδου πᾶσι, καὶ παρασκευάσασθαι
 ὅταν τις σημήνῃ· καὶ μελλόντων αὐτῶν,
 ἐπειδὴ ἔτοιμα ἦν, ἀποπλεῖν, ἢ σελήνῃ ἐκ-

lissent, Afrosque superaissent, et illinc praetervecti Neapolim petiissent, Carthaginiese emporium, unde in Siciliam brevissimus est trajectus, duorum omnino dierum et unius noctis navigatione, et illinc in *Siciliam* traiecissent, Selinuntem pervenerunt. Cum autem isti *illuc* advenissent, Syracusani quidem confestim sese praeparare coeperunt ad Athenienses utrinque, et navalibus et pedestribus copiis, rursus invadendos. Atheniensium vero duces, cum alium etiam exercitum ipsis *Syracusanis* accessisse viderent, et res suas non in melius progredi, sed quotidie ex omni parte pejus se habere, praecipue vero infirma hominum valetudine premi, poenitebat quod antea motis *inde* castris non abiissent; et cum ne Nicias quidem amplius aequae *ac ante* ipsis adversaretur, sed tantum peteret, ne saltem aperte *profectio* decerneretur, omnibus *suis militibus* abitionem ex castris edixerunt quam occultissime potuerunt, utque expediti forent, quum quis signum daret. Cum autem *res omnes jam* essent paratae, cumque *jam* essent discessuri, luna defecit. Erat autem

plenilunium. Atheniensium vero cum *alii* plerique rem eam pro ominosa habentes, duces ad subsistendum hortabantur, tum vero Nicias (erat enim alioqui rebus divinis, et huiusmodi nimium deditus) dixit se ne permissurum quidem amplius, ut de castris movendis deliberaretur, prius quam ternovem dies *ibi* mansissent, quos vates praecepissent. Hac igitur de causa Athenienses mora interposita *illic* permanferunt.

51. Syracusani vero, cum hoc intellexissent, animis et ipsi multo magis erecti sunt ad Atheniensium fugam impediendam, quod vel ipsi *Athenienses* jam agnoscerent, se neque classe neque peditatu Syracusanis amplius superiores esse. Nec enim, furtivam abitionem molituros fuisse *credebant*. Simul etiam quod nollent eos in aliquam aliam Siciliae partem profectos, ibi considere, et oppugnatu difficiliores esse; sed illic primo quoque tempore, et in loco sibi commodo, ipsos ad proelium navale committendum adigere *vellent*. Naves igitur instruere coeperunt, et aliquot dies, quot fatis esse ipsis

λείπει. ἐτύγχανε γὰρ πανσέληνος ἔσα,
 καὶ οἱ Ἀθηναῖοι οἳ τε πλείους ἐπιχεῖν ἐκέ-
 λευον τὰς στρατηγὰς, ἐνθύμιον ποιεῖμενοι, καὶ
 ὁ Νικίας (ἦν γάρ τι καὶ ἄγαν θειασμῷ τε
 καὶ τῷ τοιούτῳ προσκείμενος) ὃδ' ἂν διαβ-
 λεύσαιτο ἐτι ἔφη, πρὶν ἅς οἱ μάντις ἐξη-
 γῶντο, τρεῖς ἐννέα ἡμέρας μεῖναι, ὅπως ἂν
 πρότερον κινηθεῖη. καὶ τοῖς μὲν Ἀθηναίοις
 μελλήσασι, διὰ τῷτο ἡ μονὴ ἐγεγέννητο.

να'. Οἱ δὲ Συρακῆσιοι, καὶ αὐτοὶ τῷτο
 πυθόμενοι, πολλῷ μᾶλλον ἐγνηγερμένοι
 ἦσαν μὴ ἀνιέναι τὰ τῶν Ἀθηναίων, ὥς
 καὶ αὐτῶν κατεγνωκότων ἤδη μηκέτι κρεισ-
 σόνων εἶναι σφῶν μήτε ταῖς ναυσὶ, μήτε
 τῷ πεζῷ. ὃ γὰρ ἂν τὸν ἐκπλῆν ἐπιβ-
 λεῦσαι. καὶ ἅμα ὃ βεβλόμενοι αὐτὰς, ἄλ-
 λοςέ ποι τῆς Σικελίας καθεζομένους, χα-
 λεπωτέρους εἶναι προσπολεμεῖν, ἀλλ'
 αὐτῷ ὥστάχιστα καὶ ἐν ᾧ σφίσι ζυμφέρει
 ἀναγκάσαι αὐτὰς ναυμαχεῖν. τὰς οὖν
 νῆας ἐπλήρην, καὶ ἀνεπειρῶντο ἡμέρας ὅσαι

αὐτοῖς ἐδόκην ἱκαναὶ εἶναι. ἐπειδὴ δὲ καιρὸς ἦν, τῇ μὲν προτεραίᾳ πρὸς τὰ τείχη τῶν Αθηναίων προσέβαλλον, καὶ ἐπέξελθόντος μέγας τινὸς ὃ πολλῶ καὶ τῶν ὀπλιτῶν καὶ τῶν ἱππέων κατὰ τινὰς πύλας, ἀπολαμβάνουσι τε τῶν ὀπλιτῶν τινὰς, καὶ τρεφάμενοι καταδιώκουσιν. ὅσῃς δὲ σενῆς τῆς ἐφόδου, οἱ Αθηναῖοι ἵππους τε ἐβδομήκοντα ἀπολλύουσι, καὶ τῶν ὀπλιτῶν ὃ πολλὰς.

νβ'. Καὶ ταύτῃ μὲν τῇ ἡμέρᾳ ἀπεχώρησεν ἡ στρατιὰ τῶν Συρακυσίων· τῇ δ' ὑστεραίᾳ, ταῖς τε ναυσὶν ἐκπλέουσιν, ὅσαις ἔξ καὶ ἐβδομήκοντα, καὶ τῷ πεζῷ ἅμα πρὸς τὰ τείχη ἐχώρουν. οἱ δ' Αθηναῖοι ἀντανῆγον ναυσὶν ἔξ καὶ ὀγδοήκοντα, καὶ προσμίζαντες ἐναυμάχουν. καὶ τὸν Εὐρυμέδοντα ἔχοντα τὸ δεξιὸν κέρας τῶν Αθηναίων, καὶ βυλόμενον περικλείσασθαι τὰς ναῦς τῶν ἐναντίων, καὶ ἐπέξαγαγόντα τῷ πλῶ πρὸς τὴν γῆν μᾶλλον, νικήσαντες οἱ Συρακί-

visti sunt, se exercuerunt. Postquam vero tempus opportunum advenit, priore quidem die ad Atheniensium munitiones accesserunt, easque oppugnare coeperunt: cumque quaedam non magna manus, tam gravis armaturae militum quam equitum, per quasdam portas eruptionem in eos fecisset, *Syracusani* nonnullos *illorum* gravis armaturae milites interceperunt, et *caeteros* in fugam versos persequuti sunt. Quoniam autem via, qua incursum fiebat, erat angusta, Athenienses amiserunt septuaginta equites, et nonnullos gravis armaturae milites.

52. Atque hoc quidem die Syracusanorum exercitus *illinc* se recepit. Postero vero die, cum sex et septuaginta navibus prodierunt, et cum peditatu simul ad *Atheniensium* munitiones perrexere. Athenienses vero cum sex et octoginta navibus obviam ipsis iverunt, et cum ad manus venissent proelium navale commiserunt. Et Eurymedontem (qui dextrum Atheniensium cornu tenebat, et adversariorum naves circumcludere volebat, ac *ideo* navium agmen longa serie extenuatum produxerat propius ter-

ram) Syracusani focique, cum medium Atheniensium *agmen* primum vicissent, ipsum quoque in concavo portus atque intimo ejus recessu interceperunt; et cum ipsum, tum etiam naves, quae ipsum sequebantur, profligarunt. Deinde vero reliquam etiam Atheniensium classem jam persequi, et ad terram propellere coeperunt.

53. Gylippus vero, cernens hostium classem jam superari, et extra vallum et sua castra proferri, cupiens eos profligare, qui *in terram* egrederentur, et efficere, ut Syracusani naves facilius retraherent, quod ab amicis terra teneretur, ad portus crepidinem cum quadam copiarum parte accurrit, ut *suis* auxilium ferret. Hetrusci vero (isti enim Atheniensium causa *illic* excubabant) cum ipsos hac incompolite contendentes animadvertissent, in eos eruptionem fecerunt, ut suis opem ferrent, et, impressione in primos facta, *eos* in fugam conjecerunt, et in paludem nomine Lyfimeliam deturbaverunt. Postea vero, cum major Syracusano-

οιοὶ καὶ οἱ ζύμμαχοι τὸ μέσον πρῶτον τῶν
 Αθηναίων, ἀπολαμβάνουσι καὶ κεῖνον ἐν τῷ
 κοίλῳ καὶ μυχῷ τῷ λιμένος, καὶ αὐτόν τε
 διαφθείρουσι, καὶ τὰς μετ' αὐτῷ ναῦς ἐπι-
 σπομένας· ἐπειδὴ δὲ καὶ τὰς πάσας ναῦς
 ἤδη τῶν Αθηναίων κατεδίωκόν τε καὶ ἐξεώ-
 ϑεν ἐς τὴν γῆν.

νγ'. Ὁ δὲ Γύλιππος, ὁρῶν τὰς ναῦς
 τῶν πολεμίων νικωμένας, καὶ ἔξω τῶν φαι-
 ρωμάτων καὶ τῷ ἑαυτῶν στρατοπέδῳ κατα-
 φερομένας, βεβλόμενος διαφθεῖρειν τὰς ἐκ-
 βαίνοντας, καὶ τὰς ναῦς ῥᾶον τὰς Συρακου-
 σίους ἀφέλκειν τῆς γῆς Φιλίας ὕψους, παρε-
 βοήθει ἐπὶ τὴν χηλὴν, μέρος τι ἔχων τῆς
 στρατίας. καὶ αὐτὰς οἱ Τυρσηνοὶ (ἔτι γὰρ
 ἐφύλασσον τοῖς Αθηναίοις) [ταύτῃ] ὁρῶν-
 τες ἀτάκτως προσφερομένους, ἐπεκβοηθή-
 σαντες καὶ προσπесόντες τοῖς πρώτοις, τρέ-
 πουσι, καὶ ἐσβάλλουσιν ἐς τὴν λίμνην τὴν
 Λυσιμέλειαν καλεσμένην. ὕφερον δὲ, πλεί-
 ονος ἤδη τῷ στρατεύματι παρόντος τῶν Συ-

ρακυσίων κὺ ξυμμάχων, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι
 ἐπιβοηθήσαντες, κὺ δείσαντες περὶ ταῖς ναυ-
 σὶν, ἐς μάχην τε κατέστησαν πρὸς αὐτὰς,
 κὺ νικήσαντες ἐπεδίωξαν. καὶ ὀπλίτας τε
 πολλὰς ἀπέκλειναν, κὺ τὰς ναῦς, τὰς μὲν
 πολλὰς διέσωσάν τε κὺ ξυνήγαγον κατὰ τὸ
 στρατόπεδον, δυοῖν δεύσας εἴκοσιν, ἃς οἱ
 Συρακῆσιοι κὺ οἱ ξύμμαχοι ἔλαβον αὐτῶν,
 κὺ τὲς ἄνδρας πάντας ἀπέκτειναν· κὺ ἐπὶ
 τὰς λοιπὰς, ἐμπρῆσαι βυλόμενοι, ὀλκάδα
 παλαιὰν κληματίδων κὺ δαδὸς γεμίσαντες
 (ἦν γὰρ ἐπὶ τὲς Ἀθηναίους· ὁ ἄνεμος ἕρριος)
 ἀφείσαν τὴν ναῦν, πῦρ ἐμβαλόντες. καὶ οἱ
 Ἀθηναῖοι δείσαντες περὶ ταῖς ναυσὶν, ἀντε-
 μηχανήσαντό τε σβεςήρια κωλύματα, καὶ
 παύσαντες τὴν φλόγα, κὺ τὸ μὴ προσελ-
 θεῖν ἐγγὺς τὴν ὀλκάδα, τῇ κινδύνῳ ἀπηλ-
 λάγησαν.

νδ'. Μετὰ δὲ τῷτο οἱ Συρακῆσιοι μὲν
 τῆς τε ναυμαχίας τροπαῖον ἔστησαν, καὶ
 τῆς ἄνω τῆς πρὸς τῷ τείχει ἀπολήψεως

rum fociorumque manus jam advenisset, ipsi quoque Athenienses, qui *suis* subsidio venerant, et qui *suis* navibus timebant, cum ipsis proelium commiserunt, victosque persecuti sunt: et gravis armaturae milites non multos interfecerunt, et navium *suarum* majorem quidem partem conservarunt, et in *sua* castra reduxerunt. Sed earum duodeviginti Syracusani sociique ceperunt, omnesque viros interfecerunt. Et in caeteras, quas concremare cupiebant, navem onerariam vetustam; quam farmentis ac taedis onerarant (erat autem ventus in Athenienses secundus) igne injecto dimiserunt. Athenienses vero *suae* classi timentes, remedia ad ignem restinguendum idonea excogitarunt, restinctaque flamma, et impedito navis onerariae cursu ne propius *ad suas naves* accederet, hoc periculo sunt liberati.

54. Postea vero Syracusani quidem tro-paeum erexerunt, cum navalis victoriae, tum gravis armaturae militum prius ante munitiones interceptorum, unde etiam equos ceperunt. Athenienses vero *et ipsi tro-*

paecum erexerunt, tum Syracusani peditatus ab Hetruscis fugati et in paludem compulsi, tum reliquarum copiarum, quas ipsi cum suis reliquis copiis in fugam conjecerant.

55. Cum autem Syracusani jam insignem victoriam navalem adepti fuissent (prius enim reformidabant classem, quae cum Demosthene advenerat) Athenienses maximum animi moerorem omnibus ex rebus conceperunt, quod res longe aliter ipsis cecidisset, atque speraverant. Sed eos multo magis hujus expeditionis poenitebat. Quod enim illis solis civitatibus bellum jam intulissent, quae iisdem institutis uterentur, et quae populari dominatu, ut et ipsi, regerentur, et quae classem et equitatum et potentiam haberent, quod etiam nullum disfidium ex mutato reipublicae statu inter ipsos excitare possent, quo eos sibi adjungerent, neque bellico apparatu, licet illis longe superiores essent, eos subigere possent, sed in plerisque rebus sui conatus infeliciter sibi cederent, cum antea inopes erant consilii, tum vero, postquam navali proelio superati sunt (quod sibi eventurum nunquam putassent) multo magis animis consternatis esse coeperunt.

τῶν ὀπλιτῶν, ὅθεν καὶ τὰς ἵππους ἔλαβον.
 Αθηναῖοι δὲ, ἥς τε οἱ Τυρσηνοὶ τροπῆς
 ἐποιήσαντο τῶν πεζῶν ἐς τὴν λίμνην, καὶ
 ἥς αὐτοὶ τῷ ἄλλῳ στρατοπέδῳ.

νέ. Γεγενημένης δὲ τῆς νίκης τοῖς Συ-
 ρακισίοις λαμπρᾶς ἤδη τῇ ναυτικῇ, (πρό-
 τερον μὲν γὰρ ἐφοβῶντο τὰς μετὰ τῇ Δη-
 μοφένῃ ναῦς ἐπελθούσας) οἱ μὲν Αθηναῖοι
 ἐν παντὶ δὴ ἀθυμίας ἦσαν, καὶ ὁ παράλο-
 γος αὐτοῖς μέγας ἦν. πολὺ δὲ μείζων ἔτι
 τῆς στρατίας ὁ μετάμελος. πόλεσι γὰρ
 ταύταις μόναις ἤδη ὁμοιοτρόπως ἐπελ-
 θούσες, δημοκρατεμέναις τε ὥσπερ καὶ αὐ-
 τοὶ, καὶ ναῦς καὶ ἵππους καὶ μεγέθη ἐχούσας,
 ἐδυνάμενοι ἐπενεγκεῖν ὅτε ἐκ πολιτείας
 τί μεταβολῆς τὸ διάφορον αὐτοῖς, ὥ προσ-
 ἦγοντο ἂν, ὅτ' ἐκ παρασκευῆς, πολλῶν
 κρείσους, σφαλλόμενοι δὲ τὰ πλείω, τὰ
 τε πρὸ αὐτῶν ἠπόρουν, καὶ ἐπειδὴ γε ταῖς
 ναυσὶν ἐκρατήθησαν, (ὅ ἐκ ἂν ὦντο) πολ-
 λῶν δὲ μᾶλλον ἠθύμουν.

νς'. Οἱ δὲ Συρακῆσιοι τὸν τε λιμένα
 εὐθὺς παρέπλεον ἀδεῶς, καὶ τὸ σῶμα αὐτῷ
 διανοῶντο κλείσειν, ὅπως μηκέτι, μηδ' εἰ
 βέλοιντο, λάθοιεν αὐτῶς οἱ Ἀθηναῖοι ἐκπλεύ-
 σαντες. ὃ γὰρ περὶ τῷ αὐτοῖ σωθῆναι μόνον
 ἔτι τὴν ἐπιμέλειαν ἐποιῶντο, ἀλλὰ καὶ
 ὅπως ἐκείνους κωλύσωσι νομίζοντες (ὅπερ
 ἦν) ἀπὸ τε τῶν παρόντων πολὺ σφῶν κα-
 θυπέρτερα τὰ πράγματα εἶναι, καὶ, εἰ δύ-
 ναντο κρατῆσαι Ἀθηναίων τε καὶ τῶν συμ-
 μάχων καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν,
 καλὸν σφίσιν ἐς τῶς Ἑλλήνας τὸ ἀγωνίσμα
 φανεῖσθαι. τῶς τε γὰρ ἄλλης Ἑλλήνας
 εὐθὺς, τῶς μὲν, ἐλευθερῆσθαι, τῶς δὲ, φόβου
 ἀπολύεσθαι. ὃ γὰρ ἔτι δυνατὴν ἔσεσθαι
 τὴν ὑπόλοιπον Ἀθηναίων δύναμιν τὸν ὕπε-
 ρον ἐπενεχθῆσόμενον πόλεμον ἐνεγκεῖν καὶ
 αὐτοῖ, δόξαντες αὐτῶν αἴτιοι εἶναι, ὑπὸ τε
 τῶν ἄλλων ἀνθρώπων καὶ τῶν ἐπειρὰ πολὺ
 θαυματούησθαι. καὶ ἦν δὲ ἄξιος ὁ ἀγὼν
 κατὰ τε ταῦτα, καὶ ὅτι ὅχι Ἀθηναίων μόνων

56. At Syracusani statim intrepide portum praeterveſti, ejus quoque oſtium claudere ſtatuerunt; ne Athenienſes, etiam ſi vellent, clam ipſis *illinc* exirent. Nec enim ipſi jam de ſalute tuenda tantum erant ſolliciti; ſed etiam de ratione, qua illos impedirent, *ne ſalutem ſibi parere poſſent*. Exiſtimabant enim (id quod erat) praefentem rerum ſuarum ſtatum longe meliorem eſſe, et, ſi Athenienſes ſociosque et terra et mari ſuperare poſſent, praeclarum ſibi certamen hoc apud Graecos viſum iri. Caeteros enim Graecos conſeſtim, partim quidem ſervitute, partim vero metu liberatum iri. Reliquam enim Athenienſium potentiam nequaquam amplius ſatis virium habituram ad ſuſtinendum bellum, quod *ipſis* poſtea inferretur. Se autem, quod horum autores fuiſſe viderentur, cum apud caeteros mortales, tum etiam apud poſteros magnae admirationi futuros. Et proſecto certamen illud praeclarum erat futurum, cum his de cauſis, tum etiam quod non ſolum Athenienſes, ſed etiam multos alios *eorum*

focios superaturi essent. Neque vero ipsi tantum, sed etiam una cum iis, qui auxilio ipsis venissent, quippe quod cum Corinthiis et Lacedaemoniis conjuncti duces se praestitissent, et suam urbem periculis objecissent, ac in navali proelio rem magna ex parte promovissent. Etenim plurimae gentes adversus hanc unam urbem tunc confluxerant, excepta tamen tota illa multitudine, quae in hoc bello vel ad Atheniensem vel ad Lacedaemoniorum urbem con-
venerat.

57. Utrique enim cum tot gentium copiis vel contra Siciliam vel pro Sicilia bellum ad Syracusas gesserunt; quorum alii quidem illuc se contulerunt, ut hos in illa regione subigenda juvarent, alii vero ut cum illis *Siciliam* conservarent, neque propter aliquod *foederis* jus potius *quam ob aliam causam*, neque propter cognationem vel has vel illas partes sequuti sunt; sed ut singuli vel casu, vel utilitate, vel necessitate adducti fuerunt. Atque ipsi quidem Athenienses, qui erant Iones, Syracusanis, qui erant Dorienses, ultro bellum intulerunt; et cum ipsis eadem lingua et *iisdem* praeterea insti-

περιεγίγνωτο, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων πολ-
λῶν συμμάχων· καὶ ὃδ' αὐτοὶ αὖ μόνον,
ἀλλὰ καὶ μετὰ τῶν συμβουλιησάντων
σφίσιν, ἡγεμόνες τε γιγνόμενοι μετὰ Κο-
ρινθίων καὶ Λακεδαιμονίων, καὶ τὴν σφε-
τέραν πόλιν ἐμπαρὰ χόνηες προκινδυνεύ-
σαι τε, καὶ τῷ ναυτικῷ μέγα μέρος προ-
κόψαντες. ἔθνη γὰρ πλεῖστα δὴ ἐπὶ μίαν
πόλιν ταύτην ξυνῆλθε, πλήν γε δὴ τῷ
ὑμπαλός λόγῳ τῷ ἐν τῷδε τῷ πολέμῳ
πρὸς τὴν Αῤθηναίων τε πόλιν καὶ Λακε-
δαιμονίων.

νζ'. Τοσοῖδε γὰρ ἑκάτεροι ἐπὶ Σικε-
λίαν τε καὶ περί Σικελίας, τοῖς μὲν ξυγ-
κτησόμενοι τὴν χώραν, τοῖς δὲ ξυνδιασώ-
σοντες, ἐπὶ Συρακῆσας ἐπολέμησαν, καὶ
κατὰ δίκην τὶ μάλλον, ὃδὲ κατὰ ξυγγέ-
νειαν μετ' ἀλλήλων σάντες, ἀλλ' ὥς
ἐκάσους τῆς ξυντυχίας ἢ κατὰ τὸ ξυμ-
φέρον, ἢ ἀνάγκης ἔχον. Αῤθηναῖοι μὲν
αὐτοὶ Ἴωνες ἐπὶ Δωριέας Συρακυσίους ἐ-

κόντες ἤλθον, καὶ αὐτοῖς τῇ αὐτῇ φωνῇ
καὶ νομίμοις ἔτι χρώμενοι Λήμνιοι, καὶ
Ιμβριοι, καὶ Αἰγινῆται, οἱ τότε Αἰγιναν
εἶχον· καὶ ἔτι Ἑσριαεῖς, οἱ ἐν Εὐβοίᾳ
Ἑσριααν οἰκῶντες, ἄποικοι ὄντες ξυνε-
σφράτευσαν. τῶν δὲ ἄλλων οἱ μὲν ὑπή-
κοοι, οἱ δ' ἀπὸ συμμαχίας αὐτόνομοι,
εἰσὶ δ' οἱ καὶ μισθοφόροι ξυνεσφράτευσον.
καὶ τῶν μὲν ὑπηκόων καὶ φόρος ὑποτε-
λῶν, Ερετριεῖς, καὶ Χαλκιδεῖς, καὶ Στυ-
ρεῖς, καὶ Καρύσιοι, ἀπ' Εὐβοίας ἦσαν·
ἀπὸ δὲ νήσων, Κεῖοι, καὶ Ἀνδριοι, καὶ
Τήϊοι· ἐκ δ' Ἰωνίας, Μιλήσιοι, καὶ Σά-
μιοι, καὶ Χῖοι. τῶν Χῖοι ἔχ' ὑποτελεῖς
ὄντες φόρος, ναῦς δὲ παρέχοντες, αὐτόνο-
μοι ξυνέσποντο, καὶ τοπλείεσον Ἰωνεῖς ὄν-
τες ἔστοι πάντες, καὶ ἀπ' Ἀθηναίων, πλὴν
Καρυσιῶν. ἔστοι δ' εἰσὶ Δρύοπες. ὑπή-
κοοι δ' ὄντες, καὶ ἀνάγκη ὅμως Ἰωνεῖς τε
ἐπὶ Δωριέας ἠκολούθουν. πρὸς δ' αὐτοῖς
Αἰολεῖς, Μηθυμναῖοι μὲν ναυσὶ καὶ ἔ

tutis utentes, Lemnii, et Imbrii, et Aeginetae, qui tunc Aeginam tenebant, *ad idem bellum adversus Syracusanos sunt profecti*: praeterea Hestiaeenses, qui Hestiaeam in Euboea sitam incolunt, et qui *Atheniensium* sunt coloni, ejusdem militiae focii fuerunt. Ad eandem etiam expeditionem cum illis iverunt alii, partim subditi, partim focii, qui suis legibus vivebant, partim etiam mercede conducti. Atque ex subditis quidem et tributariis, Eretrienes, et Chalcidenfes, et Styrenfes, et Carystii, ex Euboea erant: ex insulis vero, Cei, Andrii, et Teii: ex Ionia vero, Milesii, Samii, et Chii. Inter hos autem Chii, qui tributorum immunes erant, sed tantum navibus suppeditandis obnoxii, *illius belli* societatem liberi sequebantur; atque horum omnium plerique, praeter Carystios, Iones sunt, et ab Atheniensibus *oriundi*. Hi vero *Carystii* sunt Dryopes. Quamvis autem *isti omnes exceptis Carystiis* essent Iones, et *Atheniensium imperio* subiecti, tamen *eos* vel necessitate coacti contra Dorienses sequebantur. Praeter hos autem, Aeolenses: et Methymnaei quidem *Atheniensibus* parebant, sed naves tantum *illis* suppeditabant, nullum vero tributum pendebant;

Tenedii vero et Aenii vectigales erant. Isti vero Aeolenses cum Boeotis Aeolensibus, et suarum coloniarum conditoribus, qui cum Syracusanis se conjunxerant, necessitate coacti pugnarunt. Plataeenses vero inter Boeotos soli cum Boeotis palam, idque jure inimicitiarum *confluxerunt*. Rhodii vero et Cytherii, Dorienteses utrique: sed tamen Cytherii Lacedaemoniorum coloni, cum Atheniensibus contra Lacedaemonios, qui cum Gylyppo erant, arma ferebant; Rhodii vero, qui ab Argivis erant oriundi, Syracusanis, qui Dorienteses erant, quinetiam Gelois suis colonis, qui cum Syracusanis militabant, bellum facere cgebantur. Ex insularum vero incolis, qui circa Peloponnesum erant, Cephallenses et Zacynthii, liberi illi quidem, quia tamen insulas incolebant, et *ideo* ab Atheniensibus, qui maris imperium *tunc* obtinebant, magis coërcebantur, *quam qui sedes in locis mediterraneis habebant, illos inviti* sequebantur. At Corcyraei non solum Dorienteses, sed etiam Corinthii, palam adversus Corinthios atque Syracusanos, quamvis illorum quidem essent coloni, horum vero cognati, tamen necessitate quidem,

φόρῳ ὑπήκοοι, Τενέδιοι δὲ καὶ Αἴνιοι, ὑ-
 ποτελεῖς. ὅτοι δὲ Αἰολεῖς Αἰολεῦσι τοῖς
 κτίσασι Βοιωτοῖς μετὰ Συρακυσίων κατ'
 ἀνάγκην ἐμάχοντο. Πλαταιεῖς δὲ κα-
 ταντικρὺ Βοιωτοὶ Βοιωτοῖς μόνοι εἰκό-
 τως κατ' ἔχθρος. Ῥόδιοι δὲ καὶ Κυ-
 θήριοι, Δωριεῖς ἀμφοτέρω. οἱ μὲν Λα-
 κεδαιμονίων ἄποικοι Κυθήριοι, ἐπὶ Λα-
 κεδαιμονίῃς τοὺς ἅμα Γυλίππῳ μετὰ
 Ἀθηναίων ὅπλα ἔφερον. Ῥόδιοι δὲ, Ἀρ-
 γεῖοι γένος, Συρακουσίοις μὲν Δωριεῦσι,
 Γελώοις δὲ καὶ ἀποίοις ἐαυτῶν ὅσι μετὰ
 Συρακυσίων στρατευομένοις ἠναγκάζοντο
 πολεμεῖν. τῶν τε περὶ Πελοπόννησον
 νησιωτῶν Κεφαλλῆνες μὲν καὶ Ζακύν-
 θιοι, αὐτόνομοι μὲν, κατὰ δὲ τὸ νησιω-
 τικὸν μᾶλλον κατεργόμενοι, ὅτι θαλάσ-
 σης ἐκράτην Ἀθηναῖοι, ξυνείποντο. Κερ-
 κυραῖοι δὲ οὐ μόνον Δωριεῖς, ἀλλὰ καὶ
 Κορίνθιοι σαφῶς ἐπὶ Κορινθίῃς τε καὶ
 Συρακυσίῃς, τῶν μὲν ἄποικοι ὄντες, τῶν

δὲ ζυγγενεῖς, ἀνάγκη μὲν, ἐκ τῆς εὐπρε-
 πῆς, βεβλήσει δὲ, κατὰ ἔχθρος τὸ Κοριν-
 θίων, ὅχ ἦσαν εἶποντο. καὶ οἱ Μεσ-
 σήνιοι νῦν καλόμενοι ἐν Ναυπάκτῳ, καὶ
 ἐκ Πύλῃ τότε ὑπ' Ἀθηναίων ἐχομένης,
 εἰς τὸν πόλεμον παρελήφθησαν. καὶ ἔτι
 Μεγαρέων φυγάδες ὅ πολλοὶ, Μεγαρεῦ-
 σι Σελινεντίοις ὅσι κατὰ συμφορὰν ἐμά-
 χοντο. τῶν δὲ ἄλλων ἐκείσις μᾶλλον ἢ
 στρατεία ἐγίγνετο ἤδη. Ἀργεῖοι μὲν ὅ τῆς
 συμμαχίας ἔνεκα μᾶλλον, ἢ τῆς Λακε-
 δαιμονίων τε ἔχθρας, καὶ τῆς παραυτί-
 κα ἕκαστοι ἰδίας, Δωριεῖς ἐπὶ Δωριέας
 μετὰ Ἀθηναίων Ἰώνων ἠκολούθησαν. Μαν-
 τινεῖς δὲ καὶ ἄλλοι Ἀρκάδων μισοφόροι,
 ἐπὶ τῆς αἰεὶ πολεμίσσας σφίσιν ἀποδεικνυ-
 μένης ἵεναι εἰωθότες, καὶ τότε τῆς μετὰ
 τῶν Κορινθίων ἐλθόντας Ἀρκάδας, ὅδ' ἦσαν
 διὰ κέρδος ἠγόμενοι πολεμίστας· Κρη-
 τες δὲ καὶ Αἰτωλοὶ, μισθῶ καὶ ὅτοι πει-
 ρόμενοι. Συνέβη δὲ τοῖς Κρησὶ τὴν Γέλαν

quoad speciosam honestatis causam, *quam* praetendebant, quod *Leontinos* in suas sedes restituere vellent, sua vero sponte, propter odium, quo Corinthios prosequiebantur, *Athenienses* non minus sequebantur, *quam alii*. Messenii quoque, qui nunc sic appellantur, et qui Naupactum incolunt, et *alii* ex Pylo, quae tunc ab Atheniensibus tenebatur, ad hoc bellum assumti fuerunt. Item Megarensium exfules non multi, cum Selinuntis, qui Megarenses erant, propter *exfilii* calamitatem pugnarunt. Jam vero caeteri sua sponte potius, *quam necessitate coacti*, hanc expeditionem sunt sequuti. Argivi quidem non magis societatis gratia, quam propter suum in Lacedaemonios odium, et singuli propter privatum ac praesens *in aliquos odium*, Dorienses adversus Dorienses, sequuti sunt Athenienses, qui sunt Iones. Mantinei etiam et caeteri Arcades mercede conducti, qui semper *alias* hostibus, quicunque ipsis propositi fuissent, bellum inferre consueverant, tunc illos etiam Arcades, qui cum Corinthiis *in Siciliam* iverant, nihilo minus, *quam alios quoslibet*, lucri gratia hostium loco habuerunt. Cretenses etiam ac Aetoli, mercede et ipsi adducti,

cum Atheniensibus ad hoc bellum sunt profecti. Accidit autem, ut Cretenses, qui cum Rhodiis Gelam condiderant, non a *suis* colonis starent; sed contra *suos* colonos, ultro, mercede allekti militarent. Acarnanum quoque nonnulli, cum lucri causa, tum vero multo magis propter amorem, quo Demofthenem, et propter benevolentiam, qua Athenienses (quorum focii erant) prosequerantur, *illis* auxilium tulerunt. Atque hi quidem intra sinus Ionii fines habitabant. Ex Italicis vero populis, qui hujusmodi temporum angustiis et reipublicae seditione tunc intercepti fuerant, et Thurii et Metapontini eandem militiam sunt sequuti: ex Siciliensibus vero, Naxii et Catanaei. Ex barbaris Egestaei, qui etiam bonam Siciliensium partem, et *multos* illorum, qui extra Siciliam *habitabant* , secum adduxerunt: Hetruscorum etiam nonnulli, propter inimicitias, quas cum Syracusanis gerebant, et Japyges mercenarii. Atque tot quidem gentes cum Atheniensibus militarunt.

58. Vicissim autem Syracusanis opem tulerunt et Camarinaei, qui erant *illis* finitimi, et Geloi, qui post hos habitabant. Deinde, Agrigentinis quiescentibus, Selinuntii,

Ῥοδίοις ξυγκτίσαντας, μὴ ξὺν τοῖς ἀποί-
κοις ἀλλ' ἐπὶ τὰς ἀποίκας ἀκονίας μετὰ
μιοῦς ἐλθεῖν. καὶ Ακαρνάνων τινὲς ἅμα
μὲν κέρδει, τὸ δὲ πλεόν Δημοοθένες φι-
λία καὶ Αθηναίων εὐνοία, ζύμμαχοι ὄν-
τες, ἐπεκέρησαν. καὶ οἷδε μὲν τῷ Ἰονίῳ
κόλπῳ ὀριζόμενοι. Ἰταλιωτῶν δὲ, Θέρριοι
καὶ Μεταπόντιοι ἐν τοιαύταις ἀνάγκαις
τότε ρασιωτικῶν καιρῶν κατειλημμένων
ξυνεστράτευον, καὶ Σικελιωτῶν, Νάξιοι
καὶ Κατανᾶιοι. βαρβάρων δὲ Εγεσαῖοι
οἵπερ ἐπηγάγοντο καὶ Σικελιωτῶν τὸ
πλεόν, καὶ τῶν ἔξω Σικελίας. Τυρσηνῶν
τέ τινες, κατὰ διαφορὰν Συρακυσίων, καὶ
Ἰάπυγες μιοδοφόροι. τοσαύτε μὲν μετὰ
Αθηναίων ἔθνη ἐστράτευον.

νή. Συρακυσίοις δὲ ἀντεβοήθησαν καὶ
Καμαρινᾶιοι μὲν, ὁμοροὶ ὄντες, καὶ Γελῶιοι
οἰκῶντες μετ' αὐτὰς. ἔπειτα, Ακραγαντί-
ων ἡσυχάζοντων, ἐν τῷ ἐπέκεινα ἰδρυ-
μένοι Σελινύντιοι. καὶ οἷδε μὲν τῆς Σικε-

λίας τὸ πρὸς Λιβύην μέρος τετραμμένον
 νεμόμενοι. Ἱμεραῖοι δὲ ἀπὸ τῆς πρὸς τὸν
 Τυρσηνικὸν πόντον μορίσ, ἐν ᾧ καὶ μόνοι
 Ἕλληνες οἰκῶσιν. ὅτοι δὲ καὶ μόνοι ἐξ αὐτῆς
 ἐβοήθησαν. καὶ Ἑλληνικά μὲν ἔθνη τῶν
 ἐν Σικελίᾳ τοσάδε, Δωριεῖς τε καὶ οἱ αὐτό-
 νομοι πάντες, ξυνεμάχον· βαρβάρων δὲ
 Σικελιοὶ μόνοι, ὅσοι μὴ ἀφέσασαν πρὸς τὰς
 Αθηναίους. τῶν δ' ἔξω Σικελίας Ἑλλήνων,
 Λακεδαιμόνιοι μὲν ἡγεμόνα Σπαρτιάτην
 παρεχόμενοι, Νεοδαμῶδεις δὲ τὰς ἄλλας,
 καὶ Εἰλωτας. δύναται δὲ τὸ Νεοδαμῶδες
 ἐλεύθερον ἦδη εἶναι. Κορίνθιοι δὲ καὶ ναυσὶ
 καὶ πεζῷ μόνοι παρατενόμενοι, καὶ Λευκάδιοι,
 καὶ Ἀμπρακιῶται, κατὰ τὸ ξυγγενές. ἐκ
 δὲ Ἀρκαδίας, μισθοφόροι ὑπὸ Κορινθίων
 ἀποσαλέντες, καὶ Σικυῶνιοι ἀναγκαστοὶ
 στρατεύοντες· καὶ τῶν ἔξω Πελοποννήσου,
 Βοιωτοί. πρὸς δὲ τὰς ἐπελθόντας τέτρες
 οἱ Σικελιῶται αὐτοὶ πλῆθος πλέον κατὰ
 πάντα παρέχοντο, ἅτε μεγάλας πόλεις

qui sedes in illis partibus habent. Atque hi quidem incolebant eam Siciliae partem, quae Africam versus spectat. Himeracii vero ab ea parte, quae mare Tyrrhenum spectat, in qua etiam soli ex *omnibus* Graecis habitabant. isti etiam, inquam, soli illinc *Syracusanis* auxilio venerunt. Atque tot quidem nominis Graeci gentes, quae in Sicilia sedes habebant, et Dorienfes et omnes sui juris, in hoc bello *Syracusanos* adjuverunt: ex barbaris vero soli Siculi, quotquot defectione a *Syracusanis* facta ad Athenienses non transierant, *opem ipsis tulerunt*: Ex Graecis vero, qui sunt extra Siciliam, Lacedaemonii quidem *eos adjuverunt, ipsis* ducem Spartanum praebentes, militemque ex Neodamodibus et Helotibus. Isti autem Neodamodes jam liberi esse possunt. Corinthii vero et classe et peditatu soli, et Leucadii, et Ambraciotae, propter cognationem, *illuc* profecti. Ex Arcadia vero, mercenarii milites a Corinthiis missi, et Sicyonii coacti militiam illam sunt sequuti. Ex illis autem, qui sunt extra Peloponnesum, Boeoti. Sed ad istas adventitias copias ipsi Sicilienses omnium rerum, ad hoc bellum ne-

cessariarum, multitudinem *longe* maiorem contulerunt, quippe qui magnas urbes incolerent. Etenim et multi gravis armaturae milites, et naves, et equi, et alia maxima multitudo collecta fuit. Verum prae caeteris omnibus (ut ita loquar) ipsi Syracusani plus copiarum suppeditaverunt, *idque* propter urbis magnitudinem, et quod in proximo discrimine versabantur.

59. Atque haec quidem fuerunt utrorumque auxilia *undique* collecta. Atque haec omnia tunc utrisque praesto fuerunt, nec ullum praeterea auxilium amplius aut ad hos aut ad illos venit. Syracusani igitur focique merito praeclarum certamen sibi propositum esse duxerunt, si, praeter navalem victoriam, quam adepti fuerant, universum etiam Atheniensem exercitum, qui tantus esset, debellassent, et illos ab utraque parte, et mari et terra effugere, prohibuissent. Itaque continuo magnum portum claudere coeperunt, qui octo ferme stadiorum ostium habebat, transversis triremibus, et navigiis, et scaphis, *eas* anchoris stabili-
 entes. Et caetera, si Athenienses navale proelium adhuc committere auderent, prae-

οἰκῶντες. καὶ γὰρ ὀπλίται πολλοὶ καὶ νῆες
καὶ ἵπποι, καὶ ἄλλος ὄμιλος ἄφθονος ζυνελέ-
γη. καὶ πρὸς ἅπαντας αὐθις ὡς εἶπεῖν τὸς
ἄλλους Συρακυσίους αὐτοὶ πλείω ἐπορί-
σαντο διὰ μέγεθος πόλεως, καὶ ὅτι ἐν με-
γίστῳ κινδύνῳ ἦσαν.

νθ'. Καὶ αἱ μὲν ἑκατέρων ἐπικυρίαί,
τοσαύδε ζυνελέγησαν. καὶ τότε ἤδη πᾶσαι
ἀμφοτέροις παρῆσαν, καὶ ἕκети ἕδεν ἕδετέ-
ροις ἐπῆλθεν. οἳ τε ἔν Συρακῆσιοι καὶ οἱ ζύμ-
μαχοι εἰκότως ἐνόμισαν καλὸν ἀγώνισμα
σφίσιν εἶναι ἐπὶ τῇ γεγενημένῃ νίκῃ τῆς
ναυμαχίας, ἐλεῖν τε τὸ στρατόπεδον ἅπαν
τῶν Ἀθηναίων, τοσούτον ὄν, καὶ μηδὲ καθ'
ἑκάτερα αὐτῶν, μήτε διὰ θαλάσσης, μήτε
τῷ πεζῷ διαφυγεῖν. ἔκλειον ἔν τόν τε λι-
μένα εὐθὺς τὸν μέγαν, ἔχοντα τὸ σῶμα
ὀκτὼ σαδίων μάλιστα, τριήρεσι πλαγίαις,
καὶ πλοίοις, καὶ ἀκάτοις, ἐπ' ἀγκυρῶν
ὀρμίζοντες. καὶ τᾶλλα, ἣν ἔτι ναυμα-
χεῖν οἱ Ἀθηναῖοι τολμήσωσι, παρσκευά-

ζοντο· καὶ ὀλίγον οὐδὲν ἐς οὐδὲν ἐπενόον.

Ξ. Τοῖς δὲ Αθηναίοις τὴν τε ἀπόκλει-
σιν ὁρῶσι, καὶ τὴν ἄλλην διάνοιαν αὐτῶν
αἰσθητέοις, βεβηκυῖα ἐδόκει. καὶ ξυνελ-
θόντες οἱ τε στρατηγοὶ καὶ οἱ ταξίαρχοι,
πρὸς τὴν παρῆσαν ἀπορίαν τῶν τε ἄλ-
λων, καὶ ὅτι τὰ ἐπιήδεια ἔτε αὐτίκα ἔτι
εἶχον, (προπέμφαντες γὰρ ἐς Καϊάνην ὡς
ἐκπλευσόμενοι, ἀπεῖπον μὴ ἐπάγειν) ἔτε
τολοιπὸν ἐμελλον ἔξειν, εἰ μὴ ναυκρατή-
σασιν· ἐβελεύσαντο τὰ μὲν τείχη τὰ ἄνω
ἐκλιπεῖν, πρὸς δὲ αὐταῖς ταῖς ναυσὶν ἀ-
πολαβόντες διατείχισμά τι, ὅσον οἷόν τε
ἐλάχιστον τοῖς τε σκεύεσι καὶ τοῖς ἀσθενέσι
ικανὸν γενέσθαι, τῷτο μὲν φρεσὶν, ἀπὸ
δὲ τῷ ἄλλῳ περὶ τὰς ναῦς πάσας, ὅσαι
ἦσαν καὶ δυναταὶ καὶ ἀπλωότεραι, πάντα
τινὰ ἐσβιάζοντες πληρῶσαι. καὶ διανau-
μαχήσαντες, ἢν μὲν νικῶσιν, ἐς Καϊάνην
κομίζεσθαι, ἢν δὲ μὴ, ἐμπρήσαντες τὰς
ναῦς, περὶ ξυνταξάμενοι ἀποχωρεῖν ἢ ἂν

parabant: et in nullo quicquam parvum animo agitabant.

60. Athenienses autem, cum hanc *portus* obstructionem viderent, et caeteras illorum cogitationes cognoscerent, consultandum esse censuerunt. Quare duces et centuriones congregati, propter praesentes difficultates cum aliarum rerum, tum vero *praecipue* quod nec in praesentia commeatus amplius haberent (nam *nuntiis* Catanam praemissis, quod *illinc* discedere statuissent, *Catanaeis* interdixerant, ne adveherent) nec in posterum habituri essent, nisi classe *Syracusanos* superarent, censuerunt, superiores munitiones esse deferendas, et locum aliquem prope ipsas naves occupandum, et munimento quam minimo possent concludendum, tantum quod ad utensilia et aegrotos capiendos fatis esset, atque hoc quidem praesidio tuendum: reliquo vero peditatu naves omnes, tam eas, quae ad navigationem essent idoneae, quam eas, quae non essent *idoneae ad navigandum*, explendas, ita ut quoslibet *in eas* imponderent. et navali proelio commisso, si vincerent, Catanam se reciperent; sin secus, incensa classe, pedestri

itinere, acie instructa abirent, qua parte celerissime locum aliquem, aut barbaricum aut Graecum; qui amicus esset, adipisci possent. Atque hi quidem, ut haec ipsis *feri* placuit, sic etiam *illico* fecerunt. Nam et ex superioribus munitionibus ad littus descenderunt, omnesque naves compleverunt; cunctis *eas* ingredi coactis, quicumque per aetatem quoquo modo *ad aliquem rei navalis usum* idonei esse videbantur. Universae autem naves ad centum ac decem completae fuerunt. Multos autem sagittarios et jaculatores, et Acarnanum, et aliorum peregrinorum, in eas imposuerunt; et caetera, prout ipsis in eas angustias compulsis, et hujusmodi cogitationes habentibus licebat, compararunt. Nicias autem, rebus magna ex parte jam paratis, videns milites animo consternatos esse, quod praeter solitum navali proelio longe superati fuissent, et propter commeatuum inopiam velle quam celerissime *belli fortunam* periclitari, omnes convocatos, tunc primum est adhortatus, et haec verba fecit.

61. ' MILITES Athenienses, et vos alii

τάχιστα μέλλωσι τινὸς χωρὶς ἢ βαρβαρικῶς ἢ Ἑλληνικῶς φιλίῃ ἀντιλήψεσθαι. καὶ οἱ μὲν, ὡς ἔδοξεν αὐτοῖς ταῦτα, καὶ ἐποίησαν. ἔκ τε γὰρ τῶν ἄνω τειχῶν ὑποκατέβησαν, καὶ τὰς ναῦς ἐπλήρωσαν πάσας ἀναγκάσαντες ἐσβαίνειν ὅσας καὶ ὅπως ἐδόκει ἡλικίας μετέχων ἐπιτήδειος εἶναι. καὶ ζυγεπληρώθησαν νῆες αἱ πᾶσαι, δέκα μάλιστα καὶ ἑκατόν. τοξότας τε ἐπ' αὐτὰς πολλὰς καὶ ἀκοντιστὰς τῶν τε Ακαρνάνων καὶ τῶν ἄλλων ξένων ἐσεβίβαζον· καὶ τᾶλλα ὡς οἶόν τ' ἦν ἐξ ἀναγκαίης τε καὶ τοιαύτης διανοίας ἐπορίσαντο. ὁ δὲ Νικίας, ἐπεὶ δὴ τὰ πολλὰ ἔτοιμα ἦν, ὁρῶν καὶ τὴν στρατιώτας τῶν τε παρὰ τὸ εἰωθὸς πολὺ ταῖς ναυσὶ κρατηθῆναι ἀθυμῶντας, καὶ διὰ τὴν τῶν ἐπιτηδείων σπάνιν ὥστάχιστα βυλομένους διακινδυνεύειν, ζυγκαλέσας Ἀπανίας, παρεκελεύσατο τότε πρῶτον, καὶ ἔλεξε τοιαῦτα.

ξα'. 'ΑΝΔΡΕΣ Στρατιῶται Αθηναῖ-

'ων τε κὶ τῶν ἄλλων ζυμμάχων, ὁ μὲν
 'ἀγὼν ὁ μέλλων ὁμοίως κοινὸς ἅπασιν
 'ἔσαι, περί τε σωτηρίας κὶ πατρίδος ἐκά-
 'στοις ἔχῃ ἥσων ἢ τοῖς πολεμίοις. ἦν γάρ
 'κρατήσωμεν νῦν ταῖς ναυσὶν, ἐς τὴν
 'ὑπάρχουσαν περ οἰκείαν πόλιν ἐπιδεῖν.
 'ἀθυμεῖν δὲ ἔχρη, ἔδὲ πάχειν ὅπερ οἱ
 'ἀπειρότατοι τῶν ἀνθρώπων, οἱ τοῖς πρώ-
 'τοις ἀγῶσι σφαλέντες, ἔπειτα διαπαντός
 'τὴν ἐλπίδα τῷ φόβῳ ὁμοίαν ταῖς ζυμφο-
 'ραῖς ἔχουσιν. ἀλλ' ὅσοι τε Ἀθηναίων
 'πάρεστε, πολλῶν ἤδη πολέμων ἔμπειροι
 'ὄντες, κὶ ὅσοι τῶν ζυμμάχων ζυστραλεύο-
 'μενοι αἰεὶ, μνήσθητε τῶν ἐν τοῖς πολέμοις
 'παραλόγων, κὶ τὸ τῆς τύχης καὶ μεθ'
 'ἡμῶν ἐλπίσαντες γῆναι, κὶ ὡς ἀναμαχέ-
 'μενοι ἀξίως τῷδε τῷ πλήθους ὅσον αὐτοῖ
 'ὑμῶν αὐτῶν ἐφορᾶτε, παρασκευάζεσθε.

ξβ'. 'Ἄ δὲ ἀρωγὰ ἐνείδομεν ἐπὶ τῇ
 'τῷ λιμένος φρονήσει, πρὸς τὸν μέλλοντα
 'ὄχλον τῶν νεῶν ἔσεσθαι, καὶ πρὸς τὴν

' focii, certamen quidem, quod nobis est in-
 ' eundum, omnibus pariter erit commune,
 ' et unicuique de salute et patria, non mi-
 ' nus quam hostibus *nostris futurum est.*
 ' Nam si navali proelio nunc vicerimus,
 ' suam cuique civitatem, ubicunque illa fu-
 ' erit, revifere licebit. Sed animum abjicere
 ' non oportet, nec idem pati, quod imperi-
 ' tiffimis hominibus accidere solet: qui, si
 ' primis in proeliis rem infelicititer gefferint,
 ' deinde similes calamitates perpetuo formi-
 ' dant. Sed quotquot Athenienses *hic* ad-
 ' estis, qui multorum bellorum notitiam ha-
 ' betis, et quotquot focii, qui *nostris* commi-
 ' litones semper fuistis, estote memores bel-
 ' lorum exitus incertos esse, et fortunam a
 ' nobis quoque staturam sperantes, ad ite-
 ' rum pugnandum vos praeparate, prout de-
 ' cet tantam vestrum multitudinem, quan-
 ' tam vos ipsi videtis,

62. ' Quae autem in his portus angu-
 ' stiis nobis profutura cognovimus, adver-
 ' sus futuram navium turbam, et adversus
 ' illorum apparatus *ac milites* in navium

‘ tabulatis *futuros*, unde prius damno fui-
‘ mus affecti, haec etiam omnia nunc, pro
‘ praesenti rerum facultate, cum gubernan-
‘ toribus excogitavimus atque paravimus
‘ Nam sagittarii multi et jaculatores *in na-*
‘ *ves ascendunt*, et multitudo, qua, si navale
‘ proelium in alto committeremus, non ute-
‘ remur, quia navium onus rei nauticae dis-
‘ ciplinam impediret. Sed hic in pedestri
‘ proelio, quod ex navibus committere co-
‘ gemur, utilis erit. Praeterea excogitavi-
‘ mus etiam *remedia*, quae adversus *naves*
‘ *hostiles* in navibus aedificandis erant pa-
‘ randa, et adversus epotidum crassitudinem
‘ (quod praecipue obfuit) ferreas manus
‘ *comparavimus*, quas *illorum navibus* inji-
‘ cimus, quae navem *hostilem*, quum inva-
‘ serit, retinebunt, ne retro se recipiat, si-
‘ modo vectores, quae postea requiruntur,
‘ exsequantur. In eam enim necessitatem
‘ jam sumus compulsi, ut pedestre proelium
‘ ex navibus committere cogamur. Hoc au-
‘ tem *nobis* utile esse constat, ut neque ipsi
‘ *ab hostili classe* resiliamus, neque illos
‘ *nostra resilire* permittamus. praesertim

ἐκείνων ἐπὶ τῶν καταστροφμάτων παρα-
 σκευήν, οἷς πρότερον ἐβλαπτόμεθα, πάν-
 τα καὶ ἡμῖν νῦν, ἐκ τῶν παρόντων, μεία
 τῶν κυβερνητῶν ἐσκεμμένα ἡτοίμασαι.
 καὶ γὰρ τοξόται πολλοὶ καὶ ἀκοντισαὶ
 ἐπιθήσονται, καὶ ὄχλος, ὃ, ναυμαχίαν
 μὲν ποίεμενοι ἐν πελάγει, ἔκ ἂν ἐχρώ-
 μεθα, διὰ τὸ βλάπτειν ἂν τὸ τῆς ἐπι-
 σήμης τῇ βαρύτητι τῶν νεῶν· ἐν δὲ τῇ
 ἐνθάδε ἡναγκασμένη ἀπὸ τῶν νεῶν πε-
 ζομαχία πρόσφορα ἔσαι. εὖρηται δ' ἡ-
 μῖν ὅσα χρὴ ἀντιναυπηγεῖσθαι, καὶ πρὸς
 τὰς τῶν ἐπωτίδων αὐτοῖς παχύτητας,
 ὥπερ μάλιστα ἐβλαπτόμεθα, χειρῶν σι-
 δηρῶν ἐπιβολαί, αἱ χήσῃσι τὴν πάλιν
 ἀνάκρυσιν τῆς προσπесύσης νεῶς, ἣν τὰ
 ἐπὶ τέτοις οἱ ἐπιβάται ὑπεργῶσιν. ἐς
 τῷτο γὰρ δὴ ἡναγκάσμεθα ὥς πεζομα-
 χεῖν ἀπὸ τῶν νεῶν. καὶ τὸ μήτε αὐτὲς
 ἀνακρέεσθαι, μήτ' ἐκείνους ἔαν, ὠφέλι-
 μον φαίνεται. ἄλλως τε καὶ τῆς γῆς,

‘ πλὴν ὅσον ἂν ὁ πεζὸς ἡμῶν ἐπέχη, πο-
 ‘ λεμίας ὕσης.

ξγ'. ‘ Ὡν χρὴ μεμνημένους, διαμάχε-
 ‘ σθαι ὅσον ἂν δύνῃσθε, καὶ μὴ ἐξωθεῖσθαι
 ‘ ἐς αὐτήν, ἀλλὰ συμπεσόνσης νηϊ νεῶς, μὴ
 ‘ πρότερον ἄξιον ἀπολύεσθαι, ἢν μὴ τῶς
 ‘ ἀπὸ τῆς πολεμίας κατασφράγιος ὀπλί-
 ‘ τας ἀπαράξητε. καὶ ταῦτα τοῖς ὀπλί-
 ‘ ταις ἔχῃ ὅσον τῶν ναυτῶν παρακελεύ-
 ‘ ομαι, ὅσω τῶν ἀνωθεν μᾶλλον τὸ ἔργον
 ‘ τῆστο. ὑπάρχει δ’ ὑμῖν ἔτι νῦν γε τα-
 ‘ πλείω τῷ πεζῷ ἐπικρατεῖν. τοῖς δὲ
 ‘ ναύταις παραινῶ, καὶ ἐν τῷ αὐτῷ τῷδε
 ‘ καὶ δέομαι, μὴ ἐκπεπλήχθαι τι ταῖς
 ‘ συμφοραῖς ἄλαν, τήν τε παρασκευὴν ἀπὸ
 ‘ τῶν κατασφραγμάτων βελτίω νῦν ἔχον-
 ‘ τας, καὶ τὰς ναῦς πλείους. ἐκείνην τε τὴν
 ‘ ἡδονὴν ἐνθυμεῖσθαι ὡς ἀξία ἐςὶ διασώ-
 ‘ σασθαι, οἳ τέως Ἀθηναῖοι νομιζόμενοι καὶ
 ‘ μὴ ὄντες ὑμῶν, τῆς τε Φωνῆς τῇ ἐπιστή-
 ‘ μῃ, καὶ τῶν τρόπων τῇ μιμήσει, ἔθαι-

quod terra fit hostilis, praeter eam, quam
noster peditatus obtinuerit.

63. ' Quorum *vos* memores oportet to-
' tis viribus constanter pugnare, nec *sinere*
' *vos* ad eam propelli, sed quum navis cum
' navi configere coeperit, *existimare* non
' decere prius *ab hostibus* dirimi, quam de
' hostili tabulato milites deturbaritis. At-
' que ad haec non minus milites quam nau-
' tas adhortor, *atque eo quidem magis*, quo
' magis eorum, qui desuper pugnant, hoc
' officium est. Quinetiam in vobis situm est,
' nunc quoque magnam victoriae partem
' peditatu consequi. Nautas vero adhor-
' tor, quinetiam simul obsecro, ne propter
' clades acceptas animo nimis consternato
' sitis: tum quia firmiorem apparatus ex
' tabulatis, tum etiam quia plures naves
' nunc habetis. Praeterea *oportet vos* con-
' siderare, quam operae pretium sit illam
' voluptatem *a vobis* conservari, quotquot
' de vobis antea pro Atheniensibus, quam-
' vis non essetis *Athenienses*, habebamini,
' et cum ob *nostrae* linguae peritiam, tum
' ob institutorum imitationem, apud *omnem*

‘ Graeciam suspiciebamini, et quod attine
 ‘ ad utilitates, *quae ex imperio percipi solent*
 ‘ imperii nostri participes eratis non minus
 ‘ *quam nos indigenae*, imo vero multo ma-
 ‘ gis, tum quod populis imperio nostro sub-
 ‘ jectis terrorem incuteretis, tum etiam quod
 ‘ *ab aliis* non laederemini. Itaque cum soli
 ‘ idque libere, focii sitis imperii nostri, me-
 ‘ rito nunc illud ne prodatis *cavere debetis*.
 ‘ Et, contemtis Corinthiis, quos saepe su-
 ‘ perastis, et Siciliensibus, quorum nullus,
 ‘ quamdiu *nostra* classis vigeat, nobis resis-
 ‘ tere est ausus, eos propulsate, et declarate
 ‘ vestram scientiam, vel cum imbecillitate
 ‘ et calamitatibus conjunctam, aliorum ro-
 ‘ bore, quod secunda fortuna utitur, poten-
 ‘ tiores esse.

64. ‘ Rursus illis de vobis, qui sunt A-
 ‘ thenienses, haec in memoriam redigo, ne-
 ‘ que naves alias his similes in navalibus,
 ‘ neque militum juventutem a vobis *domi-*
 ‘ relictam esse. Et, si quid aliud, quam vic-
 ‘ toria, vobis contingat, et hostes, qui hic
 ‘ sunt, protinus illuc navigaturos, et qui de
 ‘ nobis illic sunt reliqui, nequaquam satis
 ‘ virium habituros ad propulsandos et eos,

μάζεσθε κατὰ τὴν Ἑλλάδα, καὶ τῆς ἀρ-
 χῆς τῆς ἡμετέρας ἐκ ἔλασσον κατὰ τὸ
 ὠφελεῖσθαι, ἐς τε τὸ φοβερὸν τοῖς ὑπη-
 κόοις, καὶ τὸ μὴ ἀδικεῖσθαι, πολὺ πλεῖον
 μετείχεται. ὥστε κοινωνοὶ μόνοι ἐλευθέρως
 ἡμῖν τῆς ἀρχῆς ὄντες, δικαίως ἂν αὐτὴν
 νῦν μὴ καταπροδίδοιτε. καταφρονήσαντες
 δὲ Κορινθίων τε, ὅς πολλάκις νενικήκατε,
 καὶ Σικελιωτῶν, ὧν ἐδ' ἀντιστῆναι ἐδεῖς,
 ἕως ἡκμαζε τὸ ναυτικόν, ἡμῖν ἡξίωσεν,
 ἀμύνασθε αὐτοὺς, καὶ δείξατε ὅτι καὶ μετὰ
 ἀδυνείας καὶ ξυμφορῶν ἡ ὑμετέρα ἐπισή-
 μη κρείσσων ἐστὶν ἐτέρας εὐτυχέστες ῥώ-
 μης.

ξδ'. ' Τὸς τε Αθηναῖοις ὑμῶν πάλιν αὖ
 καὶ τάδε ὑπομιμνήσκω, ὅτι ἔτε ναῦς ἐν
 τοῖς νεωσοίοις ἄλλας ὁμοίας ταῖσδε,
 ἔτε ὀπλιτῶν ἡλικίαν ὑπελίπετε. εἴτε
 συμβῆσεται τι ἄλλο ἢ τὸ κρατεῖν ὑμῖν,
 τὸς τε ἐνθάδε πολεμίους εὐθὺς ἐπ' ἐκείνα
 πλευσσμένους, καὶ τὸς ἐκεῖ ὑπολοίπους

' ἡμῶν ἀδυνάτους ἐσομένους τὸς τε αὐτῶν
 ' τὸς ἐπελθόντας ἀμύνασθαι. καὶ οἱ μὲν
 ' ἂν ὑπὸ Συρακυσίοις εὐθὺς γίγνοιτο, οἷον
 ' αὐτοὶ ἴσῃ οἷα γνώμῃ ἐπῆλθετε. οἱ δὲ
 ' ἐκεῖ, ὑπὸ Λακεδαιμονίοις. ὥς ἐν ἐν
 ' τῷδε ὑπὲρ ἀμφοτέρων ἀγωνίᾳ καθεστῶτες
 ' καρτερήσῃτε, εἴπερ ποτὲ, καὶ ἐνθυμεῖσθε
 ' καθ' ἐκάστας τε καὶ ξύμπαντες, ὅτι οἱ
 ' ἐν ταῖς ναυσὶν ὑμῶν νῦν ἐσόμενοι, καὶ
 ' περὶ τοῖς Αθηναίοις εἰσὶ καὶ νῆες, καὶ ἡ
 ' ὑπόλοιπος πόλις, καὶ τὸ μέγα ὄνομα τῶν
 ' Αθηνῶν· περὶ ὧν εἴ τις τι ἕτερος ἕτερος
 ' προσφέρει ἢ ἐπισήμη, ἢ εὐψυχία ἐκ ἀν
 ' ἐν ἄλλῳ μᾶλλον καιρῷ ἀποδειξάμενος,
 ' αὐτὸς τε αὐτῷ ὠφέλιμος γένοιτο, καὶ τοῖς
 ' ξύμπασι σωτήριος.'

ξέ. Ὁ μὲν Νικίας, τοσαῦτα παρα-
 κελυσάμενος, εὐθὺς ἐκέλευε πληρῶν τὰς
 ναῦς. τῷ δὲ Γυλίππῳ καὶ τοῖς Συρακυ-
 σίοις παρῆν μὲν αἰσθάνεσθαι, ὁρῶσι καὶ
 αὐτὴν τὴν παρασκευὴν, ὅτι ναυμαχίᾳ

qui illic *jam* sunt, et eos, qui praeterea
hinc adversus ipsos venient. Et vos qui-
dem, *qui hic estis*, in Syracusanorum po-
testatem confestim venietis, contra quos
qua mente veneritis, vos ipsi *probe* nostis:
qui vero illic sunt, in Lacedaemoniorum
poteſtatem venient. Quare cum in hoc uno
certamine pro utrisque *tam pro vobis ipsis,*
quam pro caeteris, qui sunt domi, consti-
turi sitis, fortiter, si unquam alias, *hosti*
resistite, et singuli et universi vobiscum
reputate, ex vobis, qui naves mox conscen-
deris, Atheniensium *omnem* peditatum, et
classe, et *urbem*, et reliquam civitatem,
et magnum illud Athenarum nomen om-
nino pendere. Pro quibus, si qua in re a-
lius alii praestat, vel scientia vel animi
praestantia, is nunquam alias opportunius
seſe ostentaverit, *quo* et sibi ipsi utilis fue-
rit, et universis salutaris.

65. Nicias igitur his *suos* adhortatus,
statim imperavit, ut naves conscenderent.
Gylippo autem et Syracusanis, quippe quod
ipsum etiam *hostium* apparatus cernerent,
praesentire quidem licebat, Athenienses na-

vale proelium inituros esse; sed certiores facti sunt etiam de ferreis manibus, quas navibus injicere statuerant. Et cum adversus caetera omnia *illorum inventa*, tum etiam adversus hoc, remedia excogitata praepararunt. Nam proras et superiores navium partes coriis longe lateque contexerunt, ut manus injecta laberetur, nec quicquam nancisceretur quod apprehenderet. Postquam autem omnia praeparata fuerunt, duces *eorum* ac Gylippus eos adhortati sunt, et hanc orationem *apud eos* habuerunt.

66. ‘ QUOD praeclarae sint res *a nobis*
 ‘ ante gestae, quodque de praeclaris rebus
 ‘ mox etiam certamen *nobis* sit futurum, Sy-
 ‘ racusani et socii, plerique nobis cogno-
 ‘ scere videmini (nec enim tanto studio res
 ‘ illas gerendas suscepissetis) si quis tamen,
 ‘ quantum satis est, non cognoscit, *nos hoc*
 ‘ *ipsi* declarabimus. Athenienses enim, qui
 ‘ in hanc regionem venerunt, primum qui-
 ‘ dem ut Siciliam subigerent, deinde vero,
 ‘ si rem feliciter gessissent, ut Peloponne-
 ‘ sum etiam caeteramque Graeciam, et qui
 ‘ omnium tam superioris quam nostrae me-
 ‘ moriae Graecorum imperium jampridem

θεοῖσιν οἱ Ἀθηναῖοι. προηγγέλθη δὲ αὐτοῖς
 καὶ ἡ ἐπιβελή τῶν σιδηρῶν χειρῶν. καὶ
 πρὸς τε τᾶλλα ἐξηρτύσαντο ὡς ἕκαστα,
 καὶ πρὸς τῷτο. τὰς γὰρ πρῶρας καὶ τῆς νεῶς
 ἄνω ἐπὶ πολὺ κατεβύρσωσαν, ὅπως ἂν
 ἀπολιοθάκοι καὶ μὴ ἔχοι ἀντιλαβὴν ἢ χεῖρ
 ἐμβαλλομένη. καὶ ἐπειδὴ πάντα ἑτοιμα-
 ῖν, παρεκελεύσαντο ἐκείνοις οἱ τε στρατη-
 γοὶ καὶ Γύλιππος, καὶ ἔλεξαν τοιαῦδε.

ΞΣ'. ὍΤΙ μὲν καλὰ τὰ προειργασ-
 μένα, καὶ ὑπὲρ καλῶν τῶν μελλόντων ὁ
 ἀγὼν ἔσται, ὧ Συραχέσιοι καὶ ξύμμαχοι,
 οἱ τε πολλοὶ δοχεῖτε ἡμῖν εἰδέναι (ὅδε
 γὰρ ἂν ὅτως αὐτῶν προθύμως ἀντελά-
 βεσθε) καὶ εἴ τις μὴ ἐπὶ ὅσων δεῖ ἡσθῆται,
 σημανῶμεν. Ἀθηναίους γὰρ ἐς τὴν χώραν
 τήνδε ἐλθόντας, πρῶτον μὲν ἐπὶ τῆς
 Σικελίας καταδυσλώσει, ἔπειτ', εἰ κα-
 τορδύσειαν, καὶ τῆς Πελοποννήσου καὶ τῆς
 ἄλλης Ἑλλάδος, καὶ ἀρχὴν τὴν ἡδὴ με-
 γίστην τῶν τε πρὶν Ἑλλήνων καὶ τῶν νῦν

' κεκτημένους, πρῶτοι ἀνδρώπων ὑποσάν-
 ' τες τῷ ναυτικῷ, ὥπερ πάντα κατέχον,
 ' τὰς μὲν νενικήκατε ναυμαχίας, τὴν δ'
 ' ἐκ τῆς εἰκότος νῦν νικήσεις. ἄνδρες γὰρ
 ' ἐπειδὴν ὦ ἀξίῃσι πρῆχεν κολαδῶσι,
 ' τόγ' ὑπόλοιπον αὐτῶν τῆς δόξης ἀδε-
 ' νέσερον αὐτὸ ἑαυτῆς ἐστὶν ἢ εἰ μὴ δ' ὠή-
 ' θησαν τοπρῶτον. καὶ τῷ παρ' ἐλπίδα
 ' τῆς αὐχήμελος σφαλλόμενοι, καὶ παρὰ
 ' ἰχὺν τῆς δυνάμεως ἐνδιδόασιν. ὃ νῦν Α-
 ' θηναίους εἰκὸς πεπονθέναι.

ξζ'. ' Ἡμῶν δὲ, τό, τε ὑπάρχον πρό-
 ' τερον, ὥπερ καὶ ἀνεπισήμονες ἔτι ὄντες
 ' ἀπετολμήσαμεν, βεβαιότερον νῦν, καὶ
 ' τῆς δοκήσεως προσγενομένης αὐτῷ, τὸ
 ' κρατίστους εἶναι εἰ τῆς κρατίστους ἐνικήσα-
 ' μεν, διπλασία ἐκάστω ἢ ἐλπίς. τὰ δὲ
 ' πολλὰ, πρὸς τὰς ἐπιχειρήσεις ἢ μεγίστη
 ' ἐλπίς μεγίστην καὶ τὴν προθυμίαν παρέ-
 ' χεται. τὰ τε τῆς ἀντιμιμήσεως αὐτῶν
 ' τῆς παρασκευῆς ἡμῶν, τῷ μὲν ἡμετέρῳ

' maximum obtinent, vos mortalium primi
 ' sustinuisſtis claſſe (qua *illi* cuncta obtinue-
 ' runt) et cum aliis navalibus proeliis *jam*
 ' ſuperaſtis, tum etiam hoc (ut veriſimile
 ' videtur) nunc vincetis. Homines enim,
 ' poſtquam eorum vires in ea re, qua ſe
 ' caeteris *praeſtare* putant, fractae fuerint,
 ' multo minorem in poſterum de ſe ipsis o-
 ' pinionem concipiunt, quam ſi nunquam
 ' antea *quicquam de ſe tale* ſenſiſſent: et
 ' opinione ſua, propter quam animos elatos
 ' habebant, praeter ſpem fruſtrati, etiam in-
 ' fra vires virtute ſuccumbunt. Id, quod A-
 ' thenienſibus nunc accidiffe credibile eſt.

67. ' Quod vero ad nos attinet, tum
 ' quia priſtina noſtra virtus, (qua, licet *re-*
 ' *rum nauticarum* adhuc eſſemus imperiti,
 ' belli fortunam tentavimus) nunc validior
 ' eſt, tum quia ſummae virtutis opinio *jam*
 ' ad eam acceſſit, quod *viros* fortiffimos vi-
 ' cerimus, ſpes uniuſcujuſque *noſtrum* du-
 ' plo maior *eſſe debet*. Plerumque autem,
 ' maxima ſpes maximam etiam animorum
 ' alacritatem addit ad res *impigre* ſubeun-
 ' das. Quod autem hoſtes noſtrum appa-
 ' rum aemulentur, haec ratio noſtrae qui-

dem consuetudini familiaris est, nec imparati adversus singulas illorum *naves* erimus. Illi vero, postquam multi quidem gravis armaturae milites praeter *ipsorum* institutum supra tabulata steterint, multi etiam terrestres jaculatores, ut ita loquar, et Acarnanes et alii, qui naves conscenderint, qui ne sedentes quidem rationem invenient, quae telum emittere possint, qui fieri poterit, ut ipsas naves in periculum non conjiciant, et omnes inter se ipsos perturbationem non excitent, dum non suo more sese movebunt? Siquidem ne multitudo quidem navium ipsis proderit: si quis vestrum hoc etiam *fortasse* formidat, quod non cum pari, *sed longe majori* navium numero sit pugnaturus. Nam in exiguo *loco* *spatio* multae naves erunt tardiores ad exsequendum ea, quae gubernatores volunt; opportunissimae autem machinamentis, quae praeparavimus ad eas profligandas. Quod autem verissimum est, cognoscite ex iis, quae nos certo intellexisse arbitramur. Nam isti malorum magnitudine fracti, et praesentibus difficultatibus superati, ad desperationem sunt redacti, non apparatu *copiisque suis* freti potius, quam

'τρόπῳ ξυνήθη τέ ἐσι, καὶ ἔκ ἀνάρμοστοι
 'πρὸς τὴν ἐκάστην αὐτῶν ἐσόμεθα· οἱ δ'
 'ἐπειδὴ πολλοὶ μὲν ὀπλῖται ἐπὶ τῶν
 'καταστροφμάτων παρὰ τὸ καθεστηκός
 'ᾧσι, πολλοὶ δὲ ἀκοντισταὶ χερσαῖοι, ὥς
 'εἰπεῖν, Ακαρναῖες τε καὶ ἄλλοι ἐπὶ ναῦς
 'ἀναβάντες, οἱ ἔθ' ὅπως καθεζομένους χρὴ
 'τὸ βέλος ἀφεῖναι εὐρήσασσι, πῶς ἔσφα-
 'λῶσί τε τὰς ναῦς, καὶ ἐν σφίσιν αὐτοῖς
 'πάντες, ἔκ ἐν τῷ αὐτῶν τρόπῳ κινέ-
 'μενοι, ταράσσονται; ἐπεὶ καὶ τῷ πλήθει
 'τῶν νεῶν ἔκ ὠφελήσονται· εἴ τις καὶ τό-
 'δε ὑμῶν, ὅτι ἔκ ἴσας ναυμαχήσει, πε-
 'φύβηται. ἐν ὀλίγῳ γὰρ πολλὰ, ἀργό-
 'τεραι μὲν ἐς τὸ δρᾶν τι ὧν βέλονται ἔσον-
 'ται, φᾶσαι δὲ ἐς τὸ βλάπτεσθαι ἀφ' ὧν
 'ἡμῖν παρεσκεύασαι. τὸ δ' ἀληθέστατον
 'γινώτε ἐξ ὧν ἡμεῖς οἴομεθα σαφῶς πεπύ-
 'σθαι. ὑπερβαλλόντων γὰρ αὐτοῖς τῶν
 'κακῶν, καὶ βιαζόμενοι ὑπὸ τῆς παρούσης
 'ἀπορίας, ἐς ἀπόνοιαν καθεστήκασιν, ἔπα-

' ρασκευῆς πίσει μᾶλλον, ἢ τύχης ἀποκιν-
 ' δυνεύσει ὅπως δύναται· ἴν' ἡ βιασά-
 ' μενοι ἐκπλεύσωσιν, ἢ καλὰ γῆν μετὰ τῷ-
 ' το τὴν ἀποχώρησιν ποιῶνται, ὥς τῶν γε
 ' παρόντων ἔκ' ἂν πράζοντες χεῖρον.

ξή. ' Πρὸς ἔν' ἀταξίαν τε τοιαύτην,
 ' καὶ τύχην ἀνδρῶν ἐαυτὴν παραδεω-
 ' κυῖαν πολεμιωτάτων, ὀργῇ προσμίζω-
 ' μεν· καὶ νομίσωμεν, ἅμα μὲν νομιμώ-
 ' ταιον εἶναι πρὸς τὰς ἐναντίας, οἱ ἂν
 ' ὥς ἐπὶ τιμωρίᾳ τῷ προσπεσόντος δικαι-
 ' ὡσωσιν, ἀποπλῆσαι τῆς γνώμης τὸ θυ-
 ' μέμενον, ἅμα δὲ ἐχθρὸς ἀμύνασθαι ἐγ-
 ' γενησόμενον ἡμῖν, καὶ τὸ λεγόμενόν πε-
 ' ῖδιον εἶναι. ὥς δὲ ἐχθροὶ καὶ ἔχθιστοι,
 ' πάντες ἴσε, οἷγε ἐπὶ τὴν ἡμετέραν ἤλ-
 ' θον δελωσόμενοι. ἐν ᾧ εἰ κατῴρθωσαν,
 ' ἀνδράσι μὲν ἂν τὰ ἄλγιστα προσέθεσαν,
 ' παισὶ δὲ καὶ γυναῖξι τὰ ἀπρεπέστατα,
 ' πόλει δὲ τῇ πάσῃ τὴν αἰχίστην ἐπὶ κλη-
 ' σιν. ἀνθ' ὧν μὴ μαλακιοῦναι τινὰ πρέ-

temeritate fortunae, quam quoquo modo
 possunt periclitari volunt; ut vel per vim
 navibus elabantur, vel postea, itinere ter-
 restri *aliquo* se recipiant, quippe qui pe-
 jore conditione nunquam sint futuri, quam
 nunc sunt.

68. Adversus igitur talem confusionem,
 et infestissimorum hominum fortunam,
 quae se ipsam *nobis* tradidit, iratis animis
 contententes pugnam conseramus: et ex-
 istimemus simul quidem aequissimum esse,
 adversariorum suppliciis iracundiam ani-
 mi saturare, qui dicere audent, se justa de
 causa huc venisse, ut nos suos hostes ulcif-
 cerentur, simul etiam in nobis *et penes nos*
futurum inimicos propulsare, et id, quod
 vulgo dicitur, suavissimum esse, *inimicos*
ulcisci. Quod autem *isti sint nobis* inimici
 atque *adeo* inimicissimi, omnes *hoc probe*
 nostis, qui in nostram *regionem* nos in ser-
 vitutem redacturi venerunt. Quam rem
 si feliciter gessissent, viros quidem acer-
 bissimis cruciatibus, ac liberos et uxores
 summa turpitudine affecissent, et univer-
 sae reipublicae turpissimum *servitutis* cog-
 nomen imponuissent. Quare neminem

‘ *de nobis* rem molliter gerere decet, neque
 ‘ pro lucro ducere, quod illi sine *nostro* pe-
 ‘ riculo abeant. Nam *parta* etiam victoria
 ‘ hoc ipsum sunt facturi. Illud etiam prae-
 ‘ clarum certamen, si faciamus ea, quae fa-
 ‘ cere debemus et volumus, ut *videlicet* et
 ‘ istos puniamus, et universae Siciliae fir-
 ‘ miorē libertatem restituamus, qua prius
 ‘ etiam fruebatur. Atque ea pericula sunt
 ‘ rarissima, et *maxime expetenda*, quae, si
 ‘ offendas, minimum damnum; si rem feli-
 ‘ citer geras, maximas utilitates afferunt.’

69. Atque Syracusanorum quidem duces
 et Gylippus, his verbis et ipsi suos milites
 adhortati, vicissim *suas* naves statim *militi-*
bus implere coeperunt, postquam animad-
 verterunt et *ipsos* Athenienses *idem* facere.
 Nicias vero propter praesentem rerum sta-
 tum animo perculsus, et animadvertens,
 quantum periculum, et quam vicinum jam
 esset, quod tantum non jam *obviam* *hosti*
 essent processuri, et existimans, quod *homi-*
nibus in maximis proeliis accidere solet, *suis*
 omnibus in rebus aliquid adhuc deesse, quod
 a se nondum praeparatum esset, necdum o-
 ratione satis ampla cum ipsis *militibus* a se

πει, μηδὲ τὸ ἀκινδύνως ἀπελθεῖν αὐτῆς,
 κέρδος νομίσαι. τῷτο μὲν γάρ, καὶ ἐὰν
 κραλήσωσιν, ὁμοίως δράσασσι. τὸ δέ, πρα-
 ξάντων ἐκ τῷ εἰκότος ἂ βεβλόμεθα, τῆς-
 δε τε κολαοθῆναι, καὶ τῇ πάσῃ Σικε-
 λία, καρπευμένη καὶ πρὶν, ἐλευθερίαν
 βεβαιωτέραν παραδῆναι, καλὸς ὁ ἀγών.
 καὶ κινδύνων οὗτοι σπανιώτατοι, οἱ ἂν
 ἐλάχιστα ἐκ τῷ σφαλῆναι βλάπτοντες,
 πλείστα διὰ τὸ εὐτυχῆσαι ὠφελῶσι.'

ΞΘ'. Καὶ οἱ μὲν τῶν Συρακυσίων στρα-
 τηγοὶ καὶ Γύλιππος, τοιαῦτα καὶ αὐτοὶ τοῖς
 σφετέροις στρατιώταις παρακελεύσασθαι,
 ἀντεπλήρυν τὰς ναῦς εὐδὺς, ἐπειδὴ καὶ
 τῆς Αθηναίης ἡδάνοντο. ὁ δὲ Νικίας, ὑπὸ
 τῶν παρόντων ἐκπεπληγμένος, καὶ ὁρῶν
 οἷος ὁ κίνδυνος, καὶ ὡς ἐγγὺς ἦδη ἦν, ἐπειδὴ
 καὶ ὅσον δὲ ἐμελλον ἀνάγεσθαι, καὶ νομίσας,
 ὅπερ πάχυσιν ἐν τοῖς μεγάλοις ἀγῶσι,
 πάντα τε ἔργῳ ἔτι σφίσιν ἐνδεᾶ εἶναι, καὶ
 λόγῳ αὐτῆς ἔπω ἱκανὰ εἰρησθαι, αὐτῆς

τῶν τριηράρχων ἓνα ἕκαστον ἀνεκάλει, πατρόθεν τε ἐπονομάζων, καὶ αὐτὰς ὀνομασίῃ καὶ φυλὴν. ἀξίων τό, τε καθ' ἑαυτὸν, ὃ ὑπῆρχε λαμπρότητός τι, μὴ προδιδόναι τινὰ, καὶ τὰς πατρικὰς ἀρετὰς, ὧν ἐπιφανεῖς ἦσαν οἱ πρόγονοι, μὴ ἀφανίζειν· πατρίδος τε τῆς ἐλευθερωτάτης ὑπομιμνήσκων, καὶ τῆς ἐν αὐτῇ ἀνεπιτάκτις πᾶσιν ἐς τὴν δίαυταν ἐξουσίας· ἄλλα τε λέγων ὅσα ἐν τῷ τοιαύτῳ ἤδη τῷ καιρῷ ὄντες ἄνθρωποι, ὃ πρὸς τὸ δοκεῖν τινὶ ἀρχαιολογεῖν φυλαξάμενοι εἴποιεν ἂν, καὶ ὑπὲρ ἀπάντων παραπλήσια, ἔς τε γυναῖκας καὶ παῖδας καὶ θεὰς πατρώας προφερόμενα, ἀλλ' ἐπὶ τῇ παρῶσῃ ἐκπλήξει ὠφέλιμα νομίζοντες ἐπιβοῶνται. καὶ ὁ μὲν, ὅχ' ἱκανὰ μᾶλλον ἢ ἀναγκαῖα νομίσας παρηνήσθαι, ἀποχωρήσας ἤγε τὸν πεζὸν πρὸς τὴν θάλασσαν· καὶ παρέταξεν ὡς ἐπὶ πλείστον ἐδύνατο, ὅπως ὀτιμεγίστη τοῖς ἐν ταῖς ναυσὶν ὠφέλεια ἐς τὸ θάλασσαν γίγνοιτο. ὁ δὲ Δη-

actum esse, rursus unumquemque trierar-
chorum vocabat, singulos et patrum et tri-
buum et propriis nominibus appellans. Et
orabat unumquemque, in quo aliquid splen-
doris inerat, ne seipsum proderet; neve *illi*,
quorum majores illustres essent, paternas
virtutes delerent. Eosdem etiam admone-
bat patriae, quae liberrima esset, et in qua
unicuique arbitrato suo citra praescriptum
ac imperium alterius vitam instituere lice-
ret. Alia praeterea commemorabat, quae-
cunque homines, in hujusmodi temporis ar-
ticulo jam constituti, reservare ac dicere
solent, non ut alicui res priscas effutire vi-
deantur, et *quaecunque alia his* similia de
universis, *ut* et de uxoribus et de liberis et
de Diis patriis proferri consueverunt, sed
quae in praesenti pavore utilia *dictu* putan-
tes, alta voce pronuntiant. Atque hic qui-
dem non quantum satis esset potius, quam
quantum sibi per temporis angustias conces-
sum esset, se *suos milites* cohortatum ratus,
ex concione digressus, peditatum ad mare
duxit, et instruxit aciem quam latissime po-
tuit, ut fociis navalibus ad fiduciam animo
concipiendam quam maximo esset adjumen-

to. Demosthenes vero et Menander et Euthydemus (hi enim duces in Atheniensium naves ascenderant) a suorum castrorum statione solventes, sine mora navigarunt ad portus pontem, et *ad* fauces relictas, quae eruptio fieri poterat, quod *illac* per vim foras exire vellent.

70. Syracusani vero, fociique cum *suas et pedestres et navales copias* prius, quam *hostilis classis illuc perveniret*, eduxissent, navibus tot numero, quot et ante habebant, cum earum parte ad ipsas portus fauces, quae eruptio fieri poterat, excubias agebant, et *reliquam classem* in reliquo portu circumcirca *disposuerant*, ut undique simul impressionem in Athenienses facerent, et peditatus simul ipsis subsidio veniret ad quamcunque partem et ipsae naves appulissent. Prae-erant autem classi apud Syracusanos, Sicanus et Agatharchus, uterque *unum* totius cornu tenens; Pythen vero et Corinthii medium. Postquam autem Athenienses ad pontem accesserunt, primo quidem impetu naves ad ipsum *praesidii causa* collocatas impressione facta superarunt, et *portus* claustra solvere conabantur. Postea vero, cum Syra-

μοσθένης κὶ Μένανδρος κὶ Εὐθύδημος (ἵτοι γὰρ ἐπὶ τὰς ναῦς τῶν Ἀθηναίων στρατηγοὶ ἐπέβησαν) ἄραντες ἀπὸ τῆ ἐαυτῶν στρατοπέδου, εὐθὺς ἔπλεον πρὸς τὸ ζεύγμα τῶ λιμένος, καὶ τὸν καταλειφθέντα διέκπλυν, βεβλόμενοι βιάσασθαι εἰς τὸ ἔξω.

οἱ. Προεξαγαγόμενοι δὲ οἱ Συρακῆσιοι κὶ οἱ ζύμμαχοι ναυσὶ παραπλησίαις τὸν ἀριθμὸν, κὶ πρότερον καλὰ τε τὸν ἑκπλυν μέρει αὐτῶν ἐφύλασσον, κὶ κατὰ τὸν ἄλλον κύκλῳ λιμένα, ὅπως πανταχόθεν ἅμα προσπίπλοιν τοῖς Ἀθηναίοις, καὶ ὁ περὶ αὐτοῖς ἅμα παραβουλή ἦ περ κὶ αἱ νῆες κατίχοιεν. ἦρχον δὲ τῆ ναυτικῆς τοῖς Συρακῆσίοις, Σικανὸς μὲν κὶ Ἀγάθαρχος, κέρας ἑκάτερος τῶ παντὸς ἔχων, Πυθῆν δὲ καὶ οἱ Κορίνθιοι τὸ μέσον. ἐπειδὴ δ' αἱ Ἀθηναῖοι προσέμισγον τῷ ζεύγματι, τῇ μὲν πρώτῃ ῥύμῃ ἐπιπλέοντες ἐκράτουν τῶν τεταγμένων νεῶν πρὸς αὐτῷ, κὶ ἐπειρῶντο λύειν τὰς κλήσεις. μετὰ δὲ τῷτο, πάλιν α-

χόθεν σφίσι τῶν Συρακυσίων καὶ συμμά-
 χων ἐπιφερομένων, ὃ πρὸς τῷ ζεύγματι
 ἔτι μόνον ἢ ναυμαχία, ἀλλὰ καὶ κατὰ
 τὸν λιμένα ἐγίγνετο· καὶ ἦν καρτερά, καὶ
 οἷα ὅχ' ἑτέρα τῶν πρότερον. πολλή μὲν
 γὰρ ἑκατέρους προθυμία ἀπὸ τῶν ναυτῶν
 εἰς τὸ ἐπιπλεῖν ὁπότε κελευσθεῖν ἐγίγνετο,
 πολλή δὲ ἡ ἀντιτέχνησις τῶν κυβερνητῶν
 καὶ ἀγωνισμός πρὸς ἀλλήλους. οἳ τε ἐπιβά-
 ται ἑθεράπευον, ὅτε προσπέσοι ναῦς νηϊ,
 μὴ λείπεσθαι τὰ ἀπὸ τῆς κατασρώματος
 τῆς ἄλλης τέχνης. πᾶς τέ τις, ἐν ᾧ προσε-
 τέτακτο, αὐτὸς ἕκαστος ἠπείγετο πρῶτος
 φαίνεσθαι. Συμπεσσῶν δὲ ἐν ὀλίγῳ πολ-
 λῶν νεῶν (πλεῖσαι γὰρ δὴ αὐταὶ ἐν ἐλα-
 χίσῳ ἐναυμάχησαν. βραχὺ γὰρ ἀπέλι-
 πον ξυναμφότεραι διακόσιαι γένεσθαι) αἱ
 μὲν ἐμβολαί, διὰ τὸ μὴ εἶναι τὰς ἀνακρέ-
 σεις καὶ διέκπλους, ὀλίγαι ἐγίγοντο, αἱ δὲ
 προσβολαί, ὡς τύχοι ναῦς νηϊ προσπεσῶ-
 σα, ἢ διὰ τὸ Φεύγειν, ἢ ἄλλῃ ἐπιπλέεσα,

eusani focique in ipsos undique inveheren-
 tur, non amplius ad pontem tantum, sed
 etiam in ipso portu proelium fiebat. Erat
 autem atrox, et quale nullum superiorum
*fuera*t. Magnam enim animorum alacrita-
 tem adhibebant utriusque classis nautae ad
 impetum faciendum, quotiescunque iussi fu-
 issent: multa quoque certatim gubernatores
 ad artem suam pertinentia alii contra alios
 excogitabant. Et *milites*, qui *navibus* vehe-
 bantur, quoties navis impressionem in navem
 fecisset, operam dabant, ne ipsi, qui ex tabu-
 latis pugnabant, caetero artificio, *caeteris-*
que nautis et gubernatoribus, inferiores ef-
 fent. Et unusquisque in munere sibi affig-
 nato, primus apparere conabatur. Quod
 autem in exiguo *loci spatio* multae naves
 confligerent (nam hae naves, quarum ma-
 ximus erat numerus, in angustissimo *spatio*
 tunc pugnarunt. parum enim aberat, quin
 universae naves utriusque classis ducentas
 efficerent) incursiones quidem paucae fie-
 bant, quia vel retrocedendi vel perrumpen-
 di nulla facultas dabatur: concursus vero
 frequentiores erant, prout quaeque navis in
 navem incidisset, vel dum fugeret, vel dum

impressionem in aliam faceret. Et quamdiu quidem navis *aliam* invadebat, *tamdiu* qui ex tabulatis pugnabant, abunde jaculis et sagittis et lapidibus adversus eam utebantur. Cum autem *naves* jam confliherent, *earum* propugnatores, qui manus conferebant, utrinque in alienas naves ingredi conabantur. Multis autem in partibus contigit, ut propter loci angustias, partim quidem *isti* impressionem in illos facerent, partim vero *illi* in istos incurrerent, et duae quinetiam aliqui plures naves uni necessario adhaerescerent. Contigit etiam, ut gubernatores, has quidem vitandi, illas vero per insidias invadendi, non sigillatim, sed variis in partibus undique cura circumfisteret: utque strepitus ingens, qui a multis navibus concurrentibus edebatur, simul et pavorem afferret, et auditum adimeret eorum, quae ab hortatoribus praecipiebantur. Multa enim hortatorum adhortatio utrinque audiebatur, ex arte, et propter praesens vincendi studium: Atheniensium quidem, ut *sui* per vim erup-

πυκνότεραι ἦσαν. καὶ ὅσον μὲν χρόνον
 προσφέροίλο ναῦς, οἱ ἀπὸ τῶν κατασρω-
 μάτων τοῖς ἀκονίοις καὶ τοξεύμασι καὶ λίθοις
 ἀφδόνως ἐπ' αὐτὴν ἐχρῶντο· ἐπειδὴ δὲ
 προσμίζειαν, οἱ ἐπιβάται εἰς χεῖρας ἰόν-
 τες ἐπειρῶντο ταῖς ἀλλήλων ναυσὶν ἐπι-
 βαίνειν. ξυνετύγχανέ τε πολλαχῶς, διὰ
 τὴν στενοχωρίαν, τὰ μὲν, ἄλλοις ἐμβεβλη-
 κέναι, τὰ δὲ, αὐτοὺς ἐμβεβληῖσθαι, δύο τε
 περὶ μίαν καὶ ἔστιν ἢ καὶ πλείους ναῦς κατ'
 ἀνάγκην ξυνηρῆσθαι· καὶ τοῖς κυβερνήταις
 τῶν μὲν φυλακὴν, τῶν δ' ἐπιβλήν, μὴ
 καθ' ἓν ἕκαστον, κατὰ πολλὰ δὲ παντα-
 χόθεν περιεσῆναι. καὶ τὸν κτύπον μέγαν
 ἀπὸ πολλῶν [τῶν] νεῶν ξυμπιπτεσῶν,
 ἐκπληξίν τε ἅμα καὶ ἀποσέρησιν τῆς ἀκοῆς
 ὧν οἱ κελευσαὶ φθέγγοιτο παρέχειν. πολ-
 λὴ γὰρ δὴ παρακέλευσις καὶ βοή ἀφ' ἑκατέ-
 ρων τοῖς κελευσαῖς, κατὰ τὴν τέχνην, καὶ
 πρὸς τὴν αὐτίκα φιλονεικίαν, ἐγίγνετο·
 τοῖς μὲν Ἀθηναίοις βιάζεσθαι τε τὸν ἕκ-

πλεον ἐπιβοῶντες, καὶ περὶ τῆς ἐς τὴν πα-
 τρίδα σωτηρίας νῦν, εἴποτε καὶ αὐθις, προ-
 θύμως ἀντιλαβέσθαι· τοῖς δὲ Συρακυσίοις
 καὶ ξυμμαχοῖς, καλὸν εἶναι κωλύσαί τε
 αὐτὰς διαφυγεῖν, καὶ τὴν οἰκείαν ἐκάστας
 πατρίδα νικήσαντας ἐπαυξῆσαι. καὶ οἱ στρα-
 τηγοὶ προσέτι ἐκατέρων, εἴτινα περ ὀρώμεν
 μὴ κατ' ἀνάγκην πρύμναν κρούμενον, ἀνα-
 καλῶντες ὀνομασί τὸν τριήραρχον, ἡρώ-
 των, οἱ μὲν Αθηναῖοι, εἰ τὴν πολεμιοτά-
 την γῆν, οἰκειοτέραν ἤδη τῆς ἔδ' ὀλίγη
 κεκτημένης θαλάσσης ἡγόμενοι, ἀποχω-
 ρῶσιν· οἱ δὲ Συρακυσιοί, εἰ ἔς σαφῶς ἴσασιν
 προθυμωμένους Αθηναίους παντὶ τρόπῳ
 διαφυγεῖν, τέττας αὐτοὶ φεύγοντας φεύ-
 γουσιν.

οα'. Ὁ, τε ἐκ τῆς γῆς πεζὸς ἀμφοτέ-
 ρων, ἰσορρόπος τῆς ναυμαχίας καθεστηκυί-
 ας, πολὺν τὸν ἀγῶνα καὶ ζύσασιν τῆς γνώ-
 μης εἶχε, Φιλονεικῶν μὲν ὁ αὐτόθεν περὶ
 τῆς πλείονος ἤδη καλῶ, δεδιότες δὲ οἱ ἐπέλ-

tionem facerent, exclamantium, utque nunc, si unquam alias, alacriter *suam* salutem conservantes in patriam redire conarentur: Syracusanorum vero et fociorum *exclamantium*, praeclarum esse illorum fugam impedire, partaque victoria suam quemque patriam *gloria* augere. Praeterea utriusque classis duces, sicubi aliquem animadvertissent cum sua navi cessim ire, accitum nominatim *eius* trierarchum percontabantur; Athenienses quidem, num *isti* retrocederent, quod infensissimorum hostium agrum, *ipso* mari, cujus imperium non exiguo obtinuissent, jam amiciorem putarent; Syracusani vero, num quos Athenienses plane scirent vehementer cupere quavis ratione effugere, hos fugientes ipsi fugerent.

71. Dum autem navale proelium *ab illis* ancipiti Marte committeretur, utrorumque peditatus, qui in terra erat, magnum animi certamen sustinebat, et rei eventum admodum attente expectabat. Ac Syracusanus quidem, quod jam pro majore gloria sibi comparanda contenderet: Athenienses ve-

ro, qui *Syracusanos* invaserant, quod metuerent, ne in fortunam praesenti longe deteriorem delaberentur. Athenienses enim, quod omnes suas fortunas in navibus posuissent, de futuro adeo timebant, ut nullus *alius majore metu percelli posset*; atque hac ipsa de causa navale proelium inaequaliter *ac impari conditione* ex terra utrique spectare cogebantur. Nam cum spectaculum esset e propinquo, nec omnes pariter eodem spectarent, si qui suos alicubi vincentes aspexissent, se ipsos colligebant, et ad implorandam Deorum fidem se convertebant, ne se salute fraudarent: alii vero, qui suos vinci vidissent, planctu simul et vociferatione utebantur; et ex iis, quae fieri cernebant, animis etiam multo magis frangebantur, quam qui in ipso proelio *versabantur*. Quinetiam alii, ubi oculos in aliquam partem convertissent, in qua ancipiti Marte pugnaretur, (propter permixti confusique certaminis continuationem) ipsis etiam corporibus, prout animo erant affecti, cum vehementi metu simul nutantes, in maxima animi anxietate *versabantur*. Semper enim parum aberat,

θόνες, μὴ τῶν παρόντων ἔτι χεῖρω πρά-
 ξωσι. πάντων γὰρ δὴ ἀνακειμένων τοῖς
 Αθηναίοις ἐς τὰς ναῦς, ὅ, τε φόβος ἦν ὑ-
 πὲρ τῷ μέλλοντι ὕδενι ἐοικώς, καὶ διὰ τὸ,
 ἀνώμαλον καὶ τὴν ἔποψιν τῆς ναυμαχίας
 ἐκ τῆς γῆς ἠναγκάζοντο ἔχειν. δι' ὀλίγῃ
 γὰρ ὕψους τῆς θέας, καὶ ὅ πάντων ἅμα ἐς
 τὸ αὐτὸ σκοπέοντων, εἰ μὲν τινες ἰδοίεν
 πῃ τὸς σφετέρους ἐπικρατῶντας, ἀνεθάρ-
 ρυσάν τε αὖν, καὶ πρὸς ἀνάκλησιν θεῶν,
 μὴ σερῆσαι σφᾶς τῆς σωτηρίας, ἐτρέπον-
 το· οἱ δ', ἐπὶ τὸ ἡσώμενον βλέψαντες,
 ὀλοφυρμῷ τε ἅμα μετὰ βοῆς ἐχρῶντο,
 καὶ ἀπὸ τῶν δρωμένων τῆς ὀφείας καὶ τὴν
 γνώμην μᾶλλον τῶν ἐν τῷ ἔργῳ ἐδελθόν-
 το. ἄλλοι δὲ καὶ πρὸς ἀντίπαλόν τι τῆς
 ναυμαχίας ἀπιδόντες, διὰ τὸ ἀκρίτως
 ζυγεχῆς τῆς ἀμίλλης, καὶ τοῖς σώμασιν
 αὐτοῖς ἴσα τῇ δόξῃ περιδεῶς ζυναπονεύον-
 τες, ἐν τοῖς χαλεπώτατα διῆγον. αἰεὶ γὰρ
 παρ' ὀλίγον ἢ διέφευγον, ἢ ἀπώλλυντο.

ἦν τε ἐν τῷ αὐτῷ στρατεύματι τῶν Αθη-
 ναίων, ἕως ἀγχώμαλα ἐναυμάχων, πάν-
 τα ὁμῶς ἀκῆσαι, ὀλοφυρμός, βοή, νικῶντες,
 κραδόμενοι· ἄλλα ὅσα ἐν μεγάλῳ κινδύνῳ
 μέγα στρατόπεδον πολυειδῆ ἀναγκάζοιτο
 φθέγγεσθαι. παραπλήσια δὲ καὶ οἱ ἐπὶ
 τῶν νεῶν αὐτοῖς ἔπαχον· πρὶν γε δὴ οἱ
 Συρακόσιοι καὶ οἱ ζύμμαχοι, ἐπιπολὺ
 ἀντιχέσης τῆς ναυμαχίας, ἔτρεψάν τε
 πρὸς Αθηναίους, καὶ ἐπικείμενοι λαμπρῶς,
 πολλῇ κραυγῇ καὶ διακελευσμῷ χρώμενοι,
 κατεδίωκον εἰς τὴν γῆν. τότε δὴ ὁ μὲν
 ναυτικός στρατός, ἄλλος ἄλλῃ ὅσοι μὴ
 μετέωροι ἐάλωσαν, κατενεχθέντες ἐξέπε-
 σον εἰς τὸ στρατόπεδον. ὁ δὲ πεζός, ἔκετι
 διαφόρως, ἀλλ' ἀπὸ μιᾶς ὀρμῆς, οἰμωγῇ
 τε καὶ φόβῳ πάντες δυσαναχετῶντες τὰ
 γιγνόμενα, οἱ μὲν ἐπὶ τὰς ναῦς παρεβοή-
 θουν, οἱ δὲ, πρὸς τὸ λοιπὸν τῆς τεύχους,
 εἰς Φυλακὴν· ἄλλοι δὲ οἱ πλεῖστοι ἤδη πε-
 ρὶ σφᾶς αὐτὸς καὶ ὅπη σωθήσονται διεσκά-

quin evaderent, aut perirent. In eodem autem Atheniensium exercitu, quamdiu *classe* aequo Marte pugnarunt, licebat *haec* omnia simul audire, lamenta, clamores, vincentes, victos, *et* alia, quaecunque magnus exercitus in magno discrimine *positus* multifariam proferre cogitur. Illorum etiam militibus, qui in navibus erant, idem, quod his, accidebat: donec tandem Syracusani fociique (cum navale proelium ad multum diem utrinque pertinaciter commissum fuisset) Athenienses in fugam verterunt; et minime dubie *fugientibus* instantes, magno clamore et cohortatione utentes, terram versus *eos* persequi coeperunt. Tunc vero nauticus quidem exercitus, alius alio, quotquot in alto capti non fuerant, *in terram* delati, in *sua* castra evaserunt. Peditatus vero, non amplius diversam rationem sequens, *ita ut alii hoc, alii illud facerent*, sed universi uno impetu cum ploratu gemituque graviter *ac indigne* ferentes ea, quae fiebant, partim quidem ad opem navibus ferendam accurrebant, partim vero ad reliquam munitionum partem, ut eam tutarentur. Alii vero (quae maxima erat portio) se ipsos jam circumspiciebant,

et qua sibi salutem parerent; et tunc *in Atheniensium castris* tantus exstitit pavor, ut nullus ex superioribus hoc major exstiterit. Et cladem illi similem *hic* acceperunt, quam ipsi *Lacedaemoniis* ad Pylum attulerunt. Cum enim Lacedaemoniorum classis *illic* profligata fuisset, praeterea ipsorum quoque cives, qui in insulam trajecerant, in ea *plerique* perierunt. Quamobrem Athenienses itinere terrestri (nisi quid inopinatum accideret) se servatum iri desperabant.

72. Post proelium autem navale, quod acerrime commissum fuit, in quo multae naves multique mortales perierunt, Syracusani focique victoriam adepti, navium fractarum tabulas ac reliquias et caesorum corpora sustulerunt, et in urbem reversi trophaeum statuerunt. Athenienses vero praemagnitudine praesentium malorum, ne cogitarunt quidem de suorum cadaveribus naviumque fragmentis repetendis ac recipiendis; sed de noctu protinus abeundo consultabant. Demosthenes autem, cum Niciam adisset, censebat reliquas naves iterum in-

πρὸν ἦν τε ἐν τῷ παραυτίκα ἔδὲ μιᾶς δὴ τῶν ξυμπασῶν ἐλάσων ἐκπληξίς. παρὰ πλῆσίᾳ τε ἐπεπόνθεσαν καὶ ἔδρασαν αὐτοὶ ἐν Πύλῳ. διαφθαρεισῶν γὰρ τῶν νεῶν τοῖς Λακεδαιμονίοις, προσαπώλλυντο αὐταῖς καὶ οἱ ἐν τῇ νήσῳ ἄνδρες διαβεβηκότες· καὶ τότε τοῖς Ἀθηναίοις ἀνέλπιστον ἦν τὸ κατὰ γῆν σωθήσεσθαι, ἢν μή τι παράλογον γίγνηται.

σβ'. Γενομένης δ' ἰχυρᾶς τῆς ναυμαχίας, καὶ πολλῶν νεῶν ἀμφοτέροις καὶ ἀνθρώπων ἀπολομένων, οἱ Συρακῆσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐπικραλήσαντες, τὰ τε ναυάγια καὶ τὰς νεκρὰς ἀνείλοντο· καὶ ἀποπλεύσαντες πρὸς τὴν πόλιν, τροπαῖον ἔστησαν. οἱ δ' Ἀθηναῖοι, ὑπὸ μεγέθους τῶν παρόντων κακῶν, νεκρῶν μὲν πέρι ἢ ναυαγίων ἔδὲ ἐπενόον αὐτῆσαι ἀναίρεσιν, τῆς δὲ νυκτὸς ἐβηλεύοντο εὐθὺς ἀναχωρεῖν. Δημοσθένους δὲ Νικίᾳ προσελθὼν, γνώμην ἐποιεῖτο, πληρώσαντας ἔτι τὰς λοιπὰς τῶν νεῶν,

βιάσασθαι ἢν δύνωνται ἅμα ἔω τὸν ἑκ-
 πλυν· λέγων ὅτι πλείους ἔτι αἱ λοιπαὶ
 εἰσι νῆες χρήσιμαί σφίσιν ἢ τοῖς πολεμίοις
 (ἦσαν γὰρ τοῖς μὲν Ἀθηναίοις περίλοιποι
 ὡς ἐξήκοντα, τοῖς δ' ἐναντίοις ἐλάσσους ἢ
 πεντήκοντα) καὶ ζυγχωρῆντος Νικίᾳ τῇ
 γνώμῃ, καὶ βελομένων πληρῶν αὐτάς, οἱ
 ναῦται ἔκ ἡθελον ἐσβαίνειν, διὰ τὸ κατα-
 πεπλήχθαι τῇ ἡσῃ, καὶ μὴ ἂν ἔτι οἶεσθαι
 κρατῆσαι. καὶ οἱ μὲν ὡς κατὰ γῆν ἀνα-
 χωρήσοντες ἤδη ζύμπαντες τὴν γνώμην
 εἶχον.

ογ'. Ἑρμοκράτης δὲ ὁ Συρακῆσιος, ὑ-
 πονοήσας αὐτῶν τὴν διάνοιαν, καὶ νομίσας
 δεινὸν εἶναι εἰ τοσαύτη στρατιὰ κατὰ γῆν
 ἀποχωρήσασα, καὶ καθεζομένη ποιτῆς Σι-
 κελίας, βελλήσεται αὐτῇ σφίσι τὸν πόλε-
 μον ποιεῖσθαι, ἐφηγεῖται ἐλθὼν τοῖς ἐν
 τέλει ὄσιν ὡς ἐχρεῶν ἀποχωρῆσαι τῆς
 νυκτὸς αὐτὰς περιῖδεῖν, (λέγων ταῦτα ἃ
 καὶ αὐτῷ ἐδόκει) ἀλλὰ ἐξεληθόντας ἤδη πάν-

struendas, et sub auroram, si possent, eruptionem tentandam. Dicebat enim plures adhuc naves ad navigationem idoneas sibi superesse, quam hostibus. Atheniensibus enim, naves circiter sexaginta supererant; hostibus vero, pauciores quam quinquaginta. Cum autem Nicias ei assentiretur, et naves implere vellent, nautae illas conscendere nolabant, quod adverso proelio perterriti essent, nec amplius se superiores fore sperarent. Atque hi quidem universi jam itinere terrestri se *aliquo* recipere in animo habebant.

73. Sed Hermocrates Syracusanus suspicatus quid illi in animo haberent, et ratus atrocem rem fore, si tantus exercitus itinere terrestri sese *illinc* reciperet, et in aliqua Siciliae parte subsideret, unde rursus bellum sibi facere vellet, Magistratus adit, eosque monet, hostibus per negligentiam minime permittendum esse, ut noctu abirent, (simul autem et haec et alia, quae ipsi videbantur,

dicebat) sed omnibus Syracusanis fociisque jam exeundum, et vias obstruendas, et locorum angustias praeoccupandas atque custodiendas. Illi vero et ipsi non minus, quam ille, idem sentiebant, et *haec* facienda censebant: sed *addebant*, se non putare homines laetos, et ex navali coque magno proelio recens reversos et quiescentes, praeterea quod dies festus esset (forte enim tunc apud ipsos dies festus Herculis erat) imperata facile facturos. Nam prae ingenti victoriae gaudio, plerosque per eum diem festum sese ad potationem conversuros, et se existimare, illos sibi in quibuslibet *aliis rebus* obtemperaturos potius, quam in praesentia sumtis armis exituros. Sed cum Magistratibus haec reputantibus difficilia factu esse viderentur, et Hermocrates *haec* ipsis persuadere non posset, postea ipse haec commentus est; veritus ne Athenienses nemine prohibente difficillima quaeque loca noctu prius transirent, nonnullos e suis sodalibus cum equitibus, quum jam advesperasceret, ad Athe-

τας Συρακυσίους καὶ τὰς Συμμάχους τὰς τε
 ὁδοὺς ἀποικοδομῆσαι, καὶ τὰ ξενόπορα τῶν
 χωρίων προφθάσαντας φυλάσσειν. οἱ δὲ,
 ξυνεγίγνωσκον μὲν καὶ αὐτοὶ ἔχῃ ἦσαν ταῦ-
 τα ἐκεῖνος, καὶ ἐδόκει ποιητέα εἶναι. τὰς δὲ
 ἀνθρώπους ἄρτι ἀσμένους ἀπὸ ναυμαχίας
 τε μεγάλης ἀναπεπαυμένους, καὶ ἅμα ἐορ-
 τῆς ὕσης (ἔτυχε γὰρ αὐτοῖς Ἡράκλεια
 ταύτην τὴν ἡμέραν Δυσία ὕσα) ἔδοκεῖν
 ἀνρᾶδίως ἐθελῆσαι ὑπακῆσαι. ὑπὸ γὰρ τῇ
 περιχαρῆς τῆς νίκης, πρὸς πόσιν τετρά-
 φθαι τὰς πολλὰς ἐν τῇ ἐορτῇ, καὶ πάντα
 μᾶλλον ἐλπίζειν ἢ σφῶν πείθεσθαι αὐ-
 τὰς, ἢ ὅπλα λαβόντας ἐν τῷ παρόντι ἐξ-
 ελθεῖν. ὥς δὲ τοῖς ἀρχαῖσι ταῦτα λογιζο-
 μένοις ἐφαίνετο ἄπορα, καὶ ἔκ' ἐπειθεν αὐτὰς
 ὁ Ἑρμοκράτης, αὐτὸς ἐπὶ τέτοις τάδε μη-
 χανᾶται· δεδιὼς μὴ οἱ Ἀθηναῖοι καθ' ἡσυ-
 χίαν προφθάσωσιν ἐν τῇ νυκτὶ διελθόντες
 τὰ χαλεπώτατα τῶν χωρίων, πέμπει
 τῶν ἐταίρων τινὰς τῶν ἐαυτῷ μετὰ ἱππέ-

ων πρὸς τὸ τῶν Αθηναίων στρατόπεδον, ἡ-
νίκα ξυνεσκόταζεν· οἱ προσπελάσαντες ἐξ
ὅσθ τις ἔμελλεν ἀκέσσεσθαι, καὶ ἀνακαλεσά-
μενοι τινὰς, ὡς ὄντες τῶν Αθηναίων ἐπιή-
δειοι (ἦσαν γὰρ τινες τῷ Νικίᾳ διάγγελοι
τῶν ἔνδοθεν) ἐκέλευον φράζειν Νικίᾳ μὴ
ἀπάγειν τῆς νυκτὸς τὸ στρατεύμα, ὡς Συ-
ρακυσίων τὰς ὁδὸς φυλασσόντων, ἀλλὰ
καθ' ἡσυχίαν τῆς ἡμέρας παρασκευασά-
μενον ἀποχωρεῖν. καὶ οἱ μὲν, εἰπόντες ἀ-
πῆλθον· καὶ οἱ ἀκέσαντες διήγλειλαν τοῖς
στρατηγοῖς τῶν Αθηναίων.

οδ'. Οἱ δὲ πρὸς τὸ ἄγγελμα ἐπέχον
τὴν νύκτα, νομίσαντες ἔκ ἀπάτην εἶναι.
καὶ ἐπειδὴ καὶ ὡς ἔκ εὐθὺς ὥρμησαν, ἔδοξεν
αὐτοῖς καὶ τὴν ἐπιῆσαν ἡμέραν περιμεῖναι,
ὅπως ξυσκευάσαιντο ὡς ἐκ τῶν δυνατῶν οἱ
στρατιῶται ὀτι χρησιμώτατα· καὶ τὰ μὲν
ἄλλα πάντα καταλιπεῖν, ἀναλαβόντας
δὲ αὐτὰ ὅσα περὶ τὸ σῶμα ἐς δίαιταν ὑ-
πῆρχεν ἐπιτήδεια, ἀφορμᾶσθαι. Συρακῶ-

nienſium caſtra mittit. Qui *eo uſque* pro-
 vecti, unde quis exaudiri poſſet, et quibus-
 dam evocatis, quaſi Athenienſium eſſent a-
 mici (erant enim nonnulli internuntii, qui
 Niciam de rebus urbanis certiore facie-
 bant) imperarunt, ut Niciae ſignificarent,
 ne ea nocte copias abduceret, quod Syracu-
 ſani vias obſediſſent, ſed poſtridie copiis per
 otium inſtructis abiret. Atque illi quidem,
 cum *haec* dixiſſent, diſceſſerunt: hi vero du-
 cibz Athenienſium renuntiarunt ea, quae
 audierant.

74. Duces autem ob iſtum nuntium ea
 nocte ſuperfederunt, nullam ſubeſſe frau-
 dem rati. Cum autem ne ſic quidem ſtatim
 diſceſſiſſent, iſpis et inſequentem diem *illic*
 remanere placuit, ut milites pro praeſenti
 facultate convaleſcerent quam commodiſſime
 poſſent: et caetera quidem omnia relinque-
 re; ſolis vero rebus, quotquot ad corporis
 victum ac veſtitum eſſent neceſſariae, aſſum-
 tis, abire. Syracuſani vero et Gylippus cum

peditatu quidem prius egressi, *quam illi discederent*, et vias per *suam* regionem, qua verisimile erat Athenienses iter facturos, obstruxerunt, et rivorum et fluviorum transitus custodiebant. Et in locis ad excipendum exercitum opportunis, qua *transitus* videbatur, ut *eius transitum* impedirent, acie instructa stabant. At cum classe profecti, Atheniensium naves a littore abstraxerunt. Aliquot etiam concremarunt (quod vel ipsi Athenienses facere in animo habuerant) caeteras vero per otium, nullo prohibente, ut quaeque forte aliquo delata fuerat, religatas in urbem traxerunt.

75. Postea vero, cum Niciae et Demostheni *res* fatis praeparatae esse visae sunt, jam tertio a navali pugna die castra moverunt. Haec igitur res erat acerba, non tantum si quis singula spectet, quod *nimirum* et amissa classe universa discederent, et pro magna spe, cum ipsi tum etiam *universa* civitas in *salutis* discrimen esset adducta: sed

οιοι δὲ καὶ Γύλιππος τῷ μὲν πεζῷ προεξελη-
θόντες, τὰς τε ὁδοὺς τὰς κατὰ τὴν χώραν,
ἢ εἰκὸς ἦν τῶς Αθηναίους ἰέναι, ἀπεφράγγνυ-
σαν, καὶ τῶν ρείθρων καὶ τῶν ποταμῶν τὰς
διαβάσεις ἐφύλασσον· καὶ ἐς ὑποδοχὴν τῆς
στρατεύματος, ὡς κωλύσοντες, ἢ ἐδόκει ἐ-
τάσσοντο· ταῖς δὲ ναυσὶ προσπλεύσαντες,
τὰς ναῦς τῶν Αθηναίων ἀπὸ τῆς αἰγιαλῆς
ἀφείλκον. ἐνέπρησαν δὲ τινὰς ὀλίγας, ὥσ-
περ διενόηθσαν αὐτοὶ οἱ Αθηναῖοι, τὰς
δ' ἄλλας καθ' ἡσυχίαν, ὕδενός κωλύοντος,
ὡς ἐκάστην ποι ἐκπεπλωκυῖαν ἀναδησάμενοι
ἐκόμιζον ἐς τὴν πόλιν.

οέ. Μετὰ δὲ τῆτο, ἐπειδὴ ἐδόκει τῷ
Νικίᾳ καὶ τῷ Δημοσθένει ἱκανῶς παρα-
σκευάσασθαι, καὶ ἡ ἀνάστασις ἤδη τῆς στρα-
τεύματος τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀπὸ τῆς ναυμαχίας
ἐγίγνετο. δεινὸν ἔν ἦν ὃ καθ' ἓν μόνον τῶν
πραγμάτων, ὅτι τὰς τε ναῦς ἀπολωλε-
κότες πάσας ἀπεχώρουν, καὶ ἀντὶ μεγάλης
ἐλπίδος καὶ αὐτοὶ καὶ ἡ πόλις κινδυνεύοντες·

ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἀπολείπει τῷ στρατοπέδῳ
 ξυνέβαινε τῇ τε ὄφει ἐκάσῳ ἀλγεινὰ καὶ
 τῇ γνώμῃ αἰσθῆσαι. τῶν τε γὰρ νεκρῶν
 ἀτάφων ὄντων, ὁπότε τις ἴδοι τινα τῶν
 ἐπιτηδείων κείμενον, εἰς λύπην μετὰ φό-
 βος καθίσαιτο. καὶ οἱ ζῶντες καταλειπό-
 μενοι τραυματῖαι τε καὶ ἀσθενεῖς, πολὺ
 τῶν τεθνεώτων τοῖς ζῶσι λυπηρότεροι
 ἦσαν, καὶ τῶν ἀπολωλότων ἀθλκώτεροι.
 πρὸς γὰρ ἀντιβολίαν καὶ ὀλοφυρμὸν τρα-
 πόμενοι, εἰς ἀπορίαν καθίσασαν, ἄγειν
 τε σφᾶς ἀξιῶντες, καὶ ἕνα ἕκαστον ἐπι-
 βοώμενοι, εἴ τινα πᾶς τις ἴδοι ἢ ἐταίρων,
 ἢ οἰκείων. τῶν τε ξυσκήνων ἤδη ἀπιόντων
 ἐκκρεμαννύμενοι, καὶ ἐπακολυθῆντες ὅσον
 δύναντο. εἴ τῳ δὲ προλείποι ἡ ῥώμη καὶ
 τὸ σῶμα, ἢ ἀνευ ὀλίγων ἐπιθειαςμῶν
 καὶ οἰμωγῆς ἀπολειπόμενοι, ὥς δάκρυσι
 πᾶν τὸ σθένος πληθεῖν καὶ ἀπορίᾳ
 τοιαύτῃ, μὴ ῥαδίως ἀφορμαῖσθαι, καί περ
 ἐκ πολεμίας τε, καὶ μείζων ἢ κατὰ δά-

etiam quod in castris deferendis unicuique
 contingerent, quae nec spectari nec cogitari
 sine animi angore possent. Nam cum mor-
 tui essent insepulti, quoties quis aliquem
 necessariorum jacentem conspexisset, moe-
 rore simul et metu afficiebatur. Vivi vero,
 qui relinquebantur et vulnerati et aegroti,
 multo majorem moerorem quam mortui vi-
 vis afferebant, et *multo* miseres quam de-
 functi *ipsis esse videbantur*. Nam ad preces
 et lamentationes conversi *caeteros* ad dubi-
 tationem adigebant, *utrum illis relictis abe-*
undum, an cum illis remanendum, quod illos
 orarent, ut se abducerent, et uniuscujusque
 fidem implorarent, sicubi quis aliquem aut
 sodalium aut familiare animadvertisset,
 ac ex contubernalium jam abeuntium cer-
 vicibus penderent, et quousque possent *eos*
 insequerentur. Quod si quos corporis vires
 ante confectum iter defecissent, non sine
 multis obtestationibus ac ploratibus *ab aliis*
 deserebantur; adeo ut omnis exercitus, la-
 crymis repletus et hujusmodi dubitatione *re-*
tardatus, non facile discedere posset, quam-
 vis ex hostico *discedendum ipsis esset*, tum

jam vel majora passis quam quae lacrymis defleri possent, tum etiam futura metuentibus, ne quid *gravius* paterentur. Magnusque moeror, simul et magna eaque mutua inter ipsos incusatio erat. Nihil enim aliud quam expugnatae civitati, eique non parvae, quae profugeret, similes erant. Nam universa multitudo simul proficiscentium non erat infra numerum quadraginta millium. Horum autem cum caeteri omnes, quod quisque poterat, prout utile *ac necessarium ipsis* erat, tum etiam gravis armaturae milites, et equites, praeter consuetudinem, ipsi quoque sua etiam cibaria sub armis ferebant, alii quidem, propter servorum inopiam, alii vero, propter diffidentiam. Transfugerant enim et jampridem et tunc temporis plerique. Atque ne haec quidem, quae ferebant, *ipsis* sufficiebant. Nullus enim commeatus in castris amplius erat. Quinetiam caetera ignominia, et aequalis malorum portio, quae quoddam levamentum *alias* habet, quum multos habemus *socios*, tamen ne sic quidem tunc facilis videbatur: praesertim *cogitantibus* quanto ex splendore, et gloriae dignitate, qua initio

κρυα, τὰ μὲν πεπονθότας ἤδη, τὰ δὲ περὶ
 τῶν ἐν ἀφανεί δεδιότας μή τι πάθωσι.
 κατήφειά τέ τις ἅμα καὶ κατάμεμψις
 σφῶν αὐτῶν πολλή ἦν. ἔδεν γὰρ ἄλλο
 ἢ πόλει ἐκπεπολιορρημένη ἐώκεσαν ὑπο-
 φευγέση, καὶ ταύτῃ ἔσμικρά. μυριάδες
 γὰρ τῷ ξύμπαντος ὄχλου ἐκ ἐλάσσης τεσ-
 σάρων ἅμα ἐπορεύοντο. καὶ τῶν οἱ τε
 ἄλλοι πάντες ἔφερον ὅ,τι τις ἐδύνατο, κα-
 τὰ τὸ χρήσιμον, καὶ οἱ ὀπλίται καὶ οἱ
 ἱππεῖς, παρὰ τὸ εἰωθός, αὐτοί τε [καὶ]
 τὰ σφέτερα αὐτῶν σιτία, ὑπὸ τοῖς ὀ-
 πλοῖς, οἱ μὲν, ἀπορία ἀκολέθων, οἱ δὲ,
 ἀπιστία. ἀπηυτομολήκεσαν γὰρ πάσαι
 τε, καὶ οἱ πλείστοι παραχρῆμα. ἔφερον
 δὲ ἔδὲ ταῦτα ἱκανά. σῖτος γὰρ ἔκετι ἐν
 τῷ στρατοπέδῳ. καὶ μὴν ἡ ἄλλη αἰκία,
 καὶ ἰσομοιρία τῶν κακῶν, ἔχουσα τινα
 ὅμως τὸ μετὰ πολλῶν κέφισιν, ἔδ' ὡς ῥα-
 δία ἐν τῷ παρόντι ἐδοξάζετο· ἄλλως τε
 καὶ ἀπὸ οἷας λαμπρότητος καὶ αὐχήμα-

τος τῷ πρώτῃ ἐς οἴαν τελευτὴν καὶ ταπεινότητα ἀφῆκτο. μέγιστον γὰρ δὴ τὸ διάφορον τῷτο τῷ Ἑλληνικῷ στρατεύματι ἐγένετο, οἷς ἀντὶ μὲν τῷ ἄλλῃς δεδωσμένους ἦκειν, αὐτῷ τῷτο μᾶλλον δεδιότας μὴ πάθωσι ξυνέβη ἀπιέναι. ἀντὶ δ' εὐχῆς τε καὶ παιάνων, μεθ' ὧν ἐξέπλεον, πάλιν τούτων τοῖς ἐναντίοις ἐπιφημίσασιν ἀφορμᾶσθαι· περὶ δὲ ἀντὶ ναυβατῶν πορευομένους, καὶ ὀπλιτικῷ προχόντας μᾶλλον ἢ ναυτικῷ. ὅμως δὲ ὑπὸ μεγέθους τοῦ ἐπικρεμαμένους ἔτι κινδύνους πάντα ταῦτα αὐτοῖς οἷσ' ἀφαίρετο.

σς'. Ὅρων δὲ ὁ Νικίας τὸ στρατεύμα αἰθυμῶν, καὶ ἐν μεγάλῃ μελαβολῇ ὄν, ἐπιπαριῶν, ὡς ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ἔθαρσυνέ τε καὶ παρεμυθεῖτο, βοῇ τε χρώμενος ἔτι μᾶλλον ἐκάσους κατ' οὓς γίγνοιτο, ὑπὸ προθυμίας, καὶ βεβλόμενος ὡς ἐπιπλεῖσθον γεγωνίσκων ὠφελεῖν,

praediti fuissent, in quem exitum, et *in quam* humilem fortunam devenissent. Haec enim rerum commutatio illi Graecorum exercitui maxima contigit. Qui enim *illuc* ierant, ut alios in servitutem redigerent, illis accidit, ut ipsi hoc potius metuentes, ne ab illis in servitutem redigerentur, abscederent; et pro votis laetisque carminibus, cum quibus ad hanc expeditionem profecti fuissent, rursus cum ominis mali vocibus, quae his erant contrariae, discederent; et ex nauticis facti pedestres iter facerent, animumque potius ad gravem armaturam, quam ad classem instruendam appellerent. Haec tamen omnia propter periculi adhuc impendentis magnitudinem ipsis ferenda videbantur.

76. Nicias autem cernens exercitum animo consternatum, et in magna *fortunae* commutatione constitutum, *ad singulos ordines* adiens, ut pro praesenti rerum statu *eos* confirmabat et consolabatur, et clamore longe maiore *quam unquam ante* utebatur, ut ad quosque accedebat, tum propter animi studium *ac ardorem*, tum etiam quod suae vociferationis fructum quam longissime *per castra* manare cuperet.

77. ' VEL in praesenti rerum statu, A-
' thenienses ac focii, spem oportet habere.
' Jam enim nonnulli vel ex asperioribus *ma-*
' *lis*, quam sunt ista, incolumes evaserunt.
' neque supra modum vobismetipsis succen-
' sere vel propter clades, vel propter ae-
' rumnas, quae praeter dignitatem nunc
' premunt. Nam et ego, quamvis neque *cor-*
' *poris* viribus valentior sim, quam ullus de
' vobis, (vos enim ipsi jam videtis ut morbo
' sim affectus) neque felicitate cuiquam se-
' cundus *antea* fuisse videar, cum in privata
' vita, tum in caeteris rebus, nunc *tamen* in
' eodem periculo pendens versor, in quo vel
' abjectissimae conditionis homines versan-
' tur. Quanquam multa quidem ex patriis
' institutis ad pietatem Diis praestandam
' perpetuo feci; multis etiam pietatis offi-
' ciis, quae debent invidia carere, mortales
' sum prosequutus. Quare, *quamvis nostra*
' *fortuna prorsus afflicta videatur*, rerum
' tamen futurarum spes est audax; sed cla-
' des, quas nullo nostro merito accepimus,
' nos jam terrent. At fortasse cessabunt.
' Nam et satis feliciter cum hostibus est
' actum, et, si cui Deorum invisi bellum hoc
' suscepimus, satis poenarum jam dedimus.

οζ'. 'ΕΤΙ καὶ ἐκ τῶν παρόντων, ὧ
 'Αθηναῖοι καὶ ζύμμαχοι, ἐλπίδα χρῆ-
 'χειν. ἤδη τινὲς καὶ ἐκ δεινολέγων ἢ τοιῶνδε
 'ἐσώθησαν. μηδὲ καταμέμψασθαι ὑμᾶς
 'ἄγαν αὐτὸς μήτε ταῖς ζυμφοραῖς, μήτε
 'ταῖς παρὰ τὴν ἀξίαν νῦν κακοπαθείαις.
 'κἀγὼ τοι ὕδενός ὑμῶν ἔτε ῥώμη προφέ-
 'ρων, (ἀλλ' ὁρᾷτε δὴ ὡς διάκειμαι ὑπὸ τῆς
 'νόσθ) ἔτ' εὐτυχία δοκῶν περ ὕσερός τε
 'εἶναι κατὰ τὸν ἴδιον βίον, καὶ ἐς τὰ ἄλλα,
 'νῦν ἐν τῷ αὐτῷ κινδύνῳ τοῖς Φαυλο-
 'τάτοις αἰωρῶμαι· καίτοι πολλὰ μὲν ἐς
 'θεὸς νόμιμα δεδιήτημαι, πολλὰ δὲ ἐς
 'ἀνθρώπους δίκαια καὶ ἀνεπίφθονα. ἀνθ'
 'ῶν ἢ μὲν ἐλπίς ὅμως θαρσεῖα τῷ μέλ-
 'λοντος, αἱ δὲ ζυμφοραὶ καὶ κατ' ἀξίαν
 'δὴ φοβεῖσι· τάχα δ' ἂν καὶ λωφῆσειαν.
 'ἱκανὰ γὰρ τοῖς τε πολεμίοις εὐτύχη-
 'ται, καὶ εἴ τῳ θεῶν ἐπίφθονοὶ ἐσρα-
 'τεύσαμεν, ἀποχρώντως ἤδη τετιμωρή-
 'μεθα. ἦλθον γάρ περ καὶ ἄλλοι τινὲς

ἥδη ἐφ' ἑτέρας, καὶ ἀνθρώπεια δράσαν-
 τες, ἀνεκτὰ ἔπαθον. καὶ ἡμᾶς εἰκὸς
 νῦν τά τε ἀπὸ τῆς θεῆς ἐλπίζειν ἡπιώ-
 τερα ἔξειν. (οἶκτε γὰρ ἀπ' αὐτῶν ἀξι-
 ώτεροι ἥδη ἐσμέν ἢ φθόνου) καὶ ὁρῶντες
 ὑμᾶς αὐτὰς, οἷοι ὀπλιῖται ἅμα καὶ ὅσοι
 ζυντεταγμένοι χωρεῖτε, μὴ καταπε-
 πλῆχθε ἄγαν· λογίζεσθε δὲ ὅτι αὐτοί
 τε πόλιν εὐθύς ἐς ἐ, ὅποι ἂν καθέξοιθε,
 καὶ ἄλλη ὑδεμία ὑμᾶς τῶν ἐν Σικελίᾳ
 ἔτ' ἂν ἐπιόντας δέξαιτο ῥαδίως, ἔθ' ἂν
 ἰδρυθέντας περ ἔξανασηήσειε. τὴν δὲ πο-
 ρείαν ὥς' ἀσφαλῆ καὶ εὐτακίον εἶναι,
 αὐτοὶ φυλάξατε, μὴ ἄλλο τι ἡγησά-
 μενος ἕκαστος, ἢ, ἐν ᾧ ἀναγκασθῇ χωρίῳ
 μάχεσθαι, τῆτο δὲ πατρίδα καὶ τεῖ-
 χος κρατήσας ἔξειν. σπευδὴ δὲ ὁμοίως
 καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν ἔσαι τῆς ὁδοῦ. τὰ
 γὰρ ἐπιτήδεια, βραχέα ἔχομεν· καὶ ἢν
 ἀντιλαβώμεθα τῆς φιλίης χωρὶς τῶν
 Σικελῶν, (ἔτοι γὰρ ἡμῖν διὰ τὸ Συρα-

' Etenim et alii nonnulli jam bellum aliis
 ' intulerunt, qui cum humanitus peccassent,
 ' poenas tamen tolerabiles dederunt. Quam-
 ' obrem verisimile videtur, nos quoque nunc
 ' debere sperare, Deum mitius nobiscum
 ' esse acturum. (Jam enim ipforum *Deorum*
 ' misericordia quam odio sumus digniores)
 ' et *convenit vos*, cum videatis vos ipsos,
 ' quales et qui gravis armaturae milites acie
 ' instructa pergitis, animis non nimis con-
 ' sternari. Quinetiam illud cogitate, vos ip-
 ' sos, ubicunque confederitis, ibi protinus
 ' *vobis ipsis* esse civitatem; et fore, ut nulla
 ' alia *Siciliensis civitas* aut vestrum, si *eam*
 ' invadatis, impetum facile sustineat, aut si
 ' sedes alicubi fixeritis, expellat. Iter au-
 ' tem ut tuto et servatis ordinibus fiat, ope-
 ' ram vos ipsi caute dabit, nihil aliud unus-
 ' quisque secum ipse reputans, nisi, quocun-
 ' que in loco pugnare coactus fuerit, hunc,
 ' si victoria potiatur, et patriam et urbem
 ' sibi futurum. Iter autem et noctu et in-
 ' terdiu pariter magna festinatione facien-
 ' dum erit. Exiguos enim commeatus ha-
 ' bemus. Et si quod amicum oppidum Sicu-
 ' lorum nacti fuerimus, (isti enim propter

‘ Syracusanorum metum adhuc erga nos in
 ‘ fide constanter perstant) jam vero existi-
 ‘ mate vos in loco tuto esse. Ad eos vero
 ‘ *nuntium* praemittite, qui jubeat *eos nobis*
 ‘ obviam venire, et alios commeatus affer-
 ‘ re. In summa *hoc* sciatis, milites, necessa-
 ‘ rium esse vobis, viris esse fortibus, quod
 ‘ nullus sit locus propinquus, quo, si ignave
 ‘ vos gesseritis, salvi pervenire possitis; et,
 ‘ si nunc hostes devitaritis, caeteros quidem
 ‘ *de vobis* ea consequuturos, quae revifere
 ‘ concupiscitis; Athenienses vero magnam
 ‘ *vestrae* civitatis potentiam, etsi collapsam,
 ‘ erecturos. Viri enim *sunt* civitas, non au-
 ‘ tem moenia, neque naves viris vacuae.’

78. His Nicias exercitum cohortans si-
 mul adibat, et sicubi disjunctum nec ordine
 servato procedentem videbat, cogebat et in
 ordinem redigebat. Demosthenes vero ni-
 hilo minus eadem aut *his* similia apud suos
 dicebat. Et Niciae quidem copiae agmine
 quadrato ibant; Demosthenis vero *copiae*

'κισίων δέος ἔτι βέβαιοί εἰσι) ἤδη νομί-
 'ζετε ἐν τῷ ἐχυρῷ εἶναι. προπέμπετε
 'δ' ὡς αὐτὰς, καὶ ἀπαντᾶν, εἰρημένον,
 'καὶ σιτία ἄλλα κομίζειν. τὸ δὲ ξύμ-
 'παν, γινώτε, ὧ ἀνδρες στρατιῶται, ἀναγ-
 'καῖόν τε ὃν ὑμῖν ἀνδράσιν ἀγαθοῖς γίγνε-
 'σθαι, ὡς μὴ ὄντος χωρὶς ἐγγὺς ὅποι
 'ἂν μαλακιοθέντες σωθείητε, καὶ ἦν νῦν
 'διαφύγητε τὰς πολεμίους, οἳ τε ἄλλοι
 'τευζόμενοι ὧν ἐπιθυμεῖτέ περ ἐπιδεῖν,
 'καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τὴν μεγάλην δύναμιν
 'τῆς πόλεως, καίπερ πεπλωκυῖαν, ἐπα-
 'νορθώσοντες. ἀνδρες γὰρ πόλις, καὶ οὐ
 'τείχη, ἔδὲ νῆες ἀνδρῶν κεναί.'

σή. Ὁ μὲν Νικίας, τοιάδε παρακελεύο-
 μένος ἅμα ἐπὶ τὸ στρατεύμα, καὶ εἶπε
 ὁρῶν διεσπασμένον καὶ μὴ ἐν τάξει χωρῶν,
 ξυνάγων καὶ καθιστάς· καὶ ὁ Δημοσθένης,
 ἔδὲν ἥσαν τοῖς καθ' ἑαυτὸν τοιαῦτά τε
 καὶ παραπλήσια λέγων. τὸ δὲ ἐχώρει ἐν
 πλασίῳ τεταγμένον τῷ Νικίᾳ, ἐφεπόμε-

νον δὲ, τὸ Δημοθένης· τὰς δὲ σκευοφόρους
 καὶ τὸν πλεῖστον ὄχλον ἐνὶ οἷς εἶχον οἱ ὀπλί-
 ται. καὶ ἐπειδὴ τε ἐγένοντο ἐπὶ τῇ διαβά-
 σει τῷ Ἀνάπυ ποταμῷ, εὗρον ἐπ' αὐτῷ
 παρατέταγμένους τῶν Συρακυσίων καὶ ξυμ-
 μάχων, καὶ τρεφάμενοι αὐτὰς καὶ κραλήσαν-
 τες τῷ πόρῳ, ἐχώρην ἐς τὸ πρόσθεν. οἱ δὲ
 Συρακῆσιοι, παριππεύοντες τε προσέκειντο,
 καὶ ἐσακοντίζοντες οἱ φίλοι. καὶ ταύτῃ μὲν
 τῇ ἡμέρᾳ προελθόντες σαδίς ὡς τεσσαρά-
 κοντα, ἠύλισαντο πρὸς λόφῳ τινὶ οἱ Ἀθη-
 ναῖοι· τῇ δ' ὑστεραίᾳ πρῶτ' ἐπορεύοντο, καὶ
 προῆλθον ὡς εἴκοσι σαδίς. καὶ κατέβησαν
 ἐς χωρίον ἄπεδόν τι, καὶ αὐτῷ ἐσρατοπε-
 δεύσαντο, βεβλόμενοι ἔκ τε τῶν οἰκιῶν λα-
 βεῖν τι ἐδώδιμον (ὥκεῖτο γὰρ ὁ χώρος) καὶ
 ὕδωρ μετὰ σφῶν αὐτῶν φέρεσθαι αὐτόθεν.
 ἐν γὰρ τῷ πρόσθεν ἐπὶ πολλὰ σάδια ἢ
 ἐμελλον ἵεναι, ἔκ ἄφθονον ἦν. οἱ δὲ Συρα-
 κῆσιοι ἐν τῷ πρόσθεν προελθόντες, τὴν δίοδον τὴν
 ἐν τῷ πρόσθεν ἀπετείχιζον. ἦν δὲ λόφος

sequebantur. Lixas vero et plurimam tur-
bam gravis armaturae milites intra *medium*
suum agmen receperunt. Postquam autem
ad Anapi fluminis transitum pervenerunt,
Syracusanorum ac sociorum manum illic
instructam invenerunt; quibus fugatis, et
transitu in suam potestatem redacto, ultra
procefferunt. Et Syracusanorum equites
obequitantes *illis* instabant, et levis arma-
turae milites jaculis *eos* incessabant. Atque
hac quidem die Athenienses, stadia circiter
quadraginta progressi, castris ad quendam
collem positis pernoctarunt. Postridie vero,
diluculo iter ingressi sunt, et viginti circiter
stadia procefferunt: et in quendam campe-
stem locum descenderunt, ibique castra
posuerunt, tum quod aliquid cibariorum su-
mere ex domibus illis (is enim locus habita-
batur) tum etiam quod aquam secum illinc
asserre vellent. Nam ultra locum illum, ad
multa stadia, qua transituri erant, non erat
magna *aquae* copia. Interea vero Syracu-
sani progressi, transitum ulteriorem muro
cinxerunt. Erat autem collis natura muni-

tus, et ab utraque ejus parte *erat* torrentis alveus rupibus praeceps. Vocabatur autem Acraeum lepas. Postridie vero Athenienses progredi coeperunt, et Syracusanorum ac sociorum equites et jaculatores, qui utriusque multi erant, ipsos *progredi* prohibebant, et jaculis incessabant et obequitantes instabant. Et diu quidem Athenienses pugnarunt, tandem vero in eadem castra rursus se receperunt. Sed commeatus non aequae *ac prius* amplius habebant. Nam propter *hostium* equitatum non poterant amplius *illinc* recedere.

79. Mane tamen motis castris, rursus ire perrexerunt; et ad collem muro cinctum, per vim pervenire tentarunt: et ante suas copias invenerunt pedestrem *hostium* exercitum, qui supra *collis* munitionem instructus stabat, acie non paucorum scutatorum in longitudinem exposita. Is enim locus erat arctus. Athenienses autem munitionem aggressi oppugnare coeperunt: sed quum telis ex colle, qui erat acclivis, a multis peterentur (qui enim ex superiore loco facilius pertingebant) nec *eo* possent perrumpe-

καρτερός, καὶ ἐκατέρωθεν αὐτῷ χαράδρα
 κρημνώδης· ἐκαλεῖτο δὲ Ἀκραῖον λέπας.
 τῇ δ' ὑφεραία οἱ Ἀθηναῖοι προσήσαν, καὶ οἱ
 τῶν Συρακουσίων καὶ ξυμμάχων αὐτὸς ἱπ-
 πεῖς καὶ ἀκοντισαὶ ὄντες πολλοὶ ἐκάτεροι
 ἐκώλυσον, καὶ ἐσηκόντιζόν τε καὶ παρίππευον.
 καὶ χρόνον μὲν πολὺν ἐμάχοντο οἱ Ἀθη-
 ναῖοι, ἔπειτα ἀνεχώρησαν πάλιν εἰς τὸ
 αὐτὸ στρατόπεδον, καὶ τὰ ἐπιλήδεια ἔκετι
 ὁμοίως εἶχον. ὃ γὰρ ἔτι ἀποχωρεῖν οἶόν
 τ' ἦν ἀπὸ τῶν ἱππέων.

Θ΄. Πρωὶ δὲ ἄραιες, ἐπορεύοντο αὐ-
 τοί, καὶ ἐβιάσαντο πρὸς τὸν λόφον ἐλθεῖν τὸν
 ἀποτεειχισμένον. καὶ εὖρον πρὸ ἑαυτῶν
 ὑπὲρ τῆς ἀποτεειχίσματος τὴν πεζὴν στρα-
 τὴν παρατεταγμένην ἔκ ἐπ' ὀλίγων ἀ-
 σπιδων. ξενὸν γὰρ ἦν τὸ χωρίον. καὶ προσ-
 βαλόντες οἱ Ἀθηναῖοι ἐτειχομάχην, καὶ
 βαλλόμενοι ὑπὸ πολλῶν ἀπὸ τῷ λόφῳ
 ἐπάντες ὄντος, (διῆκνυντο γὰρ ῥᾶον οἱ Ἀ-
 θηναῖοι) καὶ ὃ δυνάμενοι βιάσασθαι, ἀνεχώ-

ρεν πάλιν, καὶ ἀνεπαύοντο. ἔτυχον δὲ καὶ
 βρονταὶ τινες ἅμα γενόμεναι, καὶ ὕδωρ, οἷα
 τῷ ἔτῃ πρὸς μετόπωρον ἤδη ὄντος Φιλεῖ
 γίγνεσθαι. ἀφ' ὧν οἱ Ἀθηναῖοι μᾶλλον
 ἔτι ἠθύμουν, καὶ ἐνόμιζον ἐπὶ τῷ σφετέρῳ
 ὀλέθρῳ καὶ ταῦτα πάντα γίγνεσθαι. ἀνα-
 παυομένων δὲ αὐτῶν, ὁ Γύλιππος καὶ οἱ
 Συρακῆσιοι πέμπουσιν μέρος τὴν τῆς στρατίας,
 ἀποτειχίζοντας ἐκ τῷ ὅπῳθεν αὐτὰς ἡ
 προεληλύθεσαν. ἀντιπέμφαντες δὲ ἀκεί-
 νοι σφῶν αὐτῶν τινὰς, διεκώλυσαν. καὶ
 μετὰ ταῦτα πάσῃ τῇ στρατιᾷ ἀναχωρή-
 σαντες πρὸς τὸ πεδῖον μᾶλλον οἱ Ἀθηναῖοι,
 ἠύλίσαντο· τῇ δ' ὑφεραία πρὸς χώρην. καὶ
 οἱ Συρακῆσιοι προσέβαλλόν τε πανταχῇ
 αὐτοῖς κύκλῳ, καὶ πολλὰς κατετραυμάτι-
 ζον. καὶ εἰ μὲν ἐπίοιεν οἱ Ἀθηναῖοι, ὑπε-
 χώρην. εἰ δ' ἀναχωροῖεν, ἐπέκειντο, καὶ
 μάλιστα τοῖς ὑσάταις προσπίπτοντες, εἴ-
 πως κατὰ βραχὺ τρεφάμενοι, πᾶν τὸ
 σφάτευμα φοβήσκειαν. καὶ ἐπιπολὺ μὲν

re, retro se receperunt, atque quieverunt. Quinetiam casu quaedam tonitrua simul et imbres *tunc* exstiterunt, ut anni tempore, quod ad Autumnum jam accedebat, fieri solet. Quamobrem Athenienses longe vehementius animos abjicere coeperunt, quod haec etiam omnia in suum exitium fieri putarent. Ipsis autem quiescentibus, Gylippus et Syracusani partem quandam copiarum miserunt, quae ipsos muro intercluderent a tergo, qua venerant. Sed cum ipsi quoque vicissim quosdam de suis misissent, *hoc fieri* prohibuerunt. Postea vero Athenienses propius planitiem reversi, *castris ibi positis* pernoctarunt: postridie vero progredi coeperunt. Ipsos autem Syracusani undique circumfusi adoriebantur, multosque fauciabant. Et quoties Athenienses impressionem *in eos* faciebant, ipsi se subducebant: quoties vero recedebant, *illis* instabant, praecipue vero novissimum agmen carpentes, si forte *ea parte* paulatim in fugam versa, reliquum exercitum perterrefacerent. Et diu Athenien-

ses hoc modo *Syracusanis* restiterunt: deinde, quinque sexve stadia progressi, in planitie conquieverunt. Syracusani quoque ab illis digressi in sua castra redierunt.

80. Noctu vero Niclae et Demostheni placuit, (quoniam ipsorum exercitus male se habebat, cum ob omnis commeatus inopiam, qua jam premebatur, tum ob multitudinem eorum, qui in multis incursionibus ab hoste factis vulnerati fuerant,) quam plurimis ignibus accensis abducere copias, non tamen amplius eadem via, qua constituerant, sed alia ei contraria, quam Syracusani servabant, mare versus. Totum autem hoc iter, quod exercitus faciebat, non ad Catanam ducebat; sed in aliam Siciliae partem, Camarinam versus et Gelam, aliasque tum Graecas tum barbaras urbes, in illa *Siciliae* parte sitas. Accensis igitur multis ignibus, per noctem proficisci coeperunt. Sed (ut vel in omnibus, praecipue vero maximis exerci-

τοῖσ' τῷ τρόπῳ ἀντεῖχον οἱ Ἀθηναῖοι ἔ-
πειτα προελθόντες πέντε ἢ ἕξ σαδίς,
ἀνεπαύοντο ἐν τῷ πεδίῳ. ἀνεχώρησαν δὲ
καὶ οἱ Συρακόσιοι ἀπ' αὐτῶν εἰς τὸ ἑαυτῶν
στρατόπεδον.

π'. Τῆς δὲ νυκτὸς τῷ Νικίᾳ καὶ Δημο-
θένῃ ἐδόκει, ἐπειδὴ κακῶς σφίσι τὸ στρα-
τευμα εἶχε, τῶν τε ἐπιτηδείων πάντων
ἀπορία ἦδη, καὶ καλὰ τετραυμαλισμένοι ἦσαν
πολλοί, ἐν πολλαῖς προσβολαῖς τῶν πο-
λεμίων γεγενημέναις, πυρὰ καύσαντες ὥς
πλεῖστα ἀπάγειν τὴν στρατίαν, μηκέτι τὴν
αὐτὴν ὁδὸν ἢ διανοήθησαν, ἀλλὰ τὸ ἐναντίον
ἢ οἱ Συρακόσιοι ἐτήρουν, πρὸς τὴν θάλασ-
σαν. ἦν δὲ ἡ ξύμπασα ὁδὸς αὐτὴ ἐκ ἐπὶ
Κατάνης τῷ στρατεύματι, ἀλλὰ κατὰ τὸ
ἕτερον μέρος τῆς Σικελίας, τὸ πρὸς Καμα-
ρίναν καὶ Γέλαν, καὶ τὰς ταύτης πόλεις καὶ
Ἑλληνίδας καὶ βαρβάρους. καύσαντες ἔν πυ-
ρὰ πολλὰ, ἐχώρουν ἐν τῇ νυκτί. καὶ αὐ-
τοῖς (οἷον φιλεῖ καὶ πᾶσι στρατοπέδοις, μά-

λιστα δὲ τοῖς μεγίστοις, φόβοι καὶ δαίμαλα ἐγ-
 γίγνεσθαι, ἄλλως τε καὶ ἐν νυκτί τε καὶ διὰ
 πολεμίας, καὶ ἀπὸ πολεμίων ἐ πολὺ ἀπε-
 χόντων ἴσιν) ἐμπίπλει ταραχή. καὶ τὸ
 μὲν Νικίᾳ σφάτευμα, ὥσπερ ἠγεῖτο, ζυνέ-
 μενέ τε καὶ πρῶτα πολλῶν· τὸ δὲ Δημο-
 δένους, τὸ ἥμισυ μάλιστα καὶ τὸ πλεον ἀπε-
 σπάσθη τε, καὶ ἀτακτότερον ἔχῳρει. ἅμα
 δὲ τῇ ἑὼ ἀφικνεῖναι ὁμῶς πρὸς τὴν θάλασ-
 σαν, καὶ ἐσθάντες ἐς τὴν ὁδὸν τὴν Ἐλωρινὴν
 καλεσμένην, ἐπορεύοντο, ὅπως ἐπειδὴ γένοι-
 το παρὰ τῷ ποταμῷ τῷ Κακυπάρει, πα-
 ρὰ τὸν ποταμὸν ἴοιεν ἄνω διὰ μεσογείας.
 ἤλπιζον γὰρ καὶ τῆς Σικελῆς ταύτῃ, ὅς με-
 τέπεμψαν, ἀπαντήσεσθαι. ἐπεὶ δ' ἐγέ-
 νοντο ἐπὶ τῷ ποταμῷ, εὗρον καὶ ἐνταῦθα
 φυλακὴν τινα τῶν Συρακυσίων ἀπολειχί-
 ζσαν καὶ ἀποσαυρῆσαν τὸν πόρον. καὶ βια-
 σάμενοι αὐτήν, διέβησάν τε τὸν ποταμὸν,
 καὶ ἐχώρην αὐτῇς πρὸς ἄλλον ποταμὸν τὸν
 Εἰρινεόν. ταύτῃ γὰρ οἱ ἡγεμόνες ἐκέλευον.

tibus, praesertim et noctu et per hosticum, et hoste non procul *ab ipsis* distante, iter facientibus, metus et pavor excitari solet) ipsos incescit trepidatio. Et Niciae quidem copiae, quemadmodum praeibant, sic etiam simul perstiterunt, longeque praecefferunt. At Demosthenicarum copiarum dimidia fere atque adeo major pars distraeta est, et ordinibus non servatis pergebat. Prima autem luce, tamen ad mare pervenerunt, et viam nomine Helorinam ingressi, ire pergebant, ut cum ad Cacyparim fluvium devenissent, secundum ipsum fluvium per mediterranea in superiora loca se conferrent. Sperabant enim hac etiam Siculos, quos accersissent, obviam sibi venturos. Sed cum ad fluvium venissent, hic quoque quoddam Syracusanorum praesidium invenerunt, quod muris valloque transitum praecludebat: sed eo *praesidio* per vim *illinc* depulso, fluvium illum trajecerunt, et rursus ad aliud fluvium nomine Erineum contenderunt. Hac enim duces *iter fieri* jusserant.

81. Interea vero Syracusani ac focii, ubi dies illuxit, et Athenienses abisse cognoverunt, plerique Gylippum insimulabant, quod Athenienses sciens prudensque dimisisset. Quare celeriter persequentes, qua progressos non difficile norant, sub horam prandii *eos* adipiscuntur. Cum autem assequuti fuissent Demosthenis milites, qui postremi erant, et tarde et incomposite iter faciebant, quod noctu tunc perturbati fuissent, confestim *eos* aggressi pugnare coeperunt. Syracusanorum autem equitatus ipsos facilius circumdedit, et in exiguum loci spatium contraxit, quod tunc essent separati. Nam Niciae exercitus ulterius progressus distabat *illinc* centum et quinquaginta stadia. Nicias enim *agmen* ocius ducebat, quod existimaret, minime salutare esse in huiusmodi tempore cunctari ultro et dimicare, sed quam celerrime sese recipere, ita ut *milites* eatenus pugnarent quatenus cogerentur. Demosthenes vero multiplici,

πα'. Εν τῷ δ' οἱ Συρακούσιοι καὶ οἱ
 ἑσπέραιοι, ὡς ἡ τε ἡμέρα ἐγένετο, καὶ ἔγνω-
 σαν τὰς Αθηναίους ἀπεληλυθότας, ἐν αἰτίᾳ
 τε οἱ πολλοὶ τὸν Γύλιππον εἶχον, ἐκόντα
 ἀφῆναι τὰς Αθηναίους· καὶ κατὰ τάχος
 διώκοντες, ἡ δ' χαλεπῶς ἡορδάνοντο κεχω-
 ρηκότας, καταλαμβάνουσι περὶ ἄριστον ὥ-
 ραν. καὶ ὡς προσέμιξαν τοῖς μετὰ τῷ Δη-
 μοφθένει, ὑστέροις τε ἔσι, καὶ χολαίτερον καὶ
 ἀτακτότερον χωρῶσιν, ὡς τῆς νυκτὸς τό-
 τε ξυνεταράχθησαν, εὐθὺς προσπεσόντες
 ἐμάχοντο. καὶ οἱ ἱππεῖς τῶν Συρακούσιων
 ἐκυκλῶντό τε ῥᾶν αὐτὰς, δίχα δὲ ὄντας,
 καὶ ξυνῆγον ἐς ταυτό. τὸ δὲ Νικίᾳ φράτευ-
 μα ἀπεῖχεν ἐν τῷ πρόσθεν ἑκατὸν καὶ πεν-
 τήκοντα σταδίους. θάσσόν τε γὰρ ὁ Νικίας
 ἦγε, νομίζων δ' τὸ ὑπομένειν ἐν τῷ τοῖστῳ
 ἐκόντας εἶναι, καὶ μάχεσθαι, σωτηρίαν,
 ἀλλὰ τὸ ὠστάχιστα ὑποχωρεῖν, τοσαῦ-
 τα μαχομένους ὅσα ἀναγκάζονται. ὁ δὲ
 Δημοφθένης ἐτύγχανε τε ταπλεῖω ἐν

πόνῳ τε ξυνεχεσέρω ὦν, διὰ τὸ ὑσέρῳ ἀ-
 ναχωρῶντι αὐτῷ ἐπικεῖσθαι τὴς πολε-
 μίης. καὶ τότε γνὴς τὴς Συρακυσίης διώ-
 κοντας, ὃ πρὸς χώρει μᾶλλον ἢ ἐς μάχην
 ξυνετάσσετο, ἕως ἐνδιατρίβων κυκλᾷται
 τε ὑπ' αὐτῶν, καὶ πολλῷ θορύβῳ αὐτός τε
 καὶ οἱ μετ' αὐτῷ Ἀθηναῖοι ἦσαν. ἀνειληθέν-
 τες γὰρ ἕς τι χωρίον, ὃ κύκλῳ μὲν τει-
 χίον περιῆν, (ὁδὸς δὲ ἔνθεν τε καὶ ἔνθεν,) ἑ-
 लाίας δὲ ἔκ ὀλίγας εἶχεν, ἐβάλλοντό τε
 περισσάδον. τοιαύταις δὲ προσβολαῖς, καὶ
 ὃ ξυσαδὸν μάχαις, οἱ Συρακῆσιοι εἰκότως
 ἐχρῶντο. τὸ γὰρ ἀποκινδυνεύειν πρὸς ἀν-
 δρώπης ἀπονεννημένους, ὃ πρὸς ἐκείνων
 μᾶλλον ἦν ἔτι ἢ πρὸς τῶν Ἀθηναίων. καὶ
 ἅμα φειδῶ τε τίς ἐγένετο ἐπ' εὐπραγία
 ἥδη σαφεῖ μὴ προαναλωθῆναί τω, καὶ ἐνό-
 μιζον καὶ ὡς ταύτῃ τῇ ἰδέᾳ καταδαμασά-
 μενοι λήψεσθαι αὐτῆς.

πβ'. Ἐπειδὴ γὰρ δι' ἡμέρας βάλλοντες
 πανταχόθεν, τὴς Ἀθηναίης καὶ ξυμμά-

eoque assiduo labore, magis ac magis premebatur, quod ipsum posterius digressum, hostes priores urgerent. Cum autem tunc Syracusanos insequentes animadvertisset, non tam progrediebatur, quam ad proelium aciem instruebat, donec cunctatus ab ipsis est circumventus, et cum ipse, tum Athenienses, qui cum ipso erant, in magna perturbatione sunt constituti. Nam conclusi intra quendam locum, qui muro circumdatus erat, et viam hinc et inde, et non paucas oleas habebat, missilibus undique petebantur. Hujusmodi autem assultibus, non autem stataria pugna, haud abs re Syracusani utebantur. Nam adversus homines desperatos periculum subire, non amplius tam e re illorum quam Atheniensium erat. Simul etiam *Syracusani* nonnihil sibi parcebant, propter manifestum rei feliciter gestae successum, quem jam adepti erant, ne prius, *quam hostes debellassent*, aliqua *ratione ipsi ab illis* absumerentur; et existimabant, vel sic, hoc ipso *pugnae* genere illos, a se perdomitos, captum iri.

82. Cum igitur Gylippus et Syracusani focique totum diem undique telis *hostem*

petentes, animadvertissent Athenienses sociosque vulneribus ac aliis aerumnis graviter afflictos, per praeconis vocem edixerunt, primum quidem, si quis ex insularum incolis ad se transire vellet, ea conditione, ut liber esset. Quaedam autem, non multae tamen, civitates *ad ipsos* transierunt. Postea vero et cum caeteris omnibus, qui cum Demosthene erant, compositio facta est ea lege, ut arma traderent, et *eorum* nullus mortem obiret aut violentam, aut in vinculis, aut inopia rerum ad victum necessariarum. Universi autem, qui se ipsos dediderunt, erant numero sex *hominum* millia, omnemque pecuniam, quam habebant, deposuerant, *eam* in supina scuta conjicientes, et quatuor scuta repleverunt. Atque hos quidem *Syracusani* confestim in urbem abduxerunt. Nicias vero ejusque milites eodem die ad fluvium Erineum pervenerunt, eo-que trajecto, in edito quodam loco copias *et castra* collocavit.

83. Postridie vero Syracusani eum ad-

χος ἐώρων ἤδη τέταλαιπωρημένους τοῖς τε
 τραύμασι καὶ τῇ ἄλλῃ κακώσει, κήρυγμα
 ποιεῖνται Γύλιππος καὶ Συρακᾶσιοι καὶ οἱ
 ζύμμαχοι, πρῶτον μὲν τῶν νησιωτῶν εἴ-
 τις βέλεται ἐπ' ἐλευθερίᾳ ὡς σφᾶς ἀπιέ-
 ναι. καὶ ἀπεχώρησαν τινὲς πόλεις καὶ πολ-
 λαί. ἔπειτα δ' ὕστερον καὶ πρὸς τῆς ἄλλης
 ἀπάντας τῆς μετὰ Δημοσθένους ὁμολογία
 γίνεταί, ὥστε ὅπλα τε παραδόναι, καὶ μὴ
 ἀποθανεῖν μηδὲνα, μήτε βιαίως, μήτε δε-
 σμοῖς, μήτε τῆς ἀναγκαιοτάτης ἐνδείας
 διαίτης. καὶ παρέδωκαν οἱ πάντες σφᾶς
 αὐτῆς ἑξακισχίλιοι, καὶ τὸ ἀργύριον ὃ εἶχον
 ἅπαν κατέθεσαν, ἐσβαλόντες ἐς ἀσπίδας
 ὑπτίας, καὶ ἐνέπλησαν ἀσπίδας τέσσαρας.
 καὶ τότε μὲν εὐθὺς ἀπεκόμισαν ἐς τὴν
 πόλιν. Νικίας δὲ καὶ οἱ μετ' αὐτῷ ἀφικνεῖν-
 ται αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ἐπὶ τὸν ποταμὸν τὸν
 Εῤρινεόν, καὶ διαβὰς πρὸς μετέωρόν τι ἐκά-
 θισε τὴν στρατίαν.

πγ'. Οἱ δὲ Συρακᾶσιοι τῇ ὕστεραίᾳ κα-

ταλαβόντες αὐτὸν, ἔλεγον ὅτι οἱ μετὰ
 Δημοσθένεσ παραδεδώκοιεν σφᾶς αὐτῆς,
 κελεύοντες καὶ κείνον τὸ αὐτὸ δρᾶν. ὁ
 δ' ἀπιστῶν σπένδεται ἱππέα πέμψαι σκε-
 ψόμενον. ὥς δ' οἰχόμενος ἀπήγγειλε πάλιν
 παραδεδωκότας, ἐπικηρυκεύειαι Γυ-
 λίππῳ καὶ Συρακυσίοις εἶναι ἔτοιμος ὑπὲρ
 Αθηναίων συμβῆναι, ὅσα ἀνάλωσαν χρή-
 ματα Συρακῆσιοι ἐς τὸν πόλεμον, ταῦτα
 ἀποδῆναι, ὥς τε τὴν μετ' αὐτῶν στρατιάν
 ἀφεῖναι αὐτῆς. μέχρις ἧ δ' ἂν τὰ χρή-
 ματα ἀποδοθῇ, ἄνδρας δώσειν Αθηναίων
 ὁμήρεσ, ἓνα κατὰ τάλαντον. οἱ δὲ Συρα-
 κῆσιοι καὶ Γύλιππος ἔπροσεδέχοντο τῶν
 λόγεσ, ἀλλὰ προσπесόντες, καὶ περισάντες
 πανταχόθεν, ἔβαλλον καὶ τέττεσ μέχρι
 ὀφεί. εἶχον δὲ καὶ ἔτοι πονήρεωσ σίτε τε καὶ
 τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων ἀπορία. ὅμωσ δὲ
 τῆσ νυκτὸσ φυλάξαντεσ τὸ ἡσυχάζον ἑ-
 μελλον πορεύσεσθαι. καὶ ἀναλαμβάνουσι
 τε τὰ ὅπλα, καὶ οἱ Συρακῆσιοι αἰσθάνον-

epti, dixerunt Demosthenis milites sese de-
 didisse, et ipsum quoque idem facere jussere-
 runt. Ille vero, quod his fidem non habe-
 ret, induciis *cum hoste* factis equitem misit,
 qui *rem* exploraret. Cum autem *eques* re-
 versus renuntiasset dedidisse, *Nicias* per
 caduceatorem Gylippo Syracusanisque re-
 spondit, se paratum esse ad transigendum
 pro Atheniensibus, ut, quos sumtus in bel-
 lum Syracusani fecissent, hos restitueret, ea
 conditione, ut ipsi *seipsum* et suum exerci-
 tum dimitterent. Donec autem pecunia per-
 solveretur, se daturum obsides ex Atheni-
 ensibus, singulis talentis in singula obsidum
 capita taxatis. At Syracusani et Gylippus
 has condiciones non acceperunt, sed impres-
 sione *in eos* facta, et undique circumstantes;
 hos etiam ad vesperum usque telis petie-
 runt. Ob commeatus autem et rerum alia-
 rum inopiam hi quoque male se habebant;
 Sed tamen, observato noctis silentio, disce-
 dere statuerant. Quamobrem arma sumse-
 runt: sed Syracusani *hoc* senserunt, et ad

arma conclamarunt. Athenienses vero, cum cognovissent se non latere *hostem*, rursus *arma* deposuerunt, exceptis fere trecentis. Isti enim per *media Syracusanorum* praefidia perrumpentes, per noctem contenderunt, qua potuerunt.

84. Nicias vero, cum dies illuxisset, exercitum abducere coepit. Syracusani vero et focii urgebant eodem modo, *quo pridie*, telis et jaculis undique petentes. Sed Athenienses properabant ad flumen Assinarum, simul quidem quod undique graviter urgerentur *assiduis* multorum equitum ac alius multitudinis incursionibus, quod aliquo modo melius secum actum iri putarent, si flumen illud trajecissent: simul etiam lassitudine bibendique desiderio. Cum autem ad ipsum pervenissent, nullo jam ordine *in ipsum* irrumpunt, sed unusquisque primus *id* transire cupiens. At hostes *illis* instantes transitum jam difficilem reddebant. Quod enim iter conferti facere cogerentur, alii super alios cadebant, et *alii alios* conculca-

ται, καὶ ἐπαιώνισαν. γνόντες δὲ οἱ Ἀθη-
ναῖοι ὅτι ἔ λανθάνουσι, κατέθεντο πάλιν,
πλὴν τριακοσίων μάλιστα ἀνδρῶν. ἔτοι δὲ
διὰ τῶν φυλάκων βιασάμενοι, ἐχώρουν τῆς
νυκτὸς ἢ ἐδύνατο.

πδ'. Νικίας δὲ, ἐπειδὴ ἡμέρα ἐγένετο,
ἤγε τὴν στρατίαν· οἱ δὲ Συρακόσιοι καὶ οἱ
ἑσσυόμενοι προσέκειντο τὸν αὐτὸν τρόπον
πανταχόθεν βάλλοντές τε καὶ κατακοντί-
ζοντες. καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἠπείγοντο πρὸς τὸν
Λασιναρόν ποταμόν, ἅμα μὲν βιάζόμενοι
ὑπὸ τῆς πανταχόθεν προσβολῆς ἰππέων
τε πολλῶν καὶ τῷ ἄλλῃ ὄχλῳ, οἴομενοι
ῥᾶόν τι σφίσιν ἔσεσθαι ἢ διαβῶσι τὸν πο-
ταμόν· ἅμα δὲ ὑπὸ τῆς ταλαιπωρίας,
καὶ τῷ πιεῖν ἐπιθυμία. ὥς δὲ γίνονται ἐπ'
αὐτῷ, ἐσπίπλυσιν ἕδενι κόσμῳ ἔτι, ἀλλὰ
πᾶς τε τις διαβῆναι πρῶτος βεβλόμενος.
καὶ οἱ πολέμιοι ἐπικείμενοι χαλεπὴν ἤδη
τὴν διάβασιν ἐποίουν. ἀθρόοι γὰρ ἀναγκα-
ζόμενοι χωρεῖν, ἐπέπιπτόν τε ἀλλήλοις,

κατεπάτῃν, περί τε τοῖς δορατίοις καὶ
 σκεύεσιν οἱ μὲν εὐθὺς διεφθείροντο, οἱ δὲ,
 ἔμπαλασόμενοι κατέρρρεον. ἐς τὰ ἐπὶ θά-
 τερά τε τῷ ποταμῷ παρασάντες οἱ Συ-
 ρακῆσιοι (ἦν δὲ κρημνῶδες) ἔβαλλον ἄνωθεν
 τῆς Αἰθναίης, πινοντάς τε τῆς πολλὰς
 ἀσμένους, καὶ ἐν κοίλῳ ὄντι τῷ ποταμῷ
 ἐν σφίσιν αὐτοῖς ταρασσομένους. οἱ τε Πε-
 λοποννήσιοι ἐπικαταβάντες τῆς ἐν τῷ πο-
 ταμῷ μάλισα ἔσφαζον. καὶ τὸ ὕδωρ εὐ-
 θὺς διέφθαρτο· ἀλλ' ἔδεν ἥσων ἐπινείο τε
 ὁμῶς τῷ πηλῷ ἡματωμένον, καὶ περιμάχη-
 τον ἦν τοῖς πολλοῖς.

πέ. Τέλος δὲ, νεκρῶν τε πολλῶν ἐπ'
 ἀλλήλοις ἤδη κειμένων ἐν τῷ ποταμῷ, καὶ
 διεφθαρμένους τῷ στρατεύματι, τῷ μὲν, κα-
 τὰ τὸν ποταμὸν, τῷ δὲ, καὶ εἴ τι διαφύγοι,
 ὑπὸ τῶν ἱππέων, ὁ Νικίας Γυλίππῳ ἑαυ-
 τὸν παραδίδωσι, πιτεύσας μᾶλλον αὐτῷ
 ἢ τοῖς Συρακασίοις. καὶ ἑαυτῷ μὲν χρη-
 σθαι ἐκέλευεν ἐκείνόν τε καὶ Λακεδαιμονίους

bant, et alii quidem in tela et arma incidentes confestim peribant, alii vero se ipsi mutuo complectentes secundo flumine ferebantur. In ulteriorem etiam fluminis ripam transgressi Syracusani (erat autem praeceps) et dispositi, e superiore loco Athenienses telis conficiebant, multos etiam avide potantes, et inter se ipsos in cavo fluminis alveo perturbatos. Peloponnesii vero *illuc* descendentes trucidarunt eos praecipue, qui erant in fluvio. Et aqua confestim est corrupta. Sed quamvis et coeno simul et sanguine esset polluta, nihilominus tamen bibebatur, et de ea multi inter se digladiabantur.

85. Tandem vero cum multa cadavera alia super alia in flumine jam jacerent, et exercitus profligatus esset, partim quidem apud amnem, partim vero, si quis etiam effugerat, ab equitibus, Nicias se Gylippo dedit, quod ipsi majorem quam Syracusanis fidem haberet. Et cum illi, tum etiam *caeteris* Lacedaemoniis permisit, ut arbitratu suo de se statuerent: sed *hostes oravit*, ut caeteros milites *Athenienses* occidere cess-

farent. Postea vero Gylippus imperavit, ut *Athenienses* jam vivi caperentur: et caeteros, quotquot a *Syracusanis* nondum occultati fuissent, (horum autem numerus erat magnus) vivos *in urbem* deduxerunt; quin etiam trecentos illos, qui noctu per media *Syracusanorum* praesidia transierant, missis qui *eos* persequerentur, comprehenderunt. Verum hujus exercitus ea quidem pars, quae in unum publice contracta fuit, haud magna fuit: ea vero, quae a *privatis hominibus* surrepta ac *suppressa* fuit, magna fuit. Hisque tota Sicilia fuit repleta, quippe quod *isti* non ex pactione (quemadmodum illi, qui cum Demosthene erant) capti fuissent. Quaedam etiam *horum* non exigua pars interiit. Haec enim strages a *Syracusanis* eorumque *sociis tunc edita* maxima fuit; nec ulla minor earum *omnium*, quae in hoc Siculo bello factae fuerunt. Et in caeteris incursionibus, quae, dum iter fieret, frequentes fuerunt, non pauci obierunt. Multi tamen etiam evaserunt, partim quidem, vel statim, partim vero, vel post toleratam *aliquandiu* servitutem, et postea fuga elapsi. His vero in Catanam erat receptus.

ὅ,τι βέλονται, τῆς δὲ ἄλλης στρατιώτας
 παύσασθαι φονεύοντας. καὶ ὁ Γύλιππος
 μετὰ τῷτο ζωγρεῖν ἤδη ἐκέλευε, καὶ τῆς τε
 λοιπῆς, ὅσας μὴ ἀπεκρύψαντο, (πολλοὶ δὲ
 ἔτσι ἐγένοντο) ξυνεκόμισαν ζῶντας, καὶ ἐπὶ
 τῆς τριακοσίης οἱ τὴν φυλακὴν διεξῆλθον
 τῆς νυκτὸς, πέμψαντες τῆς διωζομένων,
 ξυνέλαβον. τὸ μὲν ἔν ἀθροισμῷ τῷ στρατεύ-
 ματος ἐς τὸ κοινόν, καὶ πολὺ ἐγένετο, τὸ δὲ
 διακλαπέν, πολὺ. καὶ κατεπλήθη πᾶσα
 Σικελία αὐτῶν, ἅτε καὶ ἀπὸ ξυμβάσεως,
 ὥσπερ τῶν μετὰ Δημοσθένους, ληφθέντων.
 μέρος δὲ τι καὶ ὀλίγον καὶ ἀπέθανε. πλεῖστος
 γὰρ δὴ φόνος ἔτος καὶ ἔθενος ἐλάσων τῶν
 ἐν τῷ Σικελικῷ πολέμῳ τῷτῳ ἐγένετο. καὶ
 ἐν ταῖς ἄλλαις προσβολαῖς ταῖς κατὰ τὴν
 πορείαν συχναῖς γενομέναις καὶ ὀλίγοι ἐ-
 τεθνήκεσαν. πολλοὶ δὲ ὅμως καὶ διέφυγον,
 οἱ μὲν, καὶ παραυτίκα, οἱ δὲ, καὶ δευτέρως
 τε, καὶ διαδιδράσκοντες ὕστερον. τούτοις
 δ' ἦν ἀναχώρησις ἐς Κατάνην.

πς'. Συναθροισθέντες δὲ οἱ Συρακῆσιοι
 καὶ οἱ ξύμμαχοι, τῶν τε αἰχμαλώτων
 ὅσους ἐδύναντο πλείους καὶ τὰ σκύλα ἀνα-
 λαβόντες, ἀνεχώρησαν εἰς τὴν πόλιν. καὶ
 τὸς μὲν ἄλλους Αθηναίων καὶ τῶν συμμά-
 χων ὅπόσους ἔλαβον, κατεβίβασαν εἰς τὰς
 Λιθοτομίας, ἀσφαλεσάτην εἶναι νομίσαν-
 τες τὴν τήρησιν. Νικίαν δὲ καὶ Δημοοθένην
 ἄκοντος Γυλίππου ἀπέσφαξαν. ὁ γὰρ Γύ-
 λιππος καλὸν τὸ ἀγώνισμα ἐνόμιζεν οἱ εἶ-
 ναι, ἐπὶ τοῖς ἄλλοις καὶ τὸς ἀντιστρατήγους
 κομίσαι Λακεδαιμονίοις. Ξυνέβαινε δὲ, τὸν
 μὲν πολεμιώτατον αὐτοῖς εἶναι, Δημοοθέ-
 νην, διὰ τὰ ἐν τῇ νήσῳ καὶ Πύλῳ. τὸν δὲ,
 διὰ τὰ αὐτὰ ἐπιτηδεύτατον. τὸς γὰρ ἐκ
 τῆς νήσου ἄνδρας τῶν Λακεδαιμονίων ὁ Νι-
 κίας πρὸθυμήθη, σπονδὰς πείσας τὸς Αθη-
 ναίους ποιήσασθαι, ὥστε ἀφεθῆναι. ἀνθ' ὧν
 οἱ τε Λακεδαιμόνιοι ἦσαν αὐτῷ προσφι-
 λείς, καὶ κείνος ἔχ' ἥκιστα πιστεύσας ἑαυτὸν
 τῷ Γυλίππῳ παρέδωκεν. ἀλλὰ τῶν Συ-

86. Syracusani autem et focii congregati, ac assumtis quam plurimis potuerunt captivis et spoliis, in urbem redierunt. Et caeteros quidem Atheniensium ac fociorum, quoscunque ceperant, in lapicidinas demiserunt, eam custodiam tutissimam esse ducentes: Niciam vero ac Demosthenem, invito Gylippo, necaverunt. Gylippus enim praeclarum certamen *atque victoriae praemium* sibi fore putabat, si praeter caetera ipsos etiam hostium duces ad Lacedaemonios *ex eo bello* portaret. Accidit autem ut alter quidem, Demosthenes *videlicet*, esset ipsorum hostis acerrimus, propter res in insula *Sphaëteria* et ad Pylum *gestas*: Nicias vero, ob has ipsas *res*, amicissimus *atque gratissimus ipsis esset*. Nicias enim, inductis Atheniensibus ad foedera cum Lacedaemoniis facienda, magno studio contendit, ut Lacedaemoniorum cives in insula capti dimitterentur. Quamobrem et Lacedaemonii in ejus amorem erant propensi, et ipse maximam Gylippo fidem habens se *ipsi* dedidit,

Sed Syracusanorum quidam (ut ferebatur) partim quidem, veriti ne ille, quod colloquia cum illo habuissent, propterea habita quaestione felicem rerum suarum statum perturbaret; partim vero (et praecipue Corinthii) ne aliquibus pecunia adductis (quia dives erat) aufugeret, atque rursus aliquid rerum novarum in ipsos moliretur, focis *ad hoc faciendum* inductis, eum interfece-
runt. Atque Nicias quidem ob hanc aut *aliam* huic quam proximam causam morte mulctatus fuit, vir profecto omnium, mea saltem aetate, Graecorum minime dignus, qui eo infelicitatis deveniret, propter pietatis studium, quo Deos colere consueverat.

87. Captivos autem, qui erant in lapicidinis, Syracusani duriter initio tractarunt. Eos enim, quod multi in loco depresso essent, primum soles et praeterea graves aestus vehementer infestabant, quia nullo tecto tegebantur, et noctes contra autumnales ac frigidae supervenientes, propter mutationem novos ipsis morbos afferebant. Prae-

ρακυσίων τινές (ὡς ἐλέγετο) οἱ μὲν, δείσαν-
τες, ὅτι πρὸς αὐτὸν ἐκεκοινολόγηντο, μὴ
βασανιζόμενος διὰ τὸ τοιοῦτον ταραχὴν
σφίσιν ἐν εὐπραγίᾳ ποίησιν, ἄλλοι δὲ (καὶ
ἔχ' ἥκιστα οἱ Κορίνθιοι) μὴ χρήμασι πεί-
σας τινὰς (ὅτι πλῆσιος ἦν) ἀποδρᾶ, καὶ αὖ-
θις σφίσι νεώτερόν τι ἀπ' αὐτῆς γένηται,
πείσαντές τε τὰς ζυμμάχους ἀπέκτειναν
αὐτόν. καὶ ὁ μὲν τοιαύτῃ ἢ ὀτιεργυτάτῳ
τέτων αἰτία ἐτεθνήκει, ἥκιστα δὲ ἄξιος ὢν
τῶν γε ἐπ' ἐμῷ Ἑλλήνων ἐς τῷτο δυσυ-
χίας ἀφικέσθαι, διὰ τὴν νενομισμένην ἐς
τὸ θεῖον ἐπιτήδευσιν.

πζ'. Τὰς δ' ἐν ταῖς λιθοτομίαις οἱ
Συρακῆσιοι χαλεπῶς τὰς πρώτας χρόνους
μετεχείρισαν. ἐν γὰρ κοίλῳ χωρίῳ ὄντας
πολλὰς οἱ τε ἥλιοι τοπρῶτον καὶ τὸ πνῖγος
ἐτι ἐλύπει, διὰ τὸ ἀσέγασον, καὶ αἱ νύκτες
ἐπιγιγνώμεναι τέναντίον μετοπωρινὰ καὶ
ψυχρὰ, τῇ μεταβολῇ ἐς ἀσθένειαν ἐνεω-
τέριζον. πάντα τε ποιόντων αὐτῶν διὰ

φενοχωρίαν ἐν τῷ αὐτῷ, καὶ προσέτι τῶν
 νεκρῶν ὁμῶς ἐπ' ἀλλήλοις ξυννενημένων, οἳ
 ἕκ τε τῶν τραυμάτων, καὶ διὰ τὴν μελα-
 βολὴν καὶ τὸ τοῖστον ἀπέθνησκον. καὶ
 ὅσμαι ἦσαν ἕκ ἀνεκτοῖ, καὶ λιμῷ ἅμα καὶ
 δίψει ἐπιέζοντο. ἐδίδοσαν γὰρ αὐτῶν ἐκά-
 στω ἐπὶ ὀκτὼ μῆνας κοτύλην ὕδατος καὶ
 δύο κοτύλας σίτου· ἄλλα τε ὅσα εἰκὸς ἐν
 [τῷ] τοῖστω χωρίῳ ἐμπεπτωκότας κα-
 κοπαθῆσαι, ἔδεν ὅ,τι ἕκ ἐπεγένετο αὐτοῖς.
 καὶ ἡμέρας μὲν ἐβδομήκοντά τινες ἔτω
 διητήθησαν ἀθρόοι· ἔπειτα, πλὴν Αἰθιο-
 ναίων, καὶ εἴτινες Σικελιωτῶν ἢ Ἰταλιω-
 τῶν ξυνεστράτευσαν, τῆς ἄλλης ἀπέδοντο.
 ἐλήφθησαν δὲ οἱ ζύμπαντες, ἀκριβεῖα μὲν
 χαλεπὸν ἐξειπεῖν, ὅμως δὲ ἕκ ἐλάσσης
 ἐπὶ ἑκατομμυρίων. ξυνέβη τε ἔργον τῷτο Ἑλ-
 ληνικὸν τῶν κατὰ τὸν πόλεμον τόνδε μέ-
 γιστον γενέσθαι. δοκεῖν δ' ἔμοιγε, καὶ ὧν
 ἀκοῇ Ἑλληνικῶν ἴσμεν, καὶ τοῖς τε κρα-
 τήσασιν λαμπρότατον, καὶ τοῖς διαφθαρεῖσι

et ipse vero, quod propter loci angustias omnia in eodem *loco* facerent; et praeterea cadavera simul alia super alia jacerent coacervata, *eorum*, qui propter vulnera, et propter mutationem ac hujusmodi *causas* moriebantur. Erant etiam *illic* odores intolerabiles, praeterea fame simul et siti premebantur. Nam per octo menses *Syracusani* singulis eorum unam aquae cotylam, et duas frumenti cotylas dederunt. Denique quaecunque alia mala credibile est homines in hujusmodi locum detrufos perpeti, nullum horum fuit, quin ipsis acciderit. Atque septuaginta quidem dies vitam sic *omnes* egerunt in *angusto loco* stipati. Deinde vero praeter Athenienses, et si qui Sicilienses aut Itali cum illis militaverant, caeteros *omnes* divendiderunt. Quot autem in universum capti fuerint, arduum quidem accurate declarare: veruntamen non pauciores fuerunt septem millibus. Haec autem clades Graecis illata, earum *omnium*, quae in hoc bello contigerunt, maxima fuit: atque adeo (ut mihi saltem videtur) vel *omnium aliarum*, quas Graecis illatas fuisse fama accepimus, eademque victoribus splendidissima victis-

que calamitosissima. Nam omnibus in rebus
prorsus victi, nec ulla in re leviter afflicti,
sed funditus (ut dici solet) eversi fuerunt,
et peditatus et classis: denique nihil fuit,
quin perierit. Et pauci e multis domum re-
dierunt. Atque hae quidem sunt res in Si-
cilia gestae.

T H U C Y D I D I S

LIBRI SEPTIMI

FINIS.

δυσυχέσατον. κατὰ πάντα γὰρ πάντως
νικηθέντες, καὶ ἔδεν ὀλίγον ἐς ἔδεν κακο-
παθήσαντες, πανωλεθρία δὴ, τὸ λεγό-
μενον, καὶ πεζὸς καὶ νῆες, καὶ ἔδεν ὅ,τι ἐκ
ἀπώλετο· καὶ ὀλίγοι ἀπὸ πολλῶν ἐπ'
οἷκας ἀπενόσησαν. ταῦτα μὲν τὰ περὶ τὴν
Σικελίαν γενόμενα.

ΤΟΤ ΕΒΔΟΜΟΥ
ΤΟΤ ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ
ΤΟ ΤΕΛΟΣ.

